

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových a environmentálních studií

Bc. Jiří VLČEK

Diplomová práce

Měření a analýza společenského rozvoje na lokálních správních oblastech
ve vybrané zemi východní Evropy

Vedoucí práce: doc. Ing. Mgr. Jaromír Harmáček, Ph.D.

Olomouc 2023

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zabývá regionální statistikou v Moldavsku, pomocí kvantitativní analýzy zkoumá regionální data uvnitř jejích hranic. Autor používá zejména Moldavský statistický úřad koncept indexu SPI. Autor analyzuje 35 různých regionů v Moldávii a vyhodnocuje úroveň společenského rozvoje v zemi v roce 2022 a dříve. Autor využívá strukturu dle indexu SPI a rozděluje práci na 3 dimenze. Autor posuzuje rozvinutost regionů a vzájemně je porovnává mezi sebou. Nejnovější dostupná data jsou 2022.

Autor používá jednoduchou agregaci dat a velké množství neekonomických indikátorů pro celkovou analýzu Moldávie. Autor využívá max-min metody pro škálování dat od 0 do 1. Autor používá také úpravu v podobě umocňování, inverzí a dalších metod. Autor se dotýká vody a sanitace, zdraví, osobní bezpečnosti, vzdělání a dalšími kategoriemi.

Autor v závěru hodnotí prostřednictvím jediného indexu rozvinutost regionů při respektování administrativního členění Moldavska. Vzhledem k válce na Ukrajině je autorovo závěrečné hodnocení nejednoznačné. Řada krizí v této republice poznamenává energetiku a průmysl především v souvislosti separatistické republiky Transnistrie. Nové možnosti Moldavsku otevírá EU a získání statusu kandidátské země. Moldavsko má nejistou budoucnost, ale jeho výhodou je hranice s EU a historická etnická příbuznost s Rumunskem.

This thesis deals with regional statistics in Moldova and uses quantitative analysis to examine regional data within its borders. The author primarily uses the SPI index concept of the Moldovan Statistical Office. The author analyses 35 different regions in Moldova and evaluates the levels of social development in the country in 2022 and earlier. The author employs a three-dimensional structure based on the SPI index and compares the development of the regions with each other. The latest available data is from 2022.

The author uses simple data aggregation and a large number of non-economic indicators for an overall analysis of Moldova. The author uses the max-min method to scale data from 0 to 1. The author also uses modifications such as exponentiation, inversion, and other methods. The author covers categories such as water and sanitation, health, personal security, education, and others.

In conclusion, the author assesses the level of development of regions through a single index, while respecting Moldova's administrative division. Due to the ongoing war in Ukraine, the author's final evaluation is ambiguous. Numerous crises in the country affect the energy and industrial sectors, particularly in connection with the separatist republic of Transnistria. The EU and Moldova's attainment of candidate country status open up new opportunities for the country. Moldova has an uncertain future, but its advantage is its border with the EU and historical ethnic ties with Romania.

Klíčová slova: SPI, Moldavsko, rajon, Kišinev, Východní Evropa, společenský rozvoj,

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a veškeré použité zdroje jsem uvedl v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne:

Rád bych poděkoval svým rodičům a startupu DATAWRAPPER za úžasný nástroj pro mapy v této práci

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2021/2022

Studijní program: Mezinárodní rozvojová a environmentální
studia
Forma studia: Prezenční
Specializace/kombinace: Mezinárodní rozvojová
a environmentální studia (MRES)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Bc. Jiří VLČEK**
Osobní číslo: **R200089**
Adresa: **Růžová 280, Zlín – Louky, 76302 Zlín 4, Česká republika**
Téma práce: **Měření a analýza společenského rozvoje na lokálních správních oblastech ve vybrané zemi východní Evropy**
Téma práce anglicky: **Assessing and analyzing social progress in local municipalities in a selected country of East Europe**
Vedoucí práce: **doc. Ing. Mgr. Jaromír Harmáček, Ph.D.**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je měřit a následně analyzovat společenský rozvoj na lokální úrovni pro vybranou zemi východní Evropy, pomocí indexu společenského rozvoje SPI nebo od něj odvozené úpravy v závislosti na dostupnosti dat.

V první fázi bude probíhat zjišťování dostupnosti dat, druhá fáze bude sběr dat a tvorba datového souboru, z něhož bude ve třetí fázi vytvořena beta verze indexu. Ve čtvrté fázi proběhne statistické vyhodnocení indexu a proběhne analýza společenského rozvoje ve vybrané zemi.

Seznam doporučené literatury:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Podpis vedoucího pracoviště:

Datum:

Obsah

ABSTRAKT	2
Obsah.....	6
Seznam obrázků, map a tabulek.....	8
Seznam použitých zkratk	9
Úvod.....	10
Metodika a základní definice konceptů	12
Definice SPI a Regionálního agregátu SPI pro Moldavsko	12
Metodika použitá pro agregaci	13
Všechny indikátory v ASPI a jejich úprava	13
Základní lidské potřeby	14
Základy blahobytu	15
Základy příležitostí	17
Geografické, ekonomické a historicko-politické vymezení Moldavska	20
Základní geografické informace a klima	20
Obyvatelstvo	21
Historie Moldavska	22
Ekonomické vymezení Moldavska	24
Moderní Moldavsko.....	26
Administrativně teritoriální vymezení regionu.	30
Praktická část	33
Fáze 1: Zjišťování dostupnosti dat	33
Moldavský úřad pro statistiku.....	33
Fáze 2: Sběr dat a tvorba datového souboru	35
Fáze 3: Tvorba indexů a vyhodnocení podkategorií v tabulkách.....	35
1. Dimenze základních lidských potřeb	36
1.1. Základní výživa a zdraví	36
1.2. Osobní bezpečnost	39
1.3. Voda a sanitace.....	44
1.4. Domy a obydlí.....	48
2. Dimenze základy blahobytu.....	52
2.1. Index Základního vzdělání	52
2.2. Index zdraví.....	57
2.3. Index informační a komunikační	62
2.4. Index environmentální kvality	66
3. Dimenze příležitostí.....	70

3.1. Index osobních práv.....	70
3.2. Index svobody volby	74
3.3. Index inkluze	77
3.4. Index pokročilého vzdělání	80
Fáze 4: Vyhodnocení.....	83
Vyhodnocení první dimenze	83
Vyhodnocení druhé dimenze	87
Vyhodnocení třetí dimenze	90
Vyhodnocení indexu společenského rozvoje	93
Závěr	95
Zdroje.....	96
Příloha.....	101

Seznam obrázků, map a tabulek

Tabulka 1: Index demografické zátěže	23
Tabulka 2: Agregovaný index výživa a základní zdravotní péče	36
Tabulka 3: Agregovaný index osobní bezpečnosti	40
Tabulka 4: Agregovaný index vody a sanitace.....	44
Tabulka 5: Index domů a obydlí	48
Tabulka 6: Index základního vzdělání	53
Tabulka 7: Index zdraví.....	57
Tabulka 8: Index informační a komunikační.....	62
Tabulka 9: Index environmentální	66
Tabulka 10: Index osobních práv,.....	71
Tabulka 11: Index svobody volby	74
Tabulka 12: Index inkluze	77
Tabulka 13: Index pokročilého vzdělání	80
Tabulka 14: Dimenze základních potřeb	84
Tabulka 15: Výsledky druhé dimenze.....	87
Tabulka 16: Vyhodnocení třetí dimenze.....	90
Tabulka 17: Index lidského rozvoje	93
Mapa 1: Administrativní členění Moldavska	30
Mapa 2: Agregovaný index výživy a zdraví pro Moldavské administrativní jednotky.....	39
Mapa 3: Agregovaný index osobní bezpečnosti pro Moldavské administrativní jednotky.....	43
Mapa 4: Agregovaný index vody a sanitace pro Moldavské administrativní jednotky.....	47
Mapa 5: Agregovaný index domů a obydlí.....	51
Mapa 6: Agregovaný index základního vzdělání	56
Mapa 7: Index zdraví	60
Mapa 8: Index informační a komunikační	65
Mapa 9: Index environmentální	69
Mapa 10: Index osobních práv	73
Mapa 11: Index svobody volby.....	76
Mapa 12: Index inkluze.....	79
Mapa 13: Index pokročilého vzdělání.....	82
Mapa 14: Výsledky první dimenze základních životních potřeb	85
Mapa 15: Dimenze základů blahobytu	89
Mapa 16: Výsledky příležitostí.....	92
Mapa 17: Index společenského rozvoje, výsledky všech dimenzí.....	94

Seznam použitých zkratk

ASPI – Agregovaný index společenského rozvoje

BECS – Moldavská komunistická a socialistická strana

CDC – Centrum pro kontrolu a prevenci nemocí (USA)

CEC – Centrální volební komise Moldavska

EU – Evropská unie

MDL – Moldovan lei (měna)

MGRES – Významná elektrárna v Transnistrii

NATO – Severoatlantická aliance

NBS – Národní statistický úřad Moldavska (z anglického National bureau of statistics)

ODIN – Open Data Watch – Open Data Inventory (organizace hodnotící dostupnost a otevřenost statistických úřadů)

PAS – Moldavská liberálně demokratická politická strana

RENEPA – Národní hospodářská akademie při Úřadu RF

RON – Romanian lei (měna)

SNS – Společenství nezávislých států

SOR – Moldavská pravicově populistická politická strana

SPI – Index společenského rozvoje (z anglického Social progress index)

SWIFT – Mezinárodní platební systém

WB – Světová banka

Úvod

Regionem studia této diplomové práce je Moldavská republika. Autor zkoumá kvantitativní analýzou regionální data ve vnitřně teritoriální oblasti Moldavska. Toho je docíleno pomocí agregovaného indexu společenského rozvoje (dále jako ASPI). Autor přistupuje k práci prostřednictvím 3 dimenzí, každá se dělí na 4 různé kategorie po vzoru SPI indexu (dále jako SPI).

Cílem práce je vytvořit vzájemnou regionální analýzu regionů Moldavska, bez mezinárodně neuznávané separatistické „Transnistrie/Podněstří“ viz. kapitola změny ve vztazích s Transnistrií a specifický kontext) prostřednictvím proxy indexů obdobné pro jiné práce, založené na regionálním měření **SPI**. Tato práce je ovlivněna daty, které byly v dostatečném regionálním detailu k dispozici a zejména 3. dimenze je velmi hrubým agregátem. Cílový mnoho-stupňový index **SPI** (pro zjednodušení zobrazen schematicky níže) je založen na administrativním ekvivalentu českých „okresů“ a bude celkově srovnávat interní vyspělost Moldavska. Tento index má 3 úrovně hloubky a měří úroveň rozvoje ve 12 kategoriích (jednotlivě níže). Před samotným závěrem práce jsou výsledky zobrazeny v jednotlivých dimenzích a je připojena závěrečná mapa a tabulka indexu.

- **1. Dimenze: Základní lidské potřeby** (z anglického basic human needs)
 - 1 Výživa a zdraví
 - 2 Osobní bezpečnost
 - 3 Voda a sanitace
 - 4 Obydlí
- **2. Dimenze: základy blahobytu** (z anglického foundation of wellbeing)
 - 1 Základní vzdělání
 - 2 Zdraví
 - 3 Přístup ke komunikačním a informačním službám
 - 4 Environmentální kvalita prostředí
- **3. Dimenze: příležitosti** (z anglického opportunities)
 - 1 Osobní práva
 - 2 Svoboda volby
 - 3 Inkluze
 - 4 Pokročilé vzdělání
- **Vyhodnocení Dimenzí (1,2,3): Index lidského rozvoje**
 - Výsledky a diskuze 1. dimenze
 - Výsledky a diskuze 2. dimenze
 - Výsledky a diskuze 3. dimenze
 - **Výsledky agregovaného indexu společenského rozvoje (ASPI)**

Důraz je kladen na relevantní zdroj dat, zejména časově aktuálních, avšak ne pro všechny dílčí indexy lze tato data najít. Vycházejí téměř výhradně z databází Moldavského statistického úřadu, výjimkou jsou například data o internetu, nebo o volbách. Autor také zobrazuje data v mapách pro snadnější vizualizaci a lepší čtenářský zážitek.

S pomocí výsledného indexu můžeme lépe posoudit, které oblasti v Moldavsku jsou nejrozvinutější a které naopak nejzaostalejší. V jednotlivých detailech se můžeme podívat, v jakých kritériích jsou dané regiony zaostalé, nebo naopak vyspělé. Porovnáváme tak autorem vybrané indikátory a jejich agregovaných indexy. Agregace se rozlišuje, podle jednotlivých případů (viz metodika a praktická část), interpretace u jednotlivých indexů je vždy škálována tak, že hodnoty indexu blížící se 1 jsou nejlepší v regionech, a naopak pro blížící se k 0 jsou horší. Limity výsledků této práce jsou ze strany autora především volba dat a jejich vhodnost v příslušné kategorii a interpretace agregátu indexu mezi 0 až 1. Již zmíněné dimenze příležitostí jsou nejvíce

ovlivněné tímto problémem. Ve srovnání s předlohovými pracemi SPI a jejich metodikou (Stern 2020) je jejich interpretace přinejlepším velmi hrubá. Nelze vyloučit, že v dalším sčítání lidu (v roce 2024, předchozí z roku 2014 a 2004, NBS 2014) budou k dispozici aktuálnější data, která se od některých i aktuálních autorem použitých dat, budou výrazně lišit.

Tato analýza se opírá o nejnovější data veřejně dostupná na internetu k březnu 2023. Většina dat pochází z let 2020 a novější, včetně nejnovějších dat za rok 2022.

Cílem této práce není: vytvořit data pro srovnání regionů s jinými pracemi, které používají regionální agregaci SPI, nebo reprezentovat reálnou a současnou situaci v Moldavsku. Cílem této práce není ani interpretovat situaci v Transnistrii, ačkoliv nějaká data související s tímto regionem jsou výjimečně použita (nikoliv v samotném indexu číselně) pro ilustraci širšího Moldavského kontextu. Jedna kapitola se Transnistrii v teoretické části věnuje.

Klíčová složka práce je sběr dat v oficiálních statistických pramenech Moldavska, vytvoření matice dle složek indexu SPI, zařazení vhodných dat do každé kategorie. Následně vyhodnocení lokálního agregátu **SPI** indexu společenského rozvoje.

Autor si je plně vědom, že interpretace dat před 24. únorem 2022 (tedy všech dat z nejnovějších statistických databází Moldavské republiky), je v kontextu východní Evropy a probíhajícího konfliktu na Ukrajině, se kterou Moldavsko sousedí, extrémně problematická. Mnoho nových událostí na Ukrajině přináší nejistoty do Moldavské společnosti a souvisí z polarizací politického spektra na proevropský a proruský prostor.

Metodika a základní definice konceptů

Tato kapitola se věnuje podrobným informacím o tom, jak s indikátory v praktické části autor pracoval. Představuje základní koncepty práce i jednotlivě základní matematické postupy (neboli agregaci), pro všechny indikátory a jejich příslušné indexy.

Definice SPI a Regionálního agregátu SPI pro Moldavsko

Social Progress Index neboli index společenského pokroku (SPI) je komplexní index pro měření celkové kvality života lidí a společnosti, který vyvinula nezisková organizace Social Progress Imperative. Index je navržen tak, aby doplnil tradiční měření ekonomického výkonu, jako je HDP. SPI tak zohledňuje širší škálu faktorů (dále koncipované jako dimenze, viz níže), které jsou podstatné pro lidský blahobyt, včetně sociálních a environmentálních aspektů.

Autor použil 3 základní dokumenty týkající se metodiky a použitých indikátorů. Jedná se o Metodologické shrnutí SPI indexu od Social Progress Imperative (Stern 2020), SPI Trnavského kraje od APOS (Harmáček 2021) a Statistický audit indexu SPI od JCR 2018 (Norlén 2018).

Těchto konceptů autor do vysoké míry využívá, jako předlohy pro členění dimenzí a tvorbu jednotlivých kategorií a jejich průměrů, v administrativních teritoriálních jednotkách Moldavska.

SPI index je založen na souboru ukazatelů v rámci tří hlavních dimenzí a jejich podkategorií:

- Základní lidské potřeby
 - Index výživy a základního zdraví
 - Index osobní bezpečnosti
 - Index vody a sanitace
 - Index domů a přístřeší
- Základy blahobytu
 - Index základního vzdělání
 - Index zdraví
 - Index informační a komunikační
 - Index environmentální kvality
- Příležitosti
 - Index osobních práv
 - Index osobní svobody a volby
 - Index inkluze
 - Index pokročilého vzdělání

Každý z 12 indexů výše (viz jednotlivé definice regionálního agregátu SPI jednotlivé kategorie dále), je dále tvořen třemi „pod-indexy“ (až na výjimky pouze aritmeticky průměrován), každý z 35 jednotlivých „pod-indexů“ je dále tvořen jednotlivými indikátory. Autor zvážil zařazení i dalších indikátorů, nicméně pro nekompletní data bylo nutné vytvořit v některých kategoriích alternativu. Pro všechny kategorie (kromě pokročilého vzdělání) byli nalezeny alespoň 3 indikátory, nebo jejich alternativy. Autor se snažil indexy hledat a zařazovat podle již zmíněných předloh, ne vždy to bylo možné.

Tato statistická práce vytváří pouze regionální srovnání a jeho přesnost a aktuálnost je jen tak aktuální jaké jsou k dispozici makro data, tomu se autor podrobněji věnuje v první fázi praktické části. Index se vypočítává zvlášť pro každý „rajon“ (lokální administrativně teritoriální jednotku Moldavska, období

českých okresů). Celkem je v datasetu v praktické části 32 rajonů, 2 „municipality“ (městské Bălți a hlavní město Kišiněv) a autonomní oblast Gaugázie. De facto „nezávislá“ oblast Transnistrie není v datasetu k dispozici. Celkem se autor zabývá 35 regiony.

Autor využil online nástroje (www.datawrapper.de), na tvorbu všech autorem vytvořených map. Tato data se shodují s daty v tabulkách, nicméně barevná škála tabulek a map nemusí být zcela shodná. Barevné škálování map je pro každý zobrazený index barevně nastaveno jinak. Barvy nelze interpretovat mezi mapami praktické části navzájem. Tabulky praktické části se také liší v barevné škále mezi sebou.

Metodika použitá pro agregaci

Autor agreguje každý ukazatel nebo jejich průměry zvláště (viz jednotlivé případy). V každé kategorii je identifikováno **maximum**, **minimum** hodnot indikátorů všech regionů (dále jako **max-min metoda**) a je vypočtena relativní jednotka **od 0 do 1**, kdy 1 je nejlepší výsledek a 0 nejhorší. Matematická formulace je
$$\frac{(X - \text{minimum})}{(\text{maximum} - \text{minimum})}$$
. Hodnota X reprezentuje hodnotu indikátoru daného regionu. Takto vypočítaná hodnota je dále označena jako Y.

V některých případech je využita další úprava a forma agregace, zejména **zastropování** (a to jednostranné a oboustranné), toho autor využívá v případě kdy data nevykazují vysokou variabilitu a stupnice od 0 do 1 by regiony blížící se 0 značně podhodnotila (příkladem je kapitola Základní znalosti). Dalším způsobem agregace je úprava **mocninou** (např. $Y^{\frac{1}{2}}$, umožňuje dynamicky zvýšit hodnotu čísel blížících se 0 při relativním zachování hodnot blížících se 1, Úprava pomocí **inverze** (záměna 0 jako maxima na 0 jako minimum) slouží ke správné orientaci agregovaného indexu. Pokud větší hodnota znamená horší výsledek, autor upravuje index pomocí (1-Y). Všechny data mají zastoupení ve všech pozorovaných oblastech (35), výjimkou je index pokročilého vzdělání.

Data o existenci toxického odpadu v tunách na region bylo nutné před aplikováním max-min metody přepočítat na obyvatele a **zlogaritmovat**. Některé regiony neměly záznamy o žádném toxickém odpadu, autor proto jako minimum použil 0,1. Autor v jednom z indexů také použil **absolutní hodnotu** a upravil min max metodu pro srovnání absolutní hodnoty od průměru.

Směrodatná odchylka je autorem v některých případech použita pro zobrazení variability indikátorů a jejich indexů. Směrodatná odchylka není při výpočtech samotného indexu použita.

Přepočty na 100 000 obyvatel u indexů osobní bezpečnosti, mají jednoznačné limity v regionech s nízkou populací. Pokud nastane například událost vraždy v regionu s počtem obyvatel pod 20 000, bude indikátor hodnotu více než 5 úmrtí na 100 000 obyvatel. Regiony si tak jednou událostí mohou významně pohoršit ve statistikách.

Všechny indikátory v ASPI a jejich úprava

Dimenze byly vypočítány jako průměry indikátorů kategorií, 3. dimenze je vypočítána lehce odlišně pro oslabení vlivu neúplného indexu pokročilého vzdělání. Každá kategorie je průměrem indikátorů a z nich zvláště agregovaných indexů. Kompletní přehled:

Základní lidské potřeby

Výživa a základní zdravotní péče (z anglického: Nutrition and basic healthcare)

- Dětská úmrtnost (do 1 roku) průměr let 2020 a 2021 na 1000 obyvatel
- Procento domů bez dostupnosti koupelny 2014
- Úmrtnost průměr let 2020 a 2021 na 1000 obyvatel

Úmrtnost na obyvatele a dětská úmrtnost (do jednoho roku) jsou vypočítány z průměrů dat 2021 a 2020, tím autor docílí zprůměrování odlehklých hodnot jednotlivých let, zejména pro malé regiony s počty obyvatel pod 50 tisíc ale i pod 35 tisíc, kde jen několik událostí ročně obvykle významně mění tento typ dat. Úprava u všech 3 indikátorů je provedena pomocí inverzní max-min metody.

V porovnání s jinými pracemi využívající lokální agregáty SPI (viz. výše v metodice), je v této kategorii statistika procenta domů bez dostupnosti koupelen. Autor využívá tohoto indikátoru, zejména kvůli nedostupnosti dat v této kategorii. Tato data jsou z roku 2014, posledního sčítání lidu. Autor nenašel vhodnější formu dat pro tento typ pod-dimenze a rozhodl se proto tato data použít, ačkoliv jejich platnost pro reflexi výživy je „sporná“. Fáze 1 praktické části detailněji vysvětluje jaká statistika nebyla k dispozici.

Osobní bezpečnost (z anglického: Personal Safety)

- Úmrtí v důsledku autonehody na 100 000 obyvatel (průměry z let 2020 a 2021)
- Vraždy na 100 000 obyvatel (průměry z let 2020 a 2021)
- Průměrný počet osob páchající trestnou činností na 100 000 obyvatel (průměry z let 2020 a 2021)

Autor využívá vždy 2 průměrů posledních dostupných dat dané kategorie. Nehodovost na sto tisíc obyvatel a také vraždy jsou častým ukazatelem v této kategorii. V několika lokalitách (Glodeni, Dubasari) nedošlo (v roce 2021 nebo 2020) k žádným událostem vraždy, pro účely statistické byla nahrazena absolutní 0 číslem 0,001 aby se předešlo chybám při agregaci dat na výsledný index. V kategorii vražd to nemá žádný vliv.

Jako další používá z dostupných dat autor informace o množství trestných činů (průměr z let 2020 a 2021) a upravuje data pro sto tisíc obyvatel. Úprava u všech 3 indikátorů pomocí inverzní max-min metody.

Voda a sanitace (z anglického Water and sanitation)

- Celkový počet koupelen/sprch na osobu 2021
- Osob připojených k vodovodu na osobu 2021
- Metry krychlové dodané vody dodané obyvatelstvu na osobu průměr z 2020 a 2021

Autor zde využil dostupných dat v podobě proměnné koupelen/sprch, jako v případě výživy a zdravotní péče. V tomto případě však z novějších dat ve srovnání s koupelnami 2014 v pod-dimenzi výživy a základní zdravotní péče. Ačkoliv přidáním této proměnné dochází k posílení tohoto typu proměnné (tedy koupelen v domácnosti 2014/sprch na osobu 2021) na celkový výsledek v daných kategoriích, umožňuje to autorovi srovnat výsledky s jinak poměrně nevhodnou proměnou v kategorii výživy a zdraví. Autor poukazuje na zcela zásadní změny mezi proměnnými z let 2014 a 2021. Toto pozorování je i statisticky významné při zvážení celkového indexu (a výsledků v dle jednotlivých indikátorů) u vody a sanitace v tabulce 4 s indexem koupelen v kategorii výživa a základní zdravotní péče.

Matematická úprava indikátoru koupelen/sprch 2021, zahrnuje identifikaci druhé nejvyšší hodnoty 0,37 namísto nejvyšší hodnoty 0,46. K tomu se autor rozhodl pro rovnoměrnější rozdělení datových bodů do agregovaných indikátorů (mezi 0–1), hodnota, která tímto výpočtem dosáhla více než 1, byla přepsána na 1.

V některých oblastech dochází při přepočtu osob připojených k vodovodu na obyvatele v některých lokalitách k vyšším poměrům než 1.0 (tedy více než jeden z jednoho s připojením k vodovodu). To může být dáno chybou při srovnávání dat z různých let (vzhledem k průměrnému úbytku obyvatel, může počet obyvatel připojených k vodovodu v předchozím roce být vyšší, než počet obyvatel v letech nadcházejících), nebo také skutečně lepších výsledků. Autor data agregoval bez ohledu na tento faktor standartně max-min metodou.

Objem dodané vody obyvatelstvu na osobu je v metrech krychlových za průměr z let 2020 a 2021. Tento indikátor byl umocněn na 0,5, zejména kvůli vysoké spotřebě na obyvatele v hlavním městě, která dosahovala téměř trojnásobku průměru na osobu ve všech regionech.

Úprava u všech 3 indikátorů na indexy je s pomocí max-min metody, s dodatečnou úpravou pomocí umocnění na 0,5 v případě dodané vody obyvatelstvu. U indexu dostupnosti koupelen jsou použity funkce přepisující vyšší hodnoty než 1 na 1, interpretované jako: „Pokud je max-min metoda větší než 1, pak hodnota je jedna, pokud ne, pak hledaná hodnota je max min metoda.“

Domy a obydlí (z anglického Shelter)

- Průměrná plocha domů a bytů na obyvatele 2021
- Nově kolaudované plochy v metrech čtverečních na osobu 2021
- Procento domácností s kuchyní na jiná paliva než zemní plyn nebo elektřina 2014

V kategorii Domy a obydlí je upravena průměrná plocha na obyvatele za pomocí max-min metody bez inverze. U indikátoru nově kolaudovaných staveb je Kišinev významně rychlejší ve výstavbě metrů čtverečních v poměru na obyvatele (více než 70 % všech nově kolaudovaných metrů čtverečních). Proto byl indikátor umocněn na ½. I po umocnění zůstává průměr celé kategorie 0,32 a rozdíl mezi nejvyšší hodnotou a druhou nejvyšší hodnotou je téměř 0,5.

Indikátor paliva používaného v kuchyních pochází ze starších dat (2014) a je přepočten k tehdejšímu počtu domů (nikoliv obyvatel) v tomto případě je použito inverze, tedy čím méně lidí využívá jiná než plynová nebo elektrická zařízení v kuchyních tím horší výsledek v indexu tím blíže je výsledek indexu blízký 0.

Základy blahobytu

Tento index základů blahobytu je vypočítán průměrem 4 indikátorů viz dále.

Základní vzdělání (z anglického basic knowledge)

- Průměrné procento dětí starších 3 let ve vzdělávacích institucích 2020 a 2021
- Počet rezidentů do 14 let včetně na pedagogické pracovníky s vyšším vzděláním 2022
- Metrů čtverečních učeben a laboratoří na rezidenty do 14 let včetně

Data pro index dětí v institucích vychází z průměrného procenta dětí starších 3 let ve vzdělávacích institucích. Nejmenší absolutní hodnota průměrného počtu dětí v institucích je cca 85 procent. Autor proto omezil spodní hranici na 0,3. Nejvyšší hodnota byla 95 % autor stanovil maximum indexu na 0,9.

V indexu kvality vzdělání pedagogů je vypočítán jako: Pedagogů s vyšším vzděláním vyděleno dětmi pod 14 let včetně. Oblasti mají rozsah cca 45 až 124 žáků na učitele s vyšším vzděláním. Tento index je

z důvodů odlehlých pozorování umocněn, minimum bylo stanoveno jako 0,2. Index dosahuje vysokého průměru 0,79.

Index plochy na žáka je spočítán jako celkový počet metrů čtverečních, ku počtu dětí do 14 let včetně. Agregace je mimo vždy použitou metodu max-min provedena umocněním na 0,5. Tento index má v indexu vzdělání pouze 20 % váhu.

Zdraví a blahobyt (z anglického health and wellness)

- Počet obyvatel nad 65 let na jednu událost úmrtí v důsledku kardiovaskulární choroby 2019 a 2020
- Počet obyvatel nad 65 let na jednu událost úmrtí v důsledku plicní choroby 2019 a 2020
- Průměrný počet všech rezidentů na obecnou prevalenci nemocí 2020 a 2021

Index kardiovaskulárních chorob je vytvořen z průměrů pozorovaných úmrtí v důsledku kardiovaskulárních chorob z let 2019 a 2020. Průměrný počet těchto pozorování je vydělen populací osob starších 65 let v jednotlivých oblastech. Použita v tomto případě pouze max-min metoda.

Index chorob dýchací soustavy je tvořen identicky s indexem kardiovaskulárních chorob podle jiného indikátoru. Jediným rozdílem v metodice je použití umocnění, a to z důvodů mnohem nižší celkové úmrtnosti ve srovnání s kardiovaskulárními chorobami. V indikátoru se vyskytují odlehlé hodnoty, proto bylo posunuto i maximum (o 23 nižší než maximum). Škála od nuly do jedné byla tak rovnoměrněji využita a indexový rozdíl nejvyšší (1,0) a druhé nejvyšší hodnoty (0,86) nebyl tak vysoký.

Indikátor obecné prevalence nemocí byl převzat se statistického úřadu v tisících případech. Autor přepočítává průměrnou prevalenci nemocí na obyvatele, v tomto případě bylo použito všech rezidentů. Index byl upraven standartní max-min metodou a maximum bylo nahrazeno jako druhé nejvyšší maximum. Vyskytují se tak 2 datové body s indexem 1. Index zdraví je výstupem těchto indexů.

Přístup k informacím a komunikacím (z anglického access to information and communication)

- Počet obyvatel na jeden osobních počítač u právnických osob s přístupem k internetu 2020
- Počet zaměstnanců používající počítače pro pracovní účely na ekonomicky aktivní obyvatelstvo 2022
- Rychlost mobilního internetu v Mb/s

Indikátor počtu osobních počítačů s přístupem na internet 2020 je vydělen počtem rezidentů, vzniká počet obyvatel na jeden osobní počítač u právnických osob s přístupem na internet 2020. Tato data jsou agregovaná inverzní max-min metodou, tak aby méně obyvatel na 1 počítač bylo blíže indexu s hodnotou 1.

Indikátor počet zaměstnanců používající počítače při práci je přepočítán na ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Vzniká mezivýpočet procenta ekonomicky aktivního obyvatelstva využívající počítače jako zaměstnanci. Z důvodů koncentrace pracovních pozic u nejlepší lokality Kišiněv je index umocněn na 0,5.

Indikátor rychlosti mobilního internetu je založen na jiných zdrojích než z NBS. Udávané hodnoty jsou v megabitech za sekundu. Indexová agregace je standartní max-min metoda podle rychlosti internetu v regionech. Data pro Kišiněv a Bălți pocházejí z jiného zdroje než ostatní regiony více v praktické části fáze 1 a fáze 3 u kapitoly o těchto datech v kapitole 2.3.3.

Environmentální kvalita (z anglického environmental quality)

- Tuhé znečišťující látky ze stacionárních zdrojů v kilogramech na čtvereční kilometry 2021
- Komunální odpad od obyvatel, institucí a podniků v kubických metrech na osobu 2020 a 2021
- Logaritmus existence toxického odpadu na konci roku 2019 v tunách na obyvatele

Indikátory v indexu environmentální kvality se skládají s dílčích indexů o různém typu znečištění. V případě tuhých znečišťujících látek vypuštěných do ovzduší ze stacionárních zdrojů ekonomických subjektů v tunách, jsou data přepočítána na kilogramy a vydělena rozlohou regionů v kilometrech čtverečních. Autor přistoupil k přepočtu na kilometr čtvereční namísto na obyvatele, aby nedocházelo ke zvýhodnění městských oblastí s nízkou celkovou rozlohou, ale vysokým počtem obyvatel. Maximální hodnota pro výpočet byla nastavena jako druhá maximální hodnota a index tak pro 2 oblasti vychází jako 0. Index je po aplikování max-min metody invertován a umocněn na 1,33. Tato úprava umožňuje lepší rozložení indexu na škále od 0 do 1.

Indikátor komunální odpad sebraný od obyvatel, institucí a podniků v tisících kubických metrech je průměrován za roky 2020 a 2021 a přepočítán na indikátor kubické metry komunálního odpadu na obyvatele na rok. Tento indikátor je na index upraven max-min metodou a následnou inverzí tak, aby méně odpadu na obyvatele bylo v indexované hodnotě bližší 1.

Indikátor toxického odpadu (indikátor v tunách pro konec roku 2019) je upraven přepočtem na obyvatele. Tyto hodnoty byly extrémně odlehle, i pro neexistenci takového typu odpadu ve všech lokalitách. Přepočet tun toxického odpadu na osobu byl upraven pomocí dekadického logaritmu a potom upraven max-min metodou do podoby indikátoru bez dalších uprav. Oblasti, které měly v původním indikátoru hodnotu 0 jsou přepsány na 0,1 pro účely matematických operací indexu.

Základy příležitostí

Osobní práva (z anglického personal rights)

- Procento účasti ve volbách do parlamentu 2021
- Procenta voličů podporující pro-západní strany/procenta voličů podporující pro-ruské strany 2021
- Průměrná rozvodovost na 1000 obyvatel za roky 2019 až 2021

Pro index osobních práv je 2 ze 3 jeho „pod-indexů“ spojeno s volbami do parlamentu v roce 2021. Index volební vychází z indikátoru volební účasti. Autor agregací upravil s pomocí max-min metody. Index volební má vyšší váhu v kategorii, protože je zastoupen i jako dílčí „pod-index“ v indexu politicky prozápadním.

Index politický prozápadní je tvořen průměry dvěma sub-indexy, ale také indexem volební účasti, prvním z nich je max-min metodou upraven indikátor procenta voličů volících prozápadní strany. Regiony, kde prozápadní strany získaly více procent jsou blíže 1. Obdobně je spočítáno pro pro-ruské strany, ale s použitím inverze. Tam, kde měly největší podporu pro-ruské nebo populistické strany, je hodnota blízká 0 (sub index invertován). Tímto způsobem získají lokality, které volily převážně proruské strany nízké skóre a lokality, které volily převážně prozápadní strany vysoké skóre blízko 1. Autor index politicky prozápadní vytvořil jako průměr sub-indexu voličů prozápadních stran, inverzní sub-index voličů pro-ruských stran a index volební účasti.

Index rozvodovosti je založen na indikátorech rozvodovosti na 1000 obyvatel z let 2019 až 2021. Průměry tří let jsou agregovány standartní max-min metodou bez dodatečných uprav indexu. Tento index je škálován tak, že vyšší míra rozvodů znamená vyšší index bližší nebo roven 1. Interpretace tohoto indexu je limitující použitými indikátory a měla by se brát jako velmi přibližná.

Svoboda volby (z anglického freedom of choice)

- Počet zaměstnaných žen starších 65 let z populace žen starších 65 let 2022
- Průměrný počet žen mezi 20 až 64 lety žijících v městské oblasti na počet žen stejné věkové kategorie žijících ve venkovské oblasti v rámci regionů
- Průměr přepravených pasažérů z let 2019 až 2021 na obyvatele

Indikátory v indexu pracujících žen nad 65 let jsou přepočítány jako počet žen starších 65 let zaměstnaných vyděleno počtem žen starších 65 let. Agregace indexu je pomocí inverzní max min metody, regiony, kde je procento pracujících důchodkyň nejvyšší jsou v indexu hodnoceny nejhůře a naopak.

Index urbanizace žen v ekonomicky aktivním věku je založen na předpokladu, že ženy ve městech, mají více možností než ženy ve vesnicích. Tento úsudek je nezbytný pro jakoukoliv interpretaci tohoto indexu i celku kategorie svobodné volby. Tento interpretace není autorem preferována, ale vhodnější index pro tuto kategorii autor nenašel. Index je spočítán jako podíl počtu žen mezi 20 až 64 let žijících v jednotlivých regionech ve městech a počtu žen ve stejném věku žijících na vesnicích.

Města Bălți a Kišiněv by bez omezení výsledků dosahovaly poměru i více než 10:1, tedy 10 žen ve městech na 1 ženu ve vesnici v regionu. Protože městské oblasti by tento přepočtený poměr příliš ovlivňovaly, byla maximální hodnota poměru žen město ku žen vesnice nastavena jako 1,5. Tomuto limitu se mimo již zmíněná města většina oblastí ani nepřibližovala. Nejurbanizovanější oblast mimo Kišiněva a Bălți má poměr 1,08:1. Region Dubăsari neměl dle statistických informací žádné městské obyvatelstvo, minimální hodnota byla změněna z 0 na 1 aby se autor vyhnul chybám ve výpočtech při dělení 0. Z důvodu nízkého průměru je index po max-min metodě upraven také umocněním na 0,5.

Indikátor přepravených pasažérů využívá průměry za 2019 až 2021, meziroční pokles 2020 vlivem pandemie ovlivnil značně celkové statistiky. Autor použil průměry, aby se odlehčily hodnoty částečně zbavil. Indikátory počtu pasažérů v tisících (průměr z let) je rozpočítán na obyvatele. Tento přepočtený ukazatel je agregován pomocí max-min metody bez dodatečných úprav.

Inkluze (z anglického inclusiveness)

- Průměrná platová nerovnost mezi muži a ženami 2020 a 2021
- Nových pacientů se zdravotně uznávanou poruchou na obyvatele
- Procento důchodců dostávajících minimální penzi 2022

Index platové nerovnosti je složen ze 2 různých výkladů zvláště indexovaných a do sebe zpětně zprůměrovaných (jako index platové nerovnosti). Data tak jak jsou k dispozici naznačují, že v některých regionech mají v průměru větší plat muži (stejně tak jako v případě celku). Některé oblasti, ale mají významně vychýlenou platovou nerovnost v neprospěch mužů a dosahují negativních hodnot v jednom z výkladů.

Autor proto vyhodnotil index následovně, nejprve zvlášť vyhodnotil oblasti, kde ženy dosahují průměrně vyššího platu jako 1 a naopak muže blíží se 0. Potom autor vyhodnotil data znovu, tentokrát jako absolutní rozdíl od průměru všech jednotlivých pozorování nerovnosti (nikoliv podle celku cca 14 % platová nerovnost vychýlená pro muže).

Souhrn všech oblastí je v průměru o 2 % vyšší plat pro muže. Regiony vzdálenější (v absolutní hodnotě od čísla 2 %) jsou škálovány v druhém výkladu, jako blíží se k 0. Regiony blíží se 2 % se blížíly 1.

Autor upravil index platové nerovnosti jako průměr absolutní a pro-ženské nerovnosti. Sub indexy jsou počítány max-min metodou. Pro druhý výklad je použita upravená max-min metoda tak, že minimum a maximum je nahrazeno průměrem.

Celkový index platové nerovnosti je navržen tak, aby do jisté míry reflektoval jednak platové vychýlení vůči ženám ze strany mužů, tak vychýlení od neutrálně zvoleného středu 2 %. Indexovaná hodnota je v případě tohoto indexu upravena tak, aby nejnižší hodnota byla 0,2. Tato úprava nemá významný vliv na celkový výsledek indexu, nicméně zajišťuje Kišiněvu nejlepší pozici ve výsledcích v indexu inkluze.

Indikátor nových pacientů se zdravotně uznávanou poruchou (respektive jeho průměr z let 2020 a 2021) je přepočítán na obyvatele (data z 2022). Indikátor po úpravě ukazuje, kolik obyvatel v jednotlivých regionech připadá na jeden nový případ pacientů se zdravotně uznávanou poruchou ročně. Index je agregován standartně bez dodatečných uprav max-min metody

Index důchodců je počítán přímo z dat NBS bez dodatečných uprav (na osobu obvykle) mimo inverzní max-min metodu. Index je nastaven tak, aby lokalita, kde nejmenší procento penzistů dostává minimální penzi, byla rovna 1 a lokalita s největším počtem minimálních penzí byla rovna 0.

Pokročilé vzdělávání (z anglického basic knowledge)

- Studentů ve středních odborných institucích (2021/22) na populaci ve věku 15-19 let
- Studentů vyšších odborných škol (průměry školních let září 2019 až červen 2022) na rezidenty ve věku 20 až 24

Index pokročilého vzdělání je nejméně datově „bohatý“ ze všech kategorií a skládá se pouze ze 2 namísto obvyklých 3 indexů. Tento index nelze objektivně vytvořit pro všechny regiony, jednoduše z důvodů neexistence forem vyšší formy studia mimo vybrané regiony. I když je tento index omezený a vyskytuje se v něm mnoho oblastí dosahující pouze minimální možnou 0, autor se rozhodl index zařadit pro ilustraci, které lokality mají přístup k vyšším formám vzdělání a které ne. Autor tomuto indexu v dimenzionálním průměru dává nižší váhu, konkrétně 1/7 namísto standartních 1/4. Toto opatření má vliv na medián +0,03 indexové hodnoty.

Index studentů středních odborných škol je založený na indikátoru počtu studentů na středních odborných institucích ve školním roce vydělený populací rezidentů 15–19 let. Tyto hodnoty jsou pro městské oblasti velmi vysoké, ale ze statistických dat, nelze zjistit kolik studentů pochází z jiných regionů (ať už bydlí nebo dojíždějí), abychom to mohli odlišit. Index je vytvořen standartní max-min metodou a umocněn na 0,5, z důvodů odlehlých hodnot Kišiněv a Bălți.

Index studentů vyšších odborných škol (průměry 2019 až 2022) byl vytvořen zcela identicky jen jeho indikátor nebyl vydělen rezidenty středoškolského věku 15–19 let, ale vyšší věkovou kategorií 20–24 let. Index je upraven max-min metodou a také umocněn na 0,5.

Geografické, ekonomické a historicko-politické vymezení Moldavska

Základní geografické informace a klima

Moldavská parlamentní republika je vnitrozemská země (s relativní blízkostí černému moři) s rozlohou 33 843 km². Ležící ve východní části Evropy sousedí s Rumunskem (450 km dlouhá hranice) na západě a Ukrajinou (939 km dlouhá hranice) na severu, východu a jihu. Moldavsko vzniklo rozpadem sovětského svazu 27. 8. 1991 a je parlamentní republikou (Moldova 2023).

Moldavsko je podle světové banky i přes dobrý ekonomický výkon v posledních dvou dekádách nejchudší zemí v Evropě (WB 2023). Hlavním městem je Chişinău (česky: Kišinev). Významnými centry jsou také Bălţi na severu ale i další lokality Cahul, Ungheni (cca 30 000 obyvatel)(NBS 2023). Moldavsko je rovinatá země, s převážnou částí pahorkatého terénu na západě (zejména Ungheni, vrchol „Dealul Bălăneşti“ 430 metrů nad mořem,) a severu země při hranici s Ukrajinou (rajony Briceni, Ocnita, částečně i Şoldăneşti, Soroca a Rezina). Země má 2 klíčové vodní toky, a to Dněstr na východě (defacto hranice vnitřně autonomní a separatistické „Transnistrie“) a Prut na západní hranici s Rumunskem. Obě řeky tvoří významné nížiny při jihovýchodní hranici a západní hranici země.

Klima a přírodní podmínky

Klima Moldavska je mírně kontinentální, charakterizované mírnou zimou (průměrné teploty v lednu -4 °C na jihu a -7 °C na severu) s malým množstvím sněhu a dlouhými teplými léty s nízkou vlhkostí. Jižní oblasti se mohou potýkat se suchem, průměrné teploty v červenci dosahují 19 °C na severu a 23 °C na jihu. Roční úhrn srážek se pohybuje mezi 307 mm až 960 mm. Teplotní extrémy Moldavska se pohybují mezi -36 °C a 40 °C (Buckmaster 2023).

V Moldavsku je pestrá flóra, zahrnující 5,5 tisíce druhů rostoucích rostlin a listnatých lesů (včetně původních dubů, jasanů nebo buků). Lesy pokrývají 11 % rozlohy (Moldova 2023). Fauna s více než 15 tisíc druhů je relativně pestrá. V Moldavsku se nachází také 5 vědeckých rezervací s celkovou rozlohou přes 19 tisíc hektarů, například rezervace Codru v rajonu Strasenii (Strasenii), nebo Plaiul Fagulii v rajonu Ungheni (fagulii, ugheni). Součástí přírodního bohatství je i černozem která je více zmíněna v kapitole o zemědělství.

Uprchlíká krize 2022

Dle Světové zdravotnické organizace jen za první cca. 2 měsíce od 24. února. 2022 dorazilo do Moldavska přes 430 tisíc uprchlíků z Ukrajiny z toho téměř 400 tisíc ukrajinské národnosti. Dle novějších dat UNHCR z prosince 2022 (UNHCR 2023) bylo na území Moldavska již cca. 750 tisíc, to by znamenalo zhruba 1 uprchlíka na 3 obyvatele. Kolik z nich se rozhodne zůstat a kolik použije Moldavsko jako tranzitní zemi do EU je nejasné, UNHCR nicméně reportuje, že asi 100 tisíc uprchlíků, z nichž polovina je nezletilých, se rozhodlo v Moldavsku zůstat. Tato uprchlická krize vyvolává v Moldavsku významné politické i humanitární krize a posiluje napětí ve společnosti. Takto velké množství uprchlíků, vytváří tlak na de facto všechny indexy. Autor se domnívá, že index bydlení a obydlí ale i vzdělání a zdraví budou značně zkrusovat realitu. Příliv desítek tisíc potenciálních dětí do škol je problém v tomto relativním měřítku k populaci i pro západní země, které musely zvládnout rychlou integraci mladistvých do svých vzdělávacích institucí. Tato krizová situace přináší potenciálně i střednědobé výhody za předpokladu, že prozápadní směřování země a posilování integrace a pravidel s EU bude přetrvávat.

Nejvíce humanitární pomoci a asistence je v současné době v regionu Ştefan Vodă (164 ze 405 celkových aktivit NGO) a Kişinev (204 ze 405 aktivit), Orhei, Bălţi, ale také příhraniční regiony na severu např. Ocnita. Z dat UNHCR vyplývá, že největší investice jsou v současnosti na přímou finanční podporu uprchlíkům v hotovosti (z anglického „multi-purpose cash“) a nouzová humanitární pomoc. Koncentrace aktivit i

organizací je nejvýznamnější ve zmíněných regionech zejména Štefan Vodă a Kišiněv. Štefan Vodă se nachází geograficky nejbližší pro přechod ve směru Oděsa – Kišiněv. Hranice s Ukrajinou (a nikoliv přes Transnistrii) je v asi 40 km vzdušnou čarou od Oděsy.

Počet nově přichozích obyvatel z Ukrajiny do Moldavska sice postupně klesá, ale dle státního statistického úřadu v Kyjevu (UASTAT 2022) žilo v regionu Oděsy 2,3 milionu obyvatel. To je srovnatelné s celým Moldavskem. Moldavská vláda publikovala v únoru roku 2023 plán pro reakci na uprchlickou krizi (UNHCR 2023) s plánovaným rozpočtem 427 mil. dolarů rozdělený 26 místním a 47 zahraničním organizacím. Většina financí je určena pro Kišiněv (242 mil. dolarů z rozpočtu plánu).

Obyvatelstvo

Tato kapitola se věnuje regionálním informacím o etnicitě, mateřském jazyku ze zdrojů sčítání domů a bytů 2014 Moldavského statistického úřadu a relativnímu stáří obyvatel v regionech. Speciální pozornost je věnována regionům Gaugázie, Taraclie, Kišiněva, Bălți z důvodu velké rozmanitosti jazyků a národností právě v těchto regionech. (NBS 2014)

Stáří populace v regionech

V relativním poměru starších 60 let a mladších 15 let k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu (viz tabulka 1 s indexem demografické zátěže), vychází region Kišiněvy nejlépe (45 % neaktivní obyvatelstvo), v kontextu Moldavska je Kišiněv, stejně tak jako Bălți, nejvíce urbanizované v regionálních statistikách (viz. kapitola urbanizace v regionech).

Dohromady tvoří velmi významnou část moldavské městské populace (asi 30 %). Největší množství ekonomicky neaktivního obyvatelstva na aktivní obyvatelstvo je z dat z roku 2022: Cimișlia, Hincești, Nisporeni, Calarași, Strasenii, Edinet (viz tabulka 1).

Etnicita v Moldavsku

V Moldavsku je téměř ve všech regionech převažující moldavská národnost, výjimkami jsou Gaugázie, kde je většina gaugázské národnosti (83 %) a Taraclie kde je většina bulharské národnosti (66 %). Regiony, kde nepřesahuje moldavská národnost 75 % jsou zejména: Bălți (s významnou etnickou menšinou Rusů a Ukrajinců), Basarabeasca (menšiny Rusů, Ukrajinců, Gaugázců, Rumunů), V regionech Briceni, Ocnita, Edinet, Rîșcani, Glodeni je významná část populace etnicky ukrajinská. I další regiony severní oblasti mají obvykle vyšší koncentrace lidí (ve srovnání s celkem nebo jinými oblastmi) hlásících se k ukrajinské národnosti (NBS 2014).

Jazyky v Moldavsku

Nejpoužívanějším jazykem je rumunština/moldavština, podle sčítání lidu v roce 2014 (NBS 2014) používalo tento jazyk asi 76 % populace, za zmínku stojí, že 53 % lidí deklarovalo jazyk jako moldavštinu a 23 % lidí deklarovalo jazyk jako rumunštinu. Celkově 14 % lidí označilo ruštinu za jazyk každodenní komunikace další jazyky, které byly statisticky zaznamenány jsou ukrajinština (převažuje u starší populace 65 let), gaugázština (nejpoužívanější v Gaugázii), bulharština (nejpoužívanější v regionu Taraclie při jižní hranici s Ukrajinou) a další (statisticky nevýznamné).

Ruština, ačkoliv je v této postsovětské republice stále přítomná pro komunikaci, je v jednotlivých regionech značně nerovnoměrná. Významné ruský mluvící oblasti jsou Bălți, Gaugázie, Taraclie, Basarabeasca i Kišiněv. Ukrajinština je přítomná nejvíce v severních regionech při hranicích s Ukrajinou (Briceni a Ocnita), kde je také poměrně významná i ruština. Příčinou je jejich historická příbuznost a velké množství mluvčích, kteří mluví ruský i ukrajinsky (NBS 2014).

Vnitřní migrace a emigrace

Moldavsko se dlouhodobě potýká s emigrací do zahraničí, ale také s emigrací populace z venkovských oblastí do měst v Moldavsku. To naznačují novější WB data použitá pro kapitulu remitence i starší data, ze sčítání lidu 2014 (NBS 2014). Většina regionů se dle sčítání lidu 2014 vysídlovala a jejich saldo migrace bylo negativní. Regiony, ve kterých nedocházelo k vysídlování byly v roce 2014 zejména Kišiněv a Bălți, Některé regiony také dosahovaly pozitivního migračního salda, například Cahul, Căușeni, nebo Ialoveni. Tato data poukazují (ačkoliv s použitím zastaralých dat), že proces vylidňování venkova je pro Moldavsko stále aktuální. I přes snižující se počet obyvatel, klesá soustavně také procento venkovského obyvatelstva (Trading_Economics 2022). Meziročně se (za roky 2018 až 2020) venkovská populace zmenšuje asi o 1 až 2 procenta (Trading_Economics 2022a). Odhady UN z roku 2018 tvrdí, že Moldavsko je zemí s třetím nejvyšším úbytkem populace na zemi. (Edwards 2020).

Urbanizace regionů

Dle NBS je průměrná urbanizace v Moldavsku 42 %. Kišiněv a Bălți mají relativní urbanizaci (90 a 96 %). Regiony, které mají větší procento městské populace (mimo municipality) jsou na *území jihu* Taraclia, Basarabeasca (51 a 43 %) a Gaugázie (41 %).

Urbanizace *jižních území* je celkově 25 %. *Území středu* má pouze 18% obyvatelstva ve městech. Nejvíce urbanizovaný v tomto území region Ungheni (32 %). Regiony převážně vesnické jsou Dubăsari (oficiálně 0 % urbanizace, město v tomto regionu je pod kontrolou Transnistrie), Cantemir, Criuleni a Telenesti (méně než 10 %). Ostatní nezmíněné regiony mají urbanizaci mezi 11–31 % (NBS 2022a).

Historie Moldavska

Historie Moldavska je extrémně bohatá na různé podoby nadvlády nad regionem. Tato nadvláda přicházela v průběhu pozdního středověku a novověku zejména od Otomanské říše a carského Ruska. Relevantní kontext pro tuto práci má připojení k carskému Rusku v roce 1812. Pod správou ruské říše se Kišiněv výrazně rozrostla ze 7000 (v roce 1812) na více než 100 000 na konci 19. století (NWE 2021).

Region byl po většinu 20 století pod vládou Sovětského svazu. Moldavsko bylo produktem Sovětského etno-politického administrativního experimentu, nejprve mezi 1920 až 1930 bylo dnešní Moldavsko součástí Ukrajinské sovětské socialistické republiky. Po zabrání části Rumunska bylo Stalinem transformováno dnešní Moldavsko jako Moldavské Sovětské socialistické republiky. Historicky se dnes mísí převážně rumunský jazykový vliv a ruský imperialistický vliv. (Rumer 2017)

Indexy demografické zátěže (počet dětí ve věku 0-14 let a seniorů ve věku 65 a více let na 100 osob ve věku 15-64 let na začátku roku 2022)

Region	Celkem	včetně věku:	
		0 - 14	60 +
	2022	2022	2022
Celkem	49,9	27,2	22,7
Mun. Chişinău	45,5	27,3	18,2
Sever	50,4	24,9	25,5
mun. Bălţi	49,4	29,0	20,4
Briceni	52,4	22,4	30,0
Donduşeni	53,2	23,2	30,0
Drochia	53,3	24,1	29,2
Edineţ	54,0	24,3	29,7
Făleşti	49,7	26,4	23,3
Floreşti	49,6	25,0	24,6
Glodeni	49,7	24,9	24,8
Ocnîţa	46,1	18,5	27,6
Râşcani	50,1	23,5	26,6
Sângerei	51,0	28,3	22,7
Soroca	47,4	23,3	24,1
Střed	52,1	29,1	23,0
Anenii Noi	51,4	26,7	24,7
Călăraşi	55,4	29,6	25,8
Criuleni	50,3	29,6	20,7
Dubăsari	48,4	26,6	21,8
Hânceşti	56,2	29,6	26,6
Ialoveni	53,1	32,1	21,0
Nisporeni	56,1	30,3	25,8
Orhei	52,3	29,7	22,6
Rezina	47,1	25,4	21,7
Străşeni	54,8	30,6	24,2
Şoldăneşti	48,2	27,4	20,8
Teleneşti	52,3	27,9	24,4
Ungheni	48,7	28,6	20,1
Jih	52,1	27,1	25,0
Basarabeasca	54,1	24,5	29,6
Cahul	51,2	27,2	24,0
Cantemir	52,8	30,5	22,3
Căuşeni	51,1	26,9	24,2
Cimişlia	57,1	26,4	30,7
Leova	52,3	28,6	23,7
Ştefan Vodă	52,1	26,9	25,2
Taraclia	49,5	24,5	25,0
UTA Găgăuzia	53,0	29,6	23,4

Tabulka 1: Index demografické zátěže, vytvořeno úpravou dat z NBS. Dostupné online, tabulka (3.7):

Ekonomické vymezení Moldavska

Současná celková ekonomická situace v Moldavsku

Moldavská ekonomika se potýká s významnými výzvami v důsledku probíhající války na Ukrajině, sucha i pandemie koronaviru z roku 2020 (UN 2021). Tyto problémy narušily obchod, snížily zahraniční příliv a způsobily vysokou inflaci a pokles investic. (Lloyds 2023) V druhém čtvrtletí roku 2022 se HDP snížila o 0,9 procenta ve třetím i čtvrtém čtvrtletí 2022 došlo k poklesu ekonomiky o cca. 10 procent v meziročním srovnání. V posledních 10 letech došlo asi 7krát k negativnímu růstu HDP. V roce 2020 ve druhém čtvrtletí došlo k poklesu růstů meziročně až o 15 procent. K mírnějším kvartálními propadům ekonomiky dochází v Moldavsku dlouhodobě (např. v letech 2008-2010, ale i v roce 2015) nicméně období po roce 2020 je i v kontextu 25 let velmi nestabilní (Trading_Economics 2022a).

Inflace

Inflace dosahovala ještě v roce 2019 pouze asi 4 procenta. Měnový postoj se významně zpřísnil, aby byly zmírněny vysoké ceny potravin a energie. To vedlo ke inflační míře až **35** procent v srpnu 2022. Inflace ze 4 procent v roce 2019 vzrostla velmi významně, data z února 2023 ukazují míru inflace na **25** procent. Navzdory negativnímu dopadu na soukromou spotřebu a investice, ukázala se fiskální pozice odolnou, když se příjmy zvýšily o 19,4 procenta a výdaje o 18 procent (WB 2023).

Vládní opatření pro rok 2023

Vláda v Kišiněvu schválila v rámci změn do roku 2023 například 0% daň z příjmu pro mikro, malé a střední podniky a také zvýšila maxima u potravinových stravenek. Minimální mzda bude zvýšena ze 3500 lei na 4000 lei (MDL), přepočteno 4 100 Kč na 4 700 Kč. (Moldovan Government 2022) Vláda pro rok 2023 počítá se schodkem 18 miliard Lei (cca 21 miliard korun českých), nicméně úroky na vládním dluhu zůstávají poměrně nízké (asi 5 % hrubého národního příjmu), (WB 2022)

Ekonomika Moldavska byla v roce 2020 silně ekonomicky zasažena stejně jako většina zemí na světě pandemií COVID 19 (a souvisejícími útlumy produkce a zvýšené náklady státu) ale i již zmíněným suchem, což vedlo k poklesu HDP o 7 (WB 2023) procent meziročně a snížení spotřeby domácností a investic.

Nicméně v roce 2021 se ekonomika postupně zotavila (export se za posledních 5 let, s výjimkou 2020, stále v celkové hodnotě v amerických dolarech zvyšuje). Růst HDP dosáhl 13,95 % (O'Neill 2022), ekonomika je podporována pozitivními impulsy z fiskální a monetární politiky. Vlivem celosvětového poklesu poptávky a nedávného sucha se očekává, že vývoz bude omezený, ale import bude robustní, a to zásluhou obnovy domácí poptávky.

Vysoký inflační tlak bude s velkou pravděpodobností přetrvávat po celý rok 2023 a dále, schodek se bude spoléhat na financování z cizích dluhových nástrojů. Fiskální schodek veřejných financí se odhaduje na 5,9 procenta HDP v roce 2022. Veřejný dluh se bude zvyšovat, ale stabilizuje se nad hladinou 40 procent HDP ve střednědobém horizontu. (WB 2023)

Nejdůležitější partneři Moldavského exportu

V kontextu exportu do zahraničí jsou nejdůležitější partneři Moldavska v sestupném pořadí dle vývozu z roku 2022, Rumunsko (28 % celkové vyvezené hodnoty), Ukrajina (přes 16 %), Itálie a Turecko (7 % každý). Exporty do Ruska se postupně snižují, nicméně i v roce 2022 tvořily 4,4 % vývozu. Pokud bychom export do EU shrnuli jako jeden pak více než 50 % vývozu jde směrem do EU, nicméně v posledních 5 letech se snižujícím se relativním objemem k celkovému vývozu. Dlouhodobě významným vývozním partnerem je také Německo (5 % z celkové vyvezené hodnoty) (NBS 2022b).

Remittance

Nedostatek ekonomických příležitostí v Moldavsku pohání migraci a s ní spojenou tvorbu remitencí, přičemž mzdy jsou v Rumunsku a v Rusku i jinde ve vyspělejších zemích, výrazně vyšší než v Moldavsku. Průměrná mzda v Rumunsku byla na konci roku 2022 asi 7000 Rumunských lei (RON) (asi 33 000 Kč) (Trading Economics 2023). Pro srovnání průměrná mzda ve stejném období v Moldavsku činí asi 11 500 moldavských lei (MDL), přepočteno na české koruny je to asi 13 500 Kč. (Trading_Economics 2023a)

Remittance z Ruska

V případech remitentů z Moldavska v Rusku, data (z Ruska i z Moldavska) naznačují, že situace po bezprecedentním uvalení sankcí na Rusko pokračují v dlouhodobém trendu odlivu ve prospěch trhů práce v EU. Odpojení části ruských bank od mezinárodního platebního systému SWIFT (Blenkinsop 2022) a uplatňování jiných mechanismů, které se Moldavsko zavázalo dodržovat v dohodách s EU (viz kapitola zahraniční vztahy s EU) způsobilo, že se počet remitentů v Rusku snížil velmi významně.

Dle dat Národní hospodářské akademie při Úřadu Ruské federace v Moskvě (RANEPa) se počet ekonomických migrantů z Moldavska snížil o více než 400 tisíc, z původních 562 939 na 76 645 osob, to je pokles o více než 80 % (měřeno v časovém období 2014–2022). Podle akademie jde o největší pokles ekonomických migrantů v Rusku ze všech zemí SNS (Společenství nezávislých států), které sdružují mnoho bývalých republik Sovětského svazu (Catus 2023).

Efekty mezinárodních sankcí a izolace Ruska ze strany Moldavska

Moldavské Statistické zdroje v tomto ohledu nemají výrazný přehled o aktivitách svých obyvatel v zahraničí a množství zaznamenaných cílových zemí pro emigranty z Moldavska je nízké. Nicméně prozápadní směřování země je i s prozápadní pohodlnou většinou v parlamentu zřejmé i z posledních voleb (CEC 2021), viz. indexy 3.1.1 a 3.1.2 praktické části.

Potenciální Moldavští remitenti v Rusku, ale i obyvatelé Moldavska s finančními účty v Rusku, mají po zavedení sankcí mnohem obtížnější převádění finančních prostředků přeshraničně, transakce jsou pomalejší, s vyššími náklady, pokud se nadále bude Ukrajina bránit nad očekávání a nedojde k anexi Moldavska Ruskou federací, lze předpokládat, že izolace Ruska bude přetrvávat. Stejně tak se budou nadále snižovat množství remitence z Ruské federace v Moldavsku.

Efekty remitencí dnes na HDP v Moldavsku v roce 2021

Remittance jsou z významných zdrojů příjmů pro Moldavsko, dle (IFAD 2021) je Moldavsko nejvíce závislou zemí na remitencích v Evropě jejich postupný nárůst v 90 letech tvořil později více než čtvrtinu jeho HDP (mezi 2003 a 2010). Dle dat WB i IFAD jsou osobní remittance v roce 2021 stále asi 15 procent HDP. V souvislosti s remitencemi je nutné zmínit i značný úbytek populace se zrychlujícím trendem, již od roku cca 1990-1994. Dle Světové banky (WB 2022a), přišlo Moldavsko za posledních osm let (2013-2021 srovnání stavu populace) o cca 25-30 tisíc lidí ročně (viz kapitola vnitřní migrace a emigrace).

Těsná blízkost Moldavska k Rumunsku (jazyková, historická i geografická) a EU měla významný vliv na jeho hospodářský a politický vývoj. Rumunsko udělilo občanství potomkům obyvatel území, která byla začleněna do sovětského Moldavska. Od roku 1991 získalo rumunské pasy přes půl milionu Moldavanů (Necsutu 2021). Od roku 2014 mohou Moldavané cestovat do EU bez nutnosti víz (Jaroszewicz 2015).

Průmysl

Standartní ekonomický výkon ekonomiky měřen v HDP je 12 mld USD, průmysl tvoří asi 20 % HDP. Velký význam má pro sektor potravinářského průmyslu víno. Tvoří téměř 50 % hodnoty národního exportu.

Nejdůležitějším regionem je z tohoto pohledu Cahul, ale také Bălți, Purcari (Ștefan Vodă) a Codru (Municipalita Kișinău). V roce 2018 činil export vína v absolutním objemu 2 milióny hektolitřů (Bada 2019).

V zemi se mírně daří i rozvíjejícímu se IT průmyslu, například USAID (Americká rozvojová agentura) investuje v zemi do projektu „Future Technology Activity“ s rozpočtem cca 10 milionů dolarů ročně (2021 až 2026) do posilování implementace kompetitivních změn v ekonomickém a podnikatelském prostředí, transformace komunikačních technologií, kreativní průmysl, lehký průmysl, posilování schopností pracovníků či know-how (USAID 2023). Takové investice jsou třeba pro posílení schopností a dovedností pracovní síly na trhu pro úspěšnou integraci do volného trhu EU.

Zemědělství v Moldavsku

Podle Statista přispěl sektor zemědělství k HDP Moldavska asi 10,39 procenty (O'Neill 2023). Moldavská ekonomika se silně opírá o svůj zemědělský sektor, který zahrnuje **ovoce, zeleninu, víno** a tabák. V porovnání s Rumunskem, které má nejvyšší procento HDP ze zemědělského sektoru v EU – cca. 4 %, zůstává moldavské zemědělství silným odvětvím ekonomiky (TheGlobalEconomy 2023).

Zemědělství v Moldavsku zaměstnává více než 27 procent pracovní síly. I proto je Moldavsko často zařazováno jako nejchudší stát Evropy (Kabra 2022). Moldavská půda je pro zemědělskou produkci velmi vhodná, označovaná jako černozem, tato půda je ideální pro pěstování ovoce a zeleniny a je široce rozšířená. Tato půda se nachází na většině území. Zemědělský sektor, v kombinaci s potravinářským průmyslem, představuje více než 16 procent HDP a asi 45 procent celkových vývozů (ITA 2022).

Mezi příležitosti patří sadovnictví, vinice, vinařství, pěstování zeleniny v otevřeném poli i ve sklenících, průmyslová výroba plodin, zpracování ovoce a zeleniny atd. Pro rozvoj jsou potřebné zařízení a technologie pro skladování, balení a dlouhodobou dopravu čerstvých produktů, sušení, mražení, konzervování a výrobu přísad a ingrediencí. Existují také příležitosti v oblasti zavlažování, balení a zpracování vybavení, zemědělských strojů, produkce a obchodu se sadovými a zemědělskými plodinami. Roste poptávka po organických produktech, což vytváří příležitosti pro ekologické zemědělství. Jiné zajímavé oblasti zahrnují: služby pro kvalitu a bezpečnost produktů ve vinárnách, renovace vináren, obnova vinic a rozšíření vín (ITA 2022).

Dle Světové banky (WB 2020) je v oblasti zemědělství v Moldavsku doporučeno: posilování technických znalostí producentů, zlepšení plánování a řízení podnikání, posilování sdílení znalostí od úspěšných producentů, liberalizace režimu dovozu a vývozu zboží, evaluace dopravy a logistiky, zlepšení infrastruktury skleníků a dalšího industriálního zařízení nutného po sklizni.

Moderní Moldavsko

Moldavské moderní dějiny.

V roce 1990 vyhlásilo Moldavsko svou suverenitu, kdy se většina postavila pro přerušování vztahu z Moskvou. O rok později 27. srpna 1991 vstoupilo vyhlášení nezávislosti na Sovětském svazu v platnost, zamrzlý konflikt mezi Moldavskem a Podněstřím od té doby trvá a došlo k několika pokusům o vyřešení sporu diplomatickou cestou. Tento region však zůstává neuznaný mezinárodním společenstvím a nadále je zdrojem napětí a nestability v regionu.

V devadesátých letech došlo v Moldavsku k mnoha změnám v roce 1994 po volbách došlo k připojení Moldavska do SNS. Téhož roku došlo i k ustavení značných práv autonomie pro Gaugázii a Transnistrii (Wikiwand 2023). Viz specifický kontext výše zmíněné Gaugázie a Podněstří.

Účast ve Východním partnerství

V roce 2009 došlo v Praze k sepsání deklarace mezi EU a šesti postsovětskými státy (mimo Moldávie, i Ukrajina, Bělorusko, a kavkazské republiky). Tímto byla pro Moldavsko i další země otevřena příležitost k podpoře politických, sociálních a ekonomických reforem. Cílem východního partnerství je zvyšování demokratizace, dodržování zásad dobrého vládnutí, energetická bezpečnost atp. (EU Council 2023)

Moldavské vztahy s EU

Od roku 2014 jsou vztahy EU a Moldavska postupně regulovány na základě „Dohody o přidružení mezi EU a Moldavskem“ (z anglického EU-Moldova Association agreement). Plnou účinnost nabyla dohoda v roce 2016. Mimo jiných benefitů (investic a detailů vztahu EU a Moldavska), je pro držitele moldavských pasů (s možností vycestovat ze země) nejvýznamnější novinkou bezvízový styk v Schengenském prostoru, a to od roku 2014 (EU Council 2023).

EU a Moldavská republika vytvořily tuto dohodu s cílem podporovat politickou asociaci, ekonomickou integraci a spolupráci v různých oblastech vzájemného zájmu. Cílem této dohody je zlepšit bezpečnost energetického zásobování, podporovat obnovitelné zdroje energie, zlepšovat veřejné zdraví a ochranu lidského zdraví jako předpoklad pro udržitelný rozvoj a hospodářský růst. Dále posilovat demokracii a institucionální stabilitu v Moldavsku a podporovat přátelské vztahy mezi sousedními zeměmi a přeshraniční spolupráci. Strany také usilují o vytvoření podmínek pro rozšířené hospodářské a obchodní vztahy, které povedou k postupné integraci Moldavska do vnitřního trhu EU. Dohoda také usiluje o posilování spolupráce v oblastech vzájemného zájmu, jako je například oblast svobody, bezpečnosti a spravedlnosti. EU se zavázala poskytnout podporu pro provedení reforem prostřednictvím různých nástrojů spolupráce a technické, finanční a hospodářské pomoci (EU Council 2023).

Součástí dohody je i „Hlubková a komprehensivní dohoda o zóně volného obchodu“ (z anglického Deep and Comprehensive Free Trade Area), tato dohoda umožňuje přístup Moldavska na volný trh EU ve vybraných kategoriích a napomáhá zvýšení a zjednodušení mezinárodního obchodu oběma směry, tato dohoda umožňuje Moldavsku navázat hlubší ekonomické vztahy a představit legislativu nutnou pro budoucí plný přístup ke společnému trhu v EU (Spolupráce se týká také bezpečnosti a spolupráce s evropskou agenturou frontex (EU Council 2023).

V červnu 2021 oznámila Evropská komise Plán hospodářské obnovy pro Moldavsko, s příslibem o poskytnutí až 600 milionů eur v období 2021–2024 na podporu investic a zotavení z COVID-19 výměnou za strukturální reformy. Moldavsko podalo žádost o členství v EU v březnu 2022 a v červnu 2022 Evropská rada udělila zemi status kandidáta s indikativní bilaterální alokací 260 milionů eur na období 2021-2024. EU podporuje Moldavsko konkrétními investicemi, včetně podpory malých a středních podniků, rozvoje lidského kapitálu, dopravy a modernizace topného systému. (EaP 2022)

Status kandidátské země EU

Moldavsko po vpádu vojsk Ruské federace na Ukrajinu, symbolicky s Ukrajinou požádalo EU o vstup do EU již 3. března 2022. Evropská komise formálně doporučila Evropské radě schválit Moldavské republice status kandidátské země. Moldavsko je od 23. června 2022 oficiálně kandidátská země EU. Moldavsko musí splnit řadu podmínek daných evropskou komisí pro možnost na úspěšnou integraci do EU, jako plnohodnotný člen. Hlavními překážkami pro Moldavsko v tomto ohledu bude především snížit úroveň chudoby, vyřešit konflikt v Transnistrii, snížit korupci a reformovat v oblast občansko-právní aj.

Mnoho obyvatel Moldavska, především regionu Gaugázie, nepodporuje pro-evropské směřování. Podle průzkumu veřejného mínění (po začátku války na Ukrajině). V průzkumu se 20 procent lidí vyjádřilo, že nepodporuje integraci Moldavska s EU. I po začátku války vnímalo v Moldavsku 9–25 % obyvatel ruského

prezidenta Vladimíra Putina pozitivně. Více lidí (46 %) hodnotilo Putina velmi negativně (Magneta 2022), i tak bude pro Moldavskou vládu a společnost nelehké přesvědčit obyvatele pozitivně nakloněné Rusku, zejména v silně pro-ruských regionech viz praktická kapitola 3.1.2.

Moldavské vztahy z Ruskem

Odklon Moldavska od Ruska, naznačený již v předchozí kapitole (remitence i kapitole nejdůležitější partneři Moldavského exportu) dokládají i informace od Olivéra Várhelyiho, komisaře pro Generální ředitelství pro sousedství. Ten řekl, že Moldavsko již ušlo dlouhou cestu po cestě reforem, a EU bude stát po jeho boku, během procesu reforem na jeho cestě do EU (EU Commission 2022).

Jednou z reakcí Moldavska na vývoj na Ukrajině je blokování webových stránek (včetně moldavské verze ruského webového portálu Sputnik), zákazy pořadů ze zemí, které neratifikovaly evropskou smlouvu o přeshraniční televizi (stalo se tak již 2. března 2022). O licenci tak přišlo 6 moldavských televizních stanic, které převážně vysílaly Ruskou propagandu přímo převzatou z Ruska. Většina nově zablokovaného obsahu byla spojena s pro-ruskými politickými stranami SOR a BECS. Tento krok vyvolal pochybnosti i mezi ne proruským obyvatelstvem, kvůli obavám z cenzury politického pluralismu. (Calus 2023).

Rusko, ačkoliv jeho relativní vliv v Moldavsku politicky a ekonomicky klesá, bude nadále udržovat (možná i posilovat prostřednictvím korupce a podpory šedé a černé ekonomiky) vliv v „Transnistrii“ a také u lidí žijících v Moldavsku a identifikujících se s Ruskem.

Dle autora mohou do značné míry některé regiony a části populace, projevovat znaky ostalgie (*idealizovaná a zkreslená představa po dobách minulých v paměti starší generace*) po dobách „jistot a stability“ Sovětského Svazu.

Moldavsko pomocí partnerů v EU reagovalo na válku na Ukrajině a značně omezilo svoji závislost na Ruském plynu, v lednu 2022 vyhrožoval Gazprom (ruská společnost vyvážející ropné produkty), zastavením dodávek ruského plynu. Od října 2022 začal Gazprom omezovat dodávky plynu až do situace, kdy Moldavská elektrárna GRES (MGRES, elektrárna nacházející se na území Transnistrie, napájená ruským plynem) úplně přerušila provoz 1. listopadu 2022 (Calus 2023).

Odpojování od ruského plynu

Během vzdušný útoků na ukrajinskou infrastrukturu na konci roku 2022 došlo po 11. říjnu k zastavení exportu elektrické energie z Ukrajiny do Moldavska (Moldavsko bylo na MGRES elektrárně závislé na 80 % pro pokrytí své spotřeby). To vedlo ke značným výpadkům v elektrické síti a vláda musela elektřinu draze přikupovat z Rumunska. Od prosince došlo ke změnám (v otázkách energetické bezpečnosti a krizového řízení) a poptávka z Transnistrie (generující elektřinu pro Moldavsko), byla plně kontrolována firmou Energocom, která je pod kontrolou moldavského státu. Ta nakoupila plyn pro potřeby své země přes partnery od jiných dodavatelů než z Ruska. Infrastruktura, kterou k tomu použili je plynovod Ungheni–Chişinău (vystavěn mezi 2018 a 2020). Tato 150 km dlouhá stavba pod technickou správou rumunského Transgas (státní firma v Rumunsku spravující síť infrastruktury pro přepravu zemního plynu) propojila Moldavsko s trhem se zemním plynem v EU a zajišťuje 90 % nezávislost od ruského plynu v Moldavsku (Calus 2023).

Moldavsku nová infrastruktura také dává nové možnosti používat potrubí pro přepravu ruského plynu dále do sítí EU, ale i vylepšit si vyjednávací pozici s Gazpromem (a pokračovat v odběru nasmlouvaného zemního plynu z Ruska). Zatím v maximální kapacitě nové plynovody na západ nevyužívá. Moldavsko sice již nemusí nutně kupovat plyn převážně od Ruska, ale ceny na společném trhu v EU budou mnohem vyšší, což může mnohem chudší obyvatele Moldavska, kteří plyn používají pro vaření (ale hlavně pro vytápění) ekonomicky poškozovat a ovlivnit jejich životní úroveň. (Melnic 2020)

Změny ve vztazích z Transnistrií a specifický kontext

Region Podněstří má pro Moldavsko významné důsledky, jak politické, tak hospodářské. Transnistrie se nachází v oblasti mezi Moldavskem a Ukrajinou. Toto území o rozloze 3352 km² dnes představuje cca 10 % z rozlohy Moldavska. Konflikt 1990–1992 mezi Moldavskou vládou v Kišiněvu a mezinárodně neuznávanou Podněsterskou moldavskou republikou vedl k vysídlení tisíců lidí a zbrzdil rozvoj a pokrok země (UCA 2022). Situace v Podněstří zůstává nevyřešená a není jasné, kdy a jak bude dosaženo trvalého řešení.

V roce 1998 byla podepsána Oděská dohoda mezi Moldavskem, Transnistrií, Ruskem a Ukrajinou, která usnadňovala důvěryhodná opatření a rozvoj kontaktů. Mise OBSE v Moldavsku sledovala a ověřovala stažení ruských vojenských zařízení a munice z Transnistrie mezi lety 2000 a 2004. V referendu v roce 2006 schválilo 97 % voličů v Transnistrii nezávislost na Moldavsku, která zůstává neuznána mezinárodním společenstvím. Vyjednávání mezi Moldavskem, Transnistrií, Ruskem, Ukrajinou, OBSE a pozorovateli z USA a EU se konalo v různých místech v průběhu let. Přítomnost ruských vojsk v regionu zůstává sporným tématem, přičemž moldavští politici a mezinárodní orgány, jako je Valné shromáždění OSN, volají po jejich stažení (UCA 2022).

Moldavsko po vybudování plynovodu Ungheni–Chişinău získalo nové strategické možnosti, jak limitovat vliv z Transnistrie. Pomoc od EU je i pro Moldavskou vládu v Kišiněvu zcela zásadní. V kontextu moldavsko-podněsterských vztahů nejde zdaleka pouze o plyn. Přestože se odštěpený region Transnistrie opírá o finanční a politickou podporu Ruska, obchodní vztahy s Evropou se od uzavření dohody mezi EU a Moldavskem v roce 2014 významně rozrostly. V minulosti byl hlavním trhem pro exporty z Transnistrie Rusko. Avšak od roku 2014 se Transnistrie začala orientovat také jinam (viz. moldavské vztahy s EU). Někteří exportéři z Transnistrie využívají preferenčního obchodního systému registrováním u moldavského obchodního rejstříku a placením daní v Kišiněvě. Dnes obchoduje Transnistrie s 20 zeměmi EU a evropský trh představuje více než 70 % regionálního exportu, zejména textilních materiálů a ocelových výrobků (Necsutu 2019).

Administrativně teritoriální vymezení regionu.

Moldavsko se dělí do 32 „rajonů“, 5 městských oblastí a 2 regiony se speciálním statutem (předchozí kategorie jsou obvykle nazývány souhrnným slovem region). regiony jsou dle abecedy:

1. Anenii Noi
2. Basarabeasca
3. Briceni
4. Cahul
5. Cantemir
6. Calarași
7. Causeni
8. Cimislia
9. Criuleni
10. Donduseni
11. Drochia
12. Dubasari
13. Edinet
14. Falesti
15. Floresti
16. Glodeni
17. Hincești
18. Ialoveni
19. Leova
20. Nisporeni
21. Ocnita
22. Orhei
23. Rezina
24. Rîșcani
25. Singerei
26. Soroca
27. Straseni
28. Șoldănești
29. Stefan Voda
30. Taraclia
31. Telenesti
32. Ungheni

Mapa 1: Administrativní členění Moldavska, (UTA = Autonomní územní jednotka Gagázie, U.A.T.S.N = Transnistrie),

Zdroj: NBS 2022c

Městské regiony (označeny v mapě 1 jako mun. – municipalita) jsou jmenovitě: hlavní město **Kišiněv** a „druhé největší“ město je **Bălți**¹. V této práci nebudou k dispozici data z Autonomně územní správní jednotky se zvláštním statutem Podněstří v (mapě jako U.A.T.S.N.). Zde se nachází také municipalita Tiraspol (není v mapě), která je „de facto“ administrativním centrem (rozuměj neoficiálním „hlavním městem“) se zcela nezávislou státní mocí na centrální vládě v Kišiněvy. Vláda z Tiraspolu kontroluje toto území a statistické zdroje jsou nekompletní nebo mohou být zčásti nebo zcela nepravdivé. Data pro Tiraspol jsou obvykle starší a méně spolehlivá. (Population_Hub 2023) (Brinkhoff 2023)

Podle nejnovějších odhadů žije celkově v Podněstří asi 450–500 tisíc lidí (Population data 2018, Guardian 2022) z toho v Tiraspolu cca 130 tisíc (data pro Transnistrii se různí o desítky tisíc) (Brinkhoff 2023). Změna ze 185 tisíc v roce 1989 (Data z údajů před vznikem samostatného moderního státu Moldavska) na již zmíněných 130 tisíc z roku 2018, byl by Tiraspol stále významně větší (odhadem asi o 20–30 %) než druhé největší město Bălți s pouhými cca 100 tisíci obyvatel (podle NBS 2022c)

Tato diplomová práce zahrnuje data z 32 výše zmíněných „rajonů“ plus městských municipalit Kišiněv a Bălți a autonomní jednotku Gaugázie. Autor dále dle vzoru moldavského statistického úřadu, ze kterého pochází drtivá většina dat (NBS 2022c) popisuje územní celek na 3 základní geografické území.

Území sever označuje regiony Bălți, Briceni, Dondușeni, Drochia, Edineț, Fălești, Florești, Glodeni, Ocnița, Râșcani, Sângerei a Soroca. *Území střední* je území v okolí Kišiněvy, bez započítání Kišiněvy, která stojí samostatně. Jmenovitě: Anenii Noi, Călărași, Criuleni, Dubăsari, Hincești, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Strășeni, Șoldănești, Telenești, Ungheni. *Území jižní* je označení pro území Basarabeasca, Cahul, Cantemir, Căușeni, Cimișlia, Leova, Ștefan Vodă, Taraclia. Gaugázie stojí statisticky (částečně i politicky) mimo struktury moldavské státní moci (ve srovnání s ostatními regiony, ignorujeme-li „Transnistrii“). Region Gaugázie není v praktické části. Autor používá rozdělení jako Moldavský statistický úřad.

Specifický kontext Gaugázie

Autonomní územní jednotka Gaugázie s hlavním správním centrem ve městě Comrat má se svými cca. 155 000 obyvatel asi 6 procent z populace Moldavska (NBS 2022c). Obyvatele Gaugázie jsou etnicky Turkický národ s vlastním jazykem, praktikující ortodoxní křesťanství. Velké množství obyvatel zde dnes žijících mluví rusky, a i média v Gaugázii mají ruštinu jako primární jazyk, tento fakt podporuje i to, že abeceda Gaugázie vychází z ruské cyrilice (Mayer 2014).

¹ Uvozovky použity z důvodu pravděpodobně většího Tiraspolu, který je formálně součástí Moldavska

Autonomní Gaugázie má od roku 1994 značnou míru autonomie. Gaugázie vyhlásila v roce 2014 referendum o možnosti odpojit se od Moldavska, pokud se Moldavsko někdy rozhodne sjednotit se s Rumunskem (Nationalia 2014).

Lidové shromáždění Gaugázie (The People's Assembly of Gagauzia) může přijímat místní zákony v následujících oblastech, a to na základě 27 článků ze zákona (Lucinskchi 1994):

- Právo na vlastní jazyk (oficiálními jazyky jsou moldavština, gaugázština a ruština)
- Právo zřizovat vlastní orgány státní správy
 - Včetně daňové politiky, fiskální politiky, regulací pracovního úřadu, sociálních politik atd.
- právo na referendum, pokud se někdy v budoucnu spojí Moldavsko opět s Rumunskem
 - včt. práva na referendum o připojení dalších oblastí ke Gaugázii, pokud počet obyvatel (Gaugázců) bude v oblasti větší než 50 % a účast na referendu bude alespoň 33 %.
- Právo na vzdělání v Gaugázském jazyce
- Právo na vlastní právní úpravy občanského a jiného práva.
- Právo na určité typy vlastního ekonomického rozhodování

Zákon dále upravuje, že 1 zástupce je za každých 5000 obyvatel, který nemůže vykonávat ani pobírat benefity z jiné ekonomické i neekonomické aktivity.

Praktická část

Fáze 1: Zjišťování dostupnosti dat

Moldavský úřad pro statistiku

Národní úřad pro statistiku (dále jako NBS z anglického National bureau of statistics) Republiky Moldavsko je organizací zodpovědnou za výrobu oficiálních statistických údajů v zemi. V roce 2022 bylo NBS podle organizace „Open Data Watch – Open data Inventory“ (dále jako ODIN) za pokrytí a otevřenost oficiálních statistických dat hodnoceno na 15. místě na světě a na 2. místě ve východní Evropě (ODW 2023). Ačkoliv dostupnost dat z NBS je celkově poměrně dobrá v podrobnějších administrativních jednotkách (viz administrativně teritoriální vymezení) získala NBS skóre pokrytí dat 22 ze 100 a 14 ze 100 (první a druhá administrativní úroveň).

Toto nízké hodnocení reflektuje absenci dat v regionálních úrovních, například úmrtnost matek, úmrtnost dětí pod 5 let, dětské svatby pro dívky do 18 let, potratovost do 18 let, data na vězeňské populace, příjmové rozdělení dle Giniho koeficientu, data chudoby, data o chráněných krajinných oblastech, znečištění vody, přístup k elektřině, těžba dřeva a další.

Některá data k dispozici byla, ale jejich datum vydání je většinou 2014 dle posledního sčítání lidu. Autor využívá převážně novějších dat, které k dispozici byla nicméně, některé datové body jsou zastaralé.

Největší nedostatky ve statistických informacích z NBS jsou zejména v oblasti potravinové bezpečnosti a výživy. Data, které nebyla k dispozici, jsou například prevalence obezity, podvýživy či zakrslosti (z recommendations ODIN). Tato kategorie je jediná, která získala v hodnocení „Open data Inventory“ nejhorší možné skóre a je tak nejzásadnějším nedostatkem databází NBS. Nedostupnost dat o výživě se také odráží v kategorii dimenze základních lidských potřeb, kde byl autor nucen využít jiné alternativní proměnné pro tvorbu indexu (ODW 2023).

Významné nedostatky databází národního statistického úřadu mají také oblasti, vzdělání, zdravotnictví, a genderové statistiky. V oblasti statistik vzdělání, ačkoliv existují nějaké statistiky, například rozdíly ve vzdělání mezi dívkami a chlapci, statisticky dohledat nelze. Obdobně nelze ani srovnat kvalita vzdělání v jednotlivých institucích. U indexů v příslušné dimenzi a části jsou použity počty učitelů s vyšším vzděláním na žáka, usuzovat z této statistiky kvalitnější výuku je přinejmenším sporné. Autor u vzdělání používá také hodnoty žáků na metr čtverečních tříd a laboratoří, tyto hodnoty také mohou index vzdělání zkreslit, pokud předpokladem je, že více plochy na žáka je lepší. Toto usuzování není autorem preferováno, ale jiné alternativy tvorby indexu vzdělání také nebudou zcela vhodné a budou zkreslovat jiným způsobem například použití zastaralých dat gramotnosti (téměř 100 %) pro všechny oblasti (NBS 2014).

Mimo data z NBS byla použita pro výpočet indexu internetu použita data z jiných zdrojů (Speedchecker 2021). Konkrétně se jedná o data rychlosti mobilního internetu v Mb/s u všech poskytovatelů, tato data ovšem naznačovala značně nižší dostupné rychlosti než jiné zdroje (Speedtest_net 2023), které vykazují v Kišiněvu a Bălți průměrné rychlosti o 50 % více než data ze Speedchecker.

Data ze (Speedtest_net 2023) nemají zdaleka takovou regionální diverzitu (k dispozici pro Kišiněv a Bălți, mimo Transnistrie), ale pro Kišiněv a Bălți, alespoň poskytuje mnohem „očekávanější“ nejlepší spíše než průměrné hodnoty ve srovnání s regiony s nižší urbanizací.

Dohromady tak data poskytují mnohem lepší přehled o stavu moldavských telekomunikačních sítí a dostupnosti internetu. Podrobněji se těmto datům a z nich vyplývajícími souvislostmi věnuje autor v kapitole

2.3.3. index internetu u třetí fáze u příslušného indexu internetu. Autor pro své výpočty tak v případě tohoto indexu použil 2 zdroje.

Data pro volební výsledky použité ve výpočtech pro kapitolu 3.1 třetí fáze pochází z Centrální volební komise republiky Moldavsko. (volby, moldova, waybackmachine) Z těchto dat autor čerpá volební účast v regionech, ale také procenta podpory prozápadních stran (PAS) oproti proruským (BECS a SOR) (PolitPro 2023) viz kapitola 3.1 třetí fáze osobní práva. Data, ze kterých vychází indexy v třetí dimenzi (3.x.x), nejsou v některých indexech tak relevantní jako data z jiných regionálních prací (SPI, Trnava). Celou dimenzi 3 lze tak brát pouze jako velmi hrubý agregát.

I přes nedostatky NBS, autor hodnotí dostupnost dat a jejich zpracování od úřadu nad očekávání dobře (ve shodě s ODIN), ačkoliv sběr dat často obsahoval i překlady z rumunštiny, protože regionální statistika není na NBS v jiném jazyce (na rozdíl od národní statistiky, která je k dispozici rusky i anglicky)

Fáze 2: Sběr dat a tvorba datového souboru

Autor shromáždil všechna nalezená data (většinou ve formě excelovských souborů z NBS) do tabulek v programu Excel, tato data byly důkladně vytříděna a nejvhodnější indikátory byly vybrány. V každé dimenzi jsou (mimo textu) 4 tabulky, 4 mapy a souhrn dimenzí (1 tabulka a 1 mapa).

Data pocházejí z „National Bureau of Statistics Moldova“ (NBS 2023) (NBS 2014) (NBS 2022c), zejména s kategorií populace a regionální statistiky.

Všechny tabulky, grafy a mapy jsou k dispozici v příloze pod stejným číslováním v jednotné grafické úpravě.

Následující schéma reprezentuje rozdělení dimenzí a indexů v podkategoriích

- 1. dimenze: základní lidské potřeby
 - Index výživy a zdraví
 - Index osobní bezpečnosti
 - Index vody a sanitace
 - Index domů a přístřeší
- 2. dimenze: základy blahobytu
 - Index základního vzdělání
 - Index zdraví
 - Index informační a komunikační
 - Index environmentální kvality
- 3. dimenze: příležitosti
 - Index osobních práv
 - Index svobody volby
 - Index inkluze
 - Index pokročilého vzdělání
- Všechny Dimenze shrnutí (Shrnutí a porovnání dimenzí)
 - Výsledky 1. dimenze
 - Výsledky 2. dimenze
 - Výsledky 3. dimenze
 - Výsledky indexu společenského rozvoje

Fáze 3: Tvorba indexů a vyhodnocení podkategorií v tabulkách

Základní data jsou zanesena v tabulce (označené v hlavičce tabulky oranžovou barvou). Tato data jsou pro jednotlivé regiony zpracována a zobrazeny jsou 3 indexy. Výsledný index je označený jako index tmavší zelenou. Světlejší zelené pozadí představuje agregované hodnoty indexu. Poslední modrá barva označuje dimenze. V posledním sloupečku najdeme pořadí regionu v rámci celé země. Tabulka neobsahuje všechny mezivýpočty (pokud ano mají bílé pozadí), aby bylo možné ji zobrazit s originálními daty a autorem agregovanými indexy v maximálním možném rozsahu. Informace o použitých metodách a úpravě dat lze najít v metodologii. Tabulky i mapy lze samostatně dohledat také v příloze. Tabulky jsou vyhodnocované vždy zleva doprava.

1. Dimenze základních lidských potřeb

1.1. Základní výživa a zdraví

Základní data jsou zanesena v tabulce (označené v prvním řádku oranžovou barvou). Tato data jsou v jednotlivých oblastech zpracována a zobrazeny jsou 3 indexy a výsledný index označený jako Index výživy a zdraví (tmavší zelenou).

	Dětská úmrtnost na 1000 obyvatel (2021)	Dětská úmrtnost na 1000 obyvatel (2022)	Indexovaná dětská úmrtnost	Procenta domů bez koupelen (v procentech domů z celku domů v regionu)	Index nedostupnosti koupelen v domech	Úmrtnost celkem 2020 (na 1000 obyvatel)	Úmrtnost celkem 2021 (na 1000 obyvatel)	Index celkové úmrtnosti	Index výživy a zdraví	Pořadí indexu výživy a zdraví
Celkem	8,7	8,5	0,77	69,21%	0,30	15,5	17,4	0,62	0,56	
Mun. Chişinău	5,4	7,0	0,90	24,55%	1,00	11,7	13,6	1,00	0,97	1
Sever	8,9	7,5	x	69,25%	x	17,7	20,4	x	x	
mun. Bălţi	6,3	5,4	0,91	50,88%	0,58	15,2	19,1	0,55	0,68	2
Briceni	16,3	7,5	0,59	76,13%	0,19	20,3	22,5	0,12	0,30	34
Donuşeni	5,5	3,0	1,00	55,99%	0,50	20,0	23,4	0,09	0,53	14
Drochia	10,4	9,0	0,71	78,28%	0,15	19,0	21,5	0,24	0,37	28
Edineţ	11,8	8,4	0,69	78,99%	0,14	19,1	23,3	0,14	0,32	31
Făleşti	7,0	7,3	0,85	67,80%	0,32	16,4	18,3	0,53	0,56	10
Floreşti	5,2	7,2	0,90	65,42%	0,36	18,4	19,5	0,37	0,54	13
Glodeni	6,2	6,3	0,89	52,85%	0,55	18,1	21,3	0,29	0,58	7
Ocnîţa	16,3	8,7	0,56	75,00%	0,20	18,3	23,2	0,19	0,32	32
Râşcani	9,1	4,1	0,87	79,20%	0,14	18,0	18,8	0,42	0,48	16
Sângerei	7,3	13,6	0,67	64,35%	0,37	14,4	16,6	0,71	0,58	6
Soroca	11,5	6,8	0,74	86,12%	0,03	18,2	21,3	0,29	0,35	30
Střed	10,1	10,3	x	71,53%	x	16,2	17,7	x	x	x
Anenii Noi	11,4	15,2	0,52	47,90%	0,63	15,1	18,5	0,58	0,58	8
Călăraşi	11,3	4,9	0,80	81,75%	0,10	18,5	19,1	0,38	0,43	24
Criuleni	14,8	13,0	0,48	83,43%	0,07	14,5	15,1	0,78	0,45	21
Dubăsari	8,8	37,3	0,00	74,58%	0,21	15,0	15,7	0,73	0,31	33
Hânceşti	9,1	12,4	0,65	65,16%	0,36	18,2	19,1	0,40	0,47	18
Ialoveni	6,6	6,3	0,88	73,06%	0,23	13,6	14,7	0,85	0,66	5
Nisporeni	6,8	3,9	0,94	74,80%	0,21	17,5	18,8	0,45	0,53	15
Orhei	10,7	8,4	0,72	81,48%	0,10	18,4	19,5	0,37	0,40	26
Rezina	9,1	7,0	0,80	81,12%	0,11	16,2	18,9	0,51	0,47	17
Străşeni	16,2	15,0	0,40	75,09%	0,20	15,1	16,2	0,70	0,43	23
Şoldăneşti	9,2	7,6	0,78	76,70%	0,18	18,7	21,1	0,27	0,41	25
Teleneşti	9,6	12,1	0,65	53,94%	0,54	16,8	19,0	0,47	0,55	12
Ungheni	7,9	4,7	0,89	60,85%	0,43	14,6	16,1	0,73	0,68	3
Jih	10,4	9,1	x	77,81%	x	16,7	18,3	x	x	x
Basarabeasca	15,1	11,1	0,53	67,51%	0,32	19,3	20,8	0,26	0,37	27
Cahul	11,6	6,7	0,74	65,12%	0,36	15,8	17,2	0,61	0,57	9
Cantemir	18,9	12,7	0,38	77,05%	0,17	16,0	19,3	0,50	0,35	29
Căuşeni	7,7	6,5	0,85	78,07%	0,16	15,3	16,3	0,68	0,56	11
Cimişlia	11,6	12,3	0,59	81,63%	0,10	21,8	23,4	0,00	0,23	35
Leova	9,1	6,9	0,80	80,22%	0,12	17,5	18,2	0,48	0,47	19
Ştefan Vodă	7,5	8,3	0,80	84,93%	0,05	16,8	17,9	0,53	0,46	20
Taraclia	3,0	15,1	0,74	87,96%	0,00	15,0	18,5	0,59	0,44	22
UTA Găgăuzia	9,9	6,9	0,78	59,81%	0,44	14,5	15,8	0,75	0,66	4
Min	3,0	3,0	0,0	25%	0,0	11,7	13,6	0,0	0,2	
Max	18,9	37,3	1,0	88%	1,0	21,8	23,4	1,0	1,0	
Průměr	9,8	9,4	0,7	71%	0,3	16,9	18,9	0,5	0,5	
Směrodatná odchylka	3,6	5,8	0,20	0,13	0,21	2,15	2,57	0,23	0,14	

Tabulka 2: Agregovaný index výživy a základní zdravotní péče, vytvořeno autorem, Zdroj dat: NBS 2023, NBS 2014, NBS 2022c

1.1.1. Index dětské úmrtnosti

V kategorii dětské úmrtnosti vychází nejhůře region Dubăsari, jehož hodnota je ovlivněna zejména výrazným nárůstem úmrtnosti mezi roky 2021 a 2022. Pokud by index byl založen pouze na roku 2021, Dubăsari by se v tomto indexu tolik nepropadlo.

Severní území vycházejí v tomto kritériu v průměru nejlépe, jejich dětská úmrtnost je průměrně nižší, než je celonárodní průměr. Nejlepším výsledkem v této kategorii byl rajon Donușeni, kde byla průměrná dětská úmrtnost 4,3 na 1000 obyvatel.

Meziročně data vykazují obdobný průměr, ale vyšší směrodatnou odchylku. Region Taraclia (společně s Dubăsari) také zaznamenal výrazný nárůst případů.

Velmi dobře se umístily i městské oblasti Chișinău a Bălți, obě lokality mají podprůměrnou dětskou úmrtnost na 1000 obyvatel. Zatímco v Chișinău byla průměrná dětská úmrtnost na 1000 obyvatel 6,2, v Bălți dosáhla hodnoty 5,9.

Naopak, region Briceni a Ocnița zaznamenaly vyšší dětskou úmrtnost na 1000 obyvatel než celonárodní průměr, s hodnotami 11,9 a 12,5, což je dáno větším rozptylem dat.

Celkově lze říct, že průměrná dětská úmrtnost na 1000 obyvatel se pohybuje v rozmezí 4,3 až 23,0, přičemž celonárodní průměr je 9,6. Medián průměru dětské úmrtnosti na 1000 obyvatel se meziročně v této kategorii snížil z 9,1 na 7,5. A to i přes nárůst v Dubăsari, Taraclia, Sângerei, Telenești i mírný nárůst v Cimișlia. Většina ostatních regionů se zlepšila nebo jejich rozdíl nebyl významný.

1.1.2. Index nedostupnosti koupelen v domech

Na základě tabulky 2 lze provést následující analýzu týkající se nedostupnosti koupelen v domech (ne bytech) v různých regionech:

Celkový průměr procenta domů bez koupelen je poměrně vysoký, a to 71 %. To ukazuje na značný nedostatek koupelen v mnoha oblastech, což má vliv na životní podmínky obyvatelstva. Tato proměnná je z roku 2014 a interpretace je tudíž omezená a může být v současnosti značně odlišná.

Město Chișinău má jedinečnou pozici ve srovnání s ostatními oblastmi, neboť jeho index nedostupnosti koupelen v domech je 1,00, což je nejvyšší hodnota ze všech regionů. I když město Bălți má také relativně lepší index s hodnotou 0,58, stále je výrazně horší než Chișinău. Autor předpokládá, že v roce 2023 již tento rozdíl nebude tak zásadní, nicméně data pro toto tvrzení nejsou k dispozici. I přes to lze předpokládat že i z aktuálních dat by Chișinău byla nejrozvinutějším regionem z důvodu největší koncentrace ekonomického výkonu, i charakterem největšího urbanizovaného regionu v Moldavsku

V regionech s indexem nedostupnosti koupelen nižším než 0,25 je situace značně nejhorší. Tato území se nacházejí napříč celým Moldavskem, jedná se o oblasti jako například Drochia (0,15), Edineț (0,14), Soroca (0,03) či Taraclia (0,00) další viz tabulka 2. V těchto oblastech je podíl domů bez koupelen obzvláště vysoký (79-88 %), což naznačuje špatné podmínky hygieny. V tomto kontextu lze odkázat například Unicef (Unicef 2022) obě tyto organizace poukazují na spojení lidského zdraví v souvislosti s nedostatečnou hygienou. Z těchto důvodů byl tento indikátor zařazen jako nejbližší možná alternativa

Autor připouští, že tento index je jeden z několika vyskytující se v této práci, u nichž nelze jednoznačně prokázat, jak moc vhodný je tento indikátor v této kategorii. Autor popisuje důvod jeho

zařazení je detailně ve fázi 1 kde autor identifikuje, která data byla a která nebyla dostupná. Autor dále v části 1.3.x hovoří o implikaci těchto dat pro vodu a sanitaci.

1.1.3. Index celkové úmrtnosti

Na základě tabulky 2 o úmrtnosti v letech 2020 a 2021 lze usuzovat, že v území *severu* byla úmrtnost výrazně vyšší, než v ostatních regionech. Toto území je ale také průměrně nejstarší (cca 25 osob starších 60 let na 100 obyvatel) což alespoň částečně vysvětluje pozorovanou vyšší průměrnou úmrtnost. Průměrná úmrtnost v letech 2020 a 2021 činila 19,1 na 1000 obyvatel, což je mírně nad celkovým průměrem 16,5 na 1000 obyvatel. Navíc tento region vykazuje vyšší meziroční variabilitu dat, což dokládá směrodatná odchylka 1,35 ve srovnání s 0,57 u celého datasetu. Střední území má podle demografické zátěže menší procentuální zastoupení lidí nad 60 let (23 osob na 100 obyvatel). Nejnižší podíl obyvatel nad 60 let k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu je v Kišiněvy a v Bălți. (viz tabulka 1)

Moldavsko má celkově největší početní skupinu obyvatel ve věku od 25–40 let v časovém horizontu 20 let bude počet starších obyvatel relativně k mladším spíše růst. Toto nezahrnuje velké množství dětí a mladistvých pod 18 let kteří se do země dostali jako uprchlíci z konfliktu na Ukrajině. Kolik z nich v Moldavsku zůstane je nejisté, ale jejich relativní počty na obyvatele jsou již teď k celkové populaci země významné ve srovnání z jinými destinacemi v EU pro Ukrajinské uprchlíky (viz uprchlická krize 2022).

Hlavní město Chişinău (obdobně jako v celé dimenzi) zaujímá první pozici (s velkým relativním náskokem) s nejnižší úmrtností v zemi. Průměrná úmrtnost za léta 2020 a 2021 byla 12,7 na 1000 obyvatel, což je podstatně nižší než celkový **průměr 16,5** (dle dat vypočítaných z celku) a **17, 9** dle průměru dat lokalit (tento přístup nezohledňuje rozdíly v počtech obyvatel a každý region je zastoupen samostatně bez ohledu na počet obyvatel viz tabulka 2). Město Bălți, ačkoli má lepší výsledky než většina ostatních regionů, stále zaostává za hlavním městem s průměrnou úmrtností 17,2 na 1000 obyvatel.

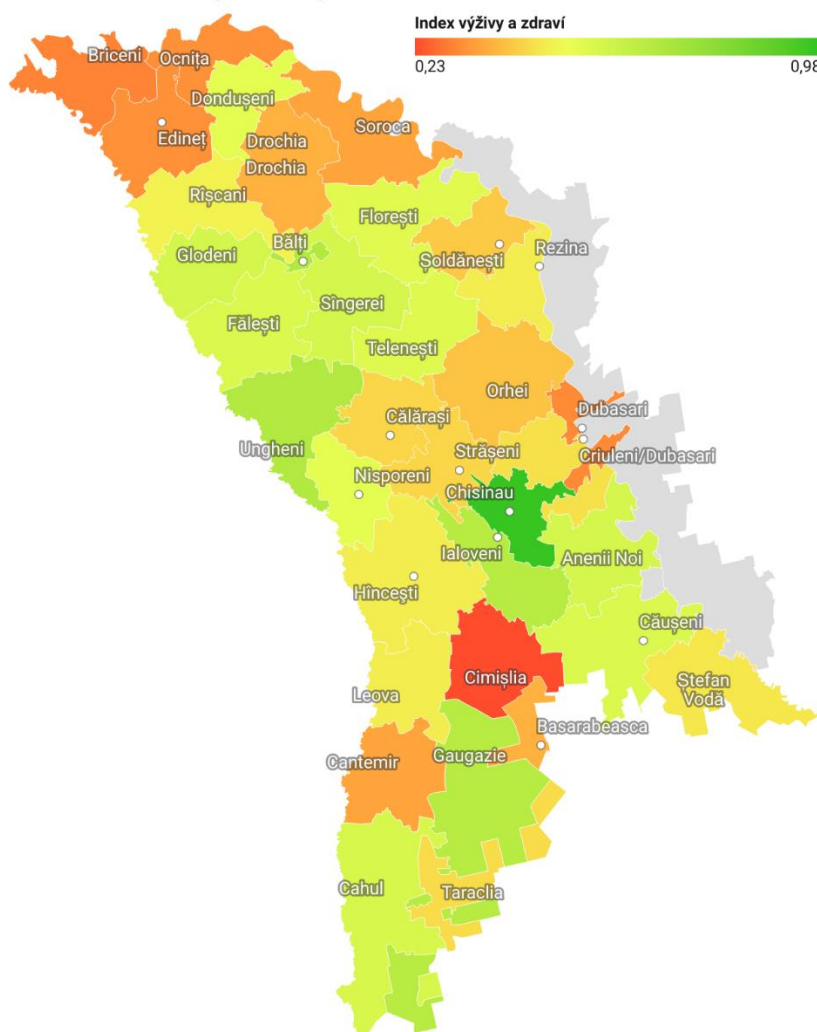
Z tabulky 2 lze také vyčíst, že některé regiony na *severu* země, jako jsou Briceni, Donduşeni, Drochia a Edineţ, vykazují nadprůměrnou úmrtnost. Stejně tak některé regiony na *jihu* země, například Cimişlia, vykazují vysokou úmrtnost, která překračuje celkový průměr.

Celkově se medián i průměr meziročně zvýšil dle celkových čísel z 15,5 úmrtí na 1000 obyvatel ročně na 16,5

1.1.4. Výsledek Index výživy a zdraví

Celkově v datasetu při zprůměrování všech indexů (viz tabulka 2 nebo kapitoly 1.1.1 až 1.1.3) vychází nejlépe Kišiněv, kde jen v kategorii dětské úmrtnosti nezískala maximální hodnotu 1. Dále v mapě 2 (na další straně) vynikají oblasti jižně od Bălți a jihovýchodně od Kišiněvy. Regiony Gaugázie a Ungheni, které se umístily v této kategorii velmi dobře a to na 4. a 3. pozici relativně ku ostatním. Nejhorší průměrné skóre získal region Cimişlia (pouhých 0,23), druhý nejhorší region relativně je Briceni se skóre 0,3 a Dubasari se skóre 0,31. Každý z těchto 3 regionů se nachází v jiné části Moldavska. Průměrné skóre *severu, středu a jihu* se téměř neliší.

Agregovaný index výživy a zdraví pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 2: Agregovaný index výživy a zdraví pro Moldavské administrativní jednotky, vytvořeno autorem v online programu Datawrapper.
Zdroj dat: Tabulka 2

Poznámka: Barevná škála tabulky a mapy se nemusí zcela shodovat!

1.2. Osobní bezpečnost

Analýza indexu osobní bezpečnosti (viz tabulka 3) v dimenzi základní lidské potřeby. Zastoupeny jsou indikátory: smrt v důsledku autonehod, vraždy a zaznamenané přestupky vše na 100 000 obyvatel (viz dále). Tento index používá nejaktuálnější data a poskytuje přehled o kriminalitě a bezpečnosti v jednotlivých regionech Moldavy. Je důležité sledovat vývoj těchto indikátorů, aby bylo možné identifikovat oblasti, které vyžadují zvýšenou pozornost a zlepšení dopravní infrastruktury, policejního dohledu či prevence kriminality.²

² Tato statistika nemůže a ani si neklade za cíl analyzovat a srovnávat bezpečnostní situaci v kontextu konfliktu na Ukrajině a ani by tak neměla být vykládána.

Index osobní bezpečnosti je založen na průměru jednotlivých indexů této kategorie (1.2.1 až 1.2.3 viz dále) tyto 3 kategorie byly invertované, tak aby 0 reprezentovala nejhorší výsledky a 1 nejlepší výsledky (viz metodologie).

	Smrt v důsledku autonehody na 100.000 (2020)	Smrt v důsledku autonehody na 100.000 (2021)	Index smrti v důsledku autonehody	Vraždy na 100.000 obyvatel (2020)	Vraždy na 100.000 obyvatel (2021)	Index vražd	Počet osob které spáchali trestný čin 2020	Počet osob které spáchali trestný čin 2021	Index osob které spáchali trestný čin	Index osobní bezpečnosti	Pořadí výsledného indexu
Celkem	11,0	11,1	0,62	5,2	4,2	0,73	13 017	14 263	0,65	0,67	
Mun. Chişinău	7,1	6,5	0,88	4,1	1,5	0,84	3 393	3 687	0,66	0,79	4
Sever	11,0	14,9	x	5,2	5,1	x	3 510	4 144		x	
mun. Bălţi	7,1	6,1	0,89	6,1	3,1	0,74	767	916	0,00	0,54	28
Briceni	16,0	18,1	0,25	7,1	5,4	0,64	254	292	0,70	0,53	30
Donduşeni	5,9	27,0	0,29	5,9	18,0	0,31	189	198	0,53	0,38	33
Drochia	6,1	17,1	0,59	1,5	9,3	0,69	307	418	0,57	0,61	18
Edineţ	18,0	13,3	0,34	4,9	6,7	0,67	262	359	0,66	0,55	27
Făleşti	9,8	8,6	0,73	4,2	0,0	0,88	226	300	0,94	0,85	3
Floreşti	11,9	21,1	0,29	3,0	9,1	0,65	295	296	0,80	0,58	25
Glodeni	6,6	13,3	0,68	0,0	0,0	1,00	257	304	0,45	0,71	8
Ocnîţa	16,7	21,7	0,12	11,9	2,4	0,59	109	177	1,00	0,57	26
Râşcani	13,1	19,0	0,31	5,6	0,0	0,84	185	228	0,91	0,69	10
Sângerei	15,7	13,0	0,42	7,1	1,4	0,75	295	267	0,88	0,68	11
Soroca	7,2	14,6	0,63	5,8	10,2	0,54	364	389	0,59	0,59	24
Střed	13,3	11,5	x	4,1	5,4	x	3 258	3 496	x	x	
Anenii Noi	15,6	9,5	0,53	3,1	3,2	0,82	203	318	0,86	0,74	6
Călăraşi	14,1	12,3	0,49	6,0	6,2	0,65	221	270	0,68	0,60	20
Criuleni	8,4	8,5	0,78	3,4	1,7	0,85	235	207	0,94	0,86	2
Dubăsari	19,4	3,9	0,58	0,0	3,9	0,89	116	132	0,72	0,73	7
Hânceşti	14,2	11,8	0,50	1,3	3,9	0,85	338	453	0,66	0,67	14
Ialoveni	7,9	10,6	0,73	6,6	1,3	0,77	451	440	0,52	0,67	13
Nisporeni	7,3	17,3	0,54	4,9	12,4	0,50	183	211	0,71	0,59	23
Orhei	18,9	7,2	0,50	5,9	6,0	0,66	401	379	0,75	0,64	16
Rezina	13,6	24,9	0,12	2,7	2,8	0,84	176	120	0,87	0,61	19
Străşeni	19,3	12,0	0,34	4,4	9,0	0,61	226	263	0,95	0,63	17
Şoldăneşti	9,5	0,0	1,00	3,2	0,0	0,91	130	90	0,97	0,96	1
Teleneşti	16,7	25,7	0,00	0,0	12,9	0,63	199	172	0,89	0,51	31
Ungheni	9,1	9,2	0,73	6,8	6,9	0,60	379	441	0,75	0,69	9
Jih	11,9	10,6	x	9,6	5,6	x	2 074	2 237	x	x	
Basarabeasca	23,3	5,9	0,40	17,5	5,9	0,32	122	149	0,10	0,27	35
Cahul	11,9	13,2	0,53	2,4	9,6	0,65	547	523	0,41	0,53	29
Canemir	5,2	7,9	0,89	7,7	2,6	0,70	204	275	0,44	0,68	12
Căuşeni	11,7	5,9	0,75	10,2	3,0	0,62	444	409	0,43	0,60	22
Cimişlia	17,2	20,4	0,15	22,9	11,7	0,00	192	143	0,71	0,29	34
Leova	5,6	5,7	0,94	5,6	5,7	0,67	124	210	0,73	0,78	5
Ştefan Vodă	15,7	10,0	0,51	17,7	2,0	0,43	265	349	0,46	0,47	32
Taraclia	9,1	15,3	0,55	3,0	3,1	0,82	176	179	0,61	0,66	15
Găgăuzia	14,7	13,1	0,44	4,9	1,6	0,81	732	672	0,55	0,60	21
Minimum	5,2	0,0	0,00	0,0	0,0	0,00	109,0	90,0	0,00	0,27	
Maximum	23,3	27,0	1,00	22,9	18,0	1,00	3 393,0	3 687,0	1,00	0,96	
Průměr	12,3	12,9	0,53	5,9	5,2	0,68	370,5	406,7	0,67	0,62	
Směrodatná odchylka	4,8	6,4	0,25	4,9	4,3	0,19	540,5	585,4	0,23	0,14	
Medián	11,9	12,3	0,53	4,9	3,9	0,67	235,0	292,0	0,70	0,61	

Tabulka 3: Agregovaný index osobní bezpečnosti, vytvořeno autorem. Zdroj dat: NBS 2022c

1.2.1. Index auto-nehodovosti

Index auto-nehodovosti nacházející se v tabulka 3, poskytuje informace o počtu smrtí v důsledku autonehod na 100 000 obyvatel v různých regionech Moldavy v letech 2020 a 2021, pokud se zaměříme na území sever, průměrná hodnota indexu smrti v důsledku autonehod na 100 000 obyvatel (bez zohlednění města Bălţi) se rovná 0,42. To naznačuje, že oblasti Severu bez Bălţi vykazují vyšší riziko smrti v důsledku autonehod ve srovnání s ostatními regiony. I při započítání nadprůměrně vysokých hodnot relativně nízké auto-nehodovosti v Bălţi je severní území stále podprůměrné. Lze předpokládat, že částečné vysvětlení pro menší počty smrtí v důsledku nehod z měst Bălţi a Kişinău, lze vysvětlit relativně nižší rychlostí na člověko-

kilometry (hustěji obydlený region bude mít spíše problémy s dopravou a pomalejší průměrnou rychlost jízdy než oblasti osídlenější méně hustě, auta budou dosahovat vyšší rychlosti a s tím se zvýší i rizika smrti pro chodce i řidiče). Rozdíl mezi urbanizovanými lokalitami a *severním územím* je z celkového pohledu v tomto indexu nejméně výraznější.

Nejvýraznější meziroční rozdíl je u regionu Donduseni, kde se počet smrtí zvýšil z cca. 6 ze 100 000 v roce 2020 na 27, jde o více než 4násobek. Třetího (druhý Basarabeasca v území Jih) největšího absolutního rozdílu (ale již ve skupině území střed) dosáhl region Dubasari, tam došlo ale k výraznému snížení smrtí na 100 000 obyvatel z cca 19,4, na cca 4.

V území středu (bez započtení Kišiněvy) je nutné analyzovat indexy smrti v důsledku autonehod v 12 oblastech. Pro *území střed* lze vypočítat průměrný index smrti v důsledku autonehod na 100 000 obyvatel na základě dat na 0,53 o více než 0,1 více než *severní území* bez Bălți. V této skupině se nachází i absolutně nejhorší region Telenești (nejvyšší meziroční průměr 21,2 smrtí na sto tisíc obyvatel), společně s regionem Rezina (meziroční průměr 19,3 smrtí na sto tisíc obyvatel) tvoří jedny z nejvyšších hodnot v datasetu. Nejvyšší hodnotu indexu vykazuje Șoldănești s nejnižším průměrem 4,8 smrtí v důsledku autonehody na sto tisíc obyvatel v datasetu. Průměr celé země je 11 úmrtí, výrazně ovlivněný „bezpečnějšími“ oblastmi s hustým zalidněním a jejich významnějším vlivu při přepočtu na 100 000 obyvatel.

V oblasti *území jih* (bez Gaugázie, vzhledem k tomuto vymezování moldavskými autoritami ve statistických souborech NBS) je z podle indexu auto-nehodovosti průměrný výsledek 0,59, (s Gaugázii 0,57). Analýza datasetu pro *území jih* (bez Gaugázie) poskytuje podrobné informace o vývoji počtu smrtí v důsledku autonehod na 100 000 obyvatel v osmi regionech. Nejvýraznější outsider regionu z pohledu nehodovosti (ale i celkově v osobní bezpečnosti viz mapa 3) je Cimișlia s 18,8 smrtí z důsledku autonehod na 100 000 obyvatel. Index pro Cimișlia je 0,15.

1.2.2. Index vražd

Celkové data o fenoménu vražd dle indexu vražd (viz tabulka 3) obdobně jako 1.2.1 z dat 2020 a 2021 a průměrem na 100 000 obyvatel vykazují rozdílnost mezi *severním, středním a jižním územím*. Průměrný index vražd u všech území je 0,69/0,74/0,53 respektive. Největší směrodatnou odchylkou se vyznačuje v *severním území* region Donduseni (6,06), v *střední území* zejména Telenești (6,43), což poukazuje na významnou nestabilitu v datech nebo významné osobně bezpečnostní změny meziročně. V malých regionech nicméně i jeden případ vytvoří meziročně i 5 vražd na 100 000 měřeno tímto způsobem.

Na *jižním území* zaznamenali zlepšení. Ale průměrný počet vražd v roce 2020 byl téměř 2násobek národního průměru. Data z *jižního území* jsou také nejvíce variabilní meziročně. Region Ștefan Vodă (0,43), Cimișlia (0,0), Basarabeasca (0,32) se zlepšili v indexované hodnotě a průměr jihu v roce 2021 nevybočoval od celonárodního průměru tolik jako v roce 2020. V indexované hodnotě mají ale stále 3 ze 4 regionů s nejhoršími výsledky v celém Moldavsku. Za zmínku stojí, že ačkoliv Gaugázie, která není součástí jihu, společně s Taraclia (která je) se umístili v indexované hodnotě vražd nad 0,8 a byli v průměru let relativně nejlepší v regionu. Gaugázie se etnicky i jazykově od průměrného regionů značně liší. Pro Taraclii platí totéž, s tím rozdílem že většina lidí je etnicky Bulharů (viz. jazyky v Moldavsku)

Ve pěti regionech Moldavska byl alespoň v jednom z let zaznamenán nulový počet vražd na 100 000 obyvatel, což vedlo k vysokým hodnotám indexu vražd blízkým hodnotě 1. Těmito regiony jsou Fălești, Glodeni, Dubăsari, Șoldănești a Telenești. Glodeni mělo nulový počet vražd oba pozorované roky. Fălești a Șoldănești jen rok 2021 a Dubăsari a Telenești jen rok 2020. Tyto regiony v tomto indexu vykazovaly velmi vysoké skóre, nicméně Telenești v roce 2021 mělo hodnotu téměř 13 vražd na 100 000 ve srovnání s národním průměrem 4,2 a jeho skóre je v této kategorii spíše průměrné než nadprůměrné.

1.2.3. Index osob páchající trestné činy

Počet osob páchající trestné činy se pohyboval mezi cca 350 a 850 na 100 000 obyvatel. V tomto případě bylo skóre indexu ve srovnání mezi *územími* (*sever, střed, jih*) výrazně rozdílné. Průměrné severní skóre indexu bylo 0,67 (0,73 bez Bălți). Průměrné skóre *středních území* bylo 0,79 a průměr *jihu* 0,49 (zde stejné i při započtení Gaugázie). Ačkoliv nejhorší průměrné skóre měli *jižní území*, absolutně nejhorší skóre bylo zaznamenáno v Bălți. Kišiněv měla skóre indexu 0,66 (téměř průměr celé země) nicméně v kontrastu s *územím středu* s průměrem již zmíněných 0,79 je to pro Kišiněv regionální podprůměr. V obou městských oblastech došlo mezi lety 2020 a 2021 ke zvýšení počtu pachatelů trestných činů. V celém indexu je 10 oblastí s větší indexovou hodnotou než 0,85.

Data, ze kterých tento index vychází byly v počtech osob, autor je proto přepočítal na 100 000 obyvatel po vzoru vražd a autonehod, které v tomto formátu byly již ve zdroji z (NBS 2022c). Tento mezi výpočet je objasněný v metodologii a plná verze tabulky včetně sloupců s mezivýpočty je autorem přiložena do přílohy.

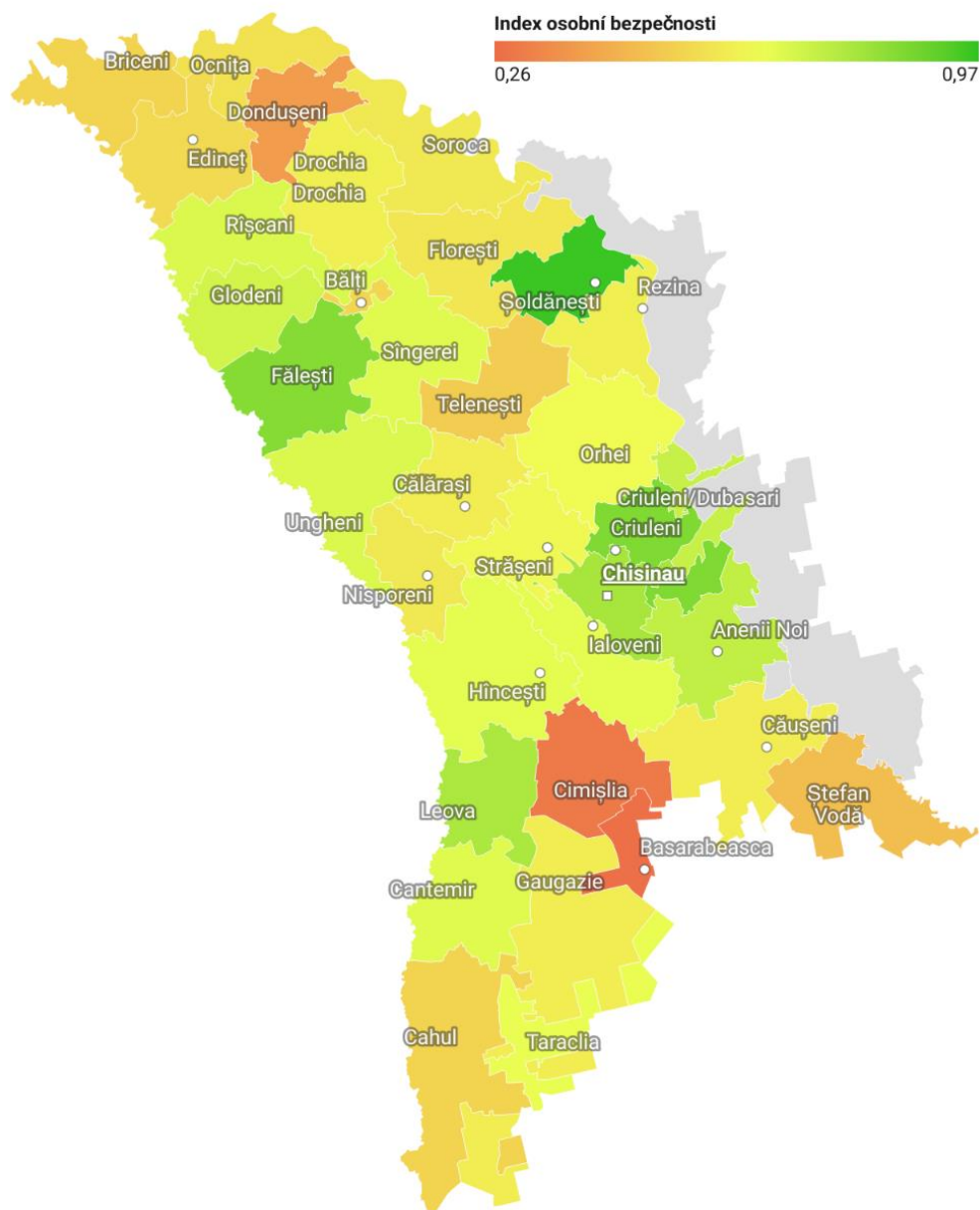
1.2.4. Výsledek indexu osobní bezpečnosti

Mimo podrobnější analýzu mezi *třemi územími* (*sever, střed, jih*) je z tabulky 3 a mapy 3 patrné, že v Kišiněvu se index osobní bezpečnosti pohybuje na vysoké úrovni, Kišiněv se s hodnotou 0,79 řadí na 4 příčku a pouze Făleşti, Criuleni a Șoldănești. Zde se nabízí srovnání s druhým největším městem Bălți (index osobní bezpečnosti 0,54 a 28 pozice z 35 celkem), které má výrazně více trestných činů na 100 obyvatel ve srovnání s Kišiněvem. Situace v dopravní bezpečnosti na silnicích je v v obou městech stejná.

V indexu osobní bezpečnosti vyniklo Șoldănești, které vynikalo ve všech kategoriích (1.2.1–1.2.3), Criuleni i Făleşti mělo také velmi dobré výsledky celkově i ve všech kategoriích samostatně. Nejhorším regionem v indexu osobní bezpečnosti je Basarabeasca (0,27) a Cimișlia (0,29). Z celého Moldavska jsou 3 z 5 nejhorších regionů v jižní části země a po jednom na sever a ve střední části země.

V průměru se nejhorším územím stalo *území jih* (0,53) ve srovnání s nejlepším *územím severu* (0,68). *Jižní území* se jako celek propadl zejména v kategorii trestných činů na 100 000 obyvatel (v kapitole 1.2.3.). Pro přehlednější zobrazení jednotlivých regionů přikládá autor také mapu 3 (následující strana). V ní lze přehledně vypozorovat na barevné škále jednotlivé regiony.

Agregovaný index osobní bezpečnosti

Mapa 3: Agregovaný index osobní bezpečnosti pro Moldavské administrativní jednotky, vytvořeno autorem v online programu Datawrapper.
Zdroj dat: Tabulka 3

Poznámka: Barevná škála tabulky a mapy se nemusí zcela shodovat!

1.3. Voda a sanitace

Tato kapitola vychází z tabulky 4 a popisuje vodovodní ukazatele (viz jednotlivě dále), z dat dostupných v NBS 2023 bylo mnoho dat zdánlivě vhodnějších pro tuto kategorii, nicméně jejich stáří bylo značné (obvykle 2014).

	Počet rezidentů 2022	Celkový počet koupelen/sprch 2021	Obyvatel na jednu koupelnu/sprchu 2021	Index dostupnosti koupelny v domě	Osob připojených k vodovodu 2021	Osob připojených k vodovodu na obyvatele 2021	Index obyvatel připojených k veřejným vodovodům	Průměr dodané vody na obyvatele pro roky 2020 a 2021	Index dodané vody obyvatelstvu	Index vody a sanitace	Pořadí výsledného indexu
Celkem	2 603 813	557346	0,21	0,49	2239852	0,86	0,54	25,71	0,67	0,56	
Mun. Chișinău	677 453	245239	0,36	0,96	765756	1,13	0,75	52,84	1,00	0,90	1
Sever	718 696			x	442442	0,62	x	12,77	x		
mun. Bălți	98 158	36771	0,37	1,00	104917	1,07	0,70	29,50	0,72	0,81	2
Briceni	54 589	5478	0,10	0,13	18270	0,33	0,11	6,18	0,23	0,15	33
Dondușeni	32 971	5729	0,17	0,36	12365	0,38	0,14	6,29	0,23	0,24	31
Drochia	63 943	7882	0,12	0,20	32488	0,51	0,25	13,68	0,45	0,30	25
Edineț	59 562	8536	0,14	0,26	28566	0,48	0,23	9,56	0,35	0,28	29
Fălești	69 279	8620	0,12	0,20	37812	0,55	0,28	8,66	0,32	0,27	30
Florești	65 718	6731	0,10	0,13	40663	0,62	0,34	11,37	0,40	0,29	27
Glodeni	44 554	3030	0,07	0,02	23908	0,54	0,27	9,41	0,34	0,21	32
Ocnîța	41 190	5524	0,13	0,23	8104	0,20	0,00	3,69	0,00	0,08	35
Râșcani	52 266	6034	0,12	0,17	45621	0,87	0,55	15,62	0,49	0,40	16
Sângerei	68 567	6459	0,09	0,11	46806	0,68	0,39	10,59	0,37	0,29	26
Soroca	67 899	12559	0,18	0,40	42922	0,63	0,35	12,28	0,42	0,39	21
Střed	731 543			x	562245	0,77	x	17,65	x		
Anenii Noi	62 399	13801	0,22	0,51	57492	0,92	0,58	24,70	0,65	0,58	6
Călărași	48 111	7166	0,15	0,28	41716	0,87	0,54	14,12	0,46	0,43	14
Criuleni	58 240	4384	0,08	0,05	43989	0,76	0,45	20,67	0,59	0,36	23
Dubăsari	25 305	3698	0,15	0,27	20598	0,81	0,50	21,52	0,60	0,46	13
Hâncești	75 704	7722	0,10	0,13	46533	0,61	0,34	10,76	0,38	0,28	28
Ialoveni	75 369	8838	0,12	0,18	82004	1,09	0,72	30,73	0,74	0,55	8
Nisporeni	39 919	4181	0,10	0,14	32646	0,82	0,50	10,64	0,38	0,34	24
Orhei	82 408	14762	0,18	0,38	74292	0,90	0,57	21,37	0,60	0,52	9
Rezina	35 695	5603	0,16	0,31	26282	0,74	0,44	14,57	0,47	0,40	17
Strășeni	65 996	15856	0,24	0,57	29425	0,45	0,20	11,46	0,40	0,39	20
Șoldănești	30 452	1857	0,06	0,00	10353	0,34	0,12	5,70	0,20	0,11	34
Telenești	46 036	6221	0,14	0,24	34482	0,75	0,45	16,68	0,51	0,40	18
Ungheni	85 909	11838	0,14	0,24	62433	0,73	0,43	16,39	0,51	0,39	19
Jih	354 387			x	345829	0,98	x	19,35	x		
Basarabeasca	16 794	2277	0,14	0,24	24110	1,44	1,00	21,09	0,60	0,61	5
Cahul	82 867	16954	0,20	0,46	76955	0,93	0,59	23,44	0,63	0,56	7
Cantemir	37 797	8396	0,22	0,51	28914	0,76	0,46	12,46	0,42	0,47	12
Căușeni	66 797	8597	0,13	0,22	73188	1,10	0,73	20,41	0,58	0,51	10
Cimișlia	33 883	6864	0,20	0,45	43394	1,28	0,87	22,27	0,61	0,65	4
Leova	34 601	5130	0,20	0,44	19174	0,55	0,29	11,02	0,39	0,37	22
Ștefan Vodă	49 206	14918	0,10	0,14	53188	1,08	0,71	20,50	0,58	0,48	11
Taracia	32 442	8122	0,46	1,00	26906	0,83	0,51	17,88	0,54	0,68	3
Găgăuzia	121 734	21569	0,07	0,02	123580	1,02	0,66	18,15	0,54	0,41	15
Min	16 794	1857	0,06	0,00	8104	0,20	0,00	3,7	0,00	0,08	
Max	677 453	245239	0,46	1,00	765756	1,44	1,00	52,84	1,00	0,90	
Průměr	74 395	15758	0,16	0,31	63996	0,76	0,46	16,46	0,48	0,42	
Směrodatná odchylna	105 720	39853,0	0,1	0,3	123015,0	0,3	0,23	9,03	0,18	0,18	
Medián	58 240	7 722	0,14	0,24	40 663	1	0,45	15	0,47	0,40	

Tabulka 4: Agregovaný index vody a sanitace, vytvořeno autorem, Zdroj dat: NBS 2023 a NBS 2022c

Min

1.3.1. Index dostupnosti koupelen/sprch v domě

Pro výpočet tohoto indexu bylo použito druhé nejvyšší maximum, Taraclie získala automaticky hodnotu indexu 1. Mimo to je výpočet standartní max-min metodou (viz metodika). Zisk (pokud by bylo použito maximum) nejlepšího skóre v případě Taraclie je velmi překvapující, neboť tato lokalita vykazovala zcela opačné výsledky v datech z roku 2014 prezentovaných v kapitole 1.1.2. Autor předpokládá, že vzhledem i k dalším výsledkům indexů (kapitoly 1.3.2 a 1.3.3), musela Taraclia projít významným rozvojem v oblasti vody a sanitační za poslední dekádu, nebo jsou data pro tuto kategorii v případě Taraclie značně nadhodnocena.

Nejlepší hodnoty dosáhl v indexu region Bălți, (společně z již zmíněnou oblastí Taraclia). Velmi dobře se umístily také hlavní město Kišinev. Většina regionů tohoto indexu má hodnoty obyvatel na jednu koupelnu/sprchu velmi nízké, z toho důvodu i průměr indexu dostupnosti koupelen/sprch v domě má průměr (z dat celkem cca. 0,49 a z průměrů za lokalitu 0,31). *Severní a střední území* jsou relativně proti *jižním územím* na tom hůře (to platí ještě více pokud do *severní území* nezapočítáme Bălți)

V indexu se propadly regiony napříč Moldavskem zejména na *severním území* a ve *středním území* a Gaugázie i Ștefan Vodă v *jižním území*. Celkově 10 z 35 regionů mělo podle tohoto ukazatele index méně než 0,15 což koresponduje z alespoň 10 obyvateli na jednu sprchu či koupelnu v regionu (hodnota obyvatel na jednu sprchu/koupelnu do 0,1 na osobu v regionu viz tabulka 4). Jižní část v tomto indexu vynikla ve srovnání se zbytkem země (mimo města Bălți a Kišinev největším průměrným skóre) mezi regiony 0,43 (průměr lokalit již zmíněných 0,31). *Severní území* bez Bălți pouze 0,2. Rozdíl mezi průměry z *území sever* a *jih* je u dat sloupce obyvatel na jednu koupelnu/sprchu 2021 téměř dvojnásobný.

1.3.2. Index obyvatel připojených k veřejným vodovodům

Při posouzení a analýze dat obyvatel připojených k vodovodu (viz tabulka 4) a přepočtu na obyvatele došlo v tomto případě k některým regionům technicky vykazujícím více připojených obyvatel na veřejné vodovody, než kolik data ukazovala v regionu obyvatel. Je to dáno mimo jiné i tím, že data obyvatel (rezidentů) jsou z roku 2022 (a o rok novější než data osob připojených k vodovodu v roce 2021). Většina oblastí Moldavska se (mimo města) spíše vylidňuje (viz. vnitřní migrace a emigrace) a mnoho obyvatel může statisticky figurovat v jednom regionu, ale reálně bydlet, žít nebo pracovat v jiném. S tímto problémem se potýkají i úřady a města v České republice, které skrze mechanismy přerozdělování daní městům vyplácejí podíl podle právě statistik obyvatel v regionu. Města tak nedostanou zapláceno na obyvatele, kteří ve městě/regionu možná žijí ale nemají v něm formálně trvalé bydliště (Pěničková 2020).

Autor agregoval data standartním způsobem, a to i přes to, že některé technicky vykazovaly více obyvatel, než by bylo fyzicky možné připojit a index obyvatel připojených k veřejným vodovodům ukázal rozdíly opět zejména mezi *severním a jižním územím*. V tomto případě obdobně jako v předchozí kapitole byly jižní oblasti nejlepší, a i Gaugázie měla ve srovnání s předchozí kategorií poměrně dobré skóre. Průměr *jižního území* (s i bez Gaugázie) je 0,65 ve srovnání se *severním územím*, které i s nadprůměrem v Bălți, bylo pouze 0,3. *Střední území* se umístilo někde mezi oběma územími s průměrem 0,45. Za zmínku stojí také, že nejnižší indexovaná hodnota jihu Leova (0,29) je vyšší než 5 z 12 regionů v oblastech na *severním území*.

1.3.3. Index dodané vody obyvatelstvu

Tento index (viz tabulka 4) byl zpracován navíc také metodou umocnění a to na 0,5. Důvodem této úpravy (viz metodologie) je velký rozptyl maxima 52 metrů krychlových na obyvatele Kišinevy, a minima 3,7 metrů krychlových na obyvatele regionu Ocnița. Jako relativní měřítko lze použít Kišinev (s indexem 1) kde spotřeba v litrech na osobu na den tedy přepočteno z asi 52 m³ dodané vody obyvatelstvu na osobu na rok jako $(52 \cdot 1000 / 365) =$ cca 140 litrů na osobu na den pro průměrného obyvatele Kišinevy. Pro srovnání české Brno (srovnatelně velké v počtu obyvatel s Kišineví) mělo za rok 2021 průměrnou spotřebu vody 102 litrů na osobu na den.

I v tomto případě stejně jako v předchozích 1.3.x je nejlepším *jižní území* (0,54). Data pro *severní území* (0,36 včt. Bălți) jsou v průměru horší (ačkoliv Bălți, obdobně jako v předchozích případech v kontextu *severního území* i Moldavska jako region vyniká)

Absolutně nejhorší ve srovnání se všemi regiony je Ocnița (0,0) pouze 3,7 m³ dodané vody obyvatelstvu na obyvatele. Při stejném výpočtu jako v případě Kišiněvy má v datasetu Ocnița (3,7*1000/365) = cca 10 litrů na osobu na den.

1.3.4. Index Vody a sanitace

Tento souhrnný agregovaný index (v mapě 4 na následující straně) je založen na dobrých datových bodech a ukazuje na existující rozdíly v roce 2021 v kvalitě a rozšířeném užívání vodovodní sítě. Mezi rozvinutějším *jihem* a zaostalejším *severem* země jsou statisticky významné rozdíly. Městské regiony (označeny jako Mun. v tabulce 4), Kišiněv a Bălți jsou ve dvou ze tří kategorií absolutně nejlepší a celkově zaujímají jednoznačně nejlepší pozici.

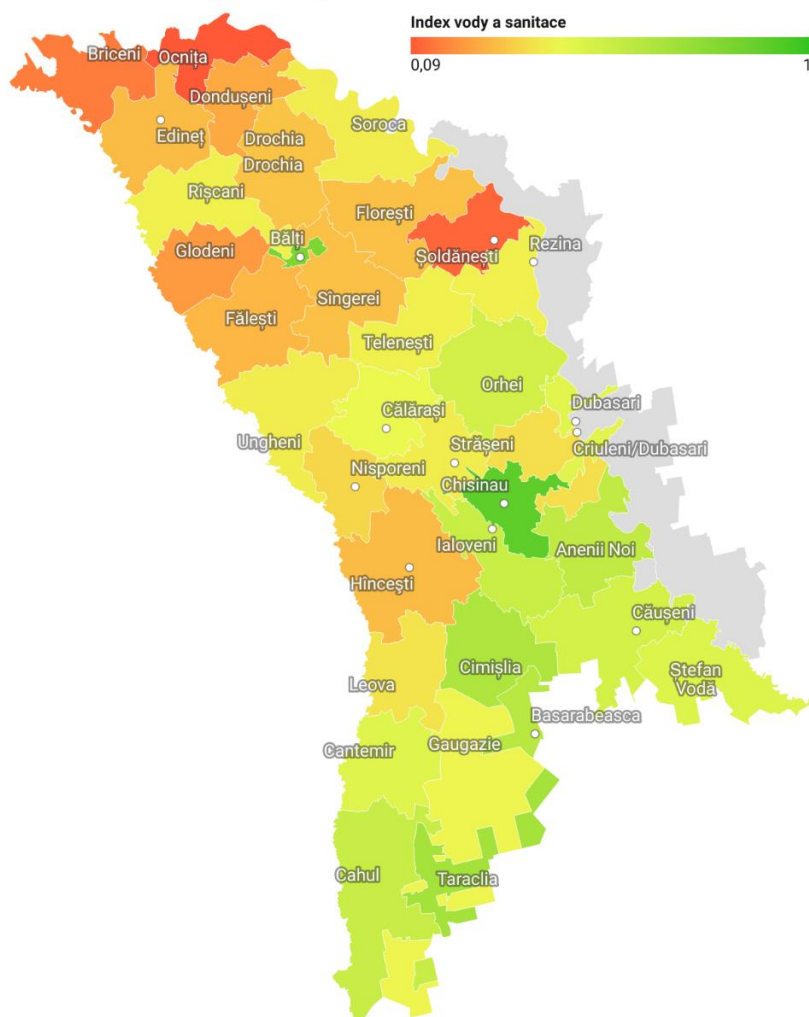
Moldavská statistika ze sčítání lidu v roce (NBS 2014) rozděluje statisticky kategorie pro vodovodní přípojky do domů a byty jako zvláštní kategorie. Z těchto dat plyne, že u bytů je procento bytů nepřipojených k vodovodní infrastruktuře statisticky zanedbatelné. Z toho lze usuzovat, že již v roce 2014 bylo v hustěji obydlených oblastech (a tedy tam kde je většina bytů) přístup k vodovodní infrastruktuře lepší již dlouhou dobu. Tato pozorování podporuje i index vody a sanitace (v mapě 4) také o více než 0,1 rozděluje 1 a 2 příčku (Kišiněv a Bălți) od 3 příčky oblasti Taraclia.

Celkově podle Indexu vody a sanitace lze pozorovat i relativně větší směrodatnou odchylku mezi jednotlivými indexy (3 indexy) tvořící celkový index vody a sanitace. Zejména *území jihu*, ale i např Criuleni nebo Ialoveni ve střední území, vykazují mezi-indexově největší variabilitu. Oblast Basarabeasca v *jižním území* vykazuje největší směrodatnou odchylku a to 0,31. Potenciální 5. příčka (index 0,61) je tak částečně zpochybněna.

Region Taraclia je velmi specifický případ v případě vody a sanitace vykazuje ve všech indikátorech (z kapitol 1.3.x) nadprůměrné hodnoty index, a nejvíce právě v již zmíněném počtu koupelen/sprch na obyvatele (viz 1.3.1)

Regionální outsider jinak silného průměru na *jižním území* je Leova s indexem pouze 0,37 zaujímá 22. pozici. Gaugázie v kontextu jižních oblastí mírně zaostává, zejména v oblasti dostupnosti koupelen, ve kterém nebyla v roce 2014 zdaleka tak podhodnocena (viz. 1.1.2) V regionech severního území se naopak nachází šest ze sedmi nejhorších regionů v oblasti vody a sanitace, Ocnița jako nejhorší region celkem získal jen 0,08 indexové hodnoty.

Agregovaný index vody a sanitace pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 4: Agregovaný index vody a sanitace pro Moldavské administrativní jednotky, vytvořeno autorem v online programu Datawrapper.

Zdroj dat: Tabulka 4

Poznámka: Barevná škála tabulky a mapy se nemusí zcela shodovat!

1.4. Domy a obydlí

Tato kapitola se zabývá výsledky v první dimenzi viz tabulka 5. V následujících podkapitolách jsou jednotlivé indexy popsány nejprve sloupce vlevo, a nakonec výsledky v kategorii včetně relativní pozici (1 až 35) sloupce vpravo. Výsledky indexu domů a obydlí lze prohlédnout i v mapě 5.

1.4.1. Index průměrné plochy bytového fondu na obyvatele 2021

Ve výsledcích tohoto indexu lze pozorovat, které oblasti mají relativně větší obytnou plochu bytového fondu. Tato data při indexování a agregaci na škálu (0 až 1) vykazovala o něco lepší situaci v některých regionech.

	Počet rezidentů	Plocha bytového fondu v tisících m ² (2021)	Celková plocha bytového fondu na obyvatele (metry čtvereční na obyvatele) 2021	Index plochy na osobu	Tisíce metrů čtverečních nově kolaudovaného bydlení v roce 2021	Nově kolaudovaných metrů čtverečních na obyvatele 2021	Index nově kolaudované plochy na osobu	Celkový počet obydlí a bytů	Z toho kuchyně na pevná paliva	Z toho kuchyně na ostatní paliva (jiná než elektrická/plyn/tuhá paliva)	Procenta domácností s kuchyní jiná paliva než zemní plyn nebo elektřinu	Index paliva v kuchyni	Index domů a obydlí	Pořadí výsledného indexu
Celkem	2 603 813	90 003	34,57	0,36	899,5	0,35	0,58	996 965	43 230	7 738	5,11%	0,80	0,58	
Mun. Chișinău	677 453	22 146	32,69	0,26	680,3	1,00	1,00	209 676	439	115	0,26%	1,00	0,75	1
Sever	718 696	25 439	35,40	x	57,4	0,08	x	308 291	12 921	3 957	5,5%	x	x	
mun. Bălți	98 158	3 176	32,36	0,24	8,8	0,09	0,29	39 315	117	105	0,56%	0,99	0,51	16
Briceni	54 589	1 961	35,92	0,43	8,7	0,16	0,39	26 780	942	89	3,85%	0,85	0,56	10
Dondușeni	32 971	1 287	39,03	0,59	0,6	0,02	0,12	15 584	802	69	5,59%	0,78	0,50	17
Drochia	63 943	2 597	40,61	0,68	5,0	0,08	0,27	28 903	860	239	3,80%	0,86	0,60	4
Edineț	59 562	2 214	37,16	0,49	1,5	0,03	0,15	27 318	1 117	640	6,43%	0,75	0,46	22
Făleşti	69 279	2 234	32,24	0,23	12,4	0,18	0,42	27 765	1 809	815	9,45%	0,62	0,43	30
Florești	65 718	2 288	34,81	0,37	4,1	0,06	0,24	28 874	1 696	508	7,63%	0,70	0,44	28
Glodeni	44 554	1 400	31,41	0,19	2,3	0,05	0,22	18 066	1 327	287	8,93%	0,65	0,35	32
Ocnija	41 190	1 556	37,77	0,53	0,8	0,02	0,13	19 040	1 276	225	7,88%	0,69	0,45	24
Râșcani	52 266	2 072	39,63	0,62	5,8	0,11	0,33	21 285	1 004	314	6,19%	0,76	0,57	9
Sângerei	68 567	2 133	31,10	0,17	7,2	0,11	0,32	26 430	712	474	4,49%	0,83	0,44	26
Soroca	67 899	2 524	37,18	0,49	0,3	0,00	0,00	28 931	1 259	192	5,02%	0,81	0,43	29
Střed	731 543	24 981	34,15	x	104,3	0,14	x	293 291	25 249	2 730	9,5%	x	x	
Anenii Noi	62 399	2 114	33,87	0,32	8,9	0,14	0,37	24 595	558	85	2,61%	0,90	0,53	13
Călărași	48 111	1 846	38,38	0,56	5,0	0,10	0,31	21 504	2 829	145	13,83%	0,45	0,44	25
Criuleni	58 240	2 106	36,17	0,44	13,3	0,23	0,47	22 178	710	112	3,71%	0,86	0,59	5
Dubăsari	25 305	795	31,42	0,19	3,3	0,13	0,36	8 785	212	91	3,45%	0,87	0,47	21
Hâncești	75 704	2 803	37,02	0,49	15,3	0,20	0,44	32 309	3 500	451	12,23%	0,51	0,48	20
Ialoveni	75 369	2 624	34,82	0,37	19,9	0,26	0,51	27 484	977	173	4,18%	0,84	0,57	8
Nisporeni	39 919	1 509	37,79	0,53	4,5	0,11	0,33	17 276	2 696	220	16,88%	0,32	0,39	31
Orhei	82 408	2 766	33,57	0,30	10,6	0,13	0,35	33 226	2 087	301	7,19%	0,72	0,46	23
Rezina	35 695	995	27,86	0,00	1,0	0,03	0,15	14 366	2 385	122	17,45%	0,30	0,15	34
Strășeni	65 996	2 132	32,30	0,24	8,9	0,14	0,36	25 557	1 685	195	7,36%	0,71	0,44	27
Șoldănești	30 452	975	32,01	0,22	1,2	0,04	0,19	13 127	3 117	133	24,76%	0,00	0,14	35
Telenești	46 036	1 706	37,05	0,49	2,9	0,06	0,24	19 884	1 136	260	7,02%	0,72	0,48	19
Ungheni	85 909	2 611	30,39	0,13	9,6	0,11	0,33	33 000	3 357	442	11,51%	0,54	0,33	33
Jih	354 387	13 214	37,29	x	37,9	0,11	x	145 567	4 485	833	3,7%	x	x	
Basarabeasca	16 794	678	40,34	0,66	1,5	0,09	0,29	7 762	94	50	1,86%	0,94	0,63	3
Cahul	82 867	2 956	35,68	0,41	15,8	0,19	0,43	32 872	970	89	3,22%	0,88	0,58	7
Cantemir	37 797	1 518	40,17	0,65	1,5	0,04	0,19	15 532	916	147	6,84%	0,73	0,53	14
Căușeni	66 797	2 402	35,96	0,43	4,0	0,06	0,23	26 047	614	151	2,94%	0,89	0,52	15
Cimșlia	33 883	1 583	46,73	1,00	5,0	0,15	0,38	16 107	708	139	5,26%	0,80	0,73	2
Leova	34 601	1 281	37,02	0,49	3,6	0,10	0,31	15 181	573	117	4,55%	0,83	0,54	11
Ștefan Vodă	49 206	1 667	33,88	0,32	3,8	0,08	0,27	20 729	485	110	2,87%	0,89	0,49	18
Taraclia	32 442	1 128	34,78	0,37	2,7	0,08	0,28	11 337	125	30	1,37%	0,95	0,53	12
Găgăuzia	121 734	4 223	34,69	0,36	19,6	0,16	0,40	40 140	136	103	0,60%	0,99	0,58	6
Min	16 794	678	27,9	0,00	0	0,004	0,00	7 762	94	30	0,3%	0,00	0,14	
Max	677 453	22 146	46,7	1,00	680	1,004	1,00	209 676	3 500	815	24,8%	1,00	0,75	
Průměr	74 395	2 572	35,5	0,41	26	0,263	0,32	28 485	1 235	221	6,6%	0,74	0,49	
Směrodatná odchylka	105 720	3 436	3,6	0,19	112	0,162	0,16	32 076	937	175	5,2%	0,21	0,12	
Medián	58 240	2 106	35,7	0,41	5	0,103	0,31	24 595	970	147	5,3%	0,80	0,49	

Tabulka 5: Index domů a obydlí, vytvořeno autorem, Zdroj dat: NBS 2014, NBS 2022c

Oblast Rezina se umístila nejhůře, celková průměrná plocha na obyvatele zde činila necelých 28 metrů čtverečních na obyvatele. U oblastí střed bylo hned několik regionů, které se umístili průměrně hůře než ostatní regiony. Do 34 metrů čtverečních s agregovanou hodnotou indexu (cca. 0,33) se ve střední oblasti nacházelo 7 z 13 regionů, mimo již zmíněnou oblast Rezina také Ungheni, Șoldănești, Strășeni, Orhei, Dubăsari a Anenii Noi.

V přepočtech obyvatel na plochu v tomto případě nevyčnívá ani Kišinev ani Bălți. Indexová hodnota obou se pohybuje kolem cca 0,25. To naznačuje, že lidé v těchto městech (ačkoliv dle jiných ukazatelů obvykle vykazují nadprůměry), žijí průměrně na menší ploše než lidé jinde (viz tabulka 5). Oblast s nejmenším počtem urbanizovaného obyvatelstva Dubăsari (jehož městská populace (dle statistiky 0 %) přesahuje do oblasti pod kontrolou vlády z Transnistrie, a není tak součástí této statistiky).

Mimo Dubăsari (index plochy na obyvatele 0,19) jsou oblasti s méně než 10 % urbanizace (měřeno jako procento metrů čtverečních ve městských oblastech regionů k celkovým metrům čtverečním, (NBS 2014) také Criuleni a Cantemir. Poslední dvě zmíněné, ale v indexu plochy na obyvatele vykazují alespoň mírně nadprůměrné výsledky.

Oblasti s urbanizací mezi 10 a 20 % jsou Ștefan Vodă, Telenești, Anenii Noi, Sângerei, Dondușeni. Lehce přes 20 % mají oblasti Briceni, Drochia, Fălești, Floresti, Glodeni. Při analyzování těchto oblastí vychází nejlépe Dondușeni (všechny oblasti s urbanizací mezi 10 a 20 % mají index plochy na obyvatele v průměru 0,33)

1.4.2. Index nově kolaudovaných metrů³ 2021

Tato agregovaný index založený na regionální statistice (tisíce metrů čtverečních nově kolaudovaného bydlení v roce 2021, přepočet nově kolaudovaných metrů čtverečních na obyvatele, viz tabulka 5). V indexu dominuje s 680 tisíci metry čtverečních Kišinev. Nejlepší lokalita mimo Kišinev byla o téměř 4násobek nově vystavěných metrů čtverečních na obyvatele menší. V Kišinevy hodnota 1 metr na obyvatele na rok a druhé laloveni 0,26 metru čtverečního na obyvatele. Autor z tohoto důvodu index umocnil na jednu polovinu (viz metodika).

Nová výstavba, která v ostatních regionech zaostává, je částečně vysvětlena vnitřní migrací z regionů do Kišinevy, ale i Bălți (a jiných měst což v této práci není v indexech vidět). Index ukazuje, že poptávka na novou výstavbu v Moldavsku je tak značně nerovná. Ve městech je i vlivem přílivu uprchlíků s Ukrajiny³ větší tlak na dostupné bydlení (potažmo obyvatel na m²). Autor se detailně věnuje, které regiony jsou nejvíce zasaženy v kapitole Uprchlíká krize 2022

Nejlepšími hodnotami indexu (pokud ignorujeme Kišinev) pro nově kolaudovanou výstavbu jsou laloveni, Criuleni a Hincești, hodnoty pro tyto oblasti jsou mezi 0,44 a 0,51. Nejhoršími hodnotami v indexu jsou Soroca (absolutní 0), Dondușeni (0,12) a Ocnița (0,13). Pro představu rozdílu mezi těmito regiony a Kišinevem lze uvést, že např. Ocnița měla 50krát méně nově kolaudovaných metrů čtverečních.

³ Tento vliv a změny v roce 2022 a dále, nejsou v nijak statisticky ve vyhodnocení indexu znázorněny.

1.4.3. Index paliva v kuchyni 2014

Tento index (pro výpočet byla využita inverze viz. metodologie) je jedním z příkladů dat z roku 2014, které autor zařadil (ačkoliv jejich aktuálnost je přinejmenším sporná). Tento index má značné nedostatky, při zvážení že infrastruktura (potrubní zemní plyn) se od roku 2014 výrazně vylepšila a Moldavská vláda je mnohem méně závislá na Gazpromu, nicméně její technická závislost na elektřině z Transnistrie zůstává stále značně relevantní. Autor zmiňuje několik souvislostí v kapitole vztahy z Ruskem a odpojování od ruského plynu. Lze předpokládat, že ačkoliv z hlediska rozvoje jsou kuchyně na plyn či elektřinu na západě standardem kvality a v tomto datasetu jsou oblasti s vyšším procentem kuchyní na elektřinu nebo plyn indexovány jako lepší (blížíci se nebo rovno 1), v případě Moldavska může jít o ekonomicky zatěžující krok, v kontextu prudkého nárůstu ceny plynu na kubík (Zeniewski 2021).

V meziregionálním srovnání vychází výjimečně dobře jižní oblasti včetně Gaugázie průměr indexu v jižní oblasti je 0,86 a nejhorším regionem je Cantemir s 0,73. Nejlepším regionem na jihu je Taraclia, potažmo pokud zařadíme i Gaugázii pak je nejlepší na jihu Gaugázie.

Stejně jako v případě většiny indexů je nejlepší oblastí hlavní město a druhé největší Bălți (u obou 0,99 anebo více). V těchto městech/oblastech je počet lidí používající jiné než plynové nebo elektrické sporáky menší než jedno procento.

Nejhoršími regiony jsou Rezina, Șoldănești, Nisporeni ve střední části země. Tyto regiony mají procenta kuchyní s jinými než plynovými nebo elektrickými vařiči ve více než 16 % domácností. Ačkoliv i v nejhorším regionu je procento lidí nepoužívající plyn nebo elektřinu také menší než 25 % statistika, autor se rozhodl ponechat škálování indexu pouze invertované a nepřístupovat k umocnění (zvýšení hodnot blízkých 0, při relativním zachování hodnot blízkých 1) nebo spodní oříznutí indexu na vyšší hodnotu než 0 pro Șoldănești aj. oblasti nacházející se blízko 0. Důvodem bylo nezvyšovat průměr indexu domů a obydlí který i bez umocnění tohoto indexu je roven 0,49 viz. nesledující kapitola

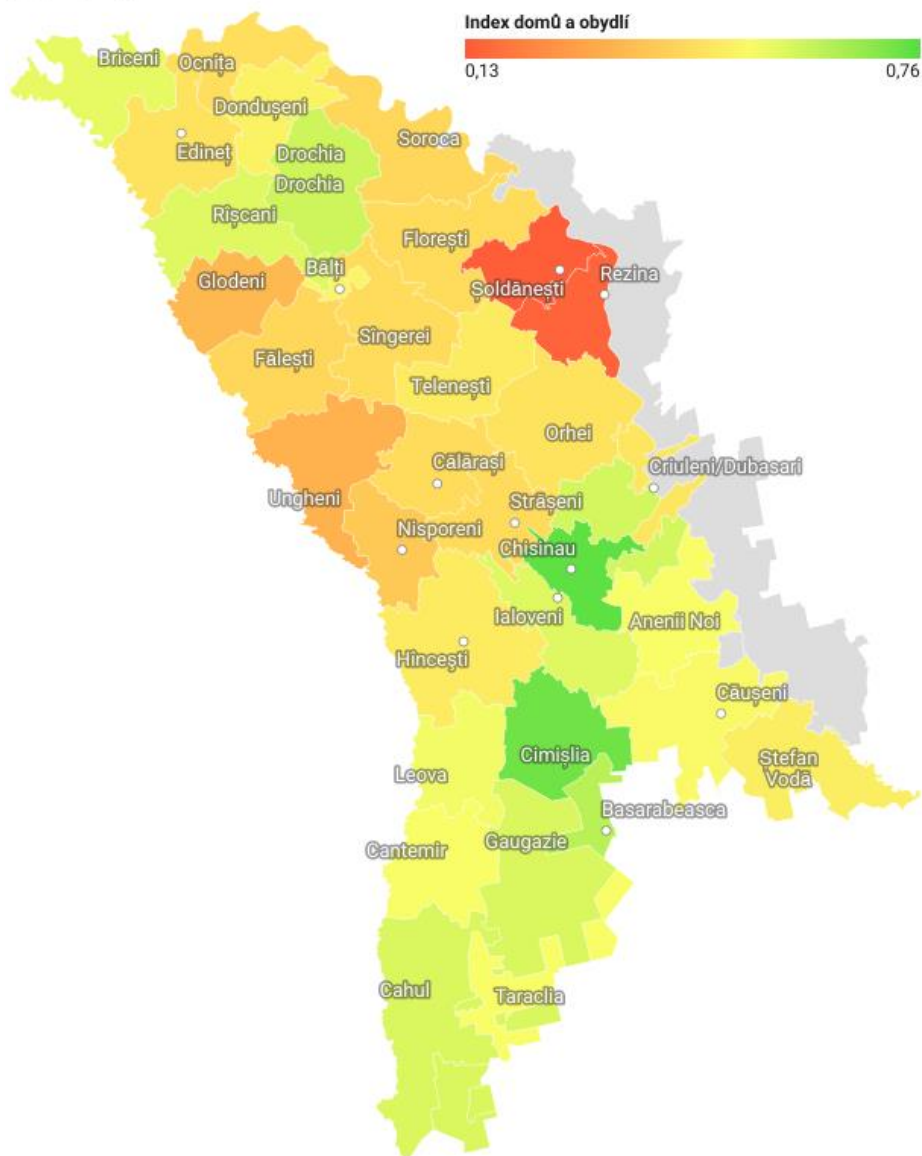
1.4.4. Index domů a obydlí

Celkový index obydlí (viz mapa 5) se ve výsledcích částečně podobá výsledkům z kategorie (1.3.4) a příslušné mapy 4. Regiony na jihu (0,57) jsou spíše lepší než průměr (podle jednotlivých regionů nikoliv celkem 0,49) a velmi obecně lze říci, že regiony geograficky se nacházející mezi Bălți a Kišiněvem (částečně včetně Bălți a bez Kišiněva) jsou nejhorší. Rezina, ale zejména Soldanești při „de facto“ hranicích s Transnistrií na východ od Bălți se v indexu domů a obydlí významně přibližuje indexu vody a sanitace. Nad očekávání je index v severním regionu Briceni, tento region se obvykle statisticky řadí k podprůměrným.

V hlavním městě Kišiněv dosahuje index domů a obydlí, dle očekávání, nejlepší výsledky. Ve srovnání s vodou a sanitací Kišiněv v tomto případě významně převyšuje Bălți svou indexovou hodnotou. Bălți se v indexu domů a obydlí spíše přibližuje své indexové hodnotě v indexu osobní bezpečnosti, ačkoliv v případě indexu domů nepropadá tolik ve srovnání s regiony geograficky nacházející se v okolí (např. Fălești, Rișcani, aj.)

Autor dodatečně upozorňuje, že implikace velmi rychlého přílivu uprchlíků z Ukrajiny do specifických oblastí (viz Uprchlíká krize 2022) výrazně ovlivní dostupnost a kvalitu bydlení a cenově dostupné bydlení může být pro rostoucí počet moldavského obyvatelstva nedostupné.

Agregovaný index domů pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 5: Agregovaný index domů a obydlí, vytvořeno autorem online v programu Datawrapper. Data z tabulky 5

2. Dimenze základy blahobytu

Tato dimenze si klade za cíl analyzovat vzdělání v regionech Moldavska, zdraví, přístup k pokročilým technologiím a internetu a environmentální kvalitu prostředí. Autor používá většinou nejaktuálnější data a kombinuje procenta meziročně pro eliminaci odlehých hodnot v pozorování pro jednotlivé roky. V indexu internetu byla použita jiná data než z NBS viz. kapitola 2.3.3 index internetu.

Autor zařadil do indexu indikátory, které byly pro regiony k dispozici. Některá data, jako například všeobecná gramotnost byla v Moldavsku vysoká již v minulých letech (Macrotrends 2021). Jejich počet se od devadesátých let konstantně snižoval. Variabilita dat gramotnosti mezi regiony byla téměř nulová a pro meziregionální srovnání by nepřinesla žádný vliv, i pokud by byl index useknutý. Autor se tak rozhodl starší data nevyužít.

Některá data nemusejí zcela splňovat kritéria, která jsou pro srovnatelné práce k dispozici v jiných regionálních SPI indexech (Harmáček 2021), například data o vystavení obyvatel určitým chemikáliím, nebo data srovnávající kvalitu vzdělání mezi oblastmi. Autor musel pracovat většinou pouze s daty dostupné pro jednotlivé teritoriální oblasti. Ve fázi 1 praktické části autor částečně rozebírá která data nebyla k dispozici.

2.1. Index Základního vzdělání

Index základního vzdělání je tvořen ukazateli základního vzdělání jako procento dětí od 3 let ve vzdělávacích institucích, jehož nejnižší hodnota cca 85 % v regionu Drochia. Na základě tohoto ukazatele lze usuzovat, že celkový dosah základního školství je v celé zemi obdobně dobrý v absolutních procentech populace pod 14 let včetně. Dále je použit indikátor počtu pedagogických pracovníků s vyšším vzděláním na děti a mladistvé obyvatele regionů do 14 let včetně. Poslední použitý indikátor je přepočtení metrů čtverečních učeben a laboratoří na počet rezidentů do 14 let včetně. Rozptyl všech indikátorů (dále podrobněji jako podkapitoly 2.1.1 až 2.1.3) byl v indexu upraven umělým posunutím minima a umocněním na ½. Minimum bylo nastaveno pro každý ze 3 indexů zvlášť pro ilustraci rozdílů mezi nejnižší a druhou nejnižší hodnotou která získala navýšení umocněním). Indexovým výstupem této kapitoly je index základních znalostí v kapitole 2.1.4 a související mapa 6, který nabývá hodnot 0,59 až 0,92.

2.1.1. Index dětí do 3 let ve vzdělávacích institucích

Ve statistickém srovnání výsledků (tabulka 6) lze vidět v případě indexu dětí do 3 let ve vzdělávacích institucích, je průměr indexu 0,72 a lépe tak ilustruje realitu tedy že více než 90 % všech moldavských dětí má kam chodit do školy/školky. Nejvíce strádající oblasti jsou Ștefan Vodă (pravděpodobně ještě horší stav, než data napovídají, viz kapitola o uprchlické krizi 2022), Cahul a Cantemir na jihu a Drochia a Edineț (a částečně také Râșcani) na severu. Celkově se oblasti střední části umístili v tomto indexu lépe (v absolutní hodnotě rozdílů průměrů nad-regionů jen asi o 1-3 % rozdíl, indexově o něco výraznější 0,61 pro jižní oblast a 0,78 pro průměrně nejlepší středový region.), snad s částečnou výjimkou Dubăsari a Strășeni.

Abyste celkové velmi dobré výsledky (v absolutním měřítku Drochia 85 % dětí do 3 let ve vzdělávacích institucích) byli lépe vyobrazeny v indexu a regiony s relativně nízkými výsledky nebyli tolik podhodnocovány (nebo indexově penalizovány hodnotou blízkou 0), přistoupil autor k úpravě umocněním na jednu polovinu,

	Průměrné procento dětí starší 3 let ve vzdělávacích institucích v letech 2020 a 2021	Index dětí od 3 let ve vzdělávacích institucích (useknutý dole)	Počet rezidentů do 14 let včetně	Celkem pedagogických pracovníků v primárním vzdělávání s vyšším vzděláním	Počet dětí na pedagogické pracovníky s vyšším vzděláním	Index kvality vzdělání pedagogů na žáka	Metrů čtverečních učen a laboratoří	Metrů čtverečních na děti do 14 let včetně	Index plochy tříd a laboratoří na žáka	Index základního vzdělání	Pořadí výsledného indexu
Celkem	91,15	0,77	501 822	8 074	62,2	0,88	1539302	3,07	0,56	0,77	
Mun. Chişinău	92,20	0,83	134 327	2 656	50,6	0,96	347161	2,58	0,38	0,79	7
Sever	90,90	x	126 653	1 964	64,5	x	433775	3,62	x	x	
mun. Bălţi	92,20	0,83	20 116	449	44,8	1,00	43584	2,17	0,25	0,78	8
Briceni	93,95	0,90	8 645	129	67,0	0,85	31868	3,69	0,72	0,84	4
Donduşeni	90,55	0,73	5 325	73	72,9	0,80	20515	3,85	0,76	0,76	12
Drochia	85,25	0,30	10 673	193	55,3	0,93	36872	3,45	0,67	0,63	30
Edineţ	85,70	0,30	10 045	163	61,6	0,89	40104	3,99	0,79	0,63	29
Făleşti	93,50	0,90	12 942	169	76,6	0,77	45033	3,48	0,67	0,80	5
Floreşti	91,50	0,79	11 690	115	101,7	0,53	45702	3,91	0,77	0,68	26
Glodeni	91,60	0,79	7 896	109	72,4	0,81	27277	3,45	0,67	0,77	9
Ocnitza	93,80	0,90	5 523	87	63,5	0,87	28024	5,07	1,00	0,91	1
Râşcani	88,05	0,53	8 738	139	62,9	0,88	31496	3,60	0,70	0,70	24
Sângerei	90,75	0,74	13 637	150	90,9	0,64	41184	3,02	0,54	0,66	27
Soroca	94,60	0,90	11 423	188	60,8	0,89	42116	3,69	0,72	0,86	3
Střed	91,70	x	148 537	2 021	73,5	x	440726	3,05	x	x	
Anenii Noi	91,65	0,80	11 704	182	64,3	0,87	32698	2,79	0,46	0,76	14
Calăraşi	91,15	0,77	9 679	123	78,7	0,75	34730	3,59	0,70	0,75	16
Criuleni	91,05	0,76	12 182	167	72,9	0,80	34080	2,80	0,47	0,72	23
Dubăsari	89,05	0,61	4 794	97	49,4	0,97	14610	3,05	0,55	0,74	17
Hânceşti	93,30	0,89	15 261	134	113,9	0,35	46743	3,06	0,56	0,61	31
Ialoveni	90,05	0,69	16 771	250	67,1	0,85	41941	2,50	0,34	0,68	25
Nisporeni	95,25	0,90	8 226	84	97,9	0,57	31613	3,84	0,76	0,74	19
Orhei	94,05	0,90	16 975	188	90,3	0,65	48796	2,87	0,49	0,72	22
Rezina	91,60	0,79	6 529	86	75,9	0,78	20240	3,10	0,57	0,74	18
Străşeni	88,45	0,56	13 858	264	52,5	0,95	32958	2,38	0,27	0,66	28
Şoldăneşti	91,35	0,78	5 964	81	73,6	0,80	19363	3,25	0,61	0,75	15
Teleneşti	95,30	0,90	8 996	120	75,0	0,79	30167	3,35	0,64	0,80	6
Ungheni	91,00	0,76	17 598	245	71,8	0,81	52787	3,00	0,54	0,73	20
Jih	88,60	x	67 421	943	71,5	x	249320	3,73	x	x	
Basarabeasca	89,40	0,64	2 874	48	59,9	0,90	10918	3,80	0,75	0,77	11
Cahul	85,65	0,30	15 931	201	79,3	0,75	64355	4,04	0,80	0,58	34
Cantemir	86,60	0,37	8 047	92	87,5	0,68	31688	3,94	0,78	0,57	35
Căuşeni	90,75	0,74	12 731	205	62,1	0,88	39208	3,08	0,56	0,76	13
Cimişlia	91,20	0,77	6 037	75	80,5	0,74	25719	4,26	0,85	0,77	10
Leova	94,00	0,90	6 916	56	123,5	0,20	25329	3,66	0,72	0,58	33
Ştefan Vodă	85,25	0,30	9 237	154	60,0	0,90	31122	3,37	0,64	0,61	32
Taraclia	93,70	0,90	5 648	112	50,4	0,96	20981	3,71	0,73	0,89	2
Găgăuzia	90,00	0,69	24 884	490	50,8	0,96	62460	2,51	0,34	0,73	21
Mín	85,3	0,30	2 874	48	44,8	0,20	10 918	2,17	0,25	0,57	
Max	95,3	0,90	134 327	2 656	123,5	1,00	347 161	5,07	1,00	0,91	
Průměr	91,0	0,72	14 338	231	71,9	0,79	43 813	3,37	0,62	0,73	
Směrodatná odchylna	2,8	0,19	21 114	426	18	0,17	53 374	0,60	0,17	0,08	
Medián	91,2	0,77	10 045	139	72	0,81	32 958	3,45	0,67	0,74	

Tabulka 6: Index základního vzdělání, vytvořeno autorem. Zdroj dat NBS 2023 a NBS 2022c

ale také limitem minimální hodnoty na 0,3 a maximální hodnoty na 0,9 (viz. metodika). Autor použil průměry hodnot ukazatelů za roky 2020 a 2021.

Městské regiony Kişinău a Bălţi (shodně index 0,83) dosahují dobrých výsledků, avšak ani nepatří mezi 9 nejlepších regionů s fixním skóre stropu 0,9. Relativní rozdíl ve srovnání s regiony, které získali 0,9 je nicméně pouze jednotky nebo desetiny jednotek procenta.

Počítáno-li stejnou metodou jako pro jednotlivé regiony, ale za celé Moldavsko jako jeden datový bod, pak 91,15 procenta dětí by v indexu bylo reprezentováno indexovou hodnotou 0,77

2.1.2. Index kvality vzdělání pedagogů na žáka

V tomto indexu bylo při tvorbě využito počtu dětí do 14 let včetně v regionu a počet pracovníků v základním školství kteří dosahují vyšší vzdělání. Přepočten byl jako počet dětí/pracovníků tak aby index hodnotil dostupnost vzdělanějších učitelů na žáka. Z důvodů variability souboru hodnot (od cca 45 učitelů s vyšším vzděláním na žáka v regionu Bălți po region Leova s hodnotou cca 123).

Aby relativní rozdíl (po umocnění) mezi nejhorším regionem Leova a druhým nejhorším regionem Hâncești nebyl indexován jako 0,35 absolutního rozdílu, byla autorem stanovena minimální hodnota regionu Leova na 0,2. Průměr i medián tohoto indexu je tak asi 0,8. Mnoho regionů vykazuje indexově velmi dobré výsledky nicméně autor upozorňuje, že tento indikátor by neměl být interpretován jako průměrný počet učitele na žáka (neboť NBS rozděluje kromě kategorie pracovníci s vyšším vzděláním v základním školství, také kategorii pracovníci celkem (tedy méně vzdělaní kolegové). Při započtení i těchto pracovníků bude počet všech učitelů na žáka nižší než pozorovaný stav dle tabulky 6.

Obecně lze zhodnotit výsledky oblastí Kišiněv a Bălți jako nejlepší, do nejlepších regionů se s mírným odstupem připojuje (i díky vyššímu průměru indexu) mnoho dalších regionů. V severních regionech je 9 z 12 regionů s hodnotou 0,8 nebo vyšší. V regionech středních oblastí je to jen 7 z 13, ale několik regionů se nachází jen mírně pod hodnotou 0,8. Například Telenești, tato lokalita má 75 žáků na jednoho vzdělanějšího učitele.

Ve srovnání s průměrem indexu 0,79 pro všechny regiony se regionálně hůře umístili zejména Florești (0,53) a Sângerei (0,64) na severu, Hâncești (0,35), Nisporeni (0,57), Orhei (0,65) ve střední oblasti. V jižní oblasti vynikali Taraclia (společně z nezařazenou Gaugázií) s hodnotou indexu 0,96 a výrazně nejhorší byla uměle limitovaná hodnota 0,2 pro již zmíněný region Leova. Mírně podprůměrně ve srovnání se všemi daty pro ostatní regiony, byli hodnoty 0,68-0,75 pro regiony Cantemir, Cimișlia a Cahul (vzestupně) které se nacházejí také na jihu.

Ve srovnání s předchozím indexem stojí za srovnání Leova ze skupiny nejlepších (0,9 v kapitole 2.1.1 viz výše), která v tomto indexu získala nejnižší možné skóre. I několik dalších bylo (ve srovnání s kapitolou 2.1.1) značně nekonzistentních (mezi indexově asi o 0,6 což je statisticky významné) jako i Hâncești nebo Florești. Obdobně severní regiony Drochia a Edineț, kde je kvalita pedagogů na žáka značně lepší ve srovnání s celonárodním průměrem regionů. Tyto regiony patří mezi regiony s největší směrodatnou odchylkou 3 průměrovaných indexů v kapitolách 2.1.x

2.1.3. Index plochy tříd a laboratoří na žáka

Tento indikátor autor vybral z důvodu relativní zajímavé interpretace této indexové hodnoty ve srovnání s hodnotami z kapitoly o 2.1.1 a 2.1.2. Tento index nelze zcela v práci obhájit (respektive nelze tvrdit, že větší učebny budou znamenat kvalitnější výuku), nicméně dle názoru autora alternativní data neumožňují nijak lepší nebo přesnější data reprezentující „do nějaké míry“ situaci v základním školství. Autor k tomuto indexu také přistoupil z důvodu horšího výkonu moldavského statistického úřadu, který má v ukazatelích vzdělání jisté mezery v dostupných datech viz fáze 1. Autor v této práci statisticky interpretuje v tomto indexu plochu na žáka jako více metrů čtverečních = index bližší nebo rovno 1. Tato statistika proto bude v tvorbě indexu vzdělání v následující kapitole 2.1.4 s poloviční váhou oproti indexům v kapitolách 2.1.2. a 2.1.1.

Index umožňuje sám o sobě ilustrovat jaké relativní prostory k výuce jednotlivé regiony svým mladším generacím nabízejí. Absolutní rozdíl maxima a minima je 2,9 metrů na žáka. Relativně největší hodnotu získal region Ocnița, ten se pohyboval velmi dobře i v předchozích parametrech kapitoly 2.1.x. Překvapivě nejhorší index plochy na žáka má region Bălți, který se v předchozích případech pohyboval spíše blízko 1, ale v tomto indexu má hodnotu 0,25. I v Bălți (obdobně jako v případě Ștefan Vodă u indexu v kategorii 2.1.1) je množství koncentrace uprchlíků (a z nich dětí ve věku do 14 let, potažmo do 18 let) i v Bălți (jakožto nad-regionálním centrem severu)

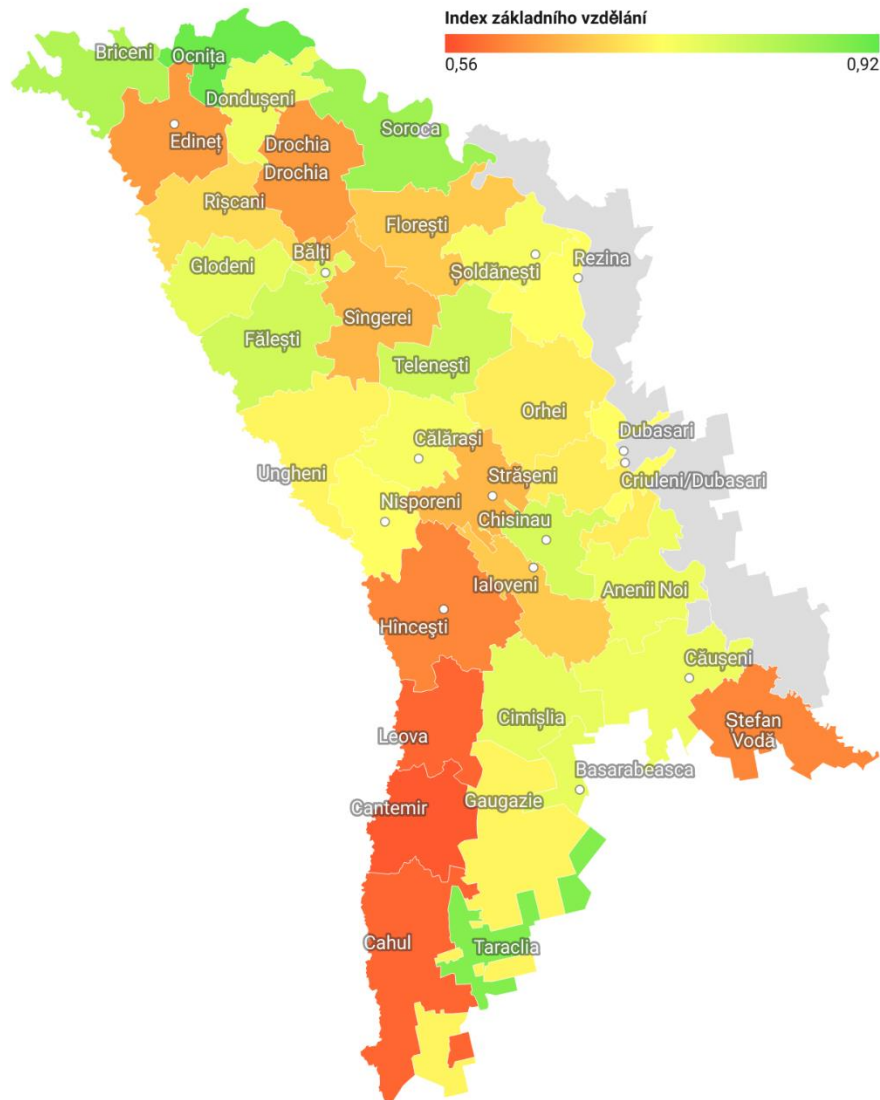
2.1.4. Index základního vzdělání

Tento průměrný (index viz mapa 6) je tvořen ve srovnání z jinými kapitolami (2.x.4) celkem pěti průměry 2krát jsou zastoupeny průměry indexů (2.1.1 základního vzdělání a 2.1.2 index kvality vzdělání pedagogů na žáka). K tomu bylo přistoupeno z důvodu nedostatečných argumentů pro podporu tvrzení, že větší učebny a laboratoře v metrech čtverečních na žáka znamenají lepší kvalitu výuky a tím lepší index základního vzdělání. Autor k tomu přistoupil, aby výsledky jinak dominantní u Bălți a Kišiněvy nepropadli tolik proti celku datového souboru a potenciální venkovské oblasti nezískali výhodu, když budou mít poloprázdné třídy (nižší docházku/zápisnost) a tím vysokou plochu na žáka.

Z mapy 6 lze vidět, že regiony na jihu u hranice s Rumunskem se spíše umístili hůře. Společně s nimi na jihu i Ștefan Vodă a na severu Drochia a Edineț ale i další. Taraclia měla výjimečně dobré hodnoty indexu napříč všemi kategoriemi (v kapitolách 2.1.x) a ve srovnání se všemi regiony. Absolutní hodnota indexu pro Taraclia je 0,96 ve srovnání s Kišiněví (index lehce nadprůměrných 0,79, která se umístila na 7 místě ve srovnání z 35 v regionech. Nejlepším regionem je Ocnița, což silně kontrastuje obvyklému pořadí tohoto regionu napříč všemi mapami (ani Taraclia nedosáhla nikde takto dobrých výsledků).

Před váhovou úpravou celkového průměru indexu byli hodnoty například pro Bălți až v potenciální druhé desítce regionů (současné 8 místo). Tímto zpracováním necháváme potenciální prostor indikátoru prostoru na žáka, ale jeho vliv je značně limitovaný na $\frac{1}{5}$ relativní váhu k celkovému indexu základního vzdělání

Agregovaný index základního vzdělání pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 6: Agregovaný index základního vzdělání, vytvořeno autorem z tabulky 6 v programu Datawrapper.

Poznámka: Barevné škály jsou ve srovnání s jinými tabulkami v praktické části v absolutních hodnotách jinak nastaveny a region s hodnotou 0,6 může barevně vypadat jako v jiných tabulkách hodnoty okolo 0,2

2.2. Index zdraví

Index zdraví se skládá z průměru indikátorů chorob kardiovaskulární a dýchací soustavy. Prevalence smrtí v důsledku chorob je zcela nejvyšší ve statistickém souboru pro kardiovaskulární choroby. Dýchací choroby se nejčastěji spojují se špatným zdravím nebo ovzduším. Pandemii koronaviru, lze při volné interpretaci také označit za chorobu dýchací soustavy, jelikož napadá hlavně plíce. Koronavirová pandemie se tedy pravděpodobně do těchto dat již promítla. Autor nesrovnává předchozí období za roky 2019, kde

Region	Smrt v důsledku kardiovaskulární choroby		Osob starších 65 let v roce 2020	Počet obyvatel starší 65 let na jednu událost smrti v důsledku kardiovaskulární choroby (průměr za roky 2019 a 2020)	Index kardiovaskulárních chorob	Počet obyvatel starších 65 let na jednu událost nemoci dýchací soustavy (průměry 2019 a 2020)	Index chorob dýchací soustavy	Nemocnost obyvatelstva obecná prevalence v tisících případech		Průměrný počet rezidentů na obecnou prevalenci nemocí (za roky 2020 a 2021)	Index celkové nemoci obyvatelstva	Index zdraví	Pořadí výsledného indexu
	2019	2020						2020	2021				
Celkem	21 512	22 872	542535	24,45	0,45	335,83	0,46	##	2931,3	0,92	0,39	0,43	
Mun. Chişinău	3 374	4 006	116 482	31,57	1,00	479,35	0,63	757,9	890,8	0,82	0,20	0,61	3
Sever	7 425	7 829	168 074	22,04	x	323,22	x	688,7	726,3	1,02	x	x	
mun. Bălţi	667	756	19 115	26,87	0,64	350,73	0,48	88,1	110,6	0,99	0,52	0,54	13
Briceni	672	728	14 683	20,98	0,19	209,76	0,22	49,8	53,1	1,06	0,65	0,35	26
Donduşeni	450	441	8 804	19,76	0,09	279,49	0,37	27,4	26,6	1,22	0,96	0,48	16
Drochia	683	723	16 531	23,51	0,38	295,20	0,40	60,5	64,0	1,03	0,59	0,46	18
Edineţ	726	732	15 666	21,49	0,23	406,91	0,55	58,9	60,6	1,00	0,53	0,44	19
Făleşti	685	722	14 875	21,14	0,20	294,55	0,40	62,8	65,1	1,08	0,70	0,43	20
Floreşti	670	768	14 986	20,84	0,18	322,28	0,44	68,5	71,5	0,94	0,42	0,35	27
Glodeni	508	464	10 309	21,21	0,20	338,00	0,46	50,3	50,2	0,89	0,33	0,33	29
Ocnîţa	430	488	10 663	23,23	0,36	361,46	0,49	36,0	35,0	1,16	0,84	0,57	9
Râşcani	600	579	12 669	21,49	0,23	284,70	0,38	54,8	53,5	0,97	0,47	0,36	25
Sângerei	617	628	14 174	22,77	0,32	746,00	0,86	64,7	67,1	1,04	0,62	0,60	4
Soroca	717	800	15 599	20,57	0,16	318,35	0,43	67,0	69,0	1,00	0,54	0,38	23
Střed	6 557	6 773	152 550	22,89	x	294,50	x	761,0	793,4	0,94	x	x	
Anenii Noi	452	520	13 923	28,65	0,78	343,78	0,47	73,4	78,6	0,82	0,20	0,48	15
Călăraşi	516	548	10 917	20,52	0,15	287,29	0,38	66,8	65,8	0,73	0,02	0,18	35
Cruleni	457	470	11 113	23,98	0,42	326,85	0,45	50,1	51,0	1,15	0,83	0,56	10
Dubăsari	199	224	5 075	24,00	0,42	350,00	0,48	17,1	17,6	1,46	1,00	0,63	2
Hânceşti	887	826	17 521	20,46	0,15	530,94	0,68	81,4	87,5	0,90	0,34	0,39	22
Ialoveni	555	571	14 097	25,04	0,50	462,20	0,61	67,1	79,2	1,03	0,60	0,57	8
Nisporeni	348	385	8 932	24,37	0,45	190,04	0,15	33,6	32,3	1,21	0,94	0,51	14
Orhei	793	847	17 341	21,15	0,20	266,78	0,35	75,7	78,6	1,07	0,67	0,41	21
Rezina	356	341	7 322	21,01	0,19	172,28	0,00	37,8	39,5	0,92	0,40	0,20	34
Străşeni	565	570	14 042	24,74	0,48	346,72	0,47	66,0	71,1	0,96	0,47	0,47	17
Şoldăneşti	320	340	6 120	18,55	0,00	313,85	0,43	30,8	30,1	1,00	0,54	0,32	30
Teleneşti	450	463	10 140	22,21	0,28	321,90	0,44	50,5	49,0	0,93	0,40	0,37	24
Ungheni	659	668	16 007	24,13	0,43	196,40	0,18	110,7	113,0	0,77	0,10	0,23	32
Jih	3 306	3 322	79 648	24,03	x	316,69	x	354,3	358,9	0,99	x	x	
Basarabasca	169	184	4 379	24,81	0,48	973,11	1,00	19,5	19,6	0,86	0,27	0,58	7
Cahul	636	663	18 094	27,86	0,72	238,08	0,29	77,6	77,4	1,07	0,67	0,56	11
Cantemir	316	334	7 655	23,55	0,38	206,89	0,21	51,8	53,8	0,72	0,00	0,20	33
Căuşeni	575	607	14 534	24,59	0,46	377,51	0,51	59,3	58,0	1,14	0,80	0,59	6
Cimişlia	407	394	8 981	22,42	0,30	309,69	0,42	42,1	45,0	0,78	0,12	0,28	31
Leova	379	340	7 437	20,69	0,16	330,53	0,45	37,0	38,6	0,92	0,38	0,33	28
Ştefan Vodă	527	523	11 183	21,30	0,21	372,77	0,51	40,9	40,4	1,21	0,94	0,55	12
Taraclia	297	277	7 385	25,73	0,55	527,50	0,68	26,1	26,1	1,24	1,00	0,74	1
Găgăuzia	833	919	25 781	29,43	0,84	324,29	0,44	122,1	124,0	0,99	0,52	0,60	5
Minimum	169	184	4 379	18,55	0,00	172	0,00	17,1	17,6	0,72	0,00	0,18	
Maximum	3 374	4 006	116 482	31,57	1,00	973	1,00	757,9	890,8	1,46	1,00	0,74	
Průměr	614	653	15 501	23,27	0,36	356	0,45	76,7	82,7	1,00	0,53	0,45	
Směrodatná odchylna	503	604	17 887	2,90	0,22	152,03	0,18	119,0	140,84	0,16	0,28	0,14	
Medián	555	570	13 923	22,77	0,32	324,29	0,44	58,9	58,05	1,00	0,53	0,46	
					Uměle stanovené maximum	950,11		Uměle stanovené maximum		1,24			

Tabulka 7: Index zdraví, vytvořeno autorem, zdroj dat NBS 2022c

nebyli data ovlivněny pandemií koronaviru. Ale ani neusuzuje z dat o zdraví nic o koronaviru. Jednoznačně lze říci, že uprchlická krize 2022 vytvoří značný tlak na zdravotní systém země (o jehož stavu de facto žádná vstupní data nic neusuzují), a čekací doba u lékaře a dostupnost rychlé a kvalitní zdravotní péče a asistence tím utrpí. Původní data využitá k výpočtům u kapitol 2.2.1 až 2.2.3 jsou vždy nejprve spočítána jako průměr za roky 2020 a 2021 před jakoukoliv další úpravou.

Všechna data v tabulce 7 odkazující na kapitoly v 2.2 index zdraví jsou agregované standartní maxim metodou a celková škála indexu je ve srovnání s jinými indexy celkově značně upravena ve dvou ze tří případů (umocněním a úpravou maxima). Nejlepší hodnota indexu zdraví by byla pouze 0,57 před úpravami a 0,74 po úpravách. Průměr indexu zdraví se po úpravách více rovnal průměrům ostatním indexům (viz. výsledky druhé dimenze). Bez dodatečných uprav mocninou zůstal pouze index kardiovaskulárních chorob, který se autor rozhodl ponechat, také z důvodu relativně lepších výsledků v lokalitách Bálți, Kišiněv, o nichž se autor domnívá, že kvalita zdravotní péče a její dostupnost bude ve větších městech a na místech kde se koncentrují lidé lepší. I regiony jako Gaugázie a Taraclia které mají poměrně vysokou urbanizaci (viz urbanizace) a také nadprůměrné (Taraclia) nebo spíše průměrné (Gaugázie) hodnoty pro index kardiovaskulárních chorob.

2.2.1. Index kardiovaskulárních chorob

Zařazení tohoto indikátoru bylo jednoznačnou volbou vzhledem k faktu, že kardiovaskulární choroby jsou jednou z nejčastějších příčin smrti, celosvětově i ve vyspělejších zemích (WHO 2020) bez vysokých statistik násilí a vražd nebo v případě subsaharské Afriky taky AIDS nebo malárie. Kardiovaskulární choroby také nejčastěji postihují obyvatelstvo starší. Tak dokládá i americký úřad CDC (z anglického „Centre for disease control and prevention) (CDC 2021). Autor se z toho důvodu rozhodl počet obyvatel starších 65 let na jednu událost smrti v důsledku kardiovaskulární choroby. Ačkoliv samozřejmě nelze tvrdit, že pouze starší obyvatele postihuje tato choroba a ostatní věkové kategorie ne. Přepočítání starší obyvatele 65 let ale statisticky význam dává. Viz tabulka 7.

Již zmíněné průměrně nejstarší *území sever* se umístilo relativně špatně při průměru indexu regionů *území severních* (0,26 průměr z *území sever*). Dondušeni s nejhorším výsledkem v regionu s indexem 0,09 je společně s dalšími 7, celkově tedy 8 z 12 regionů na severu s horším než průměrným skóre indexu pro daný nad-region.

Kišiněv v tomto měřítku získala absolutně nejlepší indexovou hodnotu 1. Mezi lepší, se ze všech regionů řadila také Gaugázie, Cahul, Anenii Noi, i Bálți, ačkoliv poslední zmíněné ve srovnání s Kišiněvem, se kterou je srovnávána nejčastěji spíše zaostává o více než průměr směrodatné odchylky regionů pro tento index (0,22) avšak se svou indexovou hodnotou 0,64 stále výrazně nad průměrem celého datasetu 0,36

2.2.2. Index chorob dýchací soustavy

Důvod pro zařazení indikátoru choroby dýchací soustavy byl spíše doplnit (ačkoliv indexově mají stejnou váhu ve výsledcích v kategorii 2.2.4) jiný typ nemoci na kterou NBS poskytoval ve svých statistikách data. Pokud bychom se podívali na data z pohledu absolutních čísel. Choroby dýchací soustavy mají celkovou úmrtnost řádově menší (asi 1 ku 10 v poměru úmrtí na kardiovaskulární choroby). I z tohoto důvodu autor uměle navýšil nízké hodnoty indexu (viz dále). Dýchací choroby jsou v průměru více ovlivněné třeba kvalitou ovzduší což ukazují i data. Kišiněv (0,62) i Bálți (0,48) se umístili lehce nad průměrem, avšak po úpravě autorem při použití umělé maximální hodnoty mírně pod maximální hodnotu a umocnění na 0,5, odlehle maximum je stanoveno na 1 a druhá nejvyšší hodnota v indexu je 0,86 tedy o 0,14 nižší než 1. Minimum je 0 a druhé minimum je 0,15.

Ve shodě s indexem kardiovaskulárních chorob v kapitole o indexu 2.2.1. je přepočítán počet lidí (nad 65) na jeden případ úmrtí v důsledku nemoci dýchací soustavy. Pro limit dopadu odlehle hodnoty byla hodnota oblasti Basarabeasca a částečně i Sângerei posunuta tak aby Sângerei bylo v indexu bylo vyšší, než co by dovoloval agregát za pomoci max-min metody bez úprav odlehle hodnot v Basarabeasca. Tímto zvýšíme hodnotu indexu pro třetí největší hodnotu (Hâncesti) v indexu pro choroby dýchací soustavy z 0,45 před úpravou maxima na 0,68 po úpravě a celkový průměr indexů tak zvýšíme z 0,23 před úpravou na 0,45 v původním výpočtu hodnota pro třetí největší hodnotu v indexu chorob dýchací soustavy. Po změně byla data pro index chorob dýchací soustavy v průměru nejvyšší ze všech pozorovaných indexů, ze kterých se index zdraví skládá.

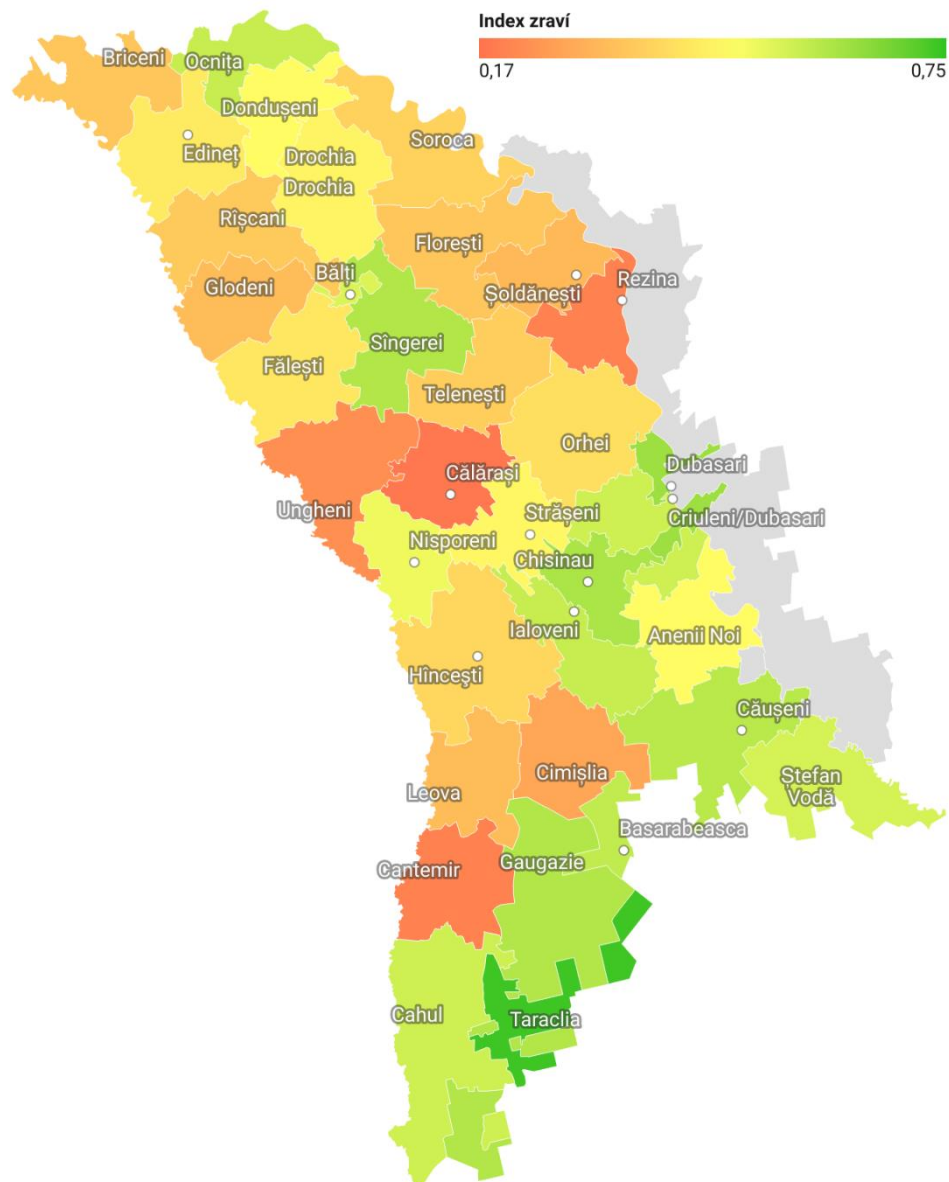
I zde autor obhajuje statistický význam použití přepočtu na pouze starší obyvatele 65 let, ačkoliv nemoci dýchací soustavy, zejména chronické nemoci (které nemusí nutně způsobovat smrt, aby snižovali kvalitu zdraví obyvatel) jsou přítomné v celé populaci. Věk, ve které se na nemoci dýchací soustavy spíše průměrně umírá bude s velkou pravděpodobností vyšší než průměrný věk populace. Autor tabulku 7 u indexu chorob dýchacích značně skryl původní data, aby bylo možné tabulku s indexy v textu zobrazit. Plná velikost tabulky je v příloze.

2.2.3. Index celkové nemocnosti obyvatelstva

Tento index jako jediný z indexů v indexu zdraví není spojený se statistikami smrti, ale obsahuje data spojující obecnou prevalenci nemocnosti na obyvatele. Data jsou v tomto případě přepočítávaná jako celkový průměr nemocných obyvatel (i několikrát ročně) za roky 2020 a 2021 na jednoho obyvatele regionu. V nejlepším regionu Dubasari je počet obyvatel na 1 událost nemocnosti vyšší než 1. To může znamenat jak to, že obyvatelé vyhledávají lékařskou péči pro v jiných regionech z důvodu de facto nulové urbanizace (a přesun případů z pozorování statistického úřadu do jiných regionů) a s tím spojená nedostupnost zdravotních služeb, tak i to, že ve srovnání s jinými regiony zde skutečně dochází k nízké nemocnosti. Vzhledem k jeho přinejlepším nadprůměrných hodnotách v kapitole 2.2.2. a 2.2.1. autor usuzuje že tento region může být hodnocen velmi dobře v této kategorii neoprávněně. Autor přistoupil k úpravě pomocí druhého největšího maxima a uměle stanovené hodnoty u maxima na 1 společně s druhým nejlepším regionem. Dubasari jako odlehlá hodnota tedy nerozšiřoval variabilitu výpočtu indexu celkové nemocnosti obyvatelstva

Index byl pro posílení průměru a hodnot blízcích se nule umocněn. Absolutní nula byla zachována i z důvodu minima a druhého minima s téměř stejnou hodnotou. V indexu se hodnoty pro Kišiněv ve srovnání s obvyklými hodnotami Kišiněvy v jiných indexech napříč touto prací propadly. Regiony, které byli v tomto indexu významněji nadprůměrné jsou například Ștefan Vodă, Causeni, (částečně) Cahul, Nisporeni (index 0,94, značný vliv na celkový výsledek regionu, pro srovnání průměr předchozích indexů v indexu zdraví pro Nisporeni byl 0,3), Criuleni, Ocnița (podobný ale méně významný je index celkové nemocnosti obyvatelstva i pro Ocnița jako pro Nisporeni), Donușeni (také podobný případ jako Nisporeni). Briceni, ačkoliv nezískalo významně vysoké skóre, nezapadlo mezi jinak nejhorší regiony, pokud by i v tomto ohledu propadla jako v případě 2.2.1 a 2.2.2 u indexů chorob

Agregovaný index zdraví pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 7: Index zdraví, vytvořeno autorem v programu Datawrapper. Zdroj dat tabulka 7

Barevná škála v mapě 7 i tabulce 7 je uzpůsobena tak aby zelenou barvou byly nejlepší regiony bez ohledu na maximum dané hodnoty.

2.2.4. Index zdraví

Index zdraví, ačkoliv odráží nemoci velmi zevrubně poskytuje pohled do zdraví populace v regionech. Tento index poskytuje zajímavé výsledky ve vztahu ke Kišiněvy (0,61/3 pozice) ale zejména Bălți (0,54/13 pozice) u kterého před výpočtem autor očekával celkově lepší hodnoty a pořadí. Čtyři z šesti nejhorších se nacházejí v oblasti střed a zbývající dva v oblasti jih. Velmi dobře se v indexu zdraví umístila Gaugázie a jižní oblasti Basarabeasca, Causeni ale i na jihu se nacházející absolutní vítěz indexu zdraví Taraclia s hodnotou indexu 0,74. Ve střední části si za pomoci nejlepšího výkonu u indexu 2.2.3. celkové nemocnosti dosáhl na druhou pozici region Dubăsari. Autor velmi dobré umístění Dubăsari nehodnotí pozitivně protože má podezření na značné zkreslení regionu (částečně o tom autor mluví v kapitole 2.2.3). Nejlépe si je možné prohlédnout výsledky regionu zdraví na mapě 7

2.3. Index informační a komunikační

Tento index je mimo indikátorů z NBS (počet osobních počítačů s přístupem na internet u právnických osob na rezidenta, počet zaměstnanců využívající počítače při práci na rezidenta ve věku ekonomicky aktivního obyvatelstva), založen také na indikátorech rychlosti mobilního internetu v jednotlivých regionech, který pochází ze 2 externích zdrojů viz. první fáze.

	Počet osobních počítačů u právnických osob s přístupem k internetu 2020	Počet obyvatel na jeden osobní počítač s přístupem k internetu u právnických osob 2020	Index počtu obyvatel na jeden osobní počítač s přístupem k internetu u právnických osob	Počet zaměstnanců používající počítače pro pracovní účely	Procento ekonomicky aktivního obyvatelstva využívající počítače při práci jako zaměstnanci	Index zaměstnanců využívající při práci počítače	Rychlost mobilního internetu v Mb/s u všech poskytovatelů	Index internetu	Index informační a komunikační	Pořadí výsledného indexu
Celkem	215 983	12,06	0,81	246 650	15,98%	0,59	19,69 průměr	0,38	0,59	
Mun. Chișinău	133 062	5,09	1,00	156 087	36,97%	1,00	35,28	1,00	1,00	1
Sever	31 842	22,57 průměr	x	36 603	8,7% průměr	x	19,51 průměr	x	x	
mun. Bălți	10 852	9,05	0,89	14 844	25,21%	0,80	25,41	0,60	0,76	2
Briceni	1 331	41,01	0,00	2 362	7,52%	0,29	21,36	0,44	0,24	27
Dondușeni	1 135	29,05	0,33	1 081	5,67%	0,16	30,83	0,82	0,44	7
Drochia	2 582	24,76	0,45	2 364	6,45%	0,22	15,39	0,20	0,29	24
Edineț	2 251	26,46	0,41	2 433	7,18%	0,27	16,21	0,24	0,30	22
Făleşti	2 370	29,23	0,33	2 134	5,19%	0,10	17,49	0,29	0,24	29
Florești	2 132	30,82	0,28	2 545	6,55%	0,23	20,41	0,40	0,31	21
Glodeni	1 377	32,36	0,24	1 315	5,00%	0,06	20,73	0,42	0,24	28
Ocnia	1 234	33,38	0,21	1 215	4,87%	0,00	14,85	0,18	0,13	34
Râșcani	1 675	31,20	0,27	1 554	5,08%	0,08	15,44	0,20	0,19	33
Sângerei	2 321	29,54	0,32	2 018	5,01%	0,07	16,54	0,25	0,21	30
Soroca	2 582	26,30	0,41	2 738	6,76%	0,24	19,46	0,37	0,34	19
Střed	30 408	24,06 průměr	x	33 113	7,8% průměr	x	17,73 průměr	x	x	
Anenii Noi	2 954	21,12	0,55	3 005	8,28%	0,33	19,44	0,37	0,42	11
Călărași	1 816	26,49	0,40	1 800	6,61%	0,23	14,70	0,18	0,27	26
Criuleni	2 373	24,54	0,46	2 344	6,81%	0,25	21,16	0,43	0,38	13
Dubăsari	914	27,69	0,37	908	6,02%	0,19	10,33	0,00	0,19	32
Hâncești	3 301	22,93	0,50	3 271	7,71%	0,30	15,85	0,22	0,34	18
Ialoveni	3 505	21,50	0,54	3 775	8,64%	0,34	22,99	0,51	0,46	5
Nisporeni	1 663	24,00	0,47	1 563	6,95%	0,25	18,00	0,31	0,35	16
Orhei	3 830	21,52	0,54	6 258	13,15%	0,51	16,11	0,23	0,43	9
Rezina	1 590	22,45	0,52	1 597	7,41%	0,28	22,58	0,49	0,43	8
Strășeni	2 350	28,08	0,36	2 124	5,68%	0,16	23,99	0,55	0,36	15
Șoldănești	867	35,12	0,16	1 044	5,72%	0,16	10,69	0,01	0,11	35
Telenești	1 553	29,64	0,32	1 499	5,67%	0,16	13,94	0,14	0,21	31
Ungheni	3 692	23,27	0,49	3 925	7,59%	0,29	20,67	0,41	0,40	12
Jih	14 436	24,55 průměr	x	14 440	7,1% průměr	x	20,38 průměr	x	x	
Basarabeasca	698	24,06	0,47	663	7,04%	0,26	26,99	0,67	0,47	4
Cahul	4 165	19,90	0,59	3 571	7,44%	0,28	16,97	0,27	0,38	14
Cantemir	1 706	22,16	0,52	1 480	6,81%	0,25	24,18	0,56	0,44	6
Căușeni	2 158	30,95	0,28	2 360	6,06%	0,19	20,44	0,41	0,29	23
Cimișlia	1 484	22,83	0,51	1 747	9,38%	0,37	20,05	0,39	0,42	10
Leova	1 388	24,93	0,45	1 345	6,75%	0,24	14,78	0,18	0,29	25
Ștefan Vodă	1 501	32,78	0,23	1 863	6,57%	0,23	24,48	0,57	0,34	17
Taraclia	1 336	24,28	0,47	1 411	7,33%	0,28	15,18	0,19	0,31	20
Găgăuzia	6 235	19,52	0,60	6 407	9,19%	0,37	26,23	0,64	0,53	3
Min	698	5,1	0,00	663	4,9%	0,00	10	0,00	0,11	
Max	133 062	41,0	1,00	156 087	37,0%	1,00	35	1,00	1,00	
Průměr	6 171	25,7	0,43	7 047	8,3%	0,27	20	0,38	0,36	
Směrodatná odchylna	21 837	6,6	0,18	25 677	6,0%	0,18	5	0,21	0,16	
Medián	2 132	24,9	0,45	2 124	6,8%	0,25	19	0,37	0,34	

Tabulka 8: Index informační a komunikační, vytvořeno autorem. Data NBS 2022c, NBS 2023, pro internet ze Speedchecker 2021 a Speedtest_net 2023

2.3.1. Index právnických osob s počítačem

V tomto indexu jsou použita data z NBS, konkrétně indikátor počtu osobních počítačů (s přístupem na internet) u právnických osob. Autor přepočítal tento indikátor na obyvatele a agregoval pomocí inverze max-min metody.

V absolutních číslech byla více než polovina počítačů v tomto indexu v Kišiněvy. Na každý počítač u právnických osob vychází v Kišiněvy 5 obyvatel. Průměr celé země v prvním řádku tabulky 8 ukazuje, jak významný vliv má Kišiněv na průměr v celé zemi, který je cca 12 obyvatel na jeden počítač u právnických osob. Pouze Kišiněv a Bălți mají relativně lepší přístup. Rozdíl v indexu mezi Bălți (druhá nejlepší hodnota 0,89) a Gaugázie (0,6) je poměrně velký. Gaugázie má v tomto přepočtu cca dvakrát více obyvatel na počítač u právnických osob. Průměr tohoto indexu pro všechna pozorování je 0,43 a autor nepřistoupil k umocnění indexu tak jako v případě indexu v další podkapitole 2.3.2., z důvodu vyššího průměru i bez umocnění ve srovnání s indexy v kapitolách 2.3.x.

Severní regiony (mimo Bălți) byly téměř všechny indexově podprůměrné. Absolutně nejhorší byl region Briceni. Regiony středu v tomto indexu vycházeli nadprůměrné nebo jen mírně podprůměrné (Telenești, Strășeni, Dubăsari) snad jen s výjimkou Șoldănești (0,16). V jižní oblasti skončil nejhůře region Ștefan Vodă a Căușeni. Ostatní regiony byly průměrné nebo nadprůměrné.

2.3.2. Index zaměstnanců využívající počítače

V tomto indexu je použit indikátor počtu zaměstnanců používající počítače při práci jako zaměstnanci. Data se vyznačují příliš vysokými hodnotami (pro městské oblasti Kišiněv a Bălți) proto po přepočtu zaměstnanců používající při práci počítač na ekonomicky aktivní obyvatelstvo je po výpočtu max min metodou index i umocněn na $1/2$. I po této úpravě má index průměr pozorování pouhých 0,27 a medián o něco nižší.

V tomto indexu je nejhorším regionem Ocnița (0,0) ale výrazně hůře proti průměrům regionů dopadli i geograficky další oblasti severu jako Glodeni, Sângerei, Râșcani nebo také Fălești. Tyto regiony měly procenta zaměstnanců používající počítače nižší než 5,2 procent. Nejlepším regionem je opět Kišiněv a druhým nejlepším regionem je Bălți. Velmi dobře se skóre 0,51 umístil i Orhei (v pořadí pouze tohoto indikátoru na 3 pozici).

2.3.3. Index internetu

Tento index umožňuje porovnávat dostupnou rychlost mobilního internetu (autor našel i data pro internet přenášený optickými kabely, ta nejsou k dispozici pro všechny regiony, nicméně jejich průměrná rychlost je řádově i více než pětinasobek průměru 20 Mb/s a jejich srovnání s daty mobilních sítí by nebylo vhodné) napříč Moldavskem. Autor při hledání dat pro tento index (speedtest_net 2023) našel také v tabulkách nereprezentované informace o rychlostech připojení v Transnistrii, které naznačují překvapivé informace o skutečnosti, že Tiraspol a Bender v Transnistrii mají mediánovou rychlost internetu lepší než Kišiněv.

Analýza moldavského internetu ze Speedtest.net poskytuje také informace o tom, že rychlost je do značné míry závislá na zařízení koncového uživatele, novější produkty firmy Apple (zejména iPhone 12 PRO 5G a Max 5G) měli mediánovou rychlost připojení cca 2krát větší než starší modely nebo konkurenční značka mobilních telefonů Xiaomi (čti „Šaomi“). Při zvážení vyšší obecné kupní síly lze usuzovat, že průměrně bohatější obyvatelé (částečně) Bălți, ale zejména Kišiněvy budou využívat telefonů od značky Apple v průměru na obyvatele více než obyvatelé jiných regionů s nižší mírou urbanizace a nižšími průměrnými zisky na osobu. Pro absolutní srovnání cena Apple iPhone 12 PRO 5G, z roku 2020 je v roce 2023 dle (apple, price) cca. 22 000 Kč (18 652 Moldavských lei). Průměrná hrubá mzda v Moldavsku 2022 je (Pxweb, hrubá mzda) asi 12 400 Kč (10 530 Moldavských lei), z toho lze usuzovat, že Apple produkty jsou pro průměrné

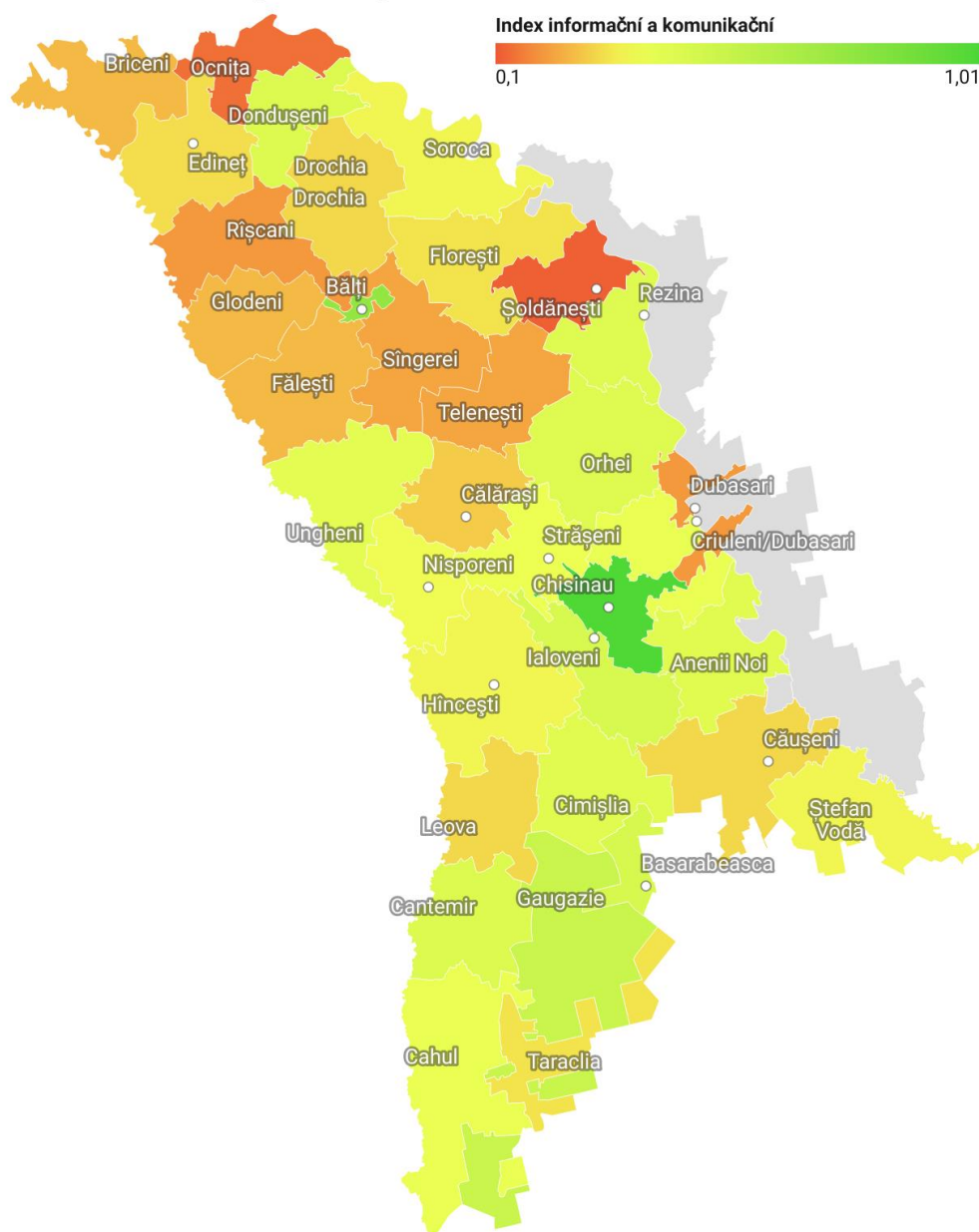
obyvatele Moldavska téměř nedostupné. Obzvláště při vysoké inflaci, kterou Moldavsko prochází (viz inflace).

Pokud hodnotíme výsledky indexu internetu dle dat v tabulce 8. Můžeme soudit, že oblasti Basarabeasca (0,67), Gaugázie (0,64), ale zejména Dondušeni (0,82) překonali v indexové hodnotě Bălți (0,60), které v datech Speedchecker 2021, dosahovalo ještě horších hodnot rychlosti internetu než v tabulce uvedených 25,41 Mb/s (Speedtest.net 2023) a to i s daty Speedchecker 2021. Po úpravě je nejlepší Kišiněv, ale autor upozorňuje, že původní hodnota u Speedchecker 2021 pro Kišiněv byla pouze cca 20, i s nižším průměrem by, ale Kišiněv získala vysoké skóre vlivem ostatních indexů v indexu Informačních a komunikačních technologií, viz další kapitola 2.3.4

Nejhoršími ve srovnání s ostatními regiony jsou v indexu internetu regiony Dubăsari (0,00), Șoldănești (0,01). Mezi spíše horší se řadí Telenești (0,14), Leova (0,19), Taraclia (0,19), Calarasi (0,18) nebo Ocnița (0,18). Překvapivě dobře si vedl i poměrně málo urbanizovaný region Ștefan Vodă (0,57), s průměrnou rychlostí 25 Mb/s. Jižní regiony si oproti regionům střední části země vedly v průměru lépe, jejich průměr indexů je 0,4 a průměr indexů ze středního regionu je 0,3. Absolutní rozdíl je asi 2,5 Mb/s. Mimo Ocnița s regionu sever i několik dalších regionů které se v tomto indexu umístili pod průměrem. Konkrétně se jedná o region Drochia, Edineț, Fălești, Râșcani, Sângerei. Tyto regiony se umísťovali spíše hůře ve všech komponentech indexu informačním a komunikačním.

Autor uznává, že úpravou dat byla pozice Bălți, ale zejména Kišiněvy na první pohled v indexu internetu vylepšena, ale infrastruktura pro rozšíření 4G a 5G sítí poskytující rychlejší připojení k internetu je i v jiných zemích včetně České republiky významně lepší v místech s vysokou hustotou zalidnění na kilometr čtvereční. To je dáno dosahem antén, které se v obydlených oblastech se spoustou překážek ve formě budov vyskytují i častěji jedna instalace na 1 kilometr a faktem že antény 4G a 5G signálů obvykle nedosahují na větší vzdálenost než několik desítek km (za předpokladu přímé viditelnosti antény a jiných podmínek) (Kanchwala 2022). Ačkoliv je Moldavsko relativně rovinatá země s malým absolutním převýšením pokrýt stovky kilometrů čtverečních rychlým signálem mobilních sítí bude nejen v Moldavsku velmi nákladné. Mobilní internet bude i v následujících letech zrychlovat zejména v městských oblastech.

Agregovaný index informační a komunikační pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 8: Index informační a komunikační. Vytvořeno autorem v online programu Datawrapper. Data vycházejí z tabulky 8

2.3.4. Index informační a komunikační

V tomto průměrném indexu shrnující kapitulu 2.3.x, v mapě 8 se nejlépe umístila Kišiněv s absolutním možným skóre 1 („vítěz“ všech kategorií 2.3.x), Bălți s odstupem v indexu 0,76. Mimo tyto regiony se nadprůměrně umístili i Gaugázie (3. pozice), Basarabeasca (4. pozice), Ialoveni (5. pozice). V indexu se nejhůře umístili zejména regiony na severu Șoldănești, Ocnîța, ale také regiony jako Fălești, Singerei, Telenești. Překvapivě špatně se umístila i Taraclia, tento region průměrem nevíce negativně ovlivnil index internetu.

2.4. Index environmentální kvality

Tento index se skládá s velmi hrubých dat a měl by tak být interpretován, u kterých musel autor přikročit ke značnému dodatečnému agregování mimo umocňování a inverze, je použit také logaritmus. Autor zahrnul převážně data týkající se odpadu a tuhých látek v ovzduší. Dalším potenciálním rozšíření tohoto indexu by mohlo být znečištění vody nebo eroze půdy, nicméně data pro tyto skutečnosti v teritoriálních aspektech spíše nebudou k dispozici.

Region	Tuhé znečišťující látky vypuštěné do ovzduší ze stacionárních zdrojů ekonomických subjektů v tunách 2021	Počet km čtverečních regionu	Tuhých znečišťujících látek (kilogram) na kilometr čtvereční regionu	Index znečišťujících látek	Komunální odpad sebraný od populace, institucí a podniků v tisících kubických metrech (roky 2020 a 2021)		Průměr komunálního odpadu v tisících kubických metrech za roky 2020 a 2021	Kubických metrů odpadu za roky 2020 a 2021 na obyvatele	Index odpadu	Existence toxického odpadu na konci roku 2019 (tuny)	Logaritmu s obyvatel na tunu toxického odpadu	Index toxického odpadu.	Index environmentální	Pořadí výsledného indexu
Celkem	2 202	31 341	70,26	0,75	3 336,3	3 311,4	3 323,85	0,78	0,90	10 483,8	2,40	0,20	0,62	
Mun. Chişinău	206	572	360,74	0,00	1 945,2	1 850,0	1 897,60	0,36	1,00	3 549,8	2,28	0,17	0,39	34
Sever	879	9 530	92,25	x	502,4	491,5	496,95	1,45	x	2 890,4		x	x	
mun. Bălţi	116	72	1 604	0,00	109,6	99,8	104,70	0,94	0,87	2 876,6	1,53	0,00	0,29	35
Briceni	96	814	118	0,59	34,1	36,2	35,15	1,55	0,73	0,1	5,74	0,98	0,77	7
Donduşeni	10	645	15	0,95	49,4	39,1	44,25	0,75	0,91	9,9	3,52	0,46	0,77	6
Drochia	14	1 000	14	0,95	46,1	48,9	47,50	1,35	0,78	0,1	5,81	0,99	0,91	1
Edineţ	18	933	19	0,93	41,2	46,7	43,95	1,36	0,77	0,7	4,93	0,79	0,83	5
Făleşti	88	1 073	82	0,71	41,9	45,4	43,65	1,59	0,72	0,7	5,00	0,80	0,75	9
Floreşti	56	1 108	51	0,82	39,5	40,2	39,85	1,65	0,71	0,1	5,82	1,00	0,84	4
Glodeni	111	754	147	0,50	12,2	13,0	12,60	3,54	0,28	0,7	4,80	0,76	0,51	33
Ocnîţa	47	597	79	0,72	22,9	29,5	26,20	1,57	0,72	0,7	4,77	0,75	0,73	10
Râşcani	129	936	138	0,53	49,2	34,0	41,60	1,26	0,80	0,1	5,72	0,97	0,76	8
Sângerei	24	1 000	24	0,91	12,7	16,1	14,40	4,76	0,00	0,1	5,84	1,00	0,64	20
Soroca	170	598	285	0,13	43,5	42,6	43,05	1,58	0,72	1,1	4,79	0,76	0,54	29
Střed	780	13 300	58,66	x	491,9	504,7	498,30	1,47	x	2 236,8		x	x	
Anenii Noi	120	892	134,64	0,54	33,9	42,6	38,25	1,63	0,71	52,8	3,07	0,36	0,54	30
Călăraşi	28	870	31,84	0,89	20,1	19,9	20,00	2,41	0,53	67,0	2,86	0,31	0,58	27
Criuleni	70	688	102,03	0,64	33,0	42,1	37,55	1,55	0,73	2,3	4,40	0,67	0,68	16
Dubăsari	0	302	0,33	1,00	11,5	17,0	14,25	1,78	0,68	0,1	5,40	0,90	0,86	3
Hânceşti	184	1 483	124,24	0,57	50,4	53,7	52,05	1,45	0,75	103,7	2,86	0,31	0,54	28
Ialoveni	19	783	24,78	0,91	88,2	58,6	73,40	1,03	0,85	1 472,0	1,71	0,04	0,60	25
Nisporeni	15	629	24,48	0,91	14,3	30,0	22,15	1,80	0,67	61,2	2,81	0,30	0,63	21
Orhei	76	1 228	62,21	0,78	75,6	75,0	75,30	1,09	0,83	364,2	2,35	0,19	0,60	24
Rezina	132	622	211,80	0,31	20,0	22,3	21,15	1,69	0,70	0,1	5,55	0,93	0,65	18
Străşeni	61	1 043	58,39	0,79	54,6	49,9	52,25	1,26	0,79	7,6	3,94	0,56	0,72	11
Şoldăneşti	3	998	2,61	0,99	22,4	18,2	20,30	1,50	0,74	0,1	5,48	0,92	0,88	2
Teleneşti	2	849	2,36	0,99	31,5	34,1	32,80	1,40	0,76	101,2	2,66	0,26	0,67	17
Ungheni	69	2 913	23,82	0,91	36,5	41,2	38,85	2,21	0,58	4,8	4,25	0,63	0,71	12
Jih	252	6 857	36,78	x	185,7	235,4	210,55	1,68	x	1 732,1		x	x	
Basarabesca	22	295	74,02	0,74	8,2	22,7	15,45	1,09	0,83	38,3	2,64	0,26	0,61	23
Cahul	27	1 545	17,61	0,94	52,3	63,5	57,90	1,43	0,76	243,0	2,53	0,23	0,64	19
Cantemir	16	754	21,63	0,92	8,4	12,0	10,20	3,71	0,24	0,1	5,58	0,94	0,70	14
Căuşeni	39	1 163	33,62	0,88	51,2	60,8	56,00	1,19	0,81	1 053,2	1,80	0,06	0,58	26
Cimişlia	45	923	48,76	0,83	13,2	13,0	13,10	2,59	0,49	63,9	2,72	0,28	0,53	31
Leova	52	775	66,97	0,76	15,4	16,8	16,10	2,15	0,59	161,7	2,33	0,19	0,51	32
Ştefan Vodă	28	729	38,00	0,86	11,9	16,5	14,20	3,47	0,29	0,1	5,69	0,97	0,71	13
Taraclia	23	674	34,42	0,88	24,7	30,0	27,35	1,19	0,81	172,0	2,28	0,17	0,62	22
Găgăuzia	84	1 083	77,84	0,72	211,0	229,8	220,40	0,55	0,96	74,7	3,21	0,39	0,69	15
Minimum	0	72	0,3	0,00	8	12	10	0,36	0,00	0	1,53	0,00	0,29	
Maximum	206	2 913	1 604,2	1,00	1 945	1 850	1 898	4,76	1,00	3 550	5,84	1,00	0,91	
Průměr	63	895	118,7	0,73	95	95	95	1,73	0,69	300	3,91	0,55	0,66	
Směrodatná odchylka	54	456	266	0,27	319	303	311	0,91	0,21	780	1,44	0,33	0,13	
Medián	47	849	51	0,82	34	39	38	1,55	0,73	8	3,94	0,56	0,65	

Tabulka 9: Index environmentální vytvořeno autorem. Data z NBS 2022c, NBC 2023

2.4.1. Index znečišťujících látek na kilometr čtvereční

Autor u tohoto indexu použil data o tuhých znečišťujících látkách vypuštěných do ovzduší ze stacionárních zdrojů ekonomických subjektů v tunách z roku 2021 a přepočítal na plochu regionu v kilometrech čtverečních. Autor se tak rozhodl z důvodu koncentrace takových zdrojů ve městech, které by jinak standartním přepočtem na obyvatele neukazovali tak špatné výsledky u indexu pro Bălți a Kišiněv, jako přepočet na kilometry čtvereční. Tato data měla extrémně odlehlou hodnotu Bălți a částečně i Kišiněva. Tento index byl invertován a umocněn na $4/3$. K tomuto kroku autor přistoupil pro lepší ilustraci přepočítaného indikátoru, jehož hodnoty jsou pro 2 již zmíněné municipality vysoké. Další opatření při agregaci dat bylo stanovení druhého největšího maxima namísto největšího maxima lépe porovnávat i ostatní lokality mezi sebou. Autor při práci v excelu využil i funkce „když“ pro dodržení podmínek agregovaného indexu na škále od 0 do 1

Výsledky tohoto indikátoru pro Bălți a Kišiněv jsou nastaveny pro obě lokality jako 0. Dubăsari se umístilo nejlépe, ale 15 oblastí ze 35 má index více než 0,85. Průměr všech lokalit je 0,73 a celkově nejvyšší ve srovnání s indexy v kapitolách 2.4.x, ale i ve srovnání mimo tuto environmentální kapitolu. Mezi oblastí s podprůměrnou hodnotou indexu se řadí Soroca (0,13) s nejhorším výsledkem mimo městských oblastí nebo také Rezina (0,31) bez úpravy maxima by obě lokality vykazovali indexovou hodnotu výrazně lepší. Jižní oblasti si celkově vedli nejlépe a oblasti na severu v nejhůře.

2.4.2. Index odpadu

Index odpadu je založený na indikátorech z let 2020 a 2021. Použitý průměr komunálního odpadu od populace, institucí a podniků v tisíci kubických metrech je přepočítán na obyvatele. Ve formě kubických metrů odpadu na obyvatele na osobu na rok. Index byl dodatečně upraven inverzí.

V tomto indexu se nejlépe umístila Kišiněv. Výsledky jsou výrazněji nadprůměrné i pro Gaugázii (0,96), Bălți (0,87), Dondușeni (0,91), Ialoveni (0,85), Orhei (0,83), Basarabeasca, Căușeni, Taraclia nebo Râșcani. Všechny tyto oblasti vycházejí v indexu odpadů (v tabulce 9) 0,8 nebo lépe. Nejhůře dopadla oblast Sângerei (0,00), kde průměrný obyvateľ vytvořil 4,79 kubického metru odpadu. Mezi horší oblasti se řadí i Ștefan Vodă a Cantemir na jihu a částečně také oblasti Leova (0,59) a Cimișlia (0,49). Průměr indexu odpadu je 0,69 pro všechny oblasti, ale 0,9 počítáno metodou Moldavska jako jednoho celku.

2.4.3. Index toxického odpadu

Tento index je založen na statistice „existence toxického odpadu na konci roku 2019 v tunách v teritoriálním zobrazení. Mnoho oblastí má v tomto indexu číslo 0, které značí prostředí bez toxického odpadu. Pro matematické účely agregace indikátoru na index, bylo minimum toxického odpadu stanoveno jako 0,1 tuny na region. Regiony, kterých se to týká (*sever* 5 regionů, *střed* 3 regiony, *jih* 2 regiony) jsou v tabulce 9 zvýrazněny žlutě. Úprava dat pro odlehlé hodnoty (i několik tisíc pro některé regiony) byla provedena zlogaritmováním přepočtu toxického odpadu na obyvatele, všechny oblasti s „teoretickou“ hodnotou 0 se umístily podle přepočtu na obyvatele mezi 0,9-1,0. Nejhůře skončilo Bălți, které v absolutní hodnotě mělo cca. 25 % veškerého toxického odpadu v zemi. Velmi špatně se umístila i Kišiněv s vyšší celkovou tonáží odpadu, ale nižším přepočtem na obyvatele než Bălți, hůře než Kišiněv dopadly oblasti Căușeni a v předchozích indexech poměrně dobře vycházející Ialoveni. Průměr tohoto indexu je 0,55 podle průměrů jednotlivých indexů a celá země by v průměru stejnou metodologií vycházela jako 0,2 v tomto indexu.

2.4.4. Index environmentální

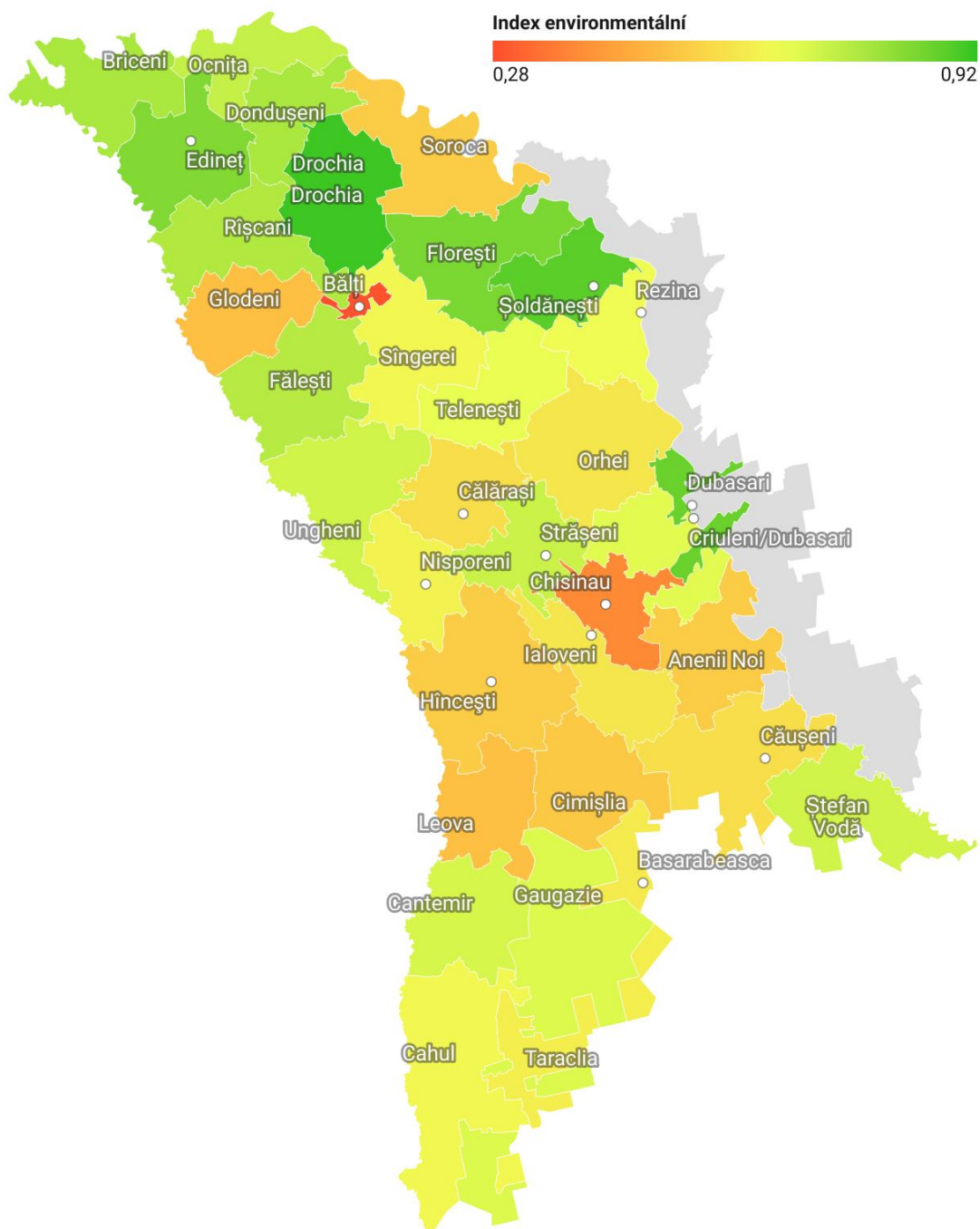
Tento index umožňuje v mapě 9 identifikovat největší koncentraci tvorby znečištění na základě zprůměrování do jednoho indexu. Při tvorbě komponentů v jednotlivých indexech 2.4.x je použito značné

agregace dat, aby bylo možné výsledky lépe škálovat od 0 do 1. Bez započtení Bălți je průměr indexů 11 zbývajících severních regionů 0,73 a jsou mírně průměrně lepší než ostatní nad-regiony. V tomto indexu jako v jediném v celém agregovaném indexu společenského rozvoje je Kišiněv a Bălți nejhorší ze všech regionů.

Průměr indexu environmentálního u všech oblastí je 0,66, podobný index má region Rezina (0,65). Pokud budeme brát průměr za jeden datový bod celku je mírně nižší (0,62). Celkově vynikly 4 regiony (index > 0,8 Drochia, Șoldănești, Dubăsari, Florești, v pořadí první až čtvrtý). Minimum indexu Kišiněv je 0,29 a maximum již také zmíněný region Drochia.

Tento index by se měl brát jako hrubý index „znečištění“, neboť nezahrnuje v žádném ohledu ani vodovodní znečištění, znečištění půdy, nebo půdní erozi. Velmi důležitou součástí environmentální ochrany je jsou silné instituce s mandátem vynutit si zákaz černých skládek, nebo porušování různých standardů o znečištění vody chemikáliemi. Jen toto téma by vydalo na další diplomovou práci.

Agregovaný index environmentální pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 9: Index environmentální. Vytvořeno autorem v online nástroji Datawrapper. Data z tabulky 9

3. Dimenze příležitostí

Tato dimenze si klade za cíl analyzovat osobní práva, volební chování, inkluzi (zejména seniorů a pacientů s nově uznanou poruchou) a pokročilé vzdělání Moldavska. Autor využívá většinou nejnovější dostupná data a kombinuje procenta meziročně (obvykle pro 2020 až 2022) pro eliminaci odlehklých hodnot v pozorování pro jednotlivé roky. V indexu jsou použita data z NBS ale také z archivu CEC (Comisia Electorala Centrala), který poskytuje data pro dílčí indexy použité v indexu osobních práv.

Autor zařadil do indexu indikátory, které byly pro regiony k dispozici. Některá data nejsou ve všech kategoriích dostupná pro všechny regiony. Jedná se zejména o index pokročilého vzdělání (3.4.x). Ve všech oblastech se nenacházejí instituce středního a vysokého školství a NBS neposkytuje přesnější ukazatele, které by bylo možné pro srovnání využít. Autor také u Indexu pokročilého vzdělání nepoužil standardní 3 indexy pro průměr v indexu pokročilého vzdělání, ale pouze 2.

Tuto dimenzi lze považovat za **velmi hrubý odhad**, její vstupní indikátory jsou u jednotlivých indexů různě vypovídající, jejich škálování a interpretace vyžaduje velké množství základních úsudků. Jednotlivé indexy tuto situaci podrobněji popisují v příslušných kategoriích.

Některá data nemusejí zcela splňovat kritéria, která jsou pro srovnatelné práce k dispozici v jiných regionálních SPI indexech (Harmáček 2021), například data o těhotenství mladistvých nezaměstnanost mladistvých, nebo data srovnávající kvalitu vzdělání mezi oblastmi, či jiná data v třetí dimenzi. Autor musel pracovat většinou pouze s daty dostupnými pro jednotlivé teritoriální oblasti. Ve fázi 1 praktické části autor částečně rozebírá která data nebyla k dispozici.

3.1. Index osobních práv

Autor do tohoto indexu zařadil volební účast ve volbách do parlamentu v roce 2021, procenta, která v těchto volbách získala pro-západní strana PAS. Procenta, které získali pro-ruská strana BECS sečtené s procenty, která získala populistická strana SOR (PolitPro 2023). Z těchto dat byly vytvořeny čtyři sub-indexy celkem z nichž sub-index voličů prozápadních a inverzní sub-index voličů proruských, tvoří samostatným průměrem Index politicky prozápadní (více v kapitole 3.2.2.). Jako další indikátor je použita rozvodovost na tisíc obyvatel, a to průměry za roky 2019 až 2021. Souhrnná tabulka 10 ukazuje výsledky pořadí a jednotlivé agregované indexy.

	Procento účasti ve volbách do parlamentu 2021	Index volební účasti	Procenta voličů volících pro evropskou stranu PAS	Procenta voličů volících pro-ruských/populistických politických stran (BECS+SOR)	Sub-index voličů pro-západních stran	Inverzní sub-index voličů pro-ruských stran	Index politicky prozápadní.	Půměrná rozvodovost na tisíc obyvatel za roky 2019 až 2021	Index rozvodovosti	Index osobních práv	Pořadí výsledného indexu
Mun. Chişinău	47,68	0,91	56,77	32,03	0,78	0,74	0,81	3,77	0,38	0,70	5
Sever								3,30			
mun. Bălţi	42,82	0,50	27,34	44,06	0,34	0,57	0,47	4,70	0,52	0,50	19
Briceni	41,29	0,37	25,49	59,59	0,32	0,36	0,35	2,90	0,25	0,32	31
Donușeni	48,19	0,95	25,90	58,29	0,32	0,38	0,55	3,53	0,35	0,62	7
Drochia	42,19	0,45	39,02	42,40	0,52	0,60	0,52	3,47	0,34	0,43	25
Edineț	44,12	0,61	29,20	55,05	0,37	0,42	0,47	3,37	0,32	0,47	22
Făleşti	43,66	0,57	36,53	38,18	0,48	0,65	0,57	2,67	0,22	0,45	23
Florești	43,47	0,55	41,07	43,81	0,55	0,58	0,56	3,33	0,32	0,48	20
Glodeni	42,56	0,48	33,08	41,87	0,43	0,60	0,50	3,07	0,28	0,42	26
Ocnîța	48,80	1,00	19,17	67,77	0,22	0,25	0,49	2,60	0,21	0,57	12
Râșcani	46,26	0,79	32,01	46,95	0,41	0,53	0,58	3,00	0,27	0,54	15
Sângerei	41,37	0,38	46,15	36,87	0,62	0,67	0,56	2,47	0,19	0,37	29
Soroca	45,11	0,69	40,03	44,70	0,53	0,56	0,60	3,57	0,35	0,55	14
Střed								4,20			
Anenii Noi	42,68	0,49	50,17	35,18	0,68	0,69	0,62	7,87	1,00	0,70	4
Călărași	42,45	0,47	60,76	23,99	0,84	0,85	0,72	3,90	0,40	0,53	16
Criuleni	48,74	0,99	65,87	22,09	0,91	0,87	0,93	3,20	0,30	0,74	2
Dubăsari	43,85	0,59	45,16	40,50	0,61	0,62	0,60	5,40	0,63	0,61	8
Hâncești	39,94	0,26	63,87	19,99	0,88	0,90	0,68	3,93	0,41	0,45	24
Ialoveni	47,58	0,90	71,80	12,63	1,00	1,00	0,97	3,47	0,34	0,73	3
Nisporeni	40,58	0,31	65,95	17,71	0,91	0,93	0,72	1,27	0,01	0,34	30
Orhei	46,66	0,82	46,70	45,95	0,63	0,55	0,67	4,27	0,46	0,65	6
Rezina	47,56	0,90	48,66	37,50	0,66	0,66	0,74	6,70	0,82	0,82	1
Strășeni	44,10	0,61	67,55	18,51	0,94	0,92	0,82	3,60	0,36	0,59	9
Șoldănești	45,72	0,74	40,64	39,22	0,54	0,64	0,64	2,37	0,17	0,52	17
Telenești	44,37	0,63	59,59	22,35	0,82	0,87	0,77	3,13	0,29	0,56	13
Ungheni	43,61	0,56	50,80	32,82	0,69	0,73	0,66	4,60	0,51	0,58	10
Jih								3,87			
Basarabeasca	37,34	0,04	40,76	42,88	0,54	0,59	0,39	1,23	0,00	0,14	34
Cahul	39,71	0,24	53,55	33,78	0,73	0,71	0,56	3,83	0,39	0,40	27
Cantemir	37,65	0,07	55,82	27,12	0,76	0,80	0,54	2,63	0,21	0,27	33
Căușeni	42,30	0,46	52,99	31,70	0,72	0,74	0,64	5,33	0,62	0,57	11
Cimișlia	39,24	0,20	56,19	28,81	0,77	0,78	0,58	5,47	0,64	0,47	21
Leova	41,03	0,35	54,26	29,82	0,74	0,77	0,62	2,50	0,19	0,39	28
Ștefan Vodă	41,63	0,40	54,11	28,98	0,74	0,78	0,64	4,40	0,48	0,50	18
Taraclia	42,30	0,46	6,52	86,29	0,04	0,00	0,16	2,63	0,21	0,28	32
Găgăuzia	36,87	0,00	4,14	85,61	0,00	0,01	0,00	2,80	0,24	0,08	35
Min	36,87	0,00	4,14	12,63	0,00	0,00	0,00	1,23	0,00	0,08	
Max	48,80	1,00	71,80	86,29	1,00	1,00	0,97	7,87	1,00	0,82	
Průměr	43,24	0,53	44,79	39,29	0,60	0,64	0,59	3,63	0,36	0,50	
Směrodatná odchylka	3,16	0,26	16,30	16,78	0,24	0,23	0,18	1,33	0,20	0,16	
Medián	42,82	0,50	46,70	37,50	0,63	0,66	0,60	3,47	0,34	0,50	

Tabulka 10: Index osobních práv, vytvořeno autorem. Neagregovaná data z NBS 2023 a CEC 2021

3.1.1. Index volební účasti

Tento index (indikátor je agregován pouze max min metodou) je založen na procentu volební účasti v jednotlivých lokalitách. Nejlepšími regiony v tomto ohledu jsou Ocnîța, Criuleni, Donușeni, Kišiněv nebo Ialoveni. Hodnota indexu všech regionů je větší nebo rovna 0,9. Nelepší region měl volební účast 48,8 %, tuto hodnotu posuzuje tento index jako 1, ale v kontextu například voleb do poslanecké sněmovny v ČR (účast 65 % celonárodní, ČSU 2021) je hodnota 48 % nízká.

Jižní území v tomto indexu dopadli významně hůře (5 nejhorších regionů dle tohoto indexu) než většina regionů. Jejich volební účast byla spíše nižší než 40 %.

3.1.2. Index politicky prozápadní

Index politicky prozápadní je tvořen třemi indexy, z nichž jeden je index volební účasti z předchozí kapitoly, dva další sub-indexy tvoří samotná procenta zisku z volebních hlasů v parlamentních volbách v roce 2021. Indexy společně hodnotí v oblastech pro-západní a pro-ruské politické zisky stran. Tvorba pro ruského indexu je invertovaná max-min metoda z procenta voličů stran BECS a SOR, tak aby bližší 0 byly oblasti více proruské a mohli se průměrovat s indexem pro-západním.

Podle indexu politicky prozápadního lze odlišit které lokality mají více pro-ruské obyvatele. V tomto indexu dopadla nejhůře Gaugázie, obdobně jako v případě volební účasti. Taraclia, ta měla volební účast o 5 % vyšší a tím i lepší hodnotu tohoto indexu. Gaugázie má v procentech zisku pro-ruských stran v regionu 85 % téměř shodně s regionem Taraclia v těchto regionech je politická kultura značně odlišná.

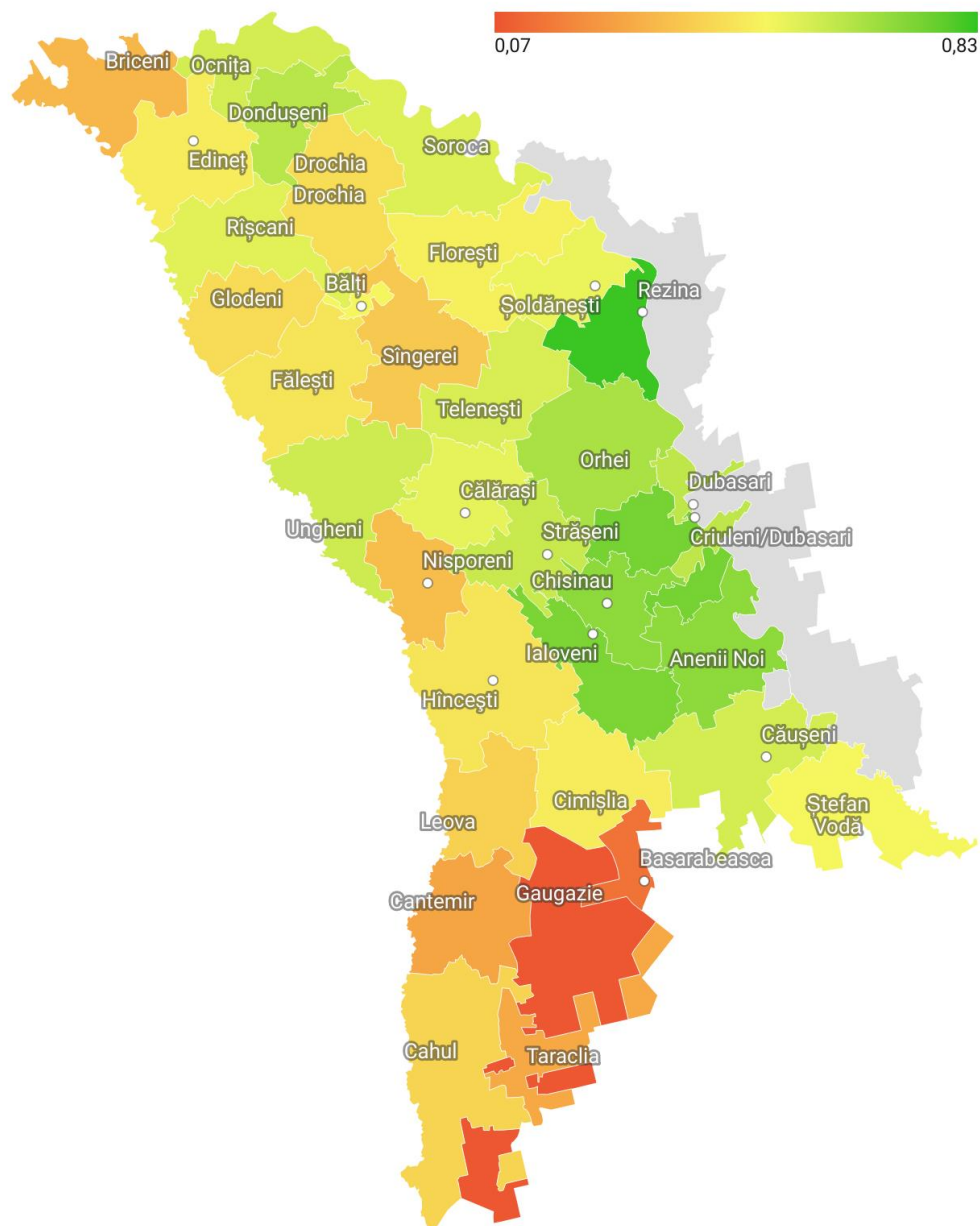
3.1.3. Index rozvodovosti

Index rozvodovosti je založen na indikátoru průměrné rozvodovosti na 1000 obyvatel za roky 2019 až 2021. Význam tohoto indexu je přinejmenším sporný, ale vhodnější indikátory autor nenašel nebo z indexu vyřadil (např potratovost). Průměrná rozvodovost na 1000 obyvatel za roky 2019 až 2021 agregována min-max metodou bez dodatečných uprav. Nejnížší rozvodovost má region Basarabeasca, škálování od nuly do jedné po agregaci je nastaveno tak že nižší rozvodovost značí nižší index a naopak. Nejvyšší rozvodovost zaznamenal v průměrech Anenii Noi a to 7,87 rozvodů na 1000 obyvatel v průměru za roky 2019 až 2021. Rozvodovost v Kišiněvy a Bălți se nijak výrazně nevyvíká ve srovnání s ostatními regiony. Mimo Anenii Noi zaznamenaly vysokou rozvodovost také regiony Rezina, Dubăsari, Căușeni, Cimisla. Průměr indexu rozvodovosti byl 0,36 nejnížší mezi indexy osobních práv.

3.1.4. Index osobních práv

Tento index slouží zejména jako ukazatel pro východní a prozápadní mentality obyvatelstva. Je vytvořen jako aritmetický průměr indexů z kapitol 3.1.1 až 3.1.3. Nejlepším regionem s indexovou hodnotou 0,82 je Rezina. Nejhorším regionem s indexovou hodnotou 0,08 je Gaugázie. Mimo Gaugázii (která se formálně neřadí k *jižním území*, jsou z *jižního území* další regiony nejhorší v celkovém indexu osobních práv. Těmito regiony jsou Taraclia, Basarabeasca a také Cantemir. Nejlépe se z *jižních území* umístil region Căușeni (index 0,57). Pokud bychom řadili Kišiněv jako součást *středních území*, pak by se zde nacházelo 9 z 10 nejlepších regionů. Jediný region v nejlepší desítce na *severním území* dle tohoto indexu je Dondușeni s indexem 0,62.

Agregovaný index osobních práv pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 10: Index osobních práv. Vytvořeno autorem v online programu Datawrapper. Data z tabulky 10

3.2. Index svobody volby

Index volby je založený na indikátoru pracujících žen v důchodu ze všech žen v důchodu v regionech. Autor zvolil i poměr urbanizace v regionech (pouze ženy ve věku od 20 do 64 let). Posledním typem indikátoru je průměr přepravených pasažérů na obyvatele

Tyto indexy jsou založeny na alternativních indikátorech, které byly k dispozici, index svobodné volby by měl být brán jako velmi hrubý odhad.

	Zaměstnaných žen starších 65 let na koeficient procenta žen starší 65 let v populaci	Index pracujících žen nad 65 let	Poměr ekonomicky aktivních žen žijících v městech vs ve vesnicích	Index urbanizace žen v ekonomicky aktivním věku	Průměr přepravených pasažérů na obyvatele z let 2019 až 2021	Index přepravy pasažérů	Index svobody volby	Pořadí průměru indikátorů
Celkem	0,38	0,55	0,81	0,74				
Mun. Chişinău	0,58	0,00	1,50	1,00	57,09	1,00	0,67	2
Sever	0,31		0,49		14,91			
mun. Bălţi	0,56	0,04	1,50	1,00	37,50	0,64	0,56	7
Briceni	0,22	1,00	0,25	0,40	20,95	0,34	0,58	5
Donduşeni	0,23	0,98	0,24	0,40	2,59	0,00	0,46	19
Drochia	0,24	0,95	0,22	0,39	4,96	0,05	0,46	18
Edineţ	0,30	0,78	0,42	0,53	17,96	0,28	0,53	10
Făleşti	0,29	0,82	0,18	0,35	8,67	0,12	0,43	25
Floreşti	0,29	0,81	0,28	0,43	11,90	0,17	0,47	17
Glodeni	0,26	0,91	0,20	0,37	6,34	0,07	0,45	21
Ocnitza	0,23	0,97	0,50	0,57	10,65	0,15	0,56	6
Râşcani	0,28	0,83	0,20	0,37	9,72	0,13	0,45	22
Sângerei	0,30	0,78	0,24	0,40	9,72	0,13	0,44	23
Soroca	0,35	0,65	0,46	0,56	16,74	0,26	0,49	14
Střed	0,35		0,23		19,05			
Aneni Noi	0,34	0,67	0,13	0,29	18,00	0,29	0,42	27
Călăraşi	0,30	0,80	0,22	0,38	11,78	0,17	0,45	20
Criuleni	0,38	0,57	0,09	0,24	11,72	0,17	0,33	33
Dubăsari	0,31	0,77	0,00	0,01	3,85	0,03	0,27	34
Hânceşti	0,26	0,89	0,18	0,35	5,99	0,07	0,44	24
Ialoveni	0,45	0,37	0,19	0,35	19,73	0,32	0,35	31
Nisporeni	0,28	0,83	0,27	0,42	13,05	0,20	0,48	15
Orhei	0,35	0,64	0,32	0,47	56,70	0,99	0,70	1
Rezina	0,38	0,55	0,29	0,44	9,17	0,12	0,37	29
Străşeni	0,38	0,55	0,31	0,46	24,63	0,41	0,47	16
Şoldăneşti	0,47	0,31	0,22	0,39	5,98	0,07	0,25	35
Teleneşti	0,34	0,67	0,12	0,28	6,84	0,08	0,34	32
Ungheni	0,35	0,65	0,55	0,60	21,92	0,36	0,54	9
Jih	0,31		0,36		17,50			
Basarabeasca	0,34	0,66	0,82	0,74	9,73	0,13	0,51	11
Cahul	0,38	0,56	0,46	0,55	40,98	0,71	0,61	4
Cantemir	0,31	0,77	0,10	0,25	6,06	0,07	0,36	30
Căuşeni	0,25	0,91	0,33	0,47	15,78	0,24	0,54	8
Cimişlia	0,27	0,87	0,29	0,44	11,97	0,18	0,50	13
Leova	0,30	0,78	0,35	0,48	2,38	0,00	0,42	26
Ştefan Vodă	0,28	0,83	0,14	0,31	5,84	0,06	0,40	28
Taraclia	0,31	0,77	1,08	0,85	18,01	0,29	0,63	3
Găgăuzia	0,37	0,60	0,71	0,69	13,76	0,21	0,50	12
Min	0,22	0,00	0,00	0,01	2,38	0,00	0,25	
Max	0,58	1,00	1,50	1,00	57,09	1,00	0,70	
Průměr	0,33	0,70	0,38	0,46	15,68	0,24	0,47	
Směrodatná odchylna	0,08	0,23	0,35	0,20	13,24	0,24	0,10	
Medián	0,31	0,77	0,27	0,42	11,78	0,17	0,46	

Tabulka 11: Index svobody volby, vytvořeno autorem. Data z NBS 2023 a NBS 2022c

3.2.1. Index pracujících žen nad 65 let

Index pracujících žen je spočítán jako podíl zaměstnaných žen nad 65 let ku počtu takovýchto žen v regionu. Je použita inverzní max-min metoda. Tento index ukazuje vysoká procenta zaměstnaných žen nad 65 let v Kişinăvu. Rozmanitější pracovní trh, ale stahuje pracovní sílu do hlavního města i z okolí.

Nejvíce pracujících žen vykazují po agregaci Kišiněv a Bălți, jejich index je 0 a 0,04. Nejhorší region mimo zmíněné města je Șoldănești a Ialoveni s indexem 0,31 a 0,37. Průměr tohoto indexu je vysoký (0,7) a většina regionů má tento index vysoký. Výrazně vyšší index je v *severních územích* (s výjimkou Bălți) pouze Soroca podprůměrná s 0,65. Autor neočekával tento výsledek. Z dat průměrného věku i populační závislosti autor před agregací tohoto indexu usuzoval, že tento region bude mít spíše více pracujících důchodců.

3.2.2. Index urbanizace žen v ekonomicky aktivním věku

Tento index je spočítán jako podíl městského obyvatelstva žen ku venkovskému obyvatelstvu žen stejné věkové kategorie (20–64 let). Autor zde argumentuje, že oblasti s větší urbanizací žen budou přinášet více možností ženám než oblasti na vesnici a tím i více „svobodné volby“

Pro Dubăsari nebyla k dispozici data a městské obyvatelstvo bylo nadefinováno číslem 1 namísto 0. Autor přepočítal index max-min metodou a umocnil na 0,5. Jako limit podílu populace město/venkov byla stanovena hranice 1,5. Této hranice (a mnohem více bez ní) dosáhly pouze Kišiněv a Bălți a mají v indexu hodnotu 1. Dubăsari bez městského obyvatelstva dostalo index 0,01

3.2.3. Index přepravy pasažérů

Tento index je tvořen sérií pozorování za roky 2019 až 2021. Průměrný počet pasažérů v průměru let je rozpočítán na obyvatele. Regiony s nejlepší přepravou pasažéru ročně na obyvatele získaly v indexu přepravy pasažérů hodnotu 1. Nejlepším regionem byla Kišiněv a překvapivě Orhei s velmi srovnatelnými výsledky s hodnotou indexu 0,99. Bălți a Cahul získali také nadprůměrné hodnoty. Nejhorší regiony v indexu pasažérů jsou Dondușeni a Leova. Velmi špatné výsledky (méně než 0,1) mají také Dubăsari, Drochia, Glodeni, Hâncești, Ștefan Vodă, Cantemir, Telenești a Șoldănești. Index byl vytvořen pouze za použití max-min metody.

3.3. Index inkluze

Index inkluze zahrnuje platovou nerovnost vyjádřenou procentuálně kladně pro příjmy u mužů vyšší a procentuálně záporně pro příjmy u žen vyšší. Použita jsou data z průměrů let 2020 a 2021. Cílem indexu je analyzovat inkluzi, autor se toho snaží docílit mimo indikátoru platové nerovnosti také pomocí průměru nových pacientů (roky 2020 a 2021 průměr). Jako třetí indikátor je použito procento důchodců dostávajících minimální penzi.

	Průměr platové nerovnosti mezi muži a ženami (2020 a 2021)	Sub-index platové nerovnosti i zaměření na ženy	Sub-index platové nerovnosti zaměření na vychýlení od průměru	Index platové nerovnosti	Počet obyvatel starších na 1 nový případ pacienta se zdravotně uznávanou poruchou z průměrů let 2020 a 2021	Index nových pacientů se zdravotně uznávanou poruchou	Procento důchodců dostávající minimální penzi 2022	Index důchodců s minimální penzí	Index inkluze	Pořadí výsledného indexu
Celkem	13,66	0,13	0,25	0,20	270,68	0,40	35,4	0,44	0,35	
Mun. Chişinău	17,60	0,00	0,00	0,20	433,43	1,00	14,4	1,00	0,73	1
Sever	3,92				252,79		37,4		x	
mun. Bălţi	4,27	0,45	0,86	0,65	323,42	0,59	19,6	0,86	0,70	2
Briceni	-1,76	0,66	0,76	0,71	311,94	0,55	43,6	0,22	0,49	4
Donduşeni	6,53	0,38	0,71	0,54	261,67	0,37	43,2	0,23	0,38	22
Drochia	11,67	0,20	0,38	0,29	283,56	0,45	37,4	0,38	0,37	23
Edineţ	3,19	0,49	0,93	0,71	251,32	0,33	39,9	0,31	0,45	10
Făleşti	3,07	0,49	0,93	0,71	257,06	0,35	41,8	0,26	0,44	12
Floreşti	6,78	0,37	0,69	0,53	252,28	0,33	37,9	0,37	0,41	18
Glodeni	-5,69	0,79	0,51	0,65	230,25	0,25	42,7	0,24	0,38	21
Ocnîţa	3,37	0,48	0,91	0,70	251,16	0,33	38,6	0,35	0,46	9
Râşcani	5,02	0,43	0,81	0,62	259,38	0,36	38,8	0,34	0,44	13
Sângerei	-0,30	0,61	0,85	0,73	190,99	0,11	43,0	0,23	0,36	25
Soroca	0,28	0,59	0,89	0,74	207,01	0,17	36,6	0,40	0,44	15
Střed	2,41				224,09		41,8		x	
Anenii Noi	11,58	0,20	0,39	0,30	212,60	0,19	32,8	0,51	0,33	29
Călăraşi	-3,05	0,70	0,67	0,69	194,39	0,12	44,7	0,19	0,33	28
Criuleni	0,07	0,59	0,87	0,73	258,84	0,36	40,8	0,29	0,46	8
Dubăsari	1,09	0,56	0,94	0,75	237,61	0,28	38,2	0,36	0,46	7
Hânceşti	0,50	0,58	0,90	0,74	238,81	0,28	51,6	0,00	0,34	27
Ialoveni	-2,36	0,68	0,72	0,70	250,81	0,33	39,5	0,33	0,45	11
Nisporeni	-4,70	0,76	0,57	0,66	204,71	0,16	46,9	0,13	0,32	31
Orhei	4,19	0,45	0,86	0,66	229,23	0,25	39,9	0,31	0,41	20
Rezina	14,26	0,11	0,21	0,20	227,36	0,24	40,8	0,29	0,24	35
Străşeni	0,30	0,59	0,89	0,74	236,97	0,28	36,4	0,41	0,47	5
Şoldăneşti	0,31	0,59	0,89	0,74	194,58	0,12	44,7	0,19	0,35	26
Teleneşti	-6,07	0,80	0,48	0,64	197,16	0,13	47,8	0,10	0,29	33
Ungheni	1,56	0,54	0,97	0,76	217,77	0,20	39,0	0,34	0,43	16
Jih	1,70				214,65		46,0		x	
Basarabeasca	-11,91	1,00	0,11	0,55	162,26	0,00	38,7	0,35	0,30	32
Cahul	3,44	0,48	0,91	0,69	250,35	0,32	42,9	0,23	0,42	17
Cantemir	-3,38	0,71	0,65	0,68	194,83	0,12	49,0	0,07	0,29	34
Căuşeni	4,93	0,43	0,81	0,62	270,43	0,40	48,9	0,07	0,36	24
Cimişlia	0,72	0,57	0,92	0,74	263,68	0,37	44,6	0,19	0,44	14
Leova	3,27	0,49	0,92	0,70	214,25	0,19	48,8	0,08	0,32	30
Ştefan Vodă	3,99	0,46	0,87	0,67	324,79	0,60	46,2	0,15	0,47	6
Taraclia	-0,28	0,61	0,85	0,73	270,35	0,40	47,9	0,10	0,41	19
Găgăuzia	-1,84	0,66	0,75	0,71	285,43	0,45	37,7	0,37	0,51	3
Min	-11,9	0,00	0,00	0,20	162,3	0,00	14,4	0,00	0,24	
Max	17,6	1,00	0,97	0,76	433,4	1,00	51,6	1,00	0,73	
Průměr	2,0	0,53	0,73	0,63	247,2	0,31	40,7	0,29	0,41	
Směrodatná odchylka	5,7	0,19	0,25	0,15	49,1	0,18	7,3	0,20	0,10	
Median	1,1	0,56	0,85	0,69	250,4	0,32	40,8	0,29	0,41	

Tabulka 12: Index inkluze, vytvořeno autorem. Data z NBS 2022c a NBS 2023

3.3.1. Index platové nerovnosti

Index platové nerovnosti je vytvořen ze 2 sub-indexů platové nerovnosti. Jeden z nich měří nerovnost tak, že sub-index je 1 pokud je platová nerovnost ve prospěch žen a index je 0 pokud je platová nerovnost ve prospěch mužů. Aby autor redukoval tuto interpretaci použil druhou metodu vzdálenosti vychýlení od průměru pozorování 2 % pro muže z průměrů všech regionů a jejich pozorování. Pro první sub-index je použita pouze max-min metoda

V druhém sub-indexu je blíže 1 oblast s pouze 2 % vyšším platem pro muže vůči platu žen. Čím vzdálenější je hodnota procenta platové nerovnosti od 2 % vychýlení pro muže tím je druhý sub-index nižší (absolutní hodnoty). Souhrnem indexu platové nerovnosti jsou: absolutní nerovnost od středu 2 % vyšší plat pro muže a relativní nerovnost, kde oblasti mají ženy v průměru více než muži. Pro druhý sub-index je použita metoda inverze a max-min metoda s dodatečnou úpravou pro čísla s negativní hodnotou pomocí funkce absolutní hodnoty. Max-min metoda je upravená s použitím rozdílu proti průměru na rozdíl od standartního užití.

Tento kombinovaný index vychází průměrně 0,63. maximum je 0,76 a mnoho regionů má index mezi 0,7 až maximem, z důvodu, jak byl index sestaven. Nejhuře vychází Kišiněv jejíž hodnota je uměle nastavena jako 0,2 aby neměla tak nízkou indexovanou hodnotu. Společně s Kišiněvem vychází minimální hodnota i pro region Rezina. Nízkou hodnotu má také region Anenii Noi.

3.3.2. Index nových pacientů se zdravotně uznávanou poruchou

Tento indikátor a jeho agregovaný index je založen na průměru nových pacientů (starších 18 let) se zdravotně uznávanou poruchou. Průměry jsou z let 2020 a 2021. Průměr z let je přepočítán na osobu v regionu. Autor zvažoval použití i pouze populace, ale to index téměř neovlivnilo proto autor použil počet rezidentů jako v mnoha předchozích indexech. Index je počítán standartním způsobem max min metodou bez dodatečných uprav.

Tento index má většinu hodnot bližší 0 spíše než 1 jako případ indexu nerovnosti. Průměr indexovaných pozorování je 0,31. Ve středním území jsou pouze 2 regiony nad průměrem. Na jihu území se situace podle indexu o něco lepší a méně pacientů tam připadá na obyvatele. Tato interpretace může zkreslovat, neboť každý region má jiné možnosti. Mnoho případů může být opomenuto v regionech s horší dostupností zdravotních zařízení.

V tomto indexu se nejlíp s poměrným nárůstem v indexu umístila opět Kišiněv s absolutním skóre 1. Tento region má v průměru 433 obyvatel na jeden nový případ ročně. Nehorším regionem je Basarabeasca, tam připadá 162 obyvatel na jeden nový případ ročně. Některé jižní území (zejména Ștefan Vodă) a také Gaugázie se umístili nadprůměrně. V severních územích se umístili dobře i regiony Bălți, Briceni a další mírně nadprůměrně nebo průměrně. Podrobněji lze výsledky prohlížet v tabulce 12

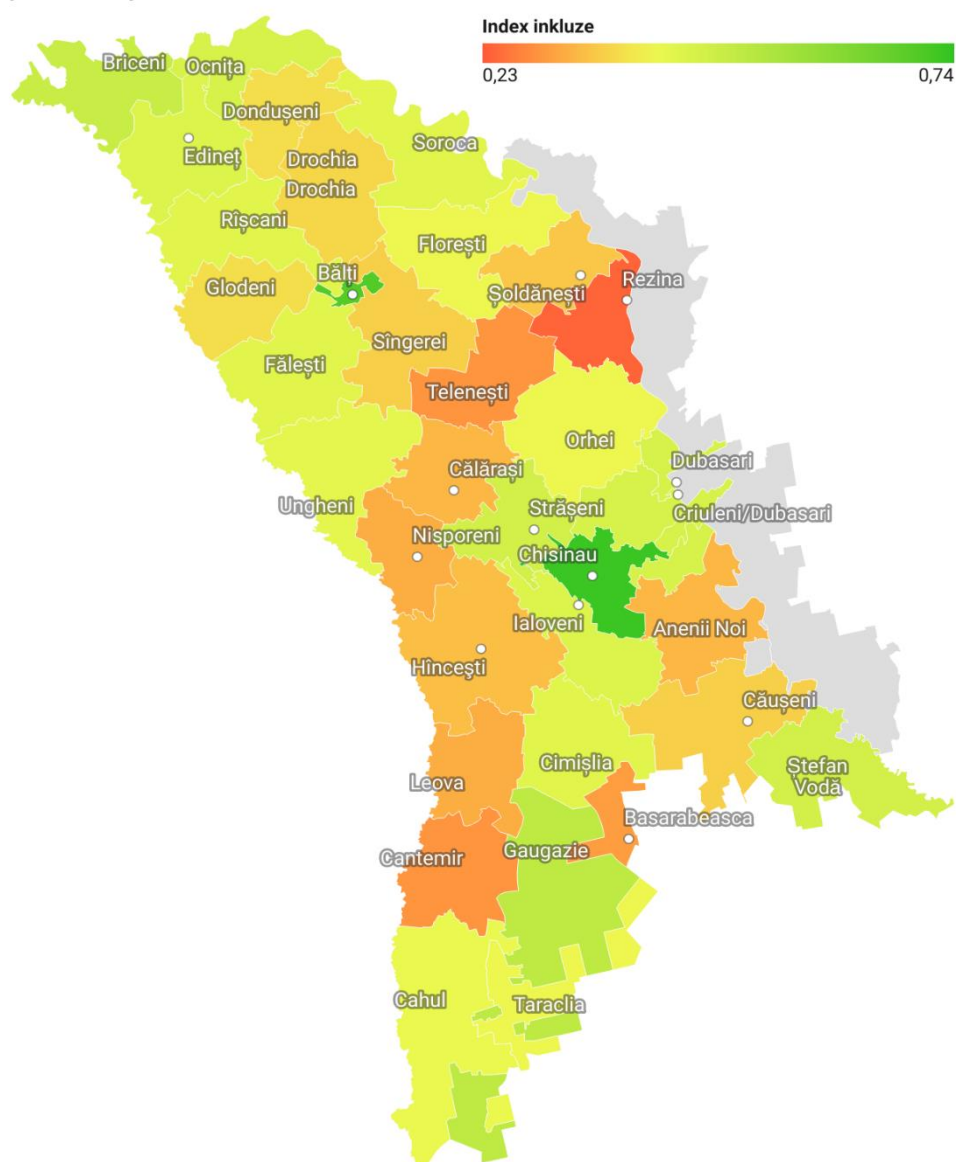
3.3.3. Index důchodců s minimální penzí

Tento index je zcela bez uprav při zpracování. Aplikována je inverzní max-min metoda pro agregaci, kdy oblasti s nízkým procentem důchodců s minimální penzí získávají index blízko nebo rovno 1 a naopak. Region s nejnižším procentem důchodců pobírajících minimální důchod je Kišiněv. Kišiněv je ve srovnání se svými 14,4 % důchodců o minimální penzi vysoko nad celonárodním průměrem 35 % podle celkem a 40,7 % podle průměru jednotlivých pozorování. Jižní území trpí v tomto indexu nízkými hodnotami více než jiné oblasti. Vyjma Gaugázie s lehce nadprůměrným skóre v indexu získala také lehce nadprůměrné skóre Basarabeasca v jižním území. Všechny ostatní oblasti na jihu získaly velmi nízké hodnoty indexu. Jejich míra penzistů s minimální penzí je obvykle mezi 40 až 50 %. Region v průměru s nejchudšími penzisty je Hâncești, přes 50 %.

3.3.4. Index inkluze

Tento index založený na indexech z kapitol 3.3.x je vypočítán pouze aritmetickým průměrem regionálních výsledků indexů. Jeho interpretace a vypovídající hodnota je do značné míry limitující použitými indikátory inkluze. Tento index je také velmi hrubým indexem inkluze. Tento index slouží především jako doplněk a snaží se data ze statistik moldavského úřadu uchopit, tak aby bylo možné z nich vyvozovat souvislosti k inkluzi. Autor se domnívá, že pomocí toho indexu lze vytvářet nějaké usuzování avšak pouze mezi regiony. Inkluze ukazuje kromě očekávaných výsledků pro Kišiněv a Bălți jako nejlepší regiony (z pohledu indexu inkluze) také region Briceni tento region v indikátorech první dimenze 1.x.x. skončil předposlední ve srovnání s ostatními regiony. Ačkoliv výsledek indexu inkluze naznačuje dobré výsledky autor toto zjištění zpochybňuje vzhledem k výsledkům Briceni v jiných indexech.

Agregovaný index inkluze pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 12: Index inkluze, vytvořeno autorem v online programu Datawrapper. Data z tabulky 12

3.4. Index pokročilého vzdělání

Tento index je založený výjimečně na datech pouze 2 různých indikátorů. Indikátor studentů ve středních odborných institucích a studentů vyšších odborných institucí školní rok 2021-2022. Druhý indikátor je studenti vyšších odborných škol (průměr školních let 2019/20, 2020/21, 2021/22). Datové body nejsou pro všechny regiony. Tyto hodnoty jsou označeny hnědou barvou v tabulce 13.

3.4.1. Index středních škol

Tento index je založen na podílu studentů ve středních odborných institucích (školní rok 2021/22) na osoby ve věku 15-19. Procento studentů ve středních odborných institucích je agregováno pomocí max-min

Region	Rezidentů ve věku 15 - 19 let	Studentů ve středních odborných institucích 2021-2022	Procento studentů ve středních odborných institucích na osoby ve věku 15 - 19 let.	Index středních škol	Rezidentů ve věku 20 - 24	Studentů vyšších odborných škol (průměr 2019 - 2022)	Studentů vyšších odborných škol na rezidenta ve věku 20-24	Index vyšších odborných škol	Index pokročilého vzdělání
Celkem	137 453	15 015	11%	0,48	129 438	29 880	0,23	0,55	0,51
Mun. Chişinău	29 558	5 513	19%	0,63	23 226	17 830	0,77	1,00	0,81
Sever	38 097	4 436	12%	0,37	37 940	6 698	0,18	0,46	0,41
mun. Bălţi	4 862	2 301	47%	1,00	4 444	2 387	0,54	0,84	0,92
Briceni	2 862	247	9%	0,43	2 666	241	0,09	0,34	0,38
Donuşeni	1 809	113	6%	0,36	1 740	285	0,16	0,46	0,41
Drochia	3 284	248	8%	0,40	3 322	272	0,08	0,33	0,36
Edineţ	3 077	296	10%	0,45	2 855	422	0,15	0,44	0,44
Făleşti	3 941	0	0%	0,00	4 060	0	0,00	0,00	0,00
Floreşti	3 584	354	10%	0,46	3 703	0	0,00	0,00	0,23
Glodeni	2 425	149	6%	0,36	2 653	0	0,00	0,00	0,18
Ocnîţa	1 907	0	0%	0,00	1 986	297	0,15	0,44	0,22
Râşcani	2 853	293	10%	0,47	2 735	533	0,19	0,50	0,48
Sângerei	3 955	251	6%	0,37	4 060	0	0,00	0,00	0,18
Soroca	3 538	184	5%	0,33	3 716	1 260	0,34	0,66	0,50
Střed	42 778	2 206	5%	0,31	41 175	2 668	0,06	0,29	0,23
Anenii Noi	3 345	0	0%	0,00	3 176	0	0,00	0,00	0,00
Călăraşi	2 793	167	6%	0,36	2 638	0	0,00	0,00	0,18
Criuleni	3 359	286	9%	0,42	3 219	0	0,00	0,00	0,21
Dubăsari	1 245	0	0%	0,00	1 337	0	0,00	0,00	0,00
Hânceşti	4 716	285	6%	0,36	4 564	378	0,08	0,33	0,34
Ialoveni	4 284	0	0%	0,00	3 697	0	0,00	0,00	0,00
Nisporeni	2 645	343	13%	0,52	2 510	0	0,00	0,00	0,26
Orhei	4 610	426	9%	0,44	4 433	1 102	0,25	0,57	0,51
Rezina	2 131	142	7%	0,38	2 099	0	0,00	0,00	0,19
Străşeni	3 889	0	0%	0,00	3 630	60	0,02	0,15	0,07
Şoldăneşti	1 842	0	0%	0,00	2 005	0	0,00	0,00	0,00
Teleneşti	2 904	145	5%	0,32	2 940	0	0,00	0,00	0,16
Ungheni	5 015	412	8%	0,42	4 927	1 128	0,23	0,55	0,48
Jih	20 741	1 931	9%	0,39	20 310	1 592	0,08	0,30	0,23
Basarabeasca	950	0	0%	0,00	969	0	0,00	0,00	0,00
Cahul	4 743	732	15%	0,57	4 439	1 592	0,36	0,68	0,63
Cantemir	2 590	0	0%	0,00	2 283	0	0,00	0,00	0,00
Căuşeni	4 084	364	9%	0,43	3 791	0	0,00	0,00	0,22
Cimişlia	1 889	154	8%	0,42	1 990	0	0,00	0,00	0,21
Leova	2 012	317	16%	0,58	2 048	0	0,00	0,00	0,29
Ştefan Vodă	2 796	239	9%	0,42	3 011	0	0,00	0,00	0,21
Taraclia	1 677	125	7%	0,40	1 779	0	0,00	0,00	0,20
Găgăuzia	6 279	929	15%	0,56	6 787	1 092	0,16	0,46	0,51
Min	950	0	0%	0,00	969	0	0,00	0,0	0,0
Max	29 558	5 513	47%	1,00	23 226	17 830	0,77	1,0	0,9
Průměr	3 927	429	8%	0,34	3 698	825	0,10	0,2	0,3
Směrodatná odchylka	4 552	960	8%	0,23	3 544	2 969	0,17	0,29	0,23
Median	3 077	239	7%	0,40	3 011	0	0,00	0,0	0,2

Tabulka 13: Index pokročilého vzdělání, vytvořeno autorem. Data z NBS 2023

metody a umocněno. Nejlépe se umístilo překvapivě Bălți (hodnota indexu 1). Index je tak zkreslený, že pro druhou oblast Kišiněvy vytváří hodnotu 0,63. Celkem 7 regionů nemá středoškolské instituce, Fălești na *severním území*, Anenii Noi, Dubăsari, Ialoveni, Strășeni, Șoldănești ve *středním území* a Basarabeasca a Cantemir na *území jihu*.

Mimo zjevné nejlepší pozice pro Bălți a Kišiněv je v indexu překvapivě dobře umístěn Cahul, Leova, Gaugázie, Nisporeni, Râșcani, Florești, Edineț. Celková kapacita země z prvního řádku tabulky ukazuje, že 11 % studentů ve věku 15-19 studuje na středoškolských odborných institucích.

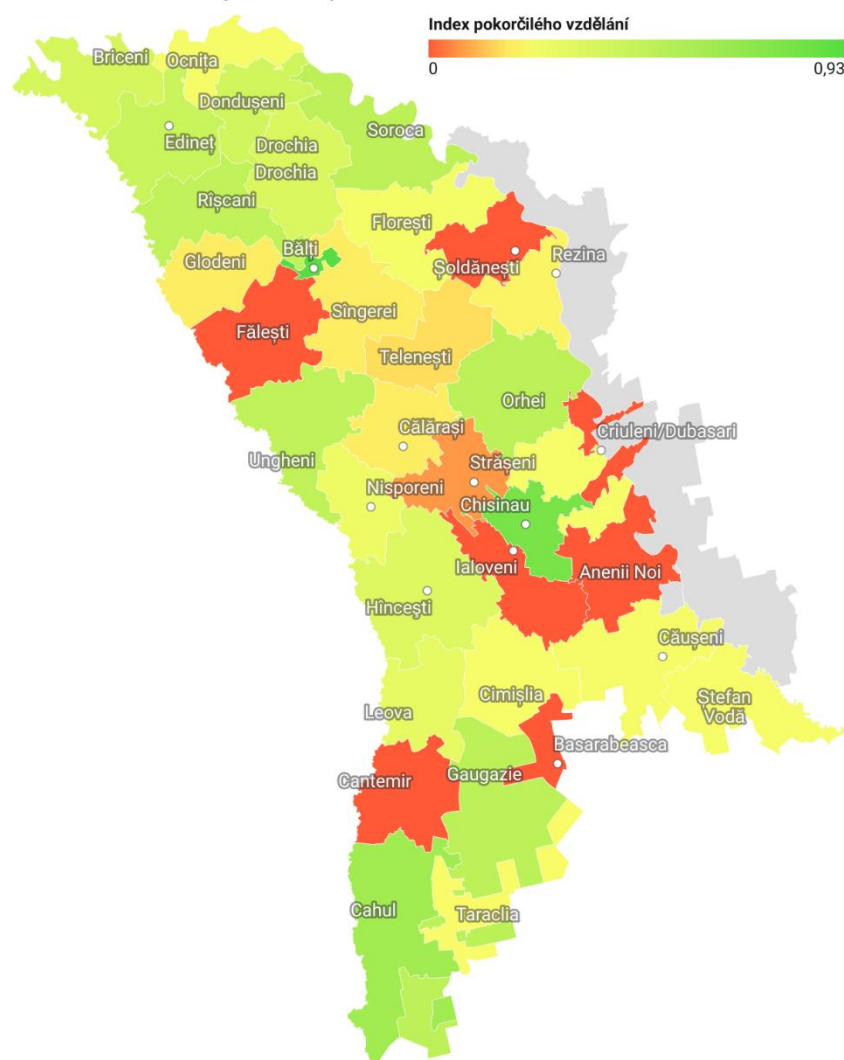
3.4.2. Index vyšších odborných škol

Tento index je spočítán jako podíl studentů vyšších odborných škol (průměr ze školních let 2019 až 2022) na počet rezidentů ve věku 20-24 let včetně. Index je nejvyšší pro Kišiněv z většinou vzdělávací kapacity země. Bălți se v tomto indexu také umístilo dobře (0,84). Tento index nebylo možné spočítat pro 20 regionů, protože žádnou instituci vyšších odborných škol tyto regiony nemají. Zejména na *území jihu* všechny regiony kromě regionů Cahul a taky Gaugázie nemají takovouto instituci. Z *území ve střední části* země pouze Hâncești, Orhei, Strășeni, Ungheni mají nějakou formu vyšší odborné instituce. *Severní území* má 4 lokality bez vyšších odborných škol (Fălești, Florești, Glodeni, Sângerei)

3.4.4. Index pokročilého vzdělání

Regiony, které nemají žádné datové body mají hodnotu indexu 0. Regiony s alespoň jedním datovým bodem mají maximální index 0,25. Regiony s vyšším indexem než 0,25 mají oba typy institucí do nějaké míry zastoupeny. V tabulce 13 jsou regiony, které nemají hodnoty barevně v seznamu označeny. Autor nevytvořil pro tento index pořadí regionů v tabulce. Mapa 13 je barevně výrazně vychýlená tak aby bylo možné odlišit oblasti bez vyšších odborných institucí.

Agregovaný index pokročilého vzdělání pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 13: Index pokročilého vzdělání, vytvořeno autorem v programu Datawrapper.
Data z tabulky 13

Barevné schéma mapy a tabulky se může lišit, škála je významně posunutá doleva

Fáze 4: Vyhodnocení

Vyhodnocení první dimenze

Výsledky v první dimenzi (základních životních potřeb viz mapa 14 a tabulka 14) mají průměrnou směrodatnou odchylkou indexů první dimenze pouze 0,12. Region s největší směrodatnou odchylkou **Şoldăneşti** (0,34) je téměř 3krát větší než směrodatná odchylka a je nejvariabilnější oproti průměru celku. Şoldăneşti toho dosahuje vysokou hodnotou u indexu osobní bezpečnosti (nejlepší hodnota indexu 0,85). I přesto tento region skončil 33. z 35 v dimenzi.

Ocniţa je nehorší v 1 ze 4 kategorií, ale celkově nejhorší v dimenzi. Briceni (2. nejhorší v dimenzi) velmi špatný index vody a sanitace, nadprůměr u domů a přístřeší. **Şoldăneşti**, se propadlo hned ve 2 ze 4 kategorií (voda a sanitace, domy a přístřeší) a celkově je třetím nejhorším regionem.

Dominantní postavení **Kişinăva** v této dimenzi podporuje hodnota dimenze 0,85. Dle očekávání pomyslnou druhou pozici obsadilo **Bălţi** i přes nedostatky v indexu osobní bezpečnosti a indexu domů a přístřeší. Velmi dobrou jak pozici, tak směrodatnou odchylku má i 3. místo **Ialoveni** a 4. místo **Anenii Noi**. V obou případech měly lokality výsledek první dimenze větší nebo roven 0,6.

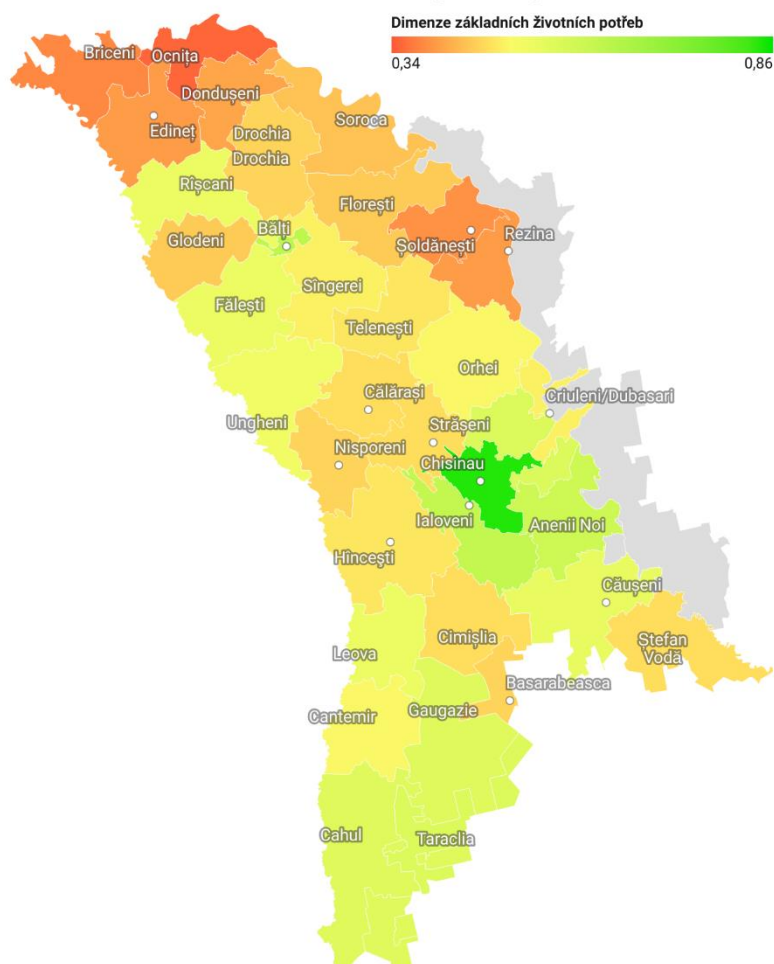
V regionálním srovnání *jižních území* má většina regionů hodnotu dimenze mezi 0,5 a 0,6. Relativně zaostávají **Basarabasca** (24. pozice) **Ştefan Vodă** (20. pozice), a **Cimişlia** (23. pozice). Poslední region z právě zmíněných si celkově vedl lépe v kategoriích domy a obydlí i voda a sanitace při srovnání s osobní bezpečností (ale taky kategorií výživa a základní zdraví).

Region	Index výživy a hygieny	Index osobní bezpečnosti	Index vody a sanitace	Index domů a přístřeší	Dimenze základních životních potřeb	Směrodatná odchylka v 1. dimenzi	Pořadí 1. dimenze
Celkem	0,56	0,67	0,56	0,58	0,59	0,04	
Mun. Chişinău	0,97	0,79	0,90	0,75	0,85	0,09	1
Sever	x	x	x	x	x	x	x
mun. Bălţi	0,68	0,54	0,81	0,51	0,63	0,12	2
Briceni	0,30	0,53	0,15	0,56	0,39	0,17	34
Donduşeni	0,53	0,38	0,24	0,50	0,41	0,11	30
Drochia	0,37	0,61	0,30	0,60	0,47	0,14	25
Edineţ	0,32	0,55	0,28	0,46	0,40	0,11	32
Făleşti	0,56	0,85	0,27	0,43	0,53	0,21	12
Floreşti	0,54	0,58	0,29	0,44	0,46	0,11	28
Glodeni	0,58	0,71	0,21	0,35	0,46	0,19	26
Ocnîţa	0,32	0,57	0,08	0,45	0,35	0,18	35
Râşcani	0,48	0,69	0,40	0,57	0,53	0,11	11
Sângerei	0,58	0,68	0,29	0,44	0,50	0,15	16
Soroca	0,35	0,59	0,39	0,43	0,44	0,09	29
Střed	x	x	x	x	x	x	x
Anenii Noi	0,58	0,74	0,58	0,53	0,61	0,08	4
Călăraşi	0,43	0,60	0,43	0,44	0,47	0,08	21
Cruleni	0,45	0,86	0,36	0,59	0,56	0,19	6
Dubăsari	0,31	0,73	0,46	0,47	0,49	0,15	17
Hânceşti	0,47	0,67	0,28	0,48	0,48	0,14	19
Ialoveni	0,66	0,67	0,55	0,57	0,61	0,05	3
Nisporeni	0,53	0,59	0,34	0,39	0,46	0,10	27
Orhei	0,40	0,64	0,52	0,46	0,50	0,09	15
Rezina	0,47	0,61	0,40	0,15	0,41	0,17	31
Străşeni	0,43	0,63	0,39	0,44	0,47	0,09	22
Şoldăneşti	0,41	0,96	0,11	0,14	0,40	0,34	33
Teleneşti	0,55	0,51	0,40	0,48	0,49	0,06	18
Ungheni	0,68	0,69	0,39	0,33	0,53	0,16	13
Jih	x	x	x	x	x	x	x
Basarabeasca	0,37	0,27	0,61	0,63	0,47	0,15	24
Cahul	0,57	0,53	0,56	0,58	0,56	0,02	8
Cantemir	0,35	0,68	0,47	0,53	0,50	0,12	14
Căuşeni	0,56	0,60	0,51	0,52	0,55	0,04	9
Cimişlia	0,23	0,29	0,65	0,73	0,47	0,22	23
Leova	0,47	0,78	0,37	0,54	0,54	0,15	10
Ştefan Vodă	0,46	0,47	0,48	0,49	0,47	0,01	20
Taraclia	0,44	0,66	0,68	0,53	0,58	0,10	5
Găgăuzia	0,66	0,60	0,41	0,58	0,56	0,09	7
Minimum	0,23	0,27	0,08	0,14	0,35	0,01	
Maximum	0,97	0,96	0,90	0,75	0,85	0,34	
Průměr	0,49	0,62	0,42	0,49	0,50	0,12	
Směrodatná odchylka indexu	0,14	0,14	0,18	0,12	0,09	0,06	
Medián	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	

Tabulka 14: Dimenze základních potřeb, vytvořeno autorem. Zdroj dat tabulky 2, 3, 4, 5.

Rezina také mezi nejhoršími se umístila ve většině kategorií indexově jen těsně pod průměrem, nejhorší skóre získala oblast **Rezina** v indexu domů a obydlí a v první dimenzi tak **Rezina** také propadá. Celkově vychází v dimenzi velmi špatně i regiony u hranice s Ukrajinou na severu (**Briceni** a **Ocnita**) Dle mapy můžeme vidět, že hůře vycházejí na severu regiony geograficky blíže Ukrajině.

Agregovaný index pro první dimenzi základních životních potřeb Moldavské administrativní jednotky

Mapa 14: Výsledky první dimenze základních životních potřeb. Vytvořeno autorem v online programu Datawrapper, zdroj dat tabulka 14.

Gaugazie se ve výsledcích první dimenze ukazuje velmi stabilní napříč indexy v dimenzi a s nízkou směrodatnou odchylkou. Nejhůře si vede ve vodě a sanitaci, avšak jen mírně pod průměrem všech oblastí.

Pokud bychom stejným způsobem jako regiony hodnotili i celkové hodnoty pro Moldavsko jako jednu oblast (v řádku celkem v tabulce 14), data by se mnohem více podobala výsledkům **Bălți** a **Kišiněvy**. Koncentrace obyvatel v oblastech, kde je situace v dimenzi základní zdraví a životních potřeb lepší zvyšuje průměr všem obyvatelům. Pokud by rozsahem této práce bylo ještě rozsáhlejší vnitřně regionální dělení, pak by pravděpodobně i další města (nacházející se v případě této práce v údajích za celý region, například město Comrat v Gaugázii) pravděpodobně se nacházela v indexu někde mezi regionálním skóre oblasti, kde se město nachází a celkovým průměrem. Z různých zdrojů lze najít řadu podpůrných argumentů které vysvětlují, proč urbanizované oblasti budou mít lepší skóre (Jagannath 2020). Tyto oblasti budou přirozeně (řádově) hustěji osídlené a ekonomická aktivita na km² se exponenciálně zvyšuje. Města mají dostatečnou velikost populace pro levnější zavádění i údržbu infrastruktury. Se svou větší velikostí město získává bohatší

obyvatelstvo a větší kapitál. Města jsou v Moldavsku jedinou oblastí, které prokazatelně netrpí čistým odlivem ani stagnací populace. To je zřejmě pravda pro všechny úrovně měst (např. již zmíněný Comrat), ale v této práci je „de facto“ městská lokalita pouze Kišiněv a Bălți. Některé další regiony se mohou částečně považovat za urbanizované, ale na úspory z rozsahu, dosáhnou jen města určitého regionálního významu (a související velikost populace města).

Vyhodnocení druhé dimenze

Výsledky druhé dimenze v tabulce 15 naznačují mnohem vyšší indexovou variabilitu na průměru směrodatných odchylek (0,18), ve srovnání s výsledky první dimenze. Index základního vzdělání barevně

	Index základního vzdělání	Index zdraví	Index informační a komunikační	Index environmentální	Dimenze základů blahobytu	Směrodatná odchylka v 2. dimenzi	Pořadí 2. dimenze
Celkem	0,77	0,43	0,59	0,62	0,60	0,12	
Mun. Chişinău	0,79	0,61	1,00	0,39	0,70	0,22	1
Sever	x	x	x	x	x	x	x
mun. Bălţi	0,78	0,54	0,76	0,29	0,60	0,20	7
Briceni	0,84	0,35	0,24	0,77	0,55	0,26	16
Donuşeni	0,76	0,48	0,44	0,77	0,61	0,16	4
Drochia	0,63	0,46	0,29	0,91	0,57	0,23	11
Edineţ	0,63	0,44	0,30	0,83	0,55	0,20	17
Făleşti	0,80	0,43	0,24	0,75	0,55	0,23	14
Floreşti	0,68	0,35	0,31	0,84	0,54	0,22	20
Glodeni	0,77	0,33	0,24	0,51	0,46	0,20	33
Ocnîţa	0,91	0,57	0,13	0,73	0,58	0,29	9
Râşcani	0,70	0,36	0,19	0,76	0,50	0,24	28
Sângerei	0,66	0,60	0,21	0,64	0,53	0,18	24
Soroca	0,86	0,38	0,34	0,54	0,53	0,21	23
Střed	x	x	x	x	x	x	x
Anenii Noi	0,76	0,48	0,42	0,54	0,55	0,13	19
Călăraşi	0,75	0,18	0,27	0,58	0,45	0,23	34
Criuleni	0,72	0,56	0,38	0,68	0,59	0,13	8
Dubăsari	0,74	0,63	0,19	0,86	0,61	0,25	6
Hânceşti	0,61	0,39	0,34	0,54	0,47	0,11	32
Ialoveni	0,68	0,57	0,46	0,60	0,58	0,08	10
Nisporeni	0,74	0,51	0,35	0,63	0,56	0,15	13
Orhei	0,72	0,41	0,43	0,60	0,54	0,13	22
Rezina	0,74	0,20	0,43	0,65	0,50	0,21	29
Străşeni	0,66	0,47	0,36	0,72	0,55	0,14	18
Şoldăneşti	0,75	0,32	0,11	0,88	0,52	0,31	26
Teleneşti	0,80	0,37	0,21	0,67	0,51	0,24	27
Ungheni	0,73	0,23	0,40	0,71	0,52	0,21	25
Jih	x	x	x	x	x	x	x
Basarabeasca	0,77	0,58	0,47	0,61	0,61	0,11	5
Cahul	0,58	0,56	0,38	0,64	0,54	0,10	21
Canemir	0,57	0,20	0,44	0,70	0,48	0,19	31
Căuşeni	0,76	0,59	0,29	0,58	0,56	0,17	12
Cimişlia	0,77	0,28	0,42	0,53	0,50	0,18	30
Leova	0,58	0,33	0,29	0,51	0,43	0,12	35
Ştefan Vodă	0,61	0,55	0,34	0,71	0,55	0,13	15
Taraclia	0,89	0,74	0,31	0,62	0,64	0,21	2
Găgăuzia	0,73	0,60	0,53	0,69	0,64	0,08	3
Minimum	0,57	0,18	0,11	0,29	0,43	0,08	
Maximum	0,91	0,74	1,00	0,91	0,70	0,31	
Průměr	0,73	0,45	0,36	0,66	0,55	0,18	
Směrodatná odchylka indexu	0,08	0,14	0,16	0,13	0,06	0,06	
Medián	0,74	0,46		0,65	0,55	0,20	

Tabulka 15: Výsledky druhé dimenze, vytvořeno autorem, zdroj dat tabulky: 6, 7, 8, 9

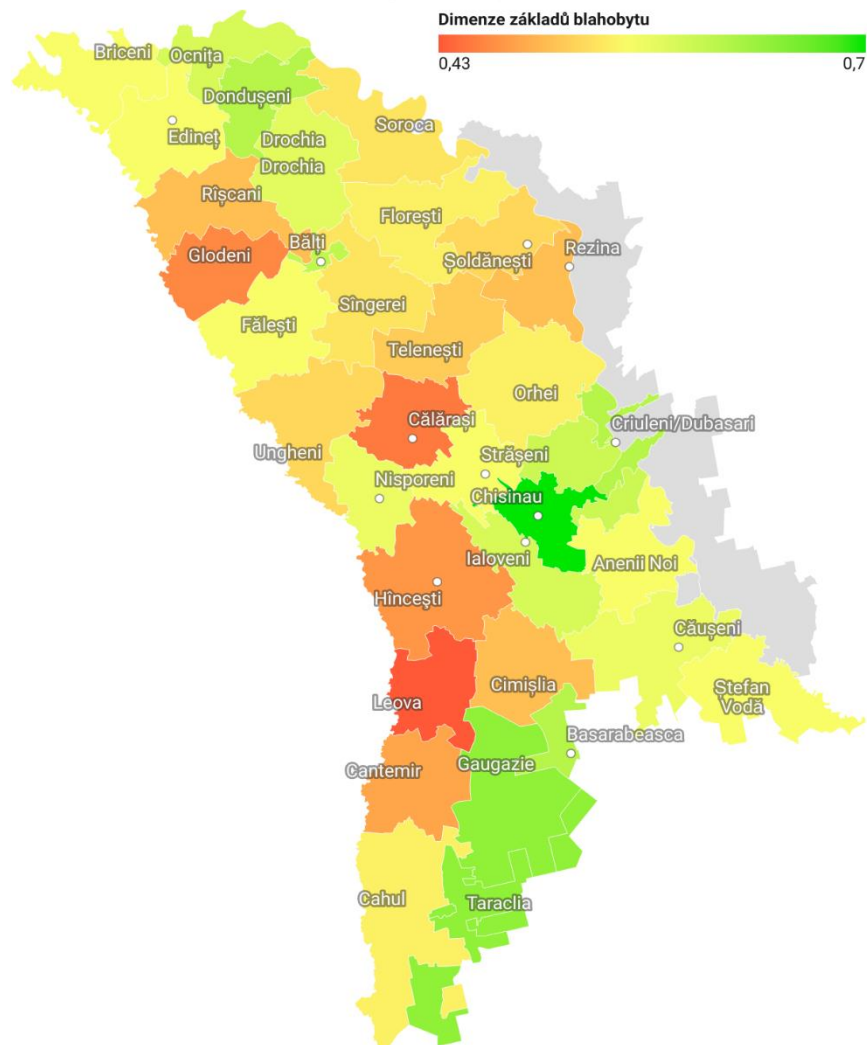
Index základního vzdělání má velmi odlišnou barevnou škálu ve srovnání s ostatními

oproti standardní barevné škále zkresluje barvou. Index s nejnižší hodnotou v indexu základního vzdělání měl 0,57. Minimum indexu je tak větší než průměry dvou dalších indexů zdraví a informační a komunikační.

Pokud bychom srovnávali pořadí pak je **Kišiněv** nejlepší s indikátorem 0,7 což je pro **Kišiněv** nejmenší hodnota napříč dimenzemi. Maximální rozsah dimenze základů blahobytu je 0,43 – 0,7. Nejhorší v druhé dimenzi je index 0,43 region **Leova**, kterému se nedařilo v žádném s indexů příliš dobře. Regiony **Gaugázie** i **Taraclie** dosáhly ještě lepších výsledků než v první dimenzi a celkově jim náleží třetí a druhá příčka v tabulce 15. **Bălți** se propadlo více (7. pozice) zejména v environmentálním indexu, ale v ostatních indexech mělo spíše nadprůměrné hodnoty. **Ocnița** (9. pozice) měla v dimenzionálních výsledcích mnohem lepší pozici, ačkoliv index informační a komunikační patřil k nejhorším. Ve výsledcích dimenze se nad očekávání překvapivě umístil region **Dondușeni**, který patřil v první dimenzi k nejhorším.

Region **Călărași** i přes průměrné výsledky v indexu základního vzdělání (s minimem 0,57), propadl v indexu zdraví i indexu informačním a komunikačním. Celkově je druhý nejhorší. Za zmínku stojí i nejvíce indexově průměrný region, **Strășeni** (18. v pořadí 2 dimenze). V dimenzi 1 mělo **Strășeni** 22. pozici. Region **Rezina** se umístil na 29. pozici o pouhé 2 pozice lépe než v případě výsledků v první dimenzi i v této dimenzi je značně podprůměrný.

Agregovaný index pro druhou dimenzi základů blahobytu pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 15: Dimenze základů blahobytu, vytvořeno autorem v online programu Datawrapper. Data v tabulce 15

Vyhodnocení třetí dimenze

Tato dimenze nabízí pouze velmi limitovaný a hrubý odhad a její interpretace může být zavádějící (dle použitých indikátorů a typů agregace). Autor při průměrování dimenze zahrnul všechny indexy (kromě pokročilého vzdělání) 2krát. Index pokročilého vzdělání má tak jen sedminu váhy místo čtvrtiny.

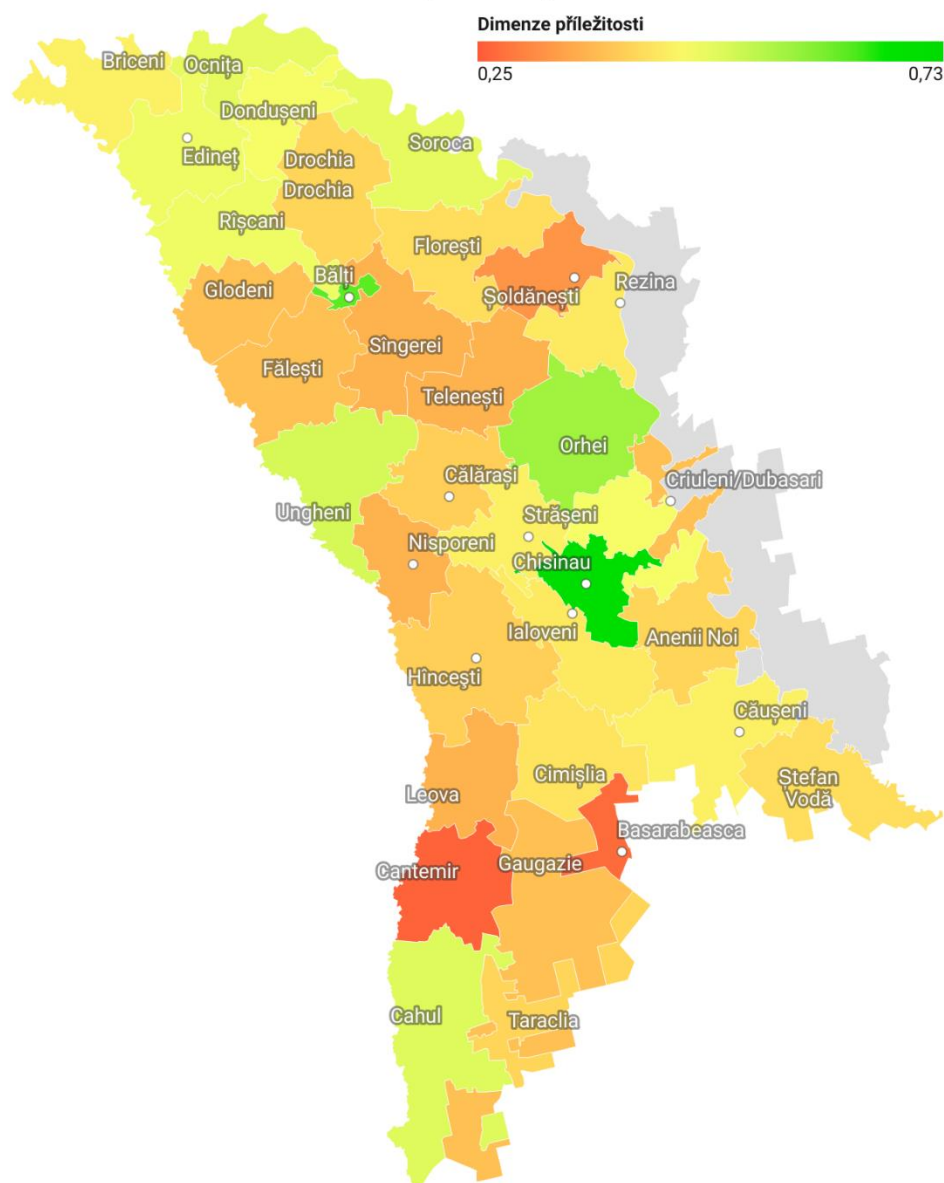
Region	Index osobních práv	Index svobody volby	Index inkluze	Index pokročilého vzdělání	Dimenze příležitosti	Směrodatná odchylka v 3. dimenzi	Pořadí 3. dimenze
Celkem			0,35	0,51	0,40	0,08	
Mun. Chişinău	0,70	0,67	0,73	0,81	0,72	0,05	1
Sever	x		x			x	x
mun. Bălţi	0,50	0,56	0,70	0,92	0,63	0,16	2
Briceni	0,32	0,58	0,49	0,38	0,45	0,10	12
Donduşeni	0,62	0,46	0,38	0,41	0,47	0,09	10
Drochia	0,43	0,46	0,37	0,36	0,41	0,04	20
Edineţ	0,47	0,53	0,45	0,44	0,48	0,03	9
Făleşti	0,45	0,43	0,44	0,00	0,38	0,19	28
Floreşti	0,48	0,47	0,41	0,23	0,42	0,10	19
Glodeni	0,42	0,45	0,38	0,18	0,38	0,10	26
Ocnîţa	0,57	0,56	0,46	0,22	0,49	0,14	7
Râşcani	0,54	0,45	0,44	0,48	0,48	0,04	8
Sângerei	0,37	0,44	0,36	0,18	0,36	0,09	32
Soroca	0,55	0,49	0,44	0,50	0,49	0,04	6
Střed	x		x			x	x
Anenii Noi	0,70	0,42	0,33	0,00	0,41	0,25	21
Călăraşi	0,53	0,45	0,33	0,18	0,40	0,13	23
Criuleni	0,74	0,33	0,46	0,21	0,47	0,20	11
Dubăsari	0,61	0,27	0,46	0,00	0,38	0,23	27
Hânceşti	0,45	0,44	0,34	0,34	0,40	0,05	24
Ialoveni	0,73	0,35	0,45	0,00	0,44	0,26	15
Nisporeni	0,34	0,48	0,32	0,26	0,36	0,08	30
Orhei	0,65	0,70	0,41	0,51	0,57	0,12	3
Rezina	0,82	0,37	0,24	0,19	0,44	0,25	16
Străşeni	0,59	0,47	0,47	0,07	0,45	0,20	14
Şoldăneşti	0,52	0,25	0,35	0,00	0,32	0,19	33
Teleneşti	0,56	0,34	0,29	0,16	0,36	0,14	29
Ungheni	0,58	0,54	0,43	0,48	0,51	0,05	4
Jih	x		x			x	x
Basarabasca	0,14	0,51	0,30	0,00	0,27	0,19	34
Cahul	0,40	0,61	0,42	0,63	0,50	0,11	5
Cantemir	0,27	0,36	0,29	0,00	0,26	0,14	35
Căuşeni	0,57	0,54	0,36	0,22	0,45	0,14	13
Cimişlia	0,47	0,50	0,44	0,21	0,43	0,12	17
Leova	0,39	0,42	0,32	0,29	0,36	0,05	31
Ştefan Vodă	0,50	0,40	0,47	0,21	0,42	0,11	18
Taraclia	0,28	0,63	0,41	0,20	0,41	0,17	22
Găgăuzia	0,08	0,50	0,51	0,51	0,38	0,18	25
Minimum	0,08	0,25	0,24	0,00	0,26	0,03	
Maximum	0,82	0,70	0,73	0,92	0,72	0,26	
Průměr	0,50	0,47	0,41	0,28	0,43	0,13	
Směrodatná odchylka indexu	0,16	0,10	0,10	0,23	0,09	0,06	
Medián	0,50	0,46	0,41	0,22	0,42	0,12	

Tabulka 16: Vyhodnocení třetí dimenze, vytvořeno autorem, zdroj dat tabulky 10, 11, 12, 13

I v této dimenzi lze vidět dominantní vliv na rozvoj v **Bălți** a **Kišiněvy** (viz tabulka 16 a mapa 16). Průměr regionů byl 0,43, průměr směrodatné odchylky (0,13) je téměř stejný jako u dimenze první. V tomto indexu se nejhůře umístily regiony **Basarabeasca** a **Cantemir**. Mimo index pokročilého vzdělání se těmto regionům nedařilo ani v případě indexu osobních práv a indexu inkluze. Regiony **Taraclia** a **Gaugázie** si zhoršily průměr v třetí dimenzi, zejména vlivem indexu osobních práv. V celku třetí dimenze tyto regiony skočily v pořadí 22. a 25.

Mimo zmíněná města **Bălți** a **Kišiněv**, jsou další regiony, které vykazují dobré výsledky, jako **Orhei**, **Ungheni** a **Cahul**. Tyto regiony získali částečnou výhodu u indexu pokročilého vzdělání, ačkoliv tato kategorie má nižší váhu. Regiony v *severním území*, které měly nejvíce datových bodů v oblasti pokročilého vzdělání, získaly v dimenzi poměrně dobré umístění. Na 6–10 pozici v pořadí regionů se v *severním území* umístili sestupně **Soroca** (nadprůměrné výsledky ve srovnání s předchozími dimenzemi), **Ocnîța** (také nadprůměrné výsledky vzhledem k ostatním dimenzím), **Râșcani** (velmi dobrý výkon ve všech indexech třetí dimenze), **Edineț**, (vyrovnaný výkon napříč indexy třetí dimenze) a **Dondușeni** (mírně podprůměrný v indexu inkluze).

Agregovaný index pro třetí dimenzi příležitosti pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 16: Výsledky příležitostí. Vytvořeno autorem v programu Datawrapper. Data z tabulky 16

Vyhodnocení indexu společenského rozvoje

Region	Dimenze základních životních potřeb	Dimenze základů blahobytu	Dimenze příležitostí	Index společenského rozvoje	Pořadí SPI indexu
Celkem	0,59	0,60	0,40	0,56	
Mun. Chişinău	0,85	0,70	0,72	0,76	1
Sever	x	x			
mun. Bălţi	0,63	0,60	0,63	0,62	2
Briceni	0,39	0,55	0,45	0,47	28
Donuşeni	0,41	0,61	0,47	0,50	15
Drochia	0,47	0,57	0,41	0,50	17
Edineţ	0,40	0,55	0,48	0,48	24
Făleşti	0,53	0,55	0,38	0,51	14
Floreşti	0,46	0,54	0,42	0,49	19
Glodeni	0,46	0,46	0,38	0,45	33
Ocniţa	0,35	0,58	0,49	0,47	27
Râşcani	0,53	0,50	0,48	0,51	13
Sângerei	0,50	0,53	0,36	0,48	22
Soroca	0,44	0,53	0,49	0,49	21
Střed	x	x			
Anenii Noi	0,61	0,55	0,41	0,54	7
Călăraşi	0,47	0,45	0,40	0,45	32
Criuleni	0,56	0,59	0,47	0,55	6
Dubăsari	0,49	0,61	0,38	0,52	12
Hânceşti	0,48	0,47	0,40	0,46	30
Ialoveni	0,61	0,58	0,44	0,56	4
Nisporeni	0,46	0,56	0,36	0,48	23
Orhei	0,50	0,54	0,57	0,53	10
Rezina	0,41	0,50	0,44	0,45	31
Străşeni	0,47	0,55	0,45	0,50	16
Şoldăneşti	0,40	0,52	0,32	0,43	35
Teleneşti	0,49	0,51	0,36	0,47	26
Ungheni	0,53	0,52	0,51	0,52	11
Jih	x	x			
Basarabeasca	0,47	0,61	0,27	0,49	20
Cahul	0,56	0,54	0,50	0,54	8
Cantemir	0,50	0,48	0,26	0,45	34
Căuşeni	0,55	0,56	0,45	0,53	9
Cimişlia	0,47	0,50	0,43	0,48	25
Leova	0,54	0,43	0,36	0,46	29
Ştefan Vodă	0,47	0,55	0,42	0,50	18
Taraclia	0,58	0,64	0,41	0,57	3
Găgăuzia	0,56	0,64	0,38	0,56	5
Minimum	0,35	0,43	0,26	0,43	
Maximum	0,85	0,70	0,72	0,76	
Průměr	0,50	0,55	0,43	0,51	
Směrodatná odchylka indexu	0,09	0,06	0,09	0,06	
Medián	0,74	0,55	0,42	0,50	

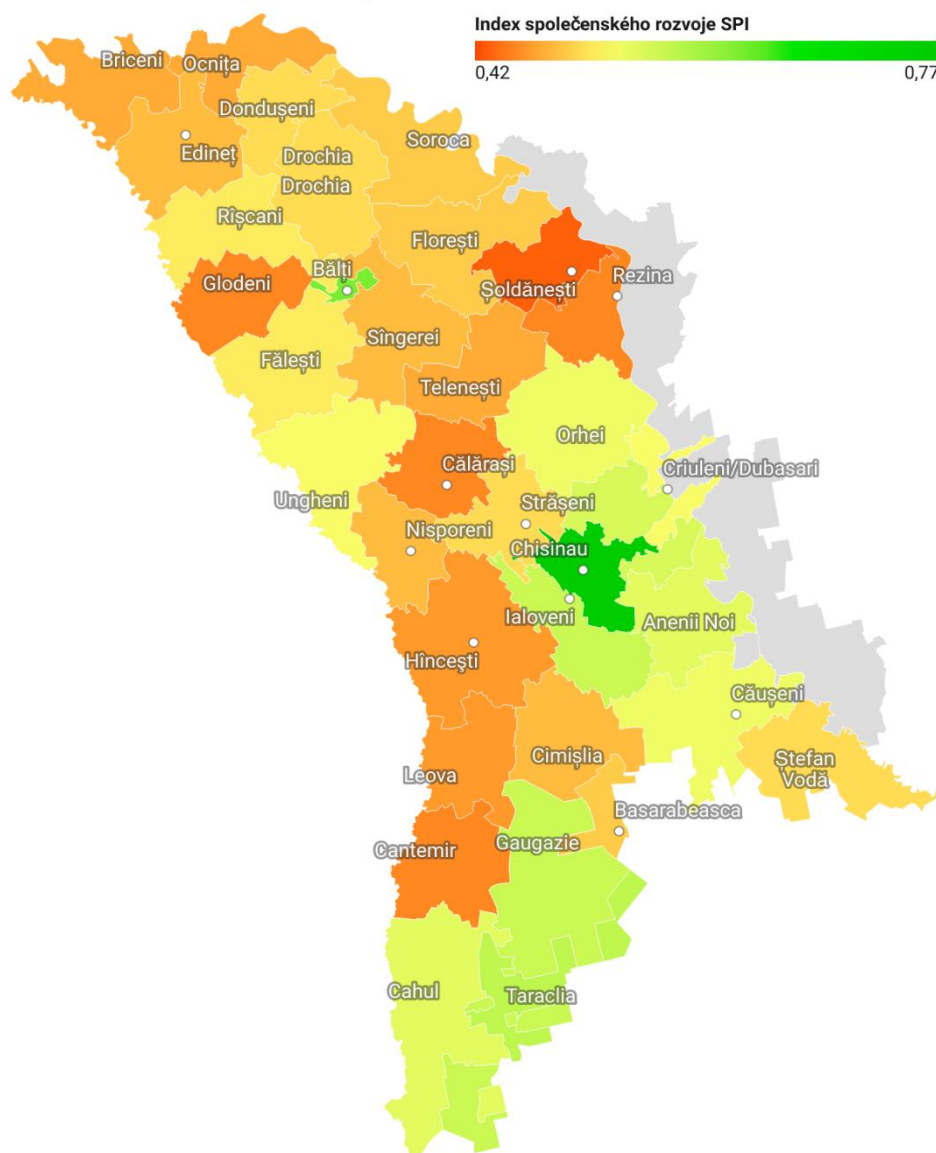
Tabulka 17: Index lidského rozvoje, přehled dimenzí. Vytvořeno autorem.
Data tabulky 14, 15, 16

Zcela nejhorší lokalitou dle všech indexů tak jak byly nadefinovány a zprůměrovány je **Şoldăneşti**. Další regiony, které dle výsledů lze považovat za špatné jsou **Cantemir**, **Glodeni**, **Călăraşi** a **Rezina**. Zcela nejlepší je hlavní město **Kišiněv** a druhé největší **Bălţi**. Srovnání tohoto indexu a z něho vyplývající nejméně rozvinuté regiony, s prací pro Evropskou komisi 2009 (Cruc 2009) obecně charakterizuje *území severu* jako vyspělejší ve srovnání s *územím jihu* (mimo jednoznačnou identifikaci Kišiněvy i Bălţi jako nejvyspělejšího regionu). Autorem zpracované dimenze jejich indexy a indikátory naznačují, že rozvoj jednotlivých regionů je

v každé dimenzi mírně jiný. Jižní území vykazují lepší výsledky v první dimenzi. Severní území jsou na tom lépe ve třetí dimenzi.

Maximum indexu je 0,76 a minimum 0,43. Průměr všech dimenzí a jejich indikátorů je 0,51 a medián 0,5. Po zprůměrování do indexu společenského rozvoje jsou rozdíly mezi jednotlivými indexovanými hodnotami velmi nízké. Obecně jsou regiony s horším indexem společenského rozvoje dále od **Kišiněvy** (a **Bălți**) a blíže státním hranicím nebo hranicím s Transnistrií (případy **Șoldănești**, **Rezina**) viz mapa 17.

Agregovaný index společenského rozvoje pro Moldavské administrativní jednotky

Mapa 17: Index společenského rozvoje, výsledky všech dimenzí. Vytvořenou autorem v online programu Datawrapper. Zdroj tabulka 17

Závěr

Tato práce přichází z mnoha indikátory pro měření společenského a lidského rozvoje v Moldavsku na administrativně teritoriální úrovni. Autor v práci dosáhl stanovených cílů a identifikoval, které regiony jsou v Moldavsku rozvinutější, a které naopak zaostalejší, a to jak jednotlivě v kategoriích, tak i souhrnně v dimenzích a souhrnném indexu společenského rozvoje. Autor upozorňuje, stejně jako v kapitole uprchlická krize 2022, že hodnotit index společenského rozvoje (většinově z dat NBS, převážně 2019-2022) v Moldavsku je vzhledem k válce na Ukrajině v roce 2023 téměř nemožné. Autorem agregovaný index společenského rozvoje (v mapě 17 z předchozí strany) může, být považován za hrubý index vnitřních rozdílností v jednotlivých regionech. Nejlépe lze index ilustrovat v mapách, autor jich celkem použil 17 ve svých 12 kapitolách a 3 dimenzích.

Autor neopomenul důležitost kontextu východní Evropy s bezpečnostní situací na Ukrajině a vyzdvihuje důležitost reforem v systému brzd a protiváh Moldavské rozvíjející se demokracie. Index politicky prozápadní (v kapitole 3.1.2.) a index osobních práv (v kapitole 3.1.4.) naznačuje, že regiony s indexem bližším 0 mají významnou generační nostalgii v principy vládnutí před rozpadem sovětského svazu. Významná koncentrace proruských a populistických voličů se vyskytuje mimo jiné regiony zejména v Gaugázii, takto geograficky nerovné výsledky voleb naznačují, že obyvatelé regionů jako Gaugázie se navzájem posilují v utvrzování těchto názorů a propaganda z prostředků ruských oligarchů pomáhá šířit dezinformace.

Moldavsko má nepochybně mnoho politických, ekonomických i dalších krizí které je čekají v roce 2023 a dále. Jedním z příkladů, kromě již zmíněné Gaugázie, která je autonomní součástí Moldavska, je Podněstří, které je de facto nezávislé. Separatistická republika je významná nejenom pro energetiku a průmysl ale má zásadní význam budoucí rozvoj země. Bez územní celistvosti nebude možné Moldavsko přiřadit do EU a země zůstane rozdělena mezi východem a západem.

Tento malý stát může tyto krize využít i ve svůj prospěch, ale dlouhodobá chudoba, nedostatky kvalifikované pracovní síly, i odliv mozků může zemi ztížit jakýkoliv výrazný rozvoj mimo významná regionální a národní centra. Rozvoj, nejen v Moldávii je a bude významně ovlivněn dobou trvání Rusko-Ukrajinského konfliktu.

Vláda v Kišiněvě s většinou křesel v parlamentu k 1.3.2023, má zatím silný politický mandát. Misky politických vah se ale mohou změnit, pokud se válka na Ukrajině začne opět geograficky „přibližovat“ Moldavsku, nebo dojde k puči či legitimní prohře ve volbách. Tato země a její obyvatelé mají velmi nejistou budoucnost, ale jak autor v teoretické části práce podotýká jejich možnosti jsou ve srovnání s ekonomicky a populačně mnohem větší Ukrajinou velmi limitované. Největší geografickou výhodou Moldavska se tak stala hranice s EU (a NATO) a historicky etnická příbuznost k Rumunsku. Moldavsko získalo v roce 2014 podepsáním „Dohody o přidružení mezi EU a Moldavskem“ (viz v kapitole moldavské vztahy s EU) přístup k volnému trhu EU. Vývoz do Ruska, který opadá již od roku 2016 a po plné implementaci zmíněné dohody o volném trhu, tak také po roce 2022, nadále slábne.

Moldavsko požádalo o členství v EU a je mu již i uznán status kandidátské země. Tento pokrok je dlouhodobě pozitivním trendem pro demokratické principy, dělbu moci i nezávislost justice. A otevírá nové možnosti, ale i novou konkurenci (nejen ekonomickou) moldavské společnosti.

Zdroje

- BADA, Ferdinand. What Are The Biggest Industries In Moldova?. *World Atlas* [online]. St. Laurent, 2019 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.worldatlas.com/articles/what-are-the-biggest-industries-in-moldova.html>
- BLENKINSOP, Philip. EU bars 7 Russian banks from SWIFT, but spares those in energy. *Reuters* [online]. Warsaw, 2022 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/business/finance/eu-excludes-seven-russian-banks-swift-official-journal-2022-03-02/>
- BRINKHOFF, Thomas. City population Tiraspol. *City population* [online]. Německo, 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://www.citypopulation.de/en/moldova/transnistria/admin/pridnestrovie/01__tiraspol/
- BUCKMASTER, Barbara a Ernest LETHAM. Moldova. *Britannica* [online]. Chicago, USA, 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/place/Moldova>
- CAŁUS, Kamil. *More independence, less fear. Moldova's perspective on Russia after a year of war in Ukraine* [online]. 2023 [cit. 2023-04-13].
- CAŁUS, Kamil. More independence, less fear. Moldova's perspective on Russia after a year of war in Ukraine. *Osrodek Studiow wschodnich* [online]. Warsaw: Centre for Eastern Studies, 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2023-02-20/more-independence-less-fear-moldovas-perspective-russia-after>
- CEC. Alegeri Parlamentare in Republica Moldova. *Comisia Electorala Centrala* [online]. Kišiněv: Comisia Electorala Centrala, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20210712220431/https://pv.cec.md/parlamentare2021-prezenta.html>
- CRUC, Olesa, Onorica BANCIU, Iurie BRINISTER a Maria VERMIS. Study on Social Protection and Social Inclusion in Moldova. *European Commission* [online]. Kišiněv: European Commission, 2009 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: file:///C:/Users/Ji%C5%99%C3%AD/Downloads/Moldova_social_study_final_14_10_09.pdf
- ČSU. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 8.10. – 9.10.2021* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>
- EAP. *The EU and Moldova* [online]. Brusel: Eastern Partnership, 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-08/EU_Solidarity_with_Moldova.pdf
- EDWARDS, Maxim. Making sense of Moldova's depopulation: An interview with sociologist Petru Negură on Moldova's demographic decline. *Global Voices* [online]. 2020 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://globalvoices.org/2020/03/05/making-sense-of-moldovas-depopulation-crisis/>
- EU COMMISSION. *Moldova: EU steps up its support with an additional €53 million* [online]. Brusel: EU Commission, 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/e%20n/ip_22_2272
- EU COUNCIL. EU relations with the Republic of Moldova. *Council of the European Union* [online]. Brusel, 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eastern-partnership/moldova/>

GUARDIAN. Where is Transnistria and why is it being drawn into Ukraine war?. *The Guardian* [online]. London, 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2022/apr/27/where-is-transnistria-and-why-is-region-being-drawn-into-ukraine-war>

HARMÁČEK, Jaromír, Miroslav SYROVÁTKA, Petra KRYLOVÁ a Daniel ŠKULTÉTY. Koncepčný rámec: index spoločenského pokroku. *Asociácia pre občiansku spoločnosť* [online]. Bratislava, 2021 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://socialprogress.sk/spi-trnavskeho-kraja/>

Heart Disease Prevalence. *CDC* [online]. Washington D.C.: U.S. Department of Health & Human Services, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.cdc.gov/nchs/hus/topics/heart-disease-prevalence.htm>

IFAD. Helping remittances reach rural areas in Moldova. *IFAD: Investing in rural people* [online]. Rome, 2021 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.ifad.org/en/web/latest/-/helping-remittances-reach-rural-areas-in-moldova>

ITA. Moldova - Country Commercial Guide. *International trade administration* [online]. Washington D.C., 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/moldova-agriculture>

JAGANNATH, Thejas. *City Life – Why people prefer to live in cities* [online]. 2020 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://planningtank.com/city-insight/advantages-living-cities>

JAROSZEWICZ, Marta a Kamil CAŁUS. *Moldova: a year after the introduction of the visa-free regime* [online]. Warsaw: Osrodek Studiów Wschodnich, 2015 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2015-05-06/moldova-a-year-after-introduction-visa-free-regime>

KABRA, Archana. 14 Poorest Countries in Europe 2022. *The Teal Mango* [online]. New York, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.thetealmango.com/featured/poorest-countries-in-europe/>

KANCHWALA, Hussain. What Are Cell Towers And How Do They Work?. *Science ABC* [online]. Mumbai, 2022, 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.scienceabc.com/innovation/cell-tower-work.html>

LLOYDS. Foreign direct investment (FDI) in Moldova. *Lloyds Bank* [online]. London, 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/moldova/investment>

LUCINSCHI. *LAW on special legal status of Gagauzia*. In: . Moldova, 1994, ročník 1994, číslo 344-XIII. Dostupné také z: <https://www.mskgagauzia.md/wp-content/uploads/2020/02/Zakon-344-angl.pdf>

MAGENTA. Moldovans' opinion on the war between Russia and Ukraine. *Magenta Consulting* [online]. 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://consulting.md/eng/insights-publications/moldovans-opinion-on-the-war-between-russia-and-ukraine>

MAYER, Milan. Gagauz people – their language and ethnic identity. *Kulturní studia* [online]. Praha: Kulturní studia, 2014 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://kulturnistudia.cz/gagauz-people-their-language-and-ethnic-identity/>

MELNIC, Natalia. How the Ungheni–Chişinău gas pipeline will help Moldova to gain the energy independence. *EU neighbours east* [online]. 2020 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://euneighbourseast.eu/news/stories/how-the-ungheni-chisinau-gas-pipeline-will-help-moldova-to-gain-the-energy-independence/>

MOLDOVA. Geography of Moldova: official website. *Republic of Moldova* [online]. Chisinau, 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://moldova.md/en/content/geography>

MOLDOVAN GOV. *Moldovan government approves state budget law, fiscal, customs policy for 2023* [online]. Kišiněv: Government of Republic Moldova, 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://gov.md/en/content/moldovan-government-approves-state-budget-law-fiscal-customs-policy-2023>

NATIONALIA. 99% of Gagauz voters support declaring independence if Moldova joins Romania. *Nationalia* [online]. Spain, 2014 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.nationalia.info/new/10151/99-of-gagauz-voters-support-declaring-independence-if-moldova-joins-romania>

NBS. Statistica Teritoriala editia 2022. In: *Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova* [online]. Kišiněv: National Bureau of Statistics Moldova, 2022c, 2022c [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://statistica.gov.md/files/files/publicatii_electronice/Statistica_teritoriala/Statistica_teritoriala_2022.pdf

NBS: *Exports of the Republic of Moldova* [online]. Kišiněv: National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova, 2022b [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/en/40%20Statistica%20economica/40%20Statistica%20economica__21%20EXT__EXT010__serii%20anuale/EXT010200.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

NBS: *Population housing census* [online]. Kišiněv: National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova, 2014 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://statistica.gov.md/en/population-and-housing-census-in-2014-122.html>

NBS: *Usual resident population by rural/urban areas 2022* [online]. Kišiněv: National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova, 2022a [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/en/60%20Statistica%20regionala/60%20Statistica%20regionala__02%20POP/POP010400rclreg.px/?rxid=b2ff27d7-0b96-43c9-934b-42e1a2a9a774

NECSUTU, Madalin. BIRN Fact-check: Is Transnistria Really Economically Dependent on Russia?. *BalkanInsight* [online]. 2019 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2019/12/23/birn-fact-check-is-transnistria-really-economically-dependent-on-russia/>

NECSUTU, Madalin. Quarter of Moldovans Now Have Romanian Passports. *BalkanInsight* [online]. Kišiněv, 2021 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2021/05/27/quarter-of-moldovans-now-have-romanian-passports/>

NORLÉN, Hedvig a Giulio CAPERNA. *The JRC Statistica Audit of the Social Progress Index (SPI)* [online]. 2018 [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.socialprogress.org/static/9458528c9dd81019f5115678f6fb7147/social-progress-index-2018-jrc-audit.pdf>

NWE: *Chisinau* [online]. Chicago, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Chi%C5%9Fin%C4%83u>

ODW. *Moldova* [online]. Washington, DC.: Open data watch, 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://odin.opendatawatch.com/Report/countryProfileUpdated/MDA?year=2022>

O'NEILL, Aaron. Moldova: Distribution of gross domestic product (GDP) across economic sectors from 2011 to 2021. *Statista* [online]. Hamburk, 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/513314/moldova-gdp-distribution-across-economic-sectors/>

O'NEILL, Aaron. Moldova: Growth rate of the real gross domestic product (GDP) from 2017 to 2027. *Statista* [online]. Hamburk, 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/513326/gross-domestic-product-gdp-growth-rate-in-moldova/>

PĚNIČKOVÁ, Barbora. *Přihlášení adresy trvalého bydliště má zásadní vliv na rozpočet obcí, většina lidí o tom nemá tušení. Sídla tak přicházejí o statisíce korun ročně* [online]. Praha: Ekonom, 2020 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://ekonom.cz/c1-66855790-obecni-rozpocty-narusuji-obyvatele-bez-trvaleho-pobytu>

POLITPRO. Moldova: Parties at a glance. *Politpro.eu* [online]. 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://politpro.eu/en/moldova/parties>

Population and Housing Census in the Republic of Moldova [online]. In: . 2014 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://statistica.gov.md/en/population-and-housing-census-in-2014-122.html>

POPULATION DATA. Transnistria. *Populationdata.net* [online]. 2018 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://en.populationdata.net/countries/transnistria/>

POPULATION HUB. Population of Tiraspol. *Population HUB* [online]. 2023, 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://population-hub.com/en/md/population-of-tiraspol-10844.html>

RUMER, Eugene. Moldova Between Russia and the West: A delicate balance. *Carnegie endowment for international peace* [online]. 2017 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/2017/05/23/moldova-between-russia-and-west-delicate-balance-pub-70056>

SPEEDCHECKER. *Moldova December 2021* [online]. Bristol: SpeedChecker, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://insights.speedchecker.com/europe/moldova/md-december-2021/>

SPEEDTEST. *Moldova Median Country Speeds February 2023* [online]. Seattle, 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.speedtest.net/global-index/moldova>

Statistical Databank [online]. Kišinev: National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova, 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://statbank.statistica.md/PxWeb/pxweb/en/>

STERN, Scott, Petra KRYLOVÁ a Jaromír HARMÁČEK. *2020 Social progress index methodology summary*. Washington, DC.: Social Progress Imperative, 2020. Dostupné také z: <https://www.socialprogress.org/static/1aa2d19690906eb93c6cdb281e5ee68b/2020-social-progress-index-methodology.pdf>

THE GLOBAL ECONOMY. GDP share of agriculture - Country rankings. *The global economy* [online]. Geneva, 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/share_of_agriculture/Europe/

TRADING ECONOMICS. [online]. [cit. 2023-04-13].

TRADING ECONOMICS. Moldova - Rural Population. *Trading Economics* [online]. 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/moldova/rural-population-percent-of-total-population-wb-data.html>

TRADING ECONOMICS. Moldova Average Monthly Wages. *Trading Economics* [online]. 2023a [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/moldova/wages>

TRADING ECONOMICS. Moldova GDP Annual Growth Rate. *Trading Economics* [online]. 2022a [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/moldova/gdp-annual-growth-rate>

TRADING ECONOMICS. Romania Average Gross Monthly Wages. *Trading Economics* [online]. 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://tradingeconomics.com/romania/wages>

UASTAT: *Number of Present Population of Ukraine as of January 1* [online]. Kyiv: State Statistics service of Ukraine, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/05/zb_%D0%A1huselnist.pdf

UCA. Moldova/Transnistria (1990-present). *University of Central Kansas* [online]. USA, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://uca.edu/politicalscience/dadm-project/europerussiacentral-asia-region/moldovatrans-dniester-1990-present/>

UN. Republic of Moldova drought response: Crop Assessment Report. *UN Moldova* [online]. 2021 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://moldova.un.org/en/124025-republic-moldova-drought-responsecrop-assessment-report>

UNHCR. Refugee Response Plan 2023. *Data UNHCR* [online]. Geneva, 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/dataviz/276>

UNICEF. Hygiene. *UNICEF* [online]. New York, 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.unicef.org/wash/hygiene>

USAID. Sustainable Growth Rooted in Euro-Atlantic Integration. *USAID: From the american people* [online]. Washington D.C.: United States Agency for International Development, 2023 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.usaid.gov/moldova/economic-growth>

WB. *Moldova Trade study: Competitiveness in Moldova's Agricultural Sector* [online]. In: . Washington D.C.: The World Bank, 2020 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/c9f7d600-dd7f-54f9-ab8f-917155a37efd/content>

WB. Population, total - Moldova. *The World Bank* [online]. Washington D.C., 2022a [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=MD>

WB. The World Bank in Moldova. *Moldova Overview* [online]. Washington D.C., 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/country/moldova/overview#1>

WB. *Total debt service (% of GNI) - Moldova* [online]. Washington, DC.: The world Bank, 2022 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/DT.TDS.DECT.GN.ZS?locations=MD>

WEBBER, Caitlin, Remi AYYUB a Alexander TANAS. *U.S. sanctions target corruption, Russian operations in Moldova* [online]. Washington D.C.: Reuters, 2022 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/us-targets-russian-influence-operations-moldova-treasury-dept-2022-10-26/>

WIKIWAND. *Indipendence and aftermath: Moldova* [online]. San Francisco, 2023 [cit. 2023-03-13]. Dostupné z: [https://www.wikiwand.com/en/Moldova#Transnistria_breaks_away_\(1990_to_present\)](https://www.wikiwand.com/en/Moldova#Transnistria_breaks_away_(1990_to_present))

ZENIEWSKI, Peter. Despite short-term pain, the EU's liberalised gas markets have brought long-term financial gains. *IEA* [online]. Paříž, 2021 [cit. 2023-04-13]. Dostupné z: <https://www.iea.org/commentaries/despite-short-term-pain-the-eu-s-liberalised-gas-markets-have-brought-long-term-financial-gains>

Příloha

	Počet rezidentů 2022	Dětská úmrtnost na 1000 obyvatel (2021)	Dětská úmrtnost na 1000 obyvatel (2022)	Dětská úmrtnost, průměr z let 2021 a 2022	Směrodatná odchylna průměru dětské úmrtnosti	Indexovaná dětská úmrtnost	Procenta domů bez koupelen 2014 (v procentech domů z celku domů v regionu)	Index nedostupnosti koupelen v domech	Úmrtnost celkem 2020 (na 1000 obyvatel)	Úmrtnost celkem 2021 (na 1000 obyvatel)	Průměr úmrtnosti (na 1000 obyvatel) z let 2020 a 2021	Směrodatná odchylna (průměru let 2020 a 2021) úmrtnosti (na 1000 obyvatel)	Index celkové úmrtnosti	Index výživy a zdraví	Pořadí indexu výživy a zdraví
Celkem	2 603 813	8,7	8,5	8,6	0,14	0,77	69,21%	0,30	15,5	17,4	16,5	0,95	0,62	0,56	
Mun. Chișinău	677 453	5,4	7,0	6,2	0,82	0,90	24,55%	1,00	11,7	13,6	12,7	0,95	1,00	0,97	1
Sever	718 696	8,9	7,5	8,2	0,70	x	69,25%	x	17,7	20,4	19,1	1,35	x	x	
mun. Bălți	98 158	6,3	5,4	5,9	0,44	0,91	50,88%	0,58	15,2	19,1	17,2	1,95	0,55	0,68	2
Briceni	54 589	16,3	7,5	11,9	4,42	0,59	76,13%	0,19	20,3	22,5	21,4	1,10	0,12	0,30	34
Dondușeni	32 971	5,5	3,0	4,3	1,24	1,00	55,99%	0,50	20,0	23,4	21,7	1,70	0,09	0,53	14
Drochia	63 943	10,4	9,0	9,7	0,67	0,71	78,28%	0,15	19,0	21,5	20,3	1,25	0,24	0,37	28
Edineț	59 562	11,8	8,4	10,1	1,69	0,69	78,99%	0,14	19,1	23,3	21,2	2,10	0,14	0,32	31
Fălești	69 279	7,0	7,3	7,2	0,16	0,85	67,80%	0,32	16,4	18,3	17,4	0,95	0,53	0,56	10
Florești	65 718	5,2	7,2	6,2	1,02	0,90	65,42%	0,36	18,4	19,5	19,0	0,55	0,37	0,54	13
Glodeni	44 554	6,2	6,3	6,3	0,04	0,89	52,85%	0,55	18,1	21,3	19,7	1,60	0,29	0,58	7
Ocnîța	41 190	16,3	8,7	12,5	3,80	0,56	75,00%	0,20	18,3	23,2	20,8	2,45	0,19	0,32	32
Râșcani	52 266	9,1	4,1	6,6	2,49	0,87	79,20%	0,14	18,0	18,8	18,4	0,40	0,42	0,48	16
Sângerei	68 567	7,3	13,6	10,5	3,13	0,67	64,35%	0,37	14,4	16,6	15,5	1,10	0,71	0,58	6
Soroca	67 899	11,5	6,8	9,2	2,37	0,74	86,12%	0,03	18,2	21,3	19,8	1,55	0,29	0,35	30
Střed	731 543	10,1	10,3	10,2	0,09	x	71,53%	x	16,2	17,7	17,0	0,75	x	x	x
Anenii Noi	62 399	11,4	15,2	13,3	1,92	0,52	47,90%	0,63	15,1	18,5	16,8	1,70	0,58	0,58	8
Călărași	48 111	11,3	4,9	8,1	3,18	0,80	81,75%	0,10	18,5	19,1	18,8	0,30	0,38	0,43	24
Criuleni	58 240	14,8	13,0	13,9	0,92	0,48	83,43%	0,07	14,5	15,1	14,8	0,30	0,78	0,45	21
Dubăsari	25 305	8,8	37,3	23,0	14,23	0,00	74,58%	0,21	15,0	15,7	15,4	0,35	0,73	0,31	33
Hâncești	75 704	9,1	12,4	10,8	1,66	0,65	65,16%	0,36	18,2	19,1	18,7	0,45	0,40	0,47	18
Ialoveni	75 369	6,6	6,3	6,5	0,16	0,88	73,06%	0,23	13,6	14,7	14,2	0,55	0,85	0,66	5
Nisporeni	39 919	6,8	3,9	5,4	1,46	0,94	74,80%	0,21	17,5	18,8	18,2	0,65	0,45	0,53	15
Orhei	82 408	10,7	8,4	9,6	1,16	0,72	81,48%	0,10	18,4	19,5	19,0	0,55	0,37	0,40	26
Rezina	35 695	9,1	7,0	8,1	1,04	0,80	81,12%	0,11	16,2	18,9	17,6	1,35	0,51	0,47	17
Strășeni	65 996	16,2	15,0	15,6	0,57	0,40	75,09%	0,20	15,1	16,2	15,7	0,55	0,70	0,43	23
Șoldănești	30 452	9,2	7,6	8,4	0,83	0,78	76,70%	0,18	18,7	21,1	19,9	1,20	0,27	0,41	25
Telenești	46 036	9,6	12,1	10,9	1,26	0,65	53,94%	0,54	16,8	19,0	17,9	1,10	0,47	0,55	12
Ungheni	85 909	7,9	4,7	6,3	1,60	0,89	60,85%	0,43	14,6	16,1	15,4	0,75	0,73	0,68	3
Jih	354 387	10,4	9,1	9,7	0,67	x	77,81%	x	16,7	18,3	17,5	0,80	x	x	x
Basarabeasca	16 794	15,1	11,1	13,1	1,98	0,53	67,51%	0,32	19,3	20,8	20,1	0,75	0,26	0,37	27
Cahul	82 867	11,6	6,7	9,2	2,44	0,74	65,12%	0,36	15,8	17,2	16,5	0,70	0,61	0,57	9
Cantemir	37 797	18,9	12,7	15,8	3,06	0,38	77,05%	0,17	16,0	19,3	17,7	1,65	0,50	0,35	29
Căușeni	66 797	7,7	6,5	7,1	0,58	0,85	78,07%	0,16	15,3	16,3	15,8	0,50	0,68	0,56	11
Cimișlia	33 883	11,6	12,3	12,0	0,34	0,59	81,63%	0,10	21,8	23,4	22,6	0,80	0,00	0,23	35
Leova	34 601	9,1	6,9	8,0	1,09	0,80	80,22%	0,12	17,5	18,2	17,9	0,35	0,48	0,47	19
Ștefan Vodă	49 206	7,5	8,3	7,9	0,40	0,80	84,93%	0,05	16,8	17,9	17,4	0,55	0,53	0,46	20
Taraclia	32 442	3,0	15,1	9,0	6,06	0,74	87,96%	0,00	15,0	18,5	16,8	1,75	0,59	0,44	22
Găgăuzia	121 734	9,9	6,9	8,4	1,52	0,78	59,81%	0,44	14,5	15,8	15,2	0,65	0,75	0,66	4
Min	16794,0	3,0	3,0	4,3	0,0	0,0	25%	0,0	11,7	13,6	12,7	0,3	0,00	0,23	
Max	677453,0	18,9	37,3	23,0	14,2	1,0	88%	1,0	21,8	23,4	22,6	2,5	1,00	0,97	
Průměr	74394,7	9,8	9,4	9,6	2,0	0,7	71%	0,3	16,9	18,9	17,9	1,0	0,47	0,49	
Směrodatná odchylna	105720,07	3,6	5,8	3,7	2,5	0,20	13%	0,21	2,15	2,57	2,30	0,57	0,23	0,14	
Median	58240,0	9,1	7,5	9,0	1,3	0,7	75%	0,2	16,8	18,9	17,9	0,8	0,48	0,47	

	Počet rezidentů 2022	Smrt v důsledku autonehody na 100.000 (2020)	Smrt v důsledku autonehody na 100.000 (2021)	Smrt v důsledku autonehody na 100.000 obyvatel (průměr 2020 a 2021)	Směrodatná odchylka průměru(2020 a 2021) smrti v důsledku autonehody na 100.000 obyvatel	Index smrti v důsledku autonehody	Vraždy na 100.000 obyvatel (2020)	Vraždy na 100.000 obyvatel (2021)	Průměr za roky 2020 a 2021	Směrodatná odchylka průměru(2020 a 2021) smrti v důsledku vražd na 100.000 obyvatel	Index vražd	Počet osob které spáchali trestný čin 2020	Počet osob které spáchali trestný čin 2021	Index osob které spáchali trestný čin	Index osobní bezpečnosti	Pořadí výsledného indexu	
Celkem	2 603 813	11,0	11,1	11,0		0,08	0,62	5,2	4,2	4,7	0,52	0,73	13 017	14 263	0,65	0,67	
Mun. Chișinău	677 453	7,1	6,5	6,8		0,26	0,88	4,1	1,5	2,8	1,29	0,84	3 393	3 687	0,66	0,79	4
Sever	718 696	11,0	14,9	13,0		1,94	x	5,2	5,1	5,1	0,03	x	3 510	4 144		x	
mun. Bălți	98 158	7,1	6,1	6,6		0,50	0,89	6,1	3,1	4,6	1,52	0,74	767	916	0,00	0,54	28
Briceni	54 589	16,0	18,1	17,1		1,05	0,25	7,1	5,4	6,3	0,84	0,64	254	292	0,70	0,53	30
Dondușeni	32 971	5,9	27,0	16,4		10,58	0,29	5,9	18,0	11,9	6,06	0,31	189	198	0,53	0,38	33
Drochia	63 943	6,1	17,1	11,6		5,48	0,59	1,5	9,3	5,4	3,89	0,69	307	418	0,57	0,61	18
Edineț	59 562	18,0	13,3	15,7		2,36	0,34	4,9	6,7	5,8	0,87	0,67	262	359	0,66	0,55	27
Fălești	69 279	9,8	8,6	9,2		0,62	0,73	4,2	0,0	2,1	2,11	0,88	226	300	0,94	0,85	3
Florești	65 718	11,9	21,1	16,5		4,62	0,29	3,0	9,1	6,0	3,04	0,65	295	296	0,80	0,58	25
Glodeni	44 554	6,6	13,3	10,0		3,39	0,68	0,0	0,0	0,0	0,00	1,00	257	304	0,45	0,71	8
Ocnia	41 190	16,7	21,7	19,2		2,51	0,12	11,9	2,4	7,2	4,74	0,59	109	177	1,00	0,57	26
Râșcani	52 266	13,1	19,0	16,1		2,93	0,31	5,6	0,0	2,8	2,82	0,84	185	228	0,91	0,69	10
Sângerei	68 567	15,7	13,0	14,3		1,32	0,42	7,1	1,4	4,3	2,83	0,75	295	267	0,88	0,68	11
Soroca	67 899	7,2	14,6	10,9		3,70	0,63	5,8	10,2	8,0	2,23	0,54	364	389	0,59	0,59	24
Střed	731 543	13,3	11,5	12,4		0,91	x	4,1	5,4	4,8	0,64	x	3 258	3 496	x	x	
Anenii Noi	62 399	15,6	9,5	12,6		3,05	0,53	3,1	3,2	3,2	0,03	0,82	203	318	0,86	0,74	6
Călărași	48 111	14,1	12,3	13,2		0,88	0,49	6,0	6,2	6,1	0,06	0,65	221	270	0,68	0,60	20
Criuleni	58 240	8,4	8,5	8,5		0,06	0,78	3,4	1,7	2,5	0,83	0,85	235	207	0,94	0,86	2
Dubăsari	25 305	19,4	3,9	11,7		7,76	0,58	0,0	3,9	2,0	1,96	0,89	116	132	0,72	0,73	7
Hâncești	75 704	14,2	11,8	13,0		1,19	0,50	1,3	3,9	2,6	1,32	0,85	338	453	0,66	0,67	14
Ialoveni	75 369	7,9	10,6	9,2		1,35	0,73	6,6	1,3	3,9	2,63	0,77	451	440	0,52	0,67	13
Nisporeni	39 919	7,3	17,3	12,3		5,03	0,54	4,9	12,4	8,6	3,76	0,50	183	211	0,71	0,59	23
Orhei	82 408	18,9	7,2	13,0		5,84	0,50	5,9	6,0	6,0	0,05	0,66	401	379	0,75	0,64	16
Rezina	35 695	13,6	24,9	19,3		5,67	0,12	2,7	2,8	2,7	0,03	0,84	176	120	0,87	0,61	19
Strășeni	65 996	19,3	12,0	15,7		3,63	0,34	4,4	9,0	6,7	2,29	0,61	226	263	0,95	0,63	17
Șoldănești	30 452	9,5	0,0	4,8		4,77	1,00	3,2	0,0	1,6	1,59	0,91	130	90	0,97	0,96	1
Telenești	46 036	16,7	25,7	21,2		4,50	0,00	0,0	12,9	6,4	5,43	0,63	199	172	0,89	0,51	31
Ungheni	85 909	9,1	9,2	9,2		0,07	0,73	6,8	6,9	6,9	0,05	0,60	379	441	0,75	0,69	9
Jih	354 387	11,9	10,6	11,2		0,61	x	9,6	5,6	7,6	2,02	x	2 074	2 237	x	x	
Basarabeasca	16 794	23,3	5,9	14,6		8,71	0,40	17,5	5,9	11,7	5,79	0,32	122	149	0,10	0,27	35
Cahul	82 867	11,9	13,2	12,5		0,66	0,53	2,4	9,6	6,0	3,61	0,65	547	523	0,41	0,53	29
Cantemir	37 797	5,2	7,9	6,5		1,35	0,89	7,7	2,6	5,2	2,56	0,70	204	275	0,44	0,68	12
Căușeni	66 797	11,7	5,9	8,8		2,87	0,75	10,2	3,0	6,6	3,62	0,62	444	409	0,43	0,60	22
Cimișlia	33 883	17,2	20,4	18,8		1,62	0,15	22,9	11,7	17,3	5,63	0,00	192	143	0,71	0,29	34
Leova	34 601	5,6	5,7	5,7		0,05	0,94	5,6	5,7	5,7	0,05	0,67	124	210	0,73	0,78	5
Ștefan Vodă	49 206	15,7	10,0	12,9		2,84	0,51	17,7	2,0	9,9	7,84	0,43	265	349	0,46	0,47	32
Taraclia	32 442	9,1	15,3	12,2		3,11	0,55	3,0	3,1	3,1	0,01	0,82	176	179	0,61	0,66	15
Găgăuzia	121 734	14,7	13,1	13,9		0,79	0,44	4,9	1,6	3,3	1,63	0,81	732	672	0,55	0,60	21

Minimum		5,2	0,0	4,8		0,1	0,00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00	109,0	90,0	0,00	0,27	
Maximum		23,3	27,0	21,2		10,6	1,00	22,9	18,0	17,3	7,8	1,00	3 393,0	3 687,0	1,00	0,96	
Průměr		12,3	12,9	12,6		3,0	0,53	5,9	5,2	5,6	2,4	0,68	370,5	406,7	0,67	0,62	
Směrodatná odchylka		4,8	6,4	4,1		2,5	0,25	4,9	4,3	3,4	2,1	0,19	540,5	585,4	0,23	0,14	
Medián		11,9	12,3	12,6		2,8	0,53	4,9	3,9	5,7	2,1	0,67	235,0	292,0	0,70	0,61	

	Počet rezidentů 2022	Celkový počet koupelen/sprch 2021	Obyvatel na jednu koupelnu/sprchu 2021	Index dostupnosti koupelny v domě	Osob připojených k vodovodu 2021	Osob připojených k vodovodu na obyvatele 2021	Index obyvatel připojených k veřejným vodovodům	Tisíce metrů krychlových vody dodané obyvateľstvu 2020	Tisíce metrů krychlových vody dodané obyvateľstvu 2021	Metry krychlové vody dodané obyvateľstvu 2020	Metry krychlové vody dodané obyvateľstvu 2021	Dodané vody na obyvatele 2020	Dodané vody na obyvatele 2021	Průměr dodané vody na obyvatele pro roky 2020 a 2021	Index dodané vody obyvatelstvu	Index vody a sanítace	Pořadí výsledného indexu	Směrodatná odchylka 3 indexů
Celkem	2 603 813	#####	0,21	0,49	#####	0,86	0,54	67 686	66 223	67 685 600	66 222 800	26,0	25,4	25,71	0,67	0,56		0,08
Mun. Chişinău	677 453	#####	0,36	0,96	765756	1,13	0,75	35 885	35 710	35 884 900	35 710 300	53,0	52,7	52,84	1,00	0,90	1	0,11
Sever	718 696			x	442442	0,62	x	9 520	8 839	9 519 700	8 839 400	13,2	12,3	12,77	x	x		
mun. Bălţi	98 158	36771	0,37	1,00	104917	1,07	0,70	3 260	2 531	3 260 100	2 531 100	33,2	25,8	29,50	0,72	0,81	2	0,13
Briceni	54 589	5478	0,10	0,13	18270	0,33	0,11	320	355	319 600	354 700	5,9	6,5	6,18	0,23	0,15	33	0,05
Donduşeni	32 971	5729	0,17	0,36	12365	0,38	0,14	186	229	186 200	228 700	5,6	6,9	6,29	0,23	0,24	31	0,09
Drochia	63 943	7882	0,12	0,20	32488	0,51	0,25	920	830	919 500	830 300	14,4	13,0	13,68	0,45	0,30	25	0,11
Edineţ	59 562	8536	0,14	0,26	28566	0,48	0,23	545	594	544 800	593 500	9,1	10,0	9,56	0,35	0,28	29	0,05
Făleşti	69 279	8620	0,12	0,20	37812	0,55	0,28	600	600	600 100	599 900	8,7	8,7	8,66	0,32	0,27	30	0,05
Floreşti	65 718	6731	0,10	0,13	40663	0,62	0,34	768	727	767 700	727 300	11,7	11,1	11,37	0,40	0,29	27	0,11
Glodeni	44 554	3030	0,07	0,02	23908	0,54	0,27	404	435	403 500	435 400	9,1	9,8	9,41	0,34	0,21	32	0,14
Ocnitza	41 190	5524	0,13	0,23	8104	0,20	0,00	144	159	144 400	159 300	3,5	3,9	3,69	0,00	0,08	35	0,11
Râşcani	52 266	6034	0,12	0,17	45621	0,87	0,55	785	848	784 600	848 100	15,0	16,2	15,62	0,49	0,40	16	0,16
Sângerei	68 567	6459	0,09	0,11	46806	0,68	0,39	743	709	743 400	709 400	10,8	10,3	10,59	0,37	0,29	26	0,13
Soroca	67 899	12559	0,18	0,40	42922	0,63	0,35	846	822	845 900	821 700	12,5	12,1	12,28	0,42	0,39	21	0,03
Střed	731 543			x	562245	0,77	x	13 222	12 602	13 222 000	12 601 600	18,1	17,2	17,65	x	x		
Anenii Noi	62 399	13801	0,22	0,51	57492	0,92	0,58	1 568	1 515	1 567 900	1 514 500	25,1	24,3	24,70	0,65	0,58	6	0,06
Călăraşi	48 111	7166	0,15	0,28	41716	0,87	0,54	666	692	666 300	692 400	13,8	14,4	14,12	0,46	0,43	14	0,11
Criuleni	58 240	4384	0,08	0,05	43989	0,76	0,45	1 251	1 157	1 250 900	1 157 200	21,5	19,9	20,67	0,59	0,36	23	0,23
Dubăsari	25 305	3698	0,15	0,27	20598	0,81	0,50	592	498	591 500	497 700	23,4	19,7	21,52	0,60	0,46	13	0,14
Hânceşti	75 704	7722	0,10	0,13	46533	0,61	0,34	828	800	828 400	800 400	10,9	10,6	10,76	0,38	0,28	28	0,11
Ialoveni	75 369	8838	0,12	0,18	82004	1,09	0,72	2 413	2 219	2 412 500	2 219 100	32,0	29,4	30,73	0,74	0,55	8	0,26
Nisporeni	39 919	4181	0,10	0,14	32646	0,82	0,50	438	412	437 600	411 900	11,0	10,3	10,64	0,38	0,34	24	0,15
Orhei	82 408	14762	0,18	0,38	74292	0,90	0,57	1 802	1 721	1 802 200	1 720 600	21,9	20,9	21,37	0,60	0,52	9	0,10
Rezina	35 695	5603	0,16	0,31	26282	0,74	0,44	525	515	524 600	515 200	14,7	14,4	14,57	0,47	0,40	17	0,07
Străşeni	65 996	15856	0,24	0,57	29425	0,45	0,20	730	783	729 900	783 200	11,1	11,9	11,46	0,40	0,39	20	0,15
Şoldăneşti	30 452	1857	0,06	0,00	10353	0,34	0,12	173	174	173 200	173 900	5,7	5,7	5,70	0,20	0,11	34	0,08
Teleneşti	46 036	6221	0,14	0,24	34482	0,75	0,45	788	749	787 600	748 500	17,1	16,3	16,68	0,51	0,40	18	0,12
Ungheni	85 909	11838	0,14	0,24	62433	0,73	0,43	1 450	1 367	1 449 600	1 367 000	16,9	15,9	16,39	0,51	0,39	19	0,11
Jih	354 387			x	345829	0,98	x	6 856	6 856	6 855 500	6 855 800	19,3	19,3	19,35	x	x		
Basarabasca	16 794	2277	0,14	0,24	24110	1,44	1,00	357	352	356 600	351 800	21,2	20,9	21,09	0,60	0,61	5	0,31
Cahul	82 867	16954	0,20	0,46	76955	0,93	0,59	1 922	1 964	1 921 600	1 963 500	23,2	23,7	23,44	0,63	0,56	7	0,07
Cantemir	37 797	8396	0,22	0,51	28914	0,76	0,46	376	566	375 700	566 300	9,9	15,0	12,46	0,42	0,47	12	0,04
Căuşeni	66 797	8597	0,13	0,22	73188	1,10	0,73	1 419	1 308	1 419 400	1 307 500	21,2	19,6	20,41	0,58	0,51	10	0,21
Cimişlia	33 883	6864	0,20	0,45	43394	1,28	0,87	764	746	763 500	745 600	22,5	22,0	22,27	0,61	0,65	4	0,17
Leova	34 601	5130	0,20	0,44	19174	0,55	0,29	372	391	372 200	390 600	10,8	11,3	11,02	0,39	0,37	22	0,06
Ştefan Vodă	49 206	14918	0,10	0,14	53188	1,08	0,71	1 071	947	1 070 500	946 500	21,8	19,2	20,50	0,58	0,48	11	0,25
Taraclia	32 442	8122	0,46	1,00	26906	0,83	0,51	576	584	576 000	584 000	17,8	18,0	17,88	0,54	0,68	3	0,22
Găgăuzia	121 734	21569	0,07	0,02	123580	1,02	0,66	2 204	2 216	2 203 600	2 215 600	18,1	18,2	18,15	0,54	0,41	15	0,28

Min	16 794	1857	0,06	0,00	8104	0,20	0,00	144	159	144 400	159 300	3,5	3,9	3,7	0,00	0,08		
Max	677 453	245239	0,46	1,00	765756	1,44	1,00	35885	35710	35 884 900	35 710 300	52,97	52,71	52,84	1,00	0,90		
Průměr	74 395	15758	0,16	0,31	63996	0,76	0,46	1934	1892	1 933 886	1 892 077	16,69	16,24	16,46	0,48	0,42		
Směrodatná odchylka	105 720	39853,0	0,1	0,25	123015,0	0,28	0,23	5862,97	5830	5 862 974	5 830 490	9,45	8,68	9,03	0,18	0,18		
Medián	58 240	7 722	0,14	0,24	40 663	0,76	0,45	764	746	763 500	745 600	15	15	15	0,47	0,40		

Druhé nejvyšší max 0,37

	Počet rezidentů	Plocha bytového fondu v tisících m ² (2021)	Celková plocha bytového fondu na obyvatele (metry čtvereční na obyvatele) 2021	Index plochy na osobu	Tisíce metrů čtverečních nově kolaudovaných bytů v roce 2021	Nově kolaudovaných metrů čtverečních na obyvatele 2021	Index nově kolaudované plochy na osobu	Celkový počet obydlených domů a bytů 2014	Z toho kuchyně na pevná paliva 2014	Z toho kuchyně na ostatní paliva (jiná než elektřina/plyn/tuhá paliva) 2014	Procenta domácností s kuchyní jiná paliva než zemní plyn nebo elektřinu 2014	Index paliva v kuchyni	Index domů a obydlí	Pořadí výsledného indexu	
Celkem	2 603 813	90 003	34,57	0,36	899,5	0,35	0,58	996 965	43 230	7 738	5,11%	0,80	0,58		
Mun. Chișinău	677 453	22 146	32,69	0,26	680,3	1,00	1,00	209 676	439	115	0,26%	1,00	0,75	1	
Sever	718 696	25 439	35,40	x	57,4	0,08	x	308 291	12 921	3 957	5,5%	x	x		
mun. Bălți	98 158	3 176	32,36	0,24		8,8	0,09	0,29	39 315	117	105	0,56%	0,99	0,51	16
Briceni	54 589	1 961	35,92	0,43		8,7	0,16	0,39	26 780	942	89	3,85%	0,85	0,56	10
Donușeni	32 971	1 287	39,03	0,59		0,6	0,02	0,12	15 584	802	69	5,59%	0,78	0,50	17
Drochia	63 943	2 597	40,61	0,68		5,0	0,08	0,27	28 903	860	239	3,80%	0,86	0,60	4
Edineț	59 562	2 214	37,16	0,49		1,5	0,03	0,15	27 318	1 117	640	6,43%	0,75	0,46	22
Făleşti	69 279	2 234	32,24	0,23		12,4	0,18	0,42	27 765	1 809	815	9,45%	0,62	0,43	30
Florăști	65 718	2 288	34,81	0,37		4,1	0,06	0,24	28 874	1 696	508	7,63%	0,70	0,44	28
Glodeni	44 554	1 400	31,41	0,19		2,3	0,05	0,22	18 066	1 327	287	8,93%	0,65	0,35	32
Ocnitza	41 190	1 556	37,77	0,53		0,8	0,02	0,13	19 040	1 276	225	7,88%	0,69	0,45	24
Râșcani	52 266	2 072	39,63	0,62		5,8	0,11	0,33	21 285	1 004	314	6,19%	0,76	0,57	9
Sângerei	68 567	2 133	31,10	0,17		7,2	0,11	0,32	26 430	712	474	4,49%	0,83	0,44	26
Soroca	67 899	2 524	37,18	0,49		0,3	0,00	0,00	28 931	1 259	192	5,02%	0,81	0,43	29
Stred	731 543	24 981	34,15	x	104,3	0,14	x	293 291	25 249	2 730	9,5%	x	x		
Anenii Noi	62 399	2 114	33,87	0,32		8,9	0,14	0,37	24 595	558	85	2,61%	0,90	0,53	13
Călărași	48 111	1 846	38,38	0,56		5,0	0,10	0,31	21 504	2 829	145	13,83%	0,45	0,44	25
Criuleni	58 240	2 106	36,17	0,44		13,3	0,23	0,47	22 178	710	112	3,71%	0,86	0,59	5
Dubăsari	25 305	795	31,42	0,19		3,3	0,13	0,36	8 785	212	91	3,45%	0,87	0,47	21
Hâncești	75 704	2 803	37,02	0,49		15,3	0,20	0,44	32 309	3 500	451	12,23%	0,51	0,48	20
Ialoveni	75 369	2 624	34,82	0,37		19,9	0,26	0,51	27 484	977	173	4,18%	0,84	0,57	8
Nisporeni	39 919	1 509	37,79	0,53		4,5	0,11	0,33	17 276	2 696	220	16,88%	0,32	0,39	31
Orhei	82 408	2 766	33,57	0,30		10,6	0,13	0,35	33 226	2 087	301	7,19%	0,72	0,46	23
Rezina	35 695	995	27,86	0,00		1,0	0,03	0,15	14 366	2 385	122	17,45%	0,30	0,15	34
Strășeni	65 996	2 132	32,30	0,24		8,9	0,14	0,36	25 557	1 685	195	7,36%	0,71	0,44	27
Șoldănești	30 452	975	32,01	0,22		1,2	0,04	0,19	13 127	3 117	133	24,76%	0,00	0,14	35
Telenești	46 036	1 706	37,05	0,49		2,9	0,06	0,24	19 884	1 136	260	7,02%	0,72	0,48	19
Ungheni	85 909	2 611	30,39	0,13		9,6	0,11	0,33	33 000	3 357	442	11,51%	0,54	0,33	33
Jih	354 387	13 214	37,29	x	37,9	0,11	x	145 567	4 485	833	3,7%	x	x		
Basarabeasca	16 794	678	40,34	0,66		1,5	0,09	0,29	7 762	94	50	1,86%	0,94	0,63	3
Cahul	82 867	2 956	35,68	0,41		15,8	0,19	0,43	32 872	970	89	3,22%	0,88	0,58	7
Cantemir	37 797	1 518	40,17	0,65		1,5	0,04	0,19	15 532	916	147	6,84%	0,73	0,53	14
Căușeni	66 797	2 402	35,96	0,43		4,0	0,06	0,23	26 047	614	151	2,94%	0,89	0,52	15
Cimișlia	33 883	1 583	46,73	1,00		5,0	0,15	0,38	16 107	708	139	5,26%	0,80	0,73	2
Leova	34 601	1 281	37,02	0,49		3,6	0,10	0,31	15 181	573	117	4,55%	0,83	0,54	11
Ștefan Vodă	49 206	1 667	33,88	0,32		3,8	0,08	0,27	20 729	485	110	2,87%	0,89	0,49	18
Taraclia	32 442	1 128	34,78	0,37		2,7	0,08	0,28	11 337	125	30	1,37%	0,95	0,53	12
Găgăuzia	121 734	4 223	34,69	0,36		19,6	0,16	0,40	40 140	136	103	0,60%	0,99	0,58	6

Min	16 794	678	27,9	0,00	0	0,004	0,00	7 762	94	30	0,3%	0,00	0,14	
Max	677 453	22 146	46,7	1,00	680	1,004	1,00	209 676	3 500	815	24,8%	1,00	0,75	
Průměr	74 395	2 572	35,5	0,41	26	0,263	0,32	28 485	1 235	221	6,6%	0,74	0,49	
Směrodatná odchylna	105 720	3 436	3,6	0,19	112	0,162	0,16	32 076	937	175	5,2%	0,21	0,12	
Medián	58 240	2 106	35,7	0,41	5	0,103	0,31	24 595	970	147	5,3%	0,80	0,49	

	Počet rezidentů	Procenta dětí starších 3 let ve vzdělávacích institucích 2020	Procenta dětí starších 3 let ve vzdělávacích institucích 2021	Průměrné procento dětí starší 3 let ve vzdělávacích institucích v letech 2020 a 2021	Index základního vzdělání pouze min-max uprava (nezapočítan)	Index dětí od 3 let ve vzdělávacích institucích (useknutý dole)	Počet rezidentů do 14 let včetně	Celkem pedagogických pracovníků v primárním vzdělávání (nepoužito)	Z toho celkem pedagogických pracovníků v primárním vzdělávání s vyšším vzděláním	Počet dětí na pedagogické pracovníky s vyšším vzděláním	Index kvality vzdělání pedagogů na žáka	Metrů čtverečních učeben a laboratoří	Metrů čtverečních na děti do 14 let včetně	Index plochy tříd a laboratoří na žáka	Index základního vzdělání	Pořadí výsledného indexu
Celkem	2 603 813	92,2	90,1	91,15	0,59	0,77	501 822	12805	8 074	62,2	0,88	1539302	3,07	0,56	0,77	
Mun. Chişinău	677 453	93,7	90,7	92,20	0,69	0,83	134 327	3299	2 656	50,6	0,96	347161	2,58	0,38	0,79	7
Sever	718 696	91,5	90,3	90,90	x	x	126 653	3259	1 964	64,5	x	433775	3,62	x	x	
mun. Bălţi	98 158	92,8	91,6	92,20	0,69	0,83	20 116	517	449	44,8	1,00	43584	2,17	0,25	0,78	8
Briceni	54 589	93,3	94,6	93,95	0,87	0,90	8 645	249	129	67,0	0,85	31868	3,69	0,72	0,84	4
Donduşeni	32 971	91,8	89,3	90,55	0,53	0,73	5 325	136	73	72,9	0,80	20515	3,85	0,76	0,76	12
Drochia	63 943	85,5	85,0	85,25	0,00	0,30	10 673	346	193	55,3	0,93	36872	3,45	0,67	0,63	30
Edineţ	59 562	86,1	85,3	85,70	0,04	0,30	10 045	286	163	61,6	0,89	40104	3,99	0,79	0,63	29
Făleşti	69 279	94,0	93,0	93,50	0,82	0,90	12 942	302	169	76,6	0,77	45033	3,48	0,67	0,80	5
Floreşti	65 718	91,2	91,8	91,50	0,62	0,79	11 690	238	115	101,7	0,53	45702	3,91	0,77	0,68	26
Glodeni	44 554	93,2	90,0	91,60	0,63	0,79	7 896	186	109	72,4	0,81	27277	3,45	0,67	0,77	9
Ocnija	41 190	94,5	93,1	93,80	0,85	0,90	5 523	138	87	63,5	0,87	28024	5,07	1,00	0,91	1
Râşcani	52 266	89,2	86,9	88,05	0,28	0,53	8 738	219	139	62,9	0,88	31496	3,60	0,70	0,70	24
Sângerei	68 567	91,9	89,6	90,75	0,55	0,74	13 637	296	150	90,9	0,64	41184	3,02	0,54	0,66	27
Soroca	67 899	95,9	93,3	94,60	0,93	0,90	11 423	346	188	60,8	0,89	42116	3,69	0,72	0,86	3
Střed	731 543	92,7	90,7	91,70	x	x	148 537	3554	2 021	73,5	x	440726	3,05	x	x	
Anenii Noi	62 399	93,3	90,0	91,65	0,64	0,80	11 704	266	182	64,3	0,87	32698	2,79	0,46	0,76	14
Călăraşi	48 111	92,2	90,1	91,15	0,59	0,77	9 679	225	123	78,7	0,75	34730	3,59	0,70	0,75	16
Criuleni	58 240	92,9	89,2	91,05	0,58	0,76	12 182	280	167	72,9	0,80	34080	2,80	0,47	0,72	23
Dubăsari	25 305	91,3	86,8	89,05	0,38	0,61	4 794	138	97	49,4	0,97	14610	3,05	0,55	0,74	17
Hânceşti	75 704	94,3	92,3	93,30	0,80	0,89	15 261	297	134	113,9	0,35	46743	3,06	0,56	0,61	31
Ialoveni	75 369	89,3	90,8	90,05	0,48	0,69	16 771	385	250	67,1	0,85	41941	2,50	0,34	0,68	25
Nisporeni	39 919	97,1	93,4	95,25	1,00	0,90	8 226	176	84	97,9	0,57	31613	3,84	0,76	0,74	19
Orhei	82 408	94,9	93,2	94,05	0,88	0,90	16 975	404	188	90,3	0,65	48796	2,87	0,49	0,72	22
Rezina	35 695	94,2	89,0	91,60	0,63	0,79	6 529	195	86	75,9	0,78	20240	3,10	0,57	0,74	18
Străşeni	65 996	88,8	88,1	88,45	0,32	0,56	13 858	383	264	52,5	0,95	32958	2,38	0,27	0,66	28
Şoldăneşti	30 452	91,9	90,8	91,35	0,61	0,78	5 964	164	81	73,6	0,80	19363	3,25	0,61	0,75	15
Teleneşti	46 036	96,5	94,1	95,30	1,00	0,90	8 996	245	120	75,0	0,79	30167	3,35	0,64	0,80	6
Ungheni	85 909	92,4	89,6	91,00	0,57	0,76	17 598	396	245	71,8	0,81	52787	3,00	0,54	0,73	20
Jih	354 387	89,6	87,6	88,60	x	x	67 421	1864	943	71,5	x	249320	3,73	x	x	
Basarabeasca	16 794	91,1	87,7	89,40	0,41	0,64	2 874	88	48	59,9	0,90	10918	3,80	0,75	0,77	11
Cahul	82 867	87,7	83,6	85,65	0,04	0,30	15 931	477	201	79,3	0,75	64355	4,04	0,80	0,58	34
Cantemir	37 797	87,0	86,2	86,60	0,13	0,37	8 047	235	92	87,5	0,68	31688	3,94	0,78	0,57	35
Căuşeni	66 797	91,6	89,9	90,75	0,55	0,74	12 731	308	205	62,1	0,88	39208	3,08	0,56	0,76	13
Cimişlia	33 883	90,4	92,0	91,20	0,59	0,77	6 037	163	75	80,5	0,74	25719	4,26	0,85	0,77	10
Leova	34 601	94,2	93,8	94,00	0,87	0,90	6 916	144	56	123,5	0,20	25329	3,66	0,72	0,58	33
Ştefan Vodă	49 206	85,7	84,8	85,25	0,00	0,30	9 237	279	154	60,0	0,90	31122	3,37	0,64	0,61	32
Taraclia	32 442	96,9	90,5	93,70	0,84	0,90	5 648	170	112	50,4	0,96	20981	3,71	0,73	0,89	2
Găgăuzia	121 734	91,5	88,5	90,00	0,47	0,69	24 884	829	490	50,8	0,96	62460	2,51	0,34	0,73	21
Min	16 794	85,5	83,6	85,3	0,00	0,30	2 874	88	48	44,8	0,20	10 918	2,17	0,25	0,57	
Max	677 453	97,1	94,6	95,3	1,00	0,90	134 327	3 299	2 656	123,5	1,00	347 161	5,07	1,00	0,91	
Průměr	74 395	92,0	90,0	91,0	0,57	0,72	14 338	366	231	71,9	0,79	43 813	3,37	0,62	0,73	
Směrodatná odchylka	105 720	3	2,8	2,8	0,28	0,19	21 114	521	426	18	0,17	53 374	0,60	0,17	0,08	
Medián	58 240	92	90,0	91,2	0,59	0,77	10 045	266	139	72	0,81	32 958	3,45	0,67	0,74	

Region	Celkem smrtí v důsledku všech příčin		Smrt v důsledku kardiovaskulární choroby		Osob starších 65 let v roce 2020	Počet obyvatel starší 65 let na jednu událost smrti v důsledku kardiovaskulární choroby (průměr za roky 2019 a 2020)	Index kardiovaskulárních chorob	Smrt v důsledku nemoci dýchací soustavy		Osob starších 65 let v roce 2020	Počet obyvatel starších 65 let na jednu událost smrti v důsledku nemoci dýchací soustavy (průměry 2019 a 2020)	Index chorob dýchací soustavy	Počet rezidentů	Nemocnost obyvatelstva obecná prevalence v tisících případech		Průměrný počet rezidentů na obecnou prevalenci nemoci (za roky 2020 a 2021)	Index celkové nemocnosti obyvatelstva	Index zdraví	Pořadí výsledného indexu
	2019	2020	2019	2020				2019	2020					2020	2021				
Celkem	36 411	40 656	21 512	22 872	542535	24,45	0,45	1 593	1 638	542535	335,83	0,46	2 603 813	2 719,2	2931,3	0,92	0,39	0,43	
Mun. Chișinău	6 071	7 766	3 374	4 006	116 482	31,57	1,00	201	285	116 482	479,35	0,63	677 453	757,9	890,8	0,82	0,20	0,61	3
Sever	11 656	12 928	7 425	7 829	168 074	22,04	x	514	526	168 074	323,22	x	718 696	688,7	726,3	1,02	x	x	
mun. Bălți	1 282	1 488	667	756	19 115	26,87	0,64	52	57	19 115	350,73	0,48	98 158	88,1	110,6	0,99	0,52	0,54	13
Briceni	1 004	1 139	672	728	14 683	20,98	0,19	70	70	14 683	209,76	0,22	54 589	49,8	53,1	1,06	0,65	0,35	26
Dondușeni	636	679	450	441	8 804	19,76	0,09	26	37	8 804	279,49	0,37	32 971	27,4	26,6	1,22	0,96	0,48	16
Drochia	1 110	1 245	683	723	16 531	23,51	0,38	58	54	16 531	295,20	0,40	63 943	60,5	64,0	1,03	0,59	0,46	18
Edineț	1 040	1 163	726	732	15 666	21,49	0,23	43	34	15 666	406,91	0,55	59 562	58,9	60,6	1,00	0,53	0,44	19
Fălești	1 072	1 164	685	722	14 875	21,14	0,20	54	47	14 875	294,55	0,40	69 279	62,8	65,1	1,08	0,70	0,43	20
Florești	1 081	1 240	670	768	14 986	20,84	0,18	43	50	14 986	322,28	0,44	65 718	68,5	71,5	0,94	0,42	0,35	27
Glodeni	751	825	508	464	10 309	21,21	0,20	32	29	10 309	338,00	0,46	44 554	50,3	50,2	0,89	0,33	0,33	29
Ocnîța	657	769	430	488	10 663	23,23	0,36	22	37	10 663	361,46	0,49	41 190	36,0	35,0	1,16	0,84	0,57	9
Râșcani	944	955	600	579	12 669	21,49	0,23	45	44	12 669	284,70	0,38	52 266	54,8	53,5	0,97	0,47	0,36	25
Sângerei	952	1 008	617	628	14 174	22,77	0,32	16	22	14 174	746,00	0,86	68 567	64,7	67,1	1,04	0,62	0,60	4
Soroca	1 127	1 253	717	800	15 599	20,57	0,16	53	45	15 599	318,35	0,43	67 899	67,0	69,0	1,00	0,54	0,38	23
Șted	11 443	12 142	6 557	6 773	152 550	22,89	x	527	509	152 550	294,50	x	731 543	761,0	793,4	0,94	x	x	
Anenii Noi	883	967	452	520	13 923	28,65	0,78	39	42	13 923	343,78	0,47	62 399	73,4	78,6	0,82	0,20	0,48	15
Călărași	896	921	516	548	10 917	20,52	0,15	44	32	10 917	287,29	0,38	48 111	66,8	65,8	0,73	0,02	0,18	35
Criuleni	768	863	457	470	11 113	23,98	0,42	31	37	11 113	326,85	0,45	58 240	50,1	51,0	1,15	0,83	0,56	10
Dubăsari	329	386	199	224	5 075	24,00	0,42	15	14	5 075	350,00	0,48	25 305	17,1	17,6	1,46	1,00	0,63	2
Hâncești	1 426	1 411	887	826	17 521	20,46	0,15	35	31	17 521	530,94	0,68	75 704	81,4	87,5	0,90	0,34	0,39	22
Ialoveni	1 001	1 036	555	571	14 097	25,04	0,50	35	26	14 097	462,20	0,61	75 369	67,1	79,2	1,03	0,60	0,57	8
Nisporeni	674	718	348	385	8 932	24,37	0,45	50	44	8 932	190,04	0,15	39 919	33,6	32,3	1,21	0,94	0,51	14
Orhei	1 433	1 553	793	847	17 341	21,15	0,20	66	64	17 341	266,78	0,35	82 408	75,7	78,6	1,07	0,67	0,41	21
Rezina	614	596	356	341	7 322	21,01	0,19	42	43	7 322	172,28	0,00	35 695	37,8	39,5	0,92	0,40	0,20	34
Strășeni	986	1 015	565	570	14 042	24,74	0,48	40	41	14 042	346,72	0,47	65 996	66,0	71,1	0,96	0,47	0,47	17
Șoldănești	521	589	320	340	6 120	18,55	0,00	18	21	6 120	313,85	0,43	30 452	30,8	30,1	1,00	0,54	0,32	30
Telenești	753	804	450	463	10 140	22,21	0,28	34	29	10 140	321,90	0,44	46 036	50,5	49,0	0,93	0,40	0,37	24
Ungheni	1 159	1 283	659	668	16 007	24,13	0,43	78	85	16 007	196,40	0,18	85 909	110,7	113,0	0,77	0,10	0,23	32
Jih	5 745	6 048	3 306	3 322	79 648	24,03	x	269	234	79 648	316,69	x	354 387	354,3	358,9	0,99	x	x	
a	273	330	169	184	4 379	24,81	0,48	7	2	4 379	973,11	1,00	16 794	19,5	19,6	0,86	0,27	0,58	7
Cahul	1 175	1 322	636	663	18 094	27,86	0,72	66	86	18 094	238,08	0,29	82 867	77,6	77,4	1,07	0,67	0,56	11
Cantemir	613	619	316	334	7 655	23,55	0,38	42	32	7 655	206,89	0,21	37 797	51,8	53,8	0,72	0,00	0,20	33
Căușeni	1 020	1 050	575	607	14 534	24,59	0,46	42	35	14 534	377,51	0,51	66 797	59,3	58,0	1,14	0,80	0,59	6
Cimișlia	707	759	407	394	8 981	22,42	0,30	39	19	8 981	309,69	0,42	33 883	42,1	45,0	0,78	0,12	0,28	31
Leova	630	623	379	340	7 437	20,69	0,16	22	23	7 437	330,53	0,45	34 601	37,0	38,6	0,92	0,38	0,33	28
Ștefan Vodă	854	853	527	523	11 183	21,30	0,21	33	27	11 183	372,77	0,51	49 206	40,9	40,4	1,21	0,94	0,55	12
Taraclia	473	492	297	277	7 385	25,73	0,55	18	10	7 385	527,50	0,68	32 442	26,1	26,1	1,24	1,00	0,74	1
Găgăuzia	1 496	1 772	833	919	25 781	29,43	0,84	78	81	25 781	324,29	0,44	121 734	122,1	124,0	0,99	0,52	0,60	5
Minimum	273	330	169	184	4 379	18,55	0,00	7	2	4 379	172	0,00	16 794	17,1	17,6	0,72	0,00	0,18	
Maximum	6 071	7 766	3 374	4 006	116 482	31,57	1,00	201	285	116 482	973	1,00	677 453	757,9	890,8	1,46	1,00	0,74	
Průměr	1 040	1 162	614	653	15 501	23,27	0,36	45	47	15 501	356	0,45	74 395	76,7	82,7	1,00	0,53	0,45	
Směrodatná odchylna	911	1 180	503	604	17 887	2,90	0,22	32	45	17 887	152,03	0,18	105 720	119,0	140,84	0,16	0,28	0,14	
Medián	944	967	555	570	13 923	22,77	0,32	42	37	13 923	324,29	0,44	58 240	58,9	58,05	1,00	0,53	0,46	
								Uměle stanovené maximum			950,11		Uměle stanovené maximum			1,24			

	Počet rezidentů	Počet osobních počítačů u právnických osob s přístupem k internetu 2020	Počet obyvatel na jeden osobní počítač s přístupem k internetu u právnických osob 2020	Index počtu obyvatel na jeden osobní počítač s přístupem k internetu u právnických osob	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	Počet zaměstnanců používající počítače pro pracovní účely	Procento ekonomicky aktivního obyvatelstva využívající počítače při práci jako zaměstnanci	Index zaměstnanců využívající při práci počítače	Rychlost mobilního internetu v Mb/s u všech poskytovatelů	Index internetu	Index informační a komunikační	Pořadí výsledného indexu
Celkem	2 603 813	215 983	12,06	0,81	1 543 159	246 650	16,0% průměr	0,59	19,69 průměr	0,38	0,59	
Mun. Chișinău	677 453	133 062	5,09	1,00	422 172	156 087	36,97%	1,00	35,28	1,00	1,00	1
Sever	718 696	31 842	22,57 průměr	x	422 487	36 603	8,7% průměr	x	19,51 průměr	x	x	
mun. Bălți	98 158	10 852	9,05	0,89	58 873	14 844	25,21%	0,80	25,41	0,60	0,76	2
Briceni	54 589	1 331	41,01	0,00	31 424	2 362	7,52%	0,29	21,36	0,44	0,24	27
Dondușeni	32 971	1 135	29,05	0,33	19 056	1 081	5,67%	0,16	30,83	0,82	0,44	7
Drochia	63 943	2 582	24,76	0,45	36 636	2 364	6,45%	0,22	15,39	0,20	0,29	24
Edineț	59 562	2 251	26,46	0,41	33 909	2 433	7,18%	0,27	16,21	0,24	0,30	22
Făleşti	69 279	2 370	29,23	0,33	41 123	2 134	5,19%	0,10	17,49	0,29	0,24	29
Florești	65 718	2 132	30,82	0,28	38 841	2 545	6,55%	0,23	20,41	0,40	0,31	21
Glodeni	44 554	1 377	32,36	0,24	26 297	1 315	5,00%	0,06	20,73	0,42	0,24	28
Ocnitza	41 190	1 234	33,38	0,21	24 972	1 215	4,87%	0,00	14,85	0,18	0,13	34
Râșcani	52 266	1 675	31,20	0,27	30 603	1 554	5,08%	0,08	15,44	0,20	0,19	33
Sângerei	68 567	2 321	29,54	0,32	40 268	2 018	5,01%	0,07	16,54	0,25	0,21	30
Soroca	67 899	2 582	26,30	0,41	40 485	2 738	6,76%	0,24	19,46	0,37	0,34	19
Střed	731 543	30 408	24,06 průměr	x	424 509	33 113	7,8% průměr	x	17,73 průměr	x	x	
Anenii Noi	62 399	2 954	21,12	0,55	36 272	3 005	8,28%	0,33	19,44	0,37	0,42	11
Călărași	48 111	1 816	26,49	0,40	27 212	1 800	6,61%	0,23	14,70	0,18	0,27	26
Criuleni	58 240	2 373	24,54	0,46	34 411	2 344	6,81%	0,25	21,16	0,43	0,38	13
Dubăsari	25 305	914	27,69	0,37	15 079	908	6,02%	0,19	10,33	0,00	0,19	32
Hâncești	75 704	3 301	22,93	0,50	42 451	3 271	7,71%	0,30	15,85	0,22	0,34	18
Ialoveni	75 369	3 505	21,50	0,54	43 673	3 775	8,64%	0,34	22,99	0,51	0,46	5
Nisporeni	39 919	1 663	24,00	0,47	22 501	1 563	6,95%	0,25	18,00	0,31	0,35	16
Orhei	82 408	3 830	21,52	0,54	47 593	6 258	13,15%	0,51	16,11	0,23	0,43	9
Rezina	35 695	1 590	22,45	0,52	21 547	1 597	7,41%	0,28	22,58	0,49	0,43	8
Strășeni	65 996	2 350	28,08	0,36	37 379	2 124	5,68%	0,16	23,99	0,55	0,36	15
Șoldănești	30 452	867	35,12	0,16	18 267	1 044	5,72%	0,16	10,69	0,01	0,11	35
Telenești	46 036	1 553	29,64	0,32	26 435	1 499	5,67%	0,16	13,94	0,14	0,21	31
Ungheni	85 909	3 692	23,27	0,49	51 689	3 925	7,59%	0,29	20,67	0,41	0,40	12
Jih	354 387	14 436	24,55 průměr	x	204 251	14 440	7,1% průměr	x	20,38 průměr	x	x	
Basarabeasca	16 794	698	24,06	0,47	9 421	663	7,04%	0,26	26,99	0,67	0,47	4
Cahul	82 867	4 165	19,90	0,59	47 985	3 571	7,44%	0,28	16,97	0,27	0,38	14
Cantemir	37 797	1 706	22,16	0,52	21 741	1 480	6,81%	0,25	24,18	0,56	0,44	6
Căușeni	66 797	2 158	30,95	0,28	38 945	2 360	6,06%	0,19	20,44	0,41	0,29	23
Cimișlia	33 883	1 484	22,83	0,51	18 624	1 747	9,38%	0,37	20,05	0,39	0,42	10
Leova	34 601	1 388	24,93	0,45	19 938	1 345	6,75%	0,24	14,78	0,18	0,29	25
Ștefan Vodă	49 206	1 501	32,78	0,23	28 356	1 863	6,57%	0,23	24,48	0,57	0,34	17
Taraclia	32 442	1 336	24,28	0,47	19 241	1 411	7,33%	0,28	15,18	0,19	0,41	20
Găgăuzia	121 734	6 235	19,52	0,60	69 740	6 407	9,19%	0,37	26,23	0,64	0,53	3
Min	16 794	698	5,1	0,00	9 421	663	4,9%	0,00	10	0,00	0,11	
Max	677 453	133 062	41,0	1,00	422 172	156 087	37,0%	1,00	35	1,00	1,00	
Průměr	74 395	6 171	25,7	0,43	44 090	7 047	8,3%	0,27	20	0,38	0,36	
Směrodatná odchylka	105 720	21 837	6,6	0,18	66 093	25 677	6,0%	0,18	5	0,21	0,16	
Medián	58 240	2 132	24,9	0,45	33 909	2 124	6,8%	0,25	19	0,37	0,34	

Region	Tuhé znečišťující látky vypuštěné do ovzduší ze stacionárních zdrojů ekonomických subjektů v tunách 2021	Počet km čtverečních regionu	Tuhých znečišťujících látek (kilogram) na kilometr čtvereční regionu	Index znečišťujících látek	Počet rezidentů 2022	Komunální odpad sebraný od populace, institucí a podniků v tisících kubických metrech (roky 2020 a 2021)	Průměr komunálního odpadu v tisících kubických metrech za roky 2020 a 2021	Kubických metrů odpadu za roky 2020 a 2021 na obyvatele	Index odpadu	Existence toxického odpadu na konci roku 2019 (tuny)	Logaritmus obyvatel na tunu toxického odpadu	Index toxického odpadu.	Index environmentální	Pořadí výsledného indexu
Celkem	2 202	31 341	70,26	0,75	2 603 813	3 336,3	3 311,4	3 323,85	0,78	0,90	10 483,8	2,40	0,20	0,62
Mun. Chișinău	206	572	360,74	0,00	677 453	1 945,2	1 850,0	1 897,60	0,36	1,00	3 549,8	2,28	0,17	0,39
Sever	879	9 530	92,25	x	718 696	502,4	491,5	496,95	1,45	x	2 890,4	x	x	
mun. Bălți	116	72	1 604	0,00	98 158	109,6	99,8	104,70	0,94	0,87	2 876,6	1,53	0,00	0,29
Briceni	96	814	118	0,59	54 589	34,1	36,2	35,15	1,55	0,73	0,1	5,74	0,98	0,77
Donușeni	10	645	15	0,95	32 971	49,4	39,1	44,25	0,75	0,91	9,9	3,52	0,46	0,77
Drochia	14	1 000	14	0,95	63 943	46,1	48,9	47,50	1,35	0,78	0,1	5,81	0,99	0,91
Edineț	18	933	19	0,93	59 562	41,2	46,7	43,95	1,36	0,77	0,7	4,93	0,79	0,83
Făleşti	88	1 073	82	0,71	69 279	41,9	45,4	43,65	1,59	0,72	0,7	5,00	0,80	0,75
Florești	56	1 108	51	0,82	65 718	39,5	40,2	39,85	1,65	0,71	0,1	5,82	1,00	0,84
Glodeni	111	754	147	0,50	44 554	12,2	13,0	12,60	3,54	0,28	0,7	4,80	0,76	0,51
Ocnii	47	597	79	0,72	41 190	22,9	29,5	26,20	1,57	0,72	0,7	4,77	0,75	0,73
Râșcani	129	936	138	0,53	52 266	49,2	34,0	41,60	1,26	0,80	0,1	5,72	0,97	0,76
Sângerei	24	1 000	24	0,91	68 567	12,7	16,1	14,40	4,76	0,00	0,1	5,84	1,00	0,64
Soroca	170	598	285	0,13	67 899	43,5	42,6	43,05	1,58	0,72	1,1	4,79	0,76	0,54
Střed	780	13 300	58,66	x	731 543	491,9	504,7	498,30	1,47	x	2 236,8	x	x	
Anenii Noi	120	892	134,64	0,54	62 399	33,9	42,6	38,25	1,63	0,71	52,8	3,07	0,36	0,54
Călărași	28	870	31,84	0,89	48 111	20,1	19,9	20,00	2,41	0,53	67,0	2,86	0,31	0,58
Criuleni	70	688	102,03	0,64	58 240	33,0	42,1	37,55	1,55	0,73	2,3	4,40	0,67	0,68
Dubăsari	0	302	0,33	1,00	25 305	11,5	17,0	14,25	1,78	0,68	0,1	5,40	0,90	0,86
Hâncești	184	1 483	124,24	0,57	75 704	50,4	53,7	52,05	1,45	0,75	103,7	2,86	0,31	0,54
Ialoveni	19	783	24,78	0,91	75 369	88,2	58,6	73,40	1,03	0,85	1 472,0	1,71	0,04	0,60
Nisporeni	15	629	24,48	0,91	39 919	14,3	30,0	22,15	1,80	0,67	61,2	2,81	0,30	0,63
Orhei	76	1 228	62,21	0,78	82 408	75,6	75,0	75,30	1,09	0,83	364,2	2,35	0,19	0,60
Rezina	132	622	211,80	0,31	35 695	20,0	22,3	21,15	1,69	0,70	0,1	5,55	0,93	0,65
Strășeni	61	1 043	58,39	0,79	65 996	54,6	49,9	52,25	1,26	0,79	7,6	3,94	0,56	0,72
Șoldănești	3	998	2,61	0,99	30 452	22,4	18,2	20,30	1,50	0,74	0,1	5,48	0,92	0,88
Telenești	2	849	2,36	0,99	46 036	31,5	34,1	32,80	1,40	0,76	101,2	2,66	0,26	0,67
Ungheni	69	2 913	23,82	0,91	85 909	36,5	41,2	38,85	2,21	0,58	4,8	4,25	0,63	0,71
Jih	252	6 857	36,78	x	354 387	185,7	235,4	210,55	1,68	x	1 732,1	x	x	
a	22	295	74,02	0,74	16 794	8,2	22,7	15,45	1,09	0,83	38,3	2,64	0,26	0,61
Cahul	27	1 545	17,61	0,94	82 867	52,3	63,5	57,90	1,43	0,76	243,0	2,53	0,23	0,64
Cantemir	16	754	21,63	0,92	37 797	8,4	12,0	10,20	3,71	0,24	0,1	5,58	0,94	0,70
Căușeni	39	1 163	33,62	0,88	66 797	51,2	60,8	56,00	1,19	0,81	1 053,2	1,80	0,06	0,58
Cimișlia	45	923	48,76	0,83	33 883	13,2	13,0	13,10	2,59	0,49	63,9	2,72	0,28	0,53
Leova	52	775	66,97	0,76	34 601	15,4	16,8	16,10	2,15	0,59	161,7	2,33	0,19	0,51
Ștefan Vodă	28	729	38,00	0,86	49 206	11,9	16,5	14,20	3,47	0,29	0,1	5,69	0,97	0,71
Taraclia	23	674	34,42	0,88	32 442	24,7	30,0	27,35	1,19	0,81	172,0	2,28	0,17	0,62
Găgăuzia	84	1 083	77,84	0,72	121 734	211,0	229,8	220,40	0,55	0,96	74,7	3,21	0,39	0,69

Minimum	0	72	0,3	0,00	16 794	8	12	10	0,36	0,00	0	1,53	0,00	0,29
Maximum	206	2 913	1 604,2	1,00	677 453	1 945	1 850	1 898	4,76	1,00	3 550	5,84	1,00	0,91
Průměr	63	895	118,7	0,73	74 395	95	95	95	1,73	0,69	300	3,91	0,55	0,66
Směrodatná odchylka	54	456	266	0,27	105 720	319	303	311	0,91	0,21	780	1,44	0,33	0,13
Medián	47	849	51	0,82	58 240	34	39	38	1,55	0,73	8	3,94	0,56	0,65

	Procento účasti ve volbách do parlamentu 2021	Index volební účasti	Procenta voličů volících pro-evropskou stranu PAS	Procenta voličů volících pro-ruskou stranu BECS	Procenta voličů volících pro-ruskou a populistickou stranu SOR	Procenta voličů volících pro-ruských/populistických politických stran (BECS+SOR)	Sub-index voličů pro-západních stran	Inverzní sub-index voličů pro-ruských stran	Index politicky prozápadní.	Rozvodovost na 1000 obyvatel 2019	Rozvodovost na 1000 obyvatel 2020	Rozvodovost na 1000 obyvatel 2021	Půměrná rozvodovost na tisíc obyvatel za roky 2019 až 2021	Index rozvodovosti	Index osobních práv	Pořadí výsledného indexu
Mun. Chişinău	47,68	0,91	56,77	28,40	3,63	32,03	0,78	0,74	0,81	4,1	3,5	3,7	3,77	0,38	0,70	5
Sever		x					x	x	x	3,4	3,0	3,5	3,30	x	x	
mun. Bălţi	42,82	0,50	27,34	40,17	3,89	44,06	0,34	0,57	0,47	4,9	4,2	5,0	4,70	0,52	0,50	19
Briceni	41,29	0,37	25,49	50,77	8,82	59,59	0,32	0,36	0,35	3,2	2,5	3,0	2,90	0,25	0,32	31
Donduşeni	48,19	0,95	25,90	50,70	7,59	58,29	0,32	0,38	0,55	3,3	3,5	3,8	3,53	0,35	0,62	7
Drochia	42,19	0,45	39,02	34,88	7,52	42,40	0,52	0,60	0,52	3,9	3,2	3,3	3,47	0,34	0,43	25
Edineţ	44,12	0,61	29,20	47,11	7,94	55,05	0,37	0,42	0,47	3,0	3,5	3,6	3,37	0,32	0,47	22
Făleşti	43,66	0,57	36,53	31,77	6,41	38,18	0,48	0,65	0,57	2,7	2,4	2,9	2,67	0,22	0,45	23
Floreşti	43,47	0,55	41,07	35,09	8,72	43,81	0,55	0,58	0,56	4,0	3,0	3,0	3,33	0,32	0,48	20
Glodeni	42,56	0,48	33,08	34,02	7,85	41,87	0,43	0,60	0,50	3,1	2,7	3,4	3,07	0,28	0,42	26
Ocniţa	48,80	1,00	19,17	59,55	8,22	67,77	0,22	0,25	0,49	2,5	2,3	3,0	2,60	0,21	0,57	12
Râşcani	46,26	0,79	32,01	41,67	5,28	46,95	0,41	0,53	0,58	3,2	2,8	3,0	3,00	0,27	0,54	15
Sângerei	41,37	0,38	46,15	28,89	7,98	36,87	0,62	0,67	0,56	2,6	2,1	2,7	2,47	0,19	0,37	29
Soroca	45,11	0,69	40,03	38,65	6,05	44,70	0,53	0,56	0,60	3,5	3,3	3,9	3,57	0,35	0,55	14
Střed		x					x	x	x	4,7	3,6	4,3	4,20	x	x	
Anenii Noi	42,68	0,49	50,17	29,51	5,67	35,18	0,68	0,69	0,62	9,0	6,6	8,0	7,87	1,00	0,70	4
Călăraşi	42,45	0,47	60,76	19,10	4,89	23,99	0,84	0,85	0,72	4,2	3,0	4,5	3,90	0,40	0,53	16
Criuleni	48,74	0,99	65,87	15,64	6,45	22,09	0,91	0,87	0,93	3,2	3,2	3,2	3,20	0,30	0,74	2
Dubăsari	43,85	0,59	45,16	33,08	7,42	40,50	0,61	0,62	0,60	6,5	4,3	5,4	5,40	0,63	0,61	8
Hânceşti	39,94	0,26	63,87	16,90	3,09	19,99	0,88	0,90	0,68	4,4	3,4	4,0	3,93	0,41	0,45	24
Ialoveni	47,58	0,90	71,80	10,05	2,58	12,63	1,00	1,00	0,97	4,1	2,2	4,1	3,47	0,34	0,73	3
Nisporeni	40,58	0,31	65,95	14,49	3,22	17,71	0,91	0,93	0,72	1,3	0,9	1,6	1,27	0,01	0,34	30
Orhei	46,66	0,82	46,70	8,97	36,98	45,95	0,63	0,55	0,67	4,2	4,3	4,3	4,27	0,46	0,65	6
Rezina	47,56	0,90	48,66	26,27	11,23	37,50	0,66	0,66	0,74	9,1	5,2	5,8	6,70	0,82	0,82	1
Străşeni	44,10	0,61	67,55	15,48	3,03	18,51	0,94	0,92	0,82	4,2	3,1	3,5	3,60	0,36	0,59	9
Şoldăneşti	45,72	0,74	40,64	28,79	10,43	39,22	0,54	0,64	0,64	2,2	2,1	2,8	2,37	0,17	0,52	17
Teleneşti	44,37	0,63	59,59	13,01	9,34	22,35	0,82	0,87	0,77	2,8	3,0	3,6	3,13	0,29	0,56	13
Ungheni	43,61	0,56	50,80	28,29	4,53	32,82	0,69	0,73	0,66	5,4	4,2	4,2	4,60	0,51	0,58	10
Jih		x					x	x	x	4,1	3,5	4,0	3,87	x	x	
Basarabasca	37,34	0,04	40,76	35,31	7,57	42,88	0,54	0,59	0,39	1,4	1,0	1,3	1,23	0,00	0,14	34
Cahul	39,71	0,24	53,55	29,63	4,15	33,78	0,73	0,71	0,56	4,1	3,4	4,0	3,83	0,39	0,40	27
Cantemir	37,65	0,07	55,82	22,11	5,01	27,12	0,76	0,80	0,54	2,6	2,5	2,8	2,63	0,21	0,27	33
Căuşeni	42,30	0,46	52,99	26,52	5,18	31,70	0,72	0,74	0,64	5,1	5,0	5,9	5,33	0,62	0,57	11
Cimişlia	39,24	0,20	56,19	24,59	4,22	28,81	0,77	0,78	0,58	7,1	4,4	4,9	5,47	0,64	0,47	21
Leova	41,03	0,35	54,26	24,76	5,06	29,82	0,74	0,77	0,62	2,8	2,1	2,6	2,50	0,19	0,39	28
Ştefan Vodă	41,63	0,40	54,11	25,09	3,89	28,98	0,74	0,78	0,64	4,6	4,2	4,4	4,40	0,48	0,50	18
Taraclia	42,30	0,46	6,52	58,05	28,24	86,29	0,04	0,00	0,16	2,8	2,5	2,6	2,63	0,21	0,28	32
Găgăuzia	36,87	0,00	4,14	80,75	4,86	85,61	0,00	0,01	0,00	2,8	2,5	3,1	2,80	0,24	0,08	35
Min	36,87	0,00	4,14	8,97	2,58	12,63	0,00	0,00	0,00	1,30	0,90	1,30	1,23	0,00	0,08	
Max	48,80	1,00	71,80	80,75	36,98	86,29	1,00	1,00	0,97	9,10	6,60	8,00	7,87	1,00	0,82	
Průměr	43,24	0,53	44,79	31,66	7,63	39,29	0,60	0,64	0,59	3,94	3,20	3,74	3,63	0,36	0,50	
Směrodatná odchylka	3,16	0,26	16,30	15,09	6,60	16,78	0,24	0,23	0,18	1,75	1,13	1,25	1,33	0,20	0,16	
Medián	42,82	0,50	46,70	28,89	6,05	37,50	0,63	0,66	0,60	3,50	3,10	3,60	3,47	0,34	0,50	

	Počet rezidentů	Počet žen starších 65 let v regionu	Počet zaměstnaných důchodců žen 2022	Zaměstnaných žen starších 65 let na koeficient procenta žen starší 65 let v populaci	Index pracujících žen nad 65 let	Počet žen ve věku mezi 20 - 64 žijící v městské oblasti 2019	Počet žen ve věku mezi 20 - 64 žijící ve venkovské oblasti 2019	Počet žen ve věku mezi 20 - 64 žijící v městské oblasti 2020	Počet žen ve věku mezi 20 - 64 žijící ve venkovské oblasti 2020	Počet žen ve věku mezi 20 - 64 žijící v městské oblasti 2021	Počet žen ve věku mezi 20 - 64 žijící ve venkovské oblasti 2021	Průměrný počet žen ve věku mezi 20 - 64 žijící v městské oblasti 2019-2021	Průměrný počet žen ve věku mezi 20 - 64 žijící ve venkovské oblasti 2019-2021	Poměr ekonomicky aktivních žen žijících ve městech vs ve vesnicích	Index urbanizace žen v ekonomicky aktivním věku	Přepraveno pasažerů v tisících 2019	Přepraveno pasažerů v tisících 2020	Přepraveno pasažerů v tisících 2021	Průměr přepravených pasažerů na obyvatele z let 2019 až 2021	Index přepravy pasažerů	Index svobody volby	Pořadí průměru indikátorů
Celkem	2 603 813	245 672	93 843	0,38	0,55	378 158	473 369	374 817	461 581	373 539	452 616	375 505	462 522	0,81	0,74	100 108	54 240	59 257	27,35	0,46	0,58	
Mun. Chişinău	677 453	54 692	31 625	0,58	0,00	213 782	21 964	213 365	21 778	214 045	21 689	213 731	21 810	1,50	1,00	56 728	29 083	30 217	57,09	1,00	0,67	2
Sever	718 696	76 614	23 611	0,31	x	75 804	156 310	74 302	152 787	73 435	149 987	74 514	153 028	0,49	x	13 909	8 273	9 956	14,91	x	x	
mun. Bălţi	98 158	8 723	4 927	0,56	0,04	31 908	1 391	31 513	1 357	31 260	1 349	31 580	1 366	1,50	1,00	4 765	2 630	3 649	37,50	0,64	0,56	7
Briceni	54 589	6 748	1 504	0,22	1,00	3 488	14 236	3 417	13 879	3 352	13 625	3 419	13 913	0,25	0,40	1 297	1 065	1 069	20,95	0,34	0,58	5
Donduşeni	32 971	4 166	958	0,23	0,98	2 028	8 391	1 965	8 240	1 906	8 080	1 965	8 237	0,24	0,40	166	79	12	2,59	0,00	0,46	19
Drochia	63 943	7 634	1 833	0,24	0,95	3 718	16 504	3 610	16 148	3 558	15 858	3 629	16 170	0,22	0,39	623	132	197	4,96	0,05	0,46	18
Edineţ	59 562	7 205	2 173	0,30	0,78	5 595	13 391	5 459	13 069	5 394	12 817	5 483	13 082	0,42	0,53	1 604	776	829	17,96	0,28	0,53	10
Făleşti	69 279	6 698	1 924	0,29	0,82	3 384	18 544	3 264	18 063	3 203	17 624	3 284	18 077	0,18	0,35	739	427	636	8,67	0,12	0,43	25
Floreşti	65 718	6 687	1 951	0,29	0,81	4 576	16 464	4 457	16 103	4 394	15 815	4 476	16 127	0,28	0,43	986	617	742	11,90	0,17	0,47	17
Glodeni	44 554	4 657	1 194	0,26	0,91	2 377	11 729	2 327	11 448	2 327	11 238	2 346	11 472	0,20	0,37	439	201	208	6,30	0,07	0,45	21
Ocnitza	41 190	4 965	1 166	0,23	0,97	4 628	9 411	4 545	9 195	4 524	9 046	4 566	9 217	0,50	0,57	624	325	368	10,65	0,15	0,56	6
Râşcani	52 266	5 799	1 639	0,28	0,83	2 874	13 666	2 756	13 465	2 660	13 343	2 763	13 491	0,20	0,37	601	408	515	9,72	0,13	0,45	22
Sângerei	68 567	6 330	1 913	0,30	0,78	4 235	17 398	4 125	16 933	4 038	16 523	4 133	16 951	0,24	0,40	775	581	643	9,72	0,13	0,44	23
Soroca	67 899	7 002	2 429	0,35	0,65	7 021	15 207	6 888	14 914	6 842	14 697	6 917	14 939	0,46	0,56	1 290	968	1 152	16,74	0,26	0,49	14
Střed	731 543	67 202	23 413	0,35	x	43 104	189 698	42 353	184 210	41 828	180 011	42 428	184 640	0,23	x	18 859	11 016	11 933	19,05	x	x	
Anenii Noi	62 399	6 117	2 082	0,34	0,67	2 255	18 404	2 264	17 750	2 261	17 236	2 260	17 797	0,13	0,29	1 665	863	841	18,00	0,29	0,42	27
Călăraşi	48 111	4 915	1 453	0,30	0,80	2 756	12 694	2 705	12 294	2 673	11 967	2 711	12 318	0,22	0,38	695	482	524	11,78	0,17	0,45	20
Criuleni	58 240	4 939	1 856	0,38	0,57	1 543	17 469	1 502	17 004	1 485	16 669	1 510	17 047	0,09	0,24	896	577	574	11,72	0,17	0,33	33
Dubăsari	25 305	2 209	675	0,31	0,77	0	8 217	0	8 023	0	7 897	1	8 046	0,00	0,01	143	63	87	3,85	0,03	0,27	34
Hânceşti	75 704	7 800	2 035	0,26	0,89	3 562	19 833	3 480	19 234	3 430	18 812	3 491	19 293	0,18	0,35	725	306	328	5,99	0,07	0,44	24
Ialoveni	75 369	6 214	2 768	0,45	0,37	3 715	20 388	3 747	19 837	3 804	19 454	3 755	19 893	0,19	0,35	2 163	1 057	1 240	19,73	0,32	0,35	31
Nisporeni	39 919	3 982	1 130	0,28	0,83	2 481	9 211	2 444	9 002	2 404	8 838	2 443	9 017	0,27	0,42	678	405	480	13,05	0,20	0,48	15
Orhei	82 408	7 538	2 641	0,35	0,64	6 442	20 134	6 329	19 482	6 227	18 947	6 333	19 521	0,32	0,47	5 686	3 713	4 619	56,70	0,99	0,70	1
Rezina	35 695	3 172	1 211	0,38	0,55	2 544	8 713	2 448	8 496	2 387	8 333	2 460	8 514	0,29	0,44	450	249	283	9,17	0,12	0,37	29
Străşeni	65 996	6 123	2 349	0,38	0,55	4 910	15 821	4 805	15 386	4 722	15 040	4 812	15 416	0,31	0,46	2 462	1 250	1 165	24,63	0,41	0,47	16
Şoldăneşti	30 452	2 644	1 236	0,47	0,31	1 771	7 913	1 737	7 714	1 708	7 577	1 739	7 735	0,22	0,39	268	133	145	5,98	0,07	0,25	35
Teleneşti	46 036	4 426	1 505	0,34	0,67	1 510	13 154	1 469	12 730	1 436	12 392	1 472	12 759	0,12	0,28	425	233	286	6,84	0,08	0,34	32
Ungheni	85 909	7 123	2 472	0,35	0,65	9 639	17 769	9 449	17 282	9 313	16 877	9 467	17 302	0,55	0,60	2 602	1 686	1 362	21,92	0,36	0,54	9
Jih	354 387	35 635	10 967	0,31	x	29 775	83 077	29 088	80 676	28 614	79 010	29 159	80 921	0,36	x	8 421	4 642	5 543	17,50	x	x	
ca	16 794	2 001	689	0,34	0,66	2 456	3 011	2 381	2 896	2 327	2 823	2 388	2 910	0,82	0,74	230	121	139	9,73	0,13	0,51	11
Cahul	82 867	8 169	3 106	0,38	0,56	8 501	18 611	8 339	18 074	8 220	17 770	8 353	18 152	0,46	0,55	4 499	2 486	3 203	40,98	0,71	0,61	4
Cantemir	37 797	3 316	1 014	0,31	0,77	973	10 279	955	9 975	952	9 739	960	9 998	0,10	0,25	297	175	215	6,06	0,07	0,36	30
Căuşeni	66 797	6 550	1 668	0,25	0,91	5 336	16 122	5 216	15 757	5 123	15 480	5 225	15 786	0,33	0,47	1 396	823	943	15,78	0,24	0,54	8
Cimişlia	33 883	4 062	1 089	0,27	0,87	2 464	8 319	2 363	8 099	2 308	7 981	2 378	8 133	0,29	0,44	574	307	336	11,97	0,18	0,50	13
Leova	34 601	3 263	988	0,30	0,78	2 759	7 922	2 695	7 642	2 622	7 458	2 692	7 674	0,35	0,48	122	64	62	2,38	0,00	0,42	26
Ştefan Vodă	49 206	4 891	1 377	0,28	0,83	1 961	13 843	1 906	13 402	1 869	13 037	1 912	13 427	0,14	0,31	397	206	260	5,84	0,06	0,40	28
Taraclia	32 442	3 383	1 036	0,31	0,77	5 340	4 982	5 246	4 846	5 208	4 736	5 265	4 855	1,08	0,85	907	461	385	18,01	0,29	0,63	3
Găgăuzia	121 734	11 529	4 219	0,37	0,60	15 693	22 320	15 709	22 130	15 617	21 919	15 673	22 123	0,71	0,69	2 191	1 226	1 608	13,76	0,21	0,50	

Min	16 794	2 001	675	0,22	0,00	0	1 391	0	1 357	0	1 349	1	1 366	0,00	0,01	122	63	12	2,38	0,00	0,25	
Max	677 453	54 692	31 625	0,58	1,00	213 782	22 320	213 365	22 130	214 045	21 919	213 731	22 123	1,50	1,00	56 728	29 083	30 217	57,09	1,00	0,70	
Průměr	74 395	7 019	2 681	0,33	0,70	10 806	13 526	10 711	13 190	10 674	12 934	10 731	13 217	0,38	0,46	2 860	1 550	1 693	15,68	0,24	0,47	
Směrodatná odchylka	105 720	8 422	5 045	0,08	0,23	35 233	5 303	35 171	5 192	35 286	5 103	35 230	5 199	0,35	0,20	9 331	4 788	4 995	13,24	0,24	0,10	
Medián	58 240	6 117	1 668	0,31	0,77	3 488	13 843	3 417	13 465	3 352	13 343	3 419	13 491	0,27	0,42	739	461	524	11,78	0,17	0,46	

	Platová nerovnost mezi muži a ženami 2020	Platová nerovnost mezi muži a ženami 2021	Průměr platové nerovnosti mezi muži a ženami (2020 a 2021)	Sub-index platové nerovnosti zaměření na ženy	Sub-index platové nerovnosti zaměření na vychýlení od průměru	Index platové nerovnosti	Počet nových pacientů (18+) se zdravotně uznanou poruchou 2020	Počet nových pacientů (18+) se zdravotně uznanou poruchou 2021	Počet rezidentů 2022	Průměr nových pacientů (18+) se zdravotně uznanou poruchou 2020 a 2021	Počet lidí starších 20 let v populaci regionu 2019	Počet obyvatel starších na 1 nový případ pacienta se zdravotně uznanou poruchou z průměru let 2020 a 2021	Index nových pacientů se zdravotně uznanou poruchou	Procento důchodců dostávající minimální penzi 2022	Index důchodců s minimální penzí	Index inkluze	Pořadí výsledného indexu
Celkem	13,69	13,64	13,66	0,13	0,25	0,20	9 174,00	10 065,00	2 603 813	9 620	2 796 009	270,68	0,40	35,4	0,44	0,35	
Mun. Chișinău	17,51	17,70	17,60	0,00	0,00	0,20	1 465,00	1 661,00	677 453	1 563	691 518	433,43	1,00	14,4	1,00	0,73	1
Sever	5,49	2,35	3,92	x	x	x	2 725,00	2 961,00	718 696	2 843	770 275	252,79	x	37,4	x	x	
mun. Bălți	5,69	2,85	4,27	0,45	0,86	0,65	252,00	355,00	98 158	304	124 208	323,42	0,59	19,6	0,86	0,70	2
Briceni	-0,21	-3,30	-1,76	0,66	0,76	0,71	176,00	174,00	54 589	175	56 957	311,94	0,55	43,6	0,22	0,49	4
Dondușeni	9,59	3,47	6,53	0,38	0,71	0,54	127,00	125,00	32 971	126	33 338	261,67	0,37	43,2	0,23	0,38	22
Drochia	12,88	10,46	11,67	0,20	0,38	0,29	207,00	244,00	63 943	226	67 861	283,56	0,45	37,4	0,38	0,37	23
Edineț	3,45	2,92	3,19	0,49	0,93	0,71	219,00	255,00	59 562	237	62 745	251,32	0,33	39,9	0,31	0,45	10
Făleşti	6,19	-0,06	3,07	0,49	0,93	0,71	252,00	287,00	69 279	270	68 828	257,06	0,35	41,8	0,26	0,44	12
Florești	7,83	5,74	6,78	0,37	0,69	0,53	265,00	256,00	65 718	261	66 858	252,28	0,33	37,9	0,37	0,41	18
Glodeni	-1,96	-9,43	-5,69	0,79	0,51	0,65	189,00	198,00	44 554	194	45 469	230,25	0,25	42,7	0,24	0,38	21
Ocnitza	3,59	3,14	3,37	0,48	0,91	0,70	166,00	162,00	41 190	164	43 395	251,16	0,33	38,6	0,35	0,46	9
Râșcani	6,79	3,26	5,02	0,43	0,81	0,62	197,00	206,00	52 266	202	52 416	259,38	0,36	38,8	0,34	0,44	13
Sângerei	0,78	-1,38	-0,30	0,61	0,85	0,73	334,00	384,00	68 567	359	68 999	190,99	0,11	43,0	0,23	0,36	25
Soroca	1,58	-1,02	0,28	0,59	0,89	0,74	341,00	315,00	67 899	328	79 201	207,01	0,17	36,6	0,40	0,44	15
Střed	2,92	1,90	2,41	x	x	x	3 136,00	3 393,00	731 543	3 265	801 804	224,09	x	41,8	x	x	
Anenii Noi	13,96	9,21	11,58	0,20	0,39	0,30	278,00	309,00	62 399	294	64 732	212,60	0,19	32,8	0,51	0,33	29
Călărași	-2,48	-3,61	-3,05	0,70	0,67	0,69	236,00	259,00	48 111	248	59 418	194,39	0,12	44,7	0,19	0,33	28
Criuleni	-5,90	6,03	0,07	0,59	0,87	0,73	236,00	214,00	58 240	225	55 371	258,84	0,36	40,8	0,29	0,46	8
Dubăsari	2,95	-0,78	1,09	0,56	0,94	0,75	101,00	112,00	25 305	107	27 210	237,61	0,28	38,2	0,36	0,46	7
Hâncești	0,01	1,00	0,50	0,58	0,90	0,74	304,00	330,00	75 704	317	91 255	238,81	0,28	51,6	0,00	0,34	27
Ialoveni	-2,39	-2,34	-2,36	0,68	0,72	0,70	288,00	313,00	75 369	301	77 508	250,81	0,33	39,5	0,33	0,45	11
Nisporeni	-1,45	-7,96	-4,70	0,76	0,57	0,66	193,00	197,00	39 919	195	49 397	204,71	0,16	46,9	0,13	0,32	31
Orhei	3,42	4,96	4,19	0,45	0,86	0,66	359,00	360,00	82 408	360	95 852	229,23	0,25	39,9	0,31	0,41	20
Rezina	14,69	13,82	14,26	0,11	0,21	0,20	162,00	152,00	35 695	157	38 494	227,36	0,24	40,8	0,29	0,24	35
Strășeni	2,39	-1,79	0,30	0,59	0,89	0,74	269,00	288,00	65 996	279	70 153	236,97	0,28	36,4	0,41	0,47	5
Șoldănești	0,85	-0,24	0,31	0,59	0,89	0,74	143,00	170,00	30 452	157	30 639	194,58	0,12	44,7	0,19	0,35	26
Telenești	-6,74	-5,39	-6,07	0,80	0,48	0,64	203,00	264,00	46 036	234	53 683	197,16	0,13	47,8	0,10	0,29	33
Ungheni	3,83	-0,71	1,56	0,54	0,97	0,76	364,00	425,00	85 909	395	88 092	217,77	0,20	39,0	0,34	0,43	16
Jih	2,19	1,22	1,70	x	x	x	1 768,00	1 534,00	354 387	1 651	407 655	214,65	x	46,0	x	x	
Basarabeasca	-11,78	-12,03	-11,91	1,00	0,11	0,55	100,00	107,00	16 794	104	22 388	162,26	0,00	38,7	0,35	0,30	32
Cahul	6,59	0,30	3,44	0,48	0,91	0,69	303,00	359,00	82 867	331	97 001	250,35	0,32	42,9	0,23	0,42	17
Cantemir	-2,70	-4,05	-3,38	0,71	0,65	0,68	186,00	202,00	37 797	194	46 229	194,83	0,12	49,0	0,07	0,29	34
Căușeni	4,85	5,01	4,93	0,43	0,81	0,62	233,00	261,00	66 797	247	68 880	270,43	0,40	48,9	0,07	0,36	24
Cimișlia	-0,17	1,61	0,72	0,57	0,92	0,74	111,00	146,00	33 883	129	46 510	263,68	0,37	44,6	0,19	0,44	14
Leova	-2,62	9,17	3,27	0,49	0,92	0,70	148,00	175,00	34 601	162	39 873	214,25	0,19	48,8	0,08	0,32	30
Ștefan Vodă	3,68	4,29	3,99	0,46	0,87	0,67	148,00	155,00	49 206	152	52 576	324,79	0,60	46,2	0,15	0,47	6
Taraclia	0,00	-0,56	-0,28	0,61	0,85	0,73	111,00	129,00	32 442	120	34 198	270,35	0,40	47,9	0,10	0,41	19
Găgăuzia	-1,01	-2,66	-1,84	0,66	0,75	0,71	428,00	425,00	121 734	427	124 757	285,43	0,45	37,7	0,37	0,51	3
Min	-11,8	-12,0	-11,9	0,00	0,00	0,20	100,0	107,0	16 794	103,5	22 388,0	162,3	0,00	14,4	0,00	0,24	
Max	17,5	17,7	17,6	1,00	0,97	0,76	1 465,0	1 661,0	677 453	1 563,0	691 518,0	433,4	1,00	51,6	1,00	0,73	
Průměr	2,7	1,4	2,0	0,53	0,73	0,63	259,8	285,0	74 395	272,4	79 886,0	247,2	0,31	40,7	0,29	0,41	
Směrodatná odchylka	6,1	6,1	5,7	0,19	0,25	0,15	221,9	251,8	105 720	236,6	107 652,4	49,1	0,18	7,3	0,20	0,10	
Median	2,4	0,3	1,1	0,56	0,85	0,69	219,0	255,0	58 240	233,5	59 418,0	250,4	0,32	40,8	0,29	0,41	

Region	Počet rezidentů	Rezidentů ve věku 15-19 let	Studentů ve středních odborných institucích 2021-2022	Procento studentů ve středních odborných institucích na osoby ve věku 15-19 let.	Index středních škol	Rezidentů ve věku 20-24	Studentů vyšších odborných škol 19/20	Studentů vyšších odborných škol 20/21	Studentů vyšších odborných škol 21/22	Studentů vyšších odborných škol (průměr 2019 - 2022)	Studentů vyšších odborných škol na rezidenta ve věku 20-24	Index vyšších odborných škol	Index pokročilého vzdělání
Celkem	2 603 813	137 453	15 015	11%	0,48	129 438	28 891,00	29 766,00	30 983	29 880	0,23	0,55	0,51
Mun. Chișinău	677 453	29 558	5 513	19%	0,63	23 226	17 172,00	17 762,00	18 555	17 830	0,77	1,00	0,81
Sever	718 696	38 097	4 436	12%		37 940	6 627,00	6 653,00	6 814	6 698	0,18		
mun. Bălți	98 158	4 862	2 301	47%	1,00	4 444	334,00	3 385,00	3 441	2 387	0,54	0,84	0,92
Briceni	54 589	2 862	247	9%	0,43	2 666	247,00	228,00	247	241	0,09	0,34	0,38
Dondușeni	32 971	1 809	113	6%	0,36	1 740	317,00	276,00	263	285	0,16	0,46	0,41
Drochia	63 943	3 284	248	8%	0,40	3 322	213,00	222,00	380	272	0,08	0,33	0,36
Edineț	59 562	3 077	296	10%	0,45	2 855	437,00	422,00	406	422	0,15	0,44	0,44
Fălești	69 279	3 941	0	0%	0,00	4 060	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Florești	65 718	3 584	354	10%	0,46	3 703	0	0	0	0	0,00	0,00	0,23
Glodeni	44 554	2 425	149	6%	0,36	2 653	0	0	0	0	0,00	0,00	0,18
Ocnîța	41 190	1 907	0	0%	0,00	1 986	297,00	296,00	297	297	0,15	0,44	0,22
Râșcani	52 266	2 853	293	10%	0,47	2 735	524,00	547,00	528	533	0,19	0,50	0,48
Sângerei	68 567	3 955	251	6%	0,37	4 060	0	0	0	0	0,00	0,00	0,18
Soroca	67 899	3 538	184	5%	0,33	3 716	1 252,00	1 277,00	1 252	1 260	0,34	0,66	0,50
Střed	731 543	42 778	2 206	5%		41 175	2 539,00	2 646,00	2 820	2 668	0,06		
Anenii Noi	62 399	3 345	0	0%	0,00	3 176	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Călărași	48 111	2 793	167	6%	0,36	2 638	0	0	0	0	0,00	0,00	0,18
Criuleni	58 240	3 359	286	9%	0,42	3 219	0	0	0	0	0,00	0,00	0,21
Dubăsari	25 305	1 245	0	0%	0,00	1 337	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Hâncești	75 704	4 716	285	6%	0,36	4 564	348,00	384,00	402	378	0,08	0,33	0,34
Ialoveni	75 369	4 284	0	0%	0,00	3 697	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Nisporeni	39 919	2 645	343	13%	0,52	2 510	0	0	0	0	0,00	0,00	0,26
Orhei	82 408	4 610	426	9%	0,44	4 433	1 027,00	1 101,00	1 179	1 102	0,25	0,57	0,51
Rezina	35 695	2 131	142	7%	0,38	2 099	0	0	0	0	0,00	0,00	0,19
Strășeni	65 996	3 889	0	0%	0,00	3 630	67,00	62,00	52	60	0,02	0,15	0,07
Șoldănești	30 452	1 842	0	0%	0,00	2 005	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Telenești	46 036	2 904	145	5%	0,32	2 940	0	0	0	0	0,00	0,00	0,16
Ungheni	85 909	5 015	412	8%	0,42	4 927	1 097,00	1 099,00	1 187	1 128	0,23	0,55	0,48
Jih	354 387	20 741	1 931	9%		20 310	1 528,00	1 600,00	1 649	1 592	0,08		
Basarabasca	16 794	950	0	0%	0,00	969	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Cahul	82 867	4 743	732	15%	0,57	4 439	1 528,00	1 600,00	1 649	1 592	0,36	0,68	0,63
Cantemir	37 797	2 590	0	0%	0,00	2 283	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Căușeni	66 797	4 084	364	9%	0,43	3 791	0	0	0	0	0,00	0,00	0,22
Cimișlia	33 883	1 889	154	8%	0,42	1 990	0	0	0	0	0,00	0,00	0,21
Leova	34 601	2 012	317	16%	0,58	2 048	0	0	0	0	0,00	0,00	0,29
Ștefan Vodă	49 206	2 796	239	9%	0,42	3 011	0	0	0	0	0,00	0,00	0,21
Taraclia	32 442	1 677	125	7%	0,40	1 779	0	0	0	0	0,00	0,00	0,20
Găgăuzia	121 734	6 279	929	15%	0,56	6 787	1 025,00	1 105,00	1 145	1 092	0,16	0,46	0,51

Min	16 794	950	0	0%	0,00	969	0,0	0,0	0,0	0	0,00	0,0	0,0
Max	677 453	29 558	5 513	47%	1,00	23 226	17 172,0	17 762,0	18 555,0	17 830	0,77	1,0	0,9
Průměr	74 395	3 927	429	8%	0,34	3 698	739,6	850,5	885,2	825	0,10	0,2	0,3
Směrodatná odchylka	164 315,9	4 552	960	8%	0,23	3 544	2 848	2 978	3 108	2 969	0,17	0,29	0,23
Median	58 240	3 077	239	7%	0,40	3 011	0,00	0,00	0,00	0	0,00	0,0	0,2

Region	Index výživy a hygieny	Index osobní bezpečnosti	Index vody a sanitační	Index domů a přístřeší	Dimenze základních životních potřeb	Směrodatná odchylka v 1. dimenzi	Pořadí 1. dimenze	Index základního vzdělání	Index zdraví	Index informační a komunikační	Index environmentální	Dimenze základů blahobytu	Směrodatná odchylka v 2. dimenzi	Pořadí 2. dimenze	Index osobních práv	Index svobody volby	Index inkluze	Index pokročilých o vzdělání	Dimenze příležitostí	Směrodatná odchylka v 3. dimenzi	Pořadí 3. dimenze	Index společenského rozvoje	Pořadí SPI indexu
Celkem	0,56	0,67	0,56	0,58	0,59	0,04		0,77	0,43	0,59	0,62	0,60	0,12				0,35	0,51	0,40	0,08		0,56	
Mun. Chişinău	0,97	0,79	0,90	0,75	0,85	0,09	1	0,79	0,61	1,00	0,39	0,70	0,22	1	0,70	0,67	0,73	0,81	0,72	0,05	1	0,76	1
Sever	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
mun. Bălți	0,68	0,54	0,81	0,51	0,63	0,12	2	0,78	0,54	0,76	0,29	0,60	0,20	7	0,50	0,56	0,70	0,92	0,63	0,16	2	0,62	2
Briceni	0,30	0,53	0,15	0,56	0,39	0,17	34	0,84	0,35	0,24	0,77	0,55	0,26	16	0,32	0,58	0,49	0,38	0,45	0,10	12	0,47	28
Dondușeni	0,53	0,38	0,24	0,50	0,41	0,11	30	0,76	0,48	0,44	0,77	0,61	0,16	4	0,62	0,46	0,38	0,41	0,47	0,09	10	0,50	15
Drochia	0,37	0,61	0,30	0,60	0,47	0,14	25	0,63	0,46	0,29	0,91	0,57	0,23	11	0,47	0,46	0,37	0,36	0,41	0,04	20	0,50	17
Edineț	0,32	0,55	0,28	0,46	0,40	0,11	32	0,63	0,44	0,30	0,83	0,55	0,20	17	0,47	0,53	0,45	0,44	0,48	0,03	9	0,48	24
Florești	0,56	0,85	0,27	0,43	0,53	0,21	12	0,80	0,43	0,24	0,75	0,55	0,23	14	0,45	0,43	0,44	0,00	0,38	0,19	28	0,51	14
Flăești	0,54	0,58	0,29	0,44	0,46	0,11	28	0,68	0,35	0,31	0,84	0,54	0,22	20	0,48	0,47	0,41	0,23	0,42	0,10	19	0,49	19
Glodeni	0,58	0,71	0,21	0,35	0,46	0,19	26	0,77	0,33	0,24	0,51	0,46	0,20	33	0,42	0,45	0,38	0,18	0,38	0,10	26	0,45	33
Ocnitza	0,32	0,57	0,08	0,45	0,35	0,18	35	0,91	0,57	0,13	0,73	0,58	0,29	9	0,57	0,56	0,46	0,22	0,49	0,14	7	0,47	27
Râșcani	0,48	0,69	0,40	0,57	0,53	0,11	11	0,70	0,36	0,19	0,76	0,50	0,24	28	0,54	0,45	0,44	0,48	0,48	0,04	8	0,51	13
Sângerei	0,58	0,68	0,29	0,44	0,50	0,15	16	0,66	0,60	0,21	0,64	0,53	0,18	24	0,37	0,44	0,36	0,18	0,36	0,09	32	0,48	22
Soroca	0,35	0,59	0,39	0,43	0,44	0,09	29	0,86	0,38	0,34	0,54	0,53	0,21	23	0,55	0,49	0,44	0,50	0,49	0,04	6	0,49	21
Střed	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Anenii Noi	0,58	0,74	0,58	0,53	0,61	0,08	4	0,76	0,48	0,42	0,54	0,55	0,13	19	0,70	0,42	0,33	0,00	0,41	0,25	21	0,54	7
Călărași	0,43	0,60	0,43	0,44	0,47	0,08	21	0,75	0,18	0,27	0,58	0,45	0,23	34	0,53	0,45	0,33	0,18	0,40	0,13	23	0,45	32
Criuleni	0,45	0,86	0,36	0,59	0,56	0,19	6	0,72	0,56	0,38	0,68	0,59	0,13	8	0,74	0,33	0,46	0,21	0,47	0,20	11	0,55	6
Dubăsari	0,31	0,73	0,46	0,47	0,49	0,15	17	0,74	0,63	0,19	0,86	0,61	0,25	6	0,61	0,27	0,46	0,00	0,38	0,23	27	0,52	12
Hâncești	0,47	0,67	0,28	0,48	0,48	0,14	19	0,61	0,39	0,34	0,54	0,47	0,11	32	0,45	0,44	0,34	0,40	0,40	0,05	24	0,46	30
Ialoveni	0,66	0,67	0,55	0,57	0,61	0,05	3	0,68	0,57	0,46	0,80	0,58	0,08	10	0,73	0,35	0,45	0,00	0,44	0,26	15	0,56	4
Nisporeni	0,53	0,59	0,34	0,39	0,46	0,10	27	0,74	0,51	0,35	0,63	0,56	0,15	13	0,34	0,48	0,32	0,26	0,36	0,08	30	0,48	23
Orhei	0,40	0,64	0,52	0,46	0,50	0,09	15	0,72	0,41	0,43	0,60	0,54	0,13	22	0,65	0,70	0,41	0,51	0,57	0,12	3	0,53	10
Rezina	0,47	0,61	0,40	0,15	0,41	0,17	31	0,74	0,20	0,43	0,65	0,50	0,21	29	0,82	0,37	0,24	0,19	0,44	0,25	16	0,45	31
Strășeni	0,43	0,63	0,39	0,44	0,47	0,09	22	0,66	0,47	0,36	0,72	0,55	0,14	18	0,59	0,47	0,47	0,07	0,45	0,20	14	0,50	16
Șoldănești	0,41	0,96	0,11	0,14	0,40	0,34	33	0,75	0,32	0,11	0,88	0,52	0,33	26	0,52	0,25	0,35	0,00	0,32	0,19	33	0,43	35
Telegași	0,55	0,51	0,40	0,48	0,49	0,06	18	0,80	0,37	0,21	0,67	0,51	0,24	27	0,56	0,34	0,29	0,16	0,36	0,14	29	0,47	26
Ungheni	0,68	0,69	0,39	0,33	0,53	0,16	13	0,73	0,23	0,40	0,71	0,52	0,21	25	0,58	0,54	0,43	0,48	0,51	0,05	4	0,52	11
Jih	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
ca	0,37	0,27	0,61	0,63	0,47	0,15	24	0,77	0,58	0,47	0,61	0,61	0,11	5	0,14	0,51	0,30	0,00	0,27	0,19	34	0,49	20
Cahul	0,57	0,53	0,56	0,58	0,56	0,02	8	0,58	0,56	0,38	0,64	0,54	0,10	21	0,40	0,61	0,42	0,63	0,50	0,11	5	0,54	8
Cantemir	0,35	0,68	0,47	0,53	0,50	0,12	14	0,57	0,20	0,44	0,70	0,48	0,19	31	0,27	0,36	0,29	0,00	0,26	0,14	35	0,45	34
Căușeni	0,56	0,60	0,51	0,52	0,55	0,04	9	0,76	0,59	0,29	0,58	0,56	0,17	12	0,57	0,54	0,36	0,22	0,45	0,14	13	0,53	9
Cimișlia	0,23	0,29	0,65	0,73	0,47	0,22	23	0,77	0,28	0,42	0,53	0,50	0,18	30	0,47	0,50	0,44	0,21	0,43	0,12	17	0,48	25
Leova	0,47	0,78	0,37	0,54	0,54	0,15	10	0,58	0,33	0,29	0,51	0,43	0,12	35	0,39	0,42	0,32	0,29	0,36	0,05	31	0,46	29
Ștefan Vodă	0,46	0,47	0,48	0,49	0,47	0,01	20	0,61	0,55	0,34	0,71	0,55	0,13	15	0,50	0,40	0,47	0,21	0,42	0,11	18	0,50	18
Taraclia	0,44	0,66	0,68	0,53	0,58	0,10	5	0,89	0,74	0,31	0,62	0,64	0,21	2	0,28	0,63	0,41	0,20	0,41	0,17	22	0,57	3
Găgăuzia	0,66	0,60	0,41	0,58	0,56	0,09	7	0,73	0,60	0,53	0,69	0,64	0,08	3	0,08	0,50	0,51	0,51	0,38	0,16	25	0,56	5
Minimum	0,23	0,27	0,08	0,14	0,35	0,01		0,57	0,18	0,11	0,29	0,43	0,08		0,08	0,25	0,24	0,00	0,26	0,03		0,43	
Maximum	0,97	0,96	0,90	0,75	0,85	0,34		0,91	0,74	1,00	0,91	0,70	0,31		0,82	0,70	0,73	0,92	0,72	0,26		0,76	
Průměr	0,49	0,62	0,42	0,49	0,50	0,12		0,73	0,45	0,36	0,66	0,55	0,18		0,50	0,47	0,41	0,28	0,43	0,13		0,51	
Směrodatná odchylka indexu	0,14	0,14	0,18	0,12	0,09	0,06		0,08	0,14	0,16	0,13	0,06	0,06		0,16	0,10	0,10	0,23	0,09	0,06		0,06	
Medián	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74	0,74		0,74	0,46		0,65	0,55	0,20		0,50	0,46	0,41	0,22	0,42	0,12		0,50	